

Πώς η Ελλάδα θα συνεχίσει να κερδίζει την εμπιστοσύνη των επενδυτών σε ένα αβέβαιο περιβάλλον;

EY Attractiveness Survey Ελλάδα
Ιούλιος 2025

The better the question. The better the answer.
The better the world works.

Shape the future
with confidence

Περιεχόμενα

Γεώργιος Παπαδημητρίου
Διευθύνων Σύμβουλος
ΕΥ Ελλάδος

Εισαγωγικό σημείωμα

Σε μία περίοδο που εντείνονται οι ανησυχίες για την ελκυστικότητα της Ευρώπης ως επενδυτικού προορισμού και για την ανταγωνιστικότητα της ευρωπαϊκής οικονομίας γενικότερα, η παρουσίαση της φετινής έβδομης έκδοσης της έρευνας της ΕΥ Ελλάδος, Attractiveness Survey Ελλάδα 2025, αποκτά ιδιαίτερο ενδιαφέρον.

Η οικονομική επιβράδυνση, οι συνεχιζόμενες επιπτώσεις του πολέμου στην Ουκρανία και η εκτίναξη του κόστους της ενέργειας οδήγησαν σε κάμψη των ευρωπαϊκών ΑΞΕ κατά 5% σε σχέση με πέρσι και, σωρευτικά, κατά 19% από το 2017. Η προοπτική της περαιτέρω κλιμάκωσης του ανταγωνισμού με τις ΗΠΑ δημιουργεί εύλογες ανησυχίες για περαιτέρω υποχώρηση των επενδύσεων.

Ωστόσο, την ώρα που τα σύννεφα πυκνώνουν στον ευρωπαϊκό ορίζοντα, οι επενδύσεις στην Ελλάδα εμφανίζονται, σε γενικές γραμμές, ανθεκτικές. Σύμφωνα με τα στοιχεία της Τράπεζας της Ελλάδος, η συνολική αξία των ΑΞΕ αυξήθηκε το 2024 κατά 37%. Από την πλευρά της, η βάση δεδομένων European Investment Monitor της ΕΥ, που ακολουθεί μία διαφορετική μεθοδολογία, και καλύπτει ειδικότερα τις επενδύσεις σε greenfield projects, αυτές δηλαδή που δημιουργούν νέες εγκαταστάσεις και θέσεις εργασίας, αποκλείοντας συγχωνεύσεις και εξαγορές, ιδιωτικοποιήσεις, και επενδύσεις στον τουρισμό και το real estate, κατέγραψε 35 έργα, έναντι 50 το 2023. Αθροιστικά, τα έργα που πραγματοποιήθηκαν στην Ελλάδα την τελευταία πενταετία αντιπροσωπεύουν το 53% του συνολικού αριθμού των έργων της περιόδου 2000-24.

Οι αντιλήψεις των επενδυτών για την ελκυστικότητα της χώρας παραμένουν, επίσης, θετικές. Η πλειοψηφία των ερωτώμενων εξακολουθεί να διαπιστώνει βελτίωση της εικόνας της χώρας τον τελευταίο χρόνο και αναμένει περαιτέρω βελτίωση την επόμενη τριετία, ενώ 82% όσων συμμετείχαν στην έρευνα θεωρούν την πολιτική ελκυστικότητας της Ελλάδας για τις επενδύσεις αποτελεσματική. 48% των ερωτώμενων δήλωσαν ότι σχεδιάζουν να αναπτύξουν ή να επεκτείνουν τις δραστηριότητές τους στην Ελλάδα τον επόμενο χρόνο.

Η έρευνά μας περιλαμβάνει εξαιρετικά χρήσιμα ευρήματα που φωτίζουν τα συγκριτικά πλεονεκτήματα της χώρας, αλλά και σημεία όπου εξακολουθούμε να υστερούμε έναντι των ανταγωνιστριών χωρών, οι οποίες δίνουν με την ίδια ένταση και αυτές τη μάχη για την προσέλκυση επενδύσεων. Περιλαμβάνει, επίσης, σειρά προτάσεων για την αντιμετώπιση των αδυναμιών που εξακολουθούν να επηρεάζουν την ελκυστικότητα της χώρας.

Η μεγάλη πρόκληση για την Ελλάδα σήμερα είναι να διεκδικήσουμε πιο ενεργά ένα όλο και μεγαλύτερο μερίδιο από την «πίτα» των ευρωπαϊκών επενδύσεων, την ώρα που αυτή συρρικνώνεται. Αυτό προϋποθέτει εντατικοποίηση των προσπάθειών και εμμονή στον δρόμο των μεταρρυθμίσεων, ώστε να καταστεί η Ελλάδα ένας κορυφαίος προορισμός για επενδύσεις. Παράλληλα, οφείλουμε να συνδιαμορφώσουμε με τους εταίρους μας στρατηγικές που θα επιτρέψουν στην Ευρώπη να ανακτήσει τη θέση που της αναλογεί στον παγκόσμιο επενδυτικό χάρτη.

Άποψη

Κυριάκος Μητσοτάκης
Πρωθυπουργός

Σε ένα περιβάλλον αστάθειας και αλλαγής, με ποιους τρόπους μπορεί η Ελλάδα να εξασφαλίσει ότι θα συνεχίσει να αποτελεί σταθερό προορισμό ποιοτικών ΑΞΕ, ώστε να τροφοδοτεί τόσο την οικονομική ανάπτυξη, όσο και την κοινωνική ευημερία;

Τα τελευταία έξι χρόνια, μέσα σε ένα δύσκολο διεθνές περιβάλλον διαδοχικών κρίσεων και οικονομικής αβεβαιότητας, η Ελλάδα κατάφερε να αποτελέσει θετικό παράδειγμα αύξησης επενδύσεων, εγχώριων και ξένων. Εξέλιξη, η οποία οφείλεται σε μία συντονισμένη πολιτική που ακολουθήσαμε με συνέπεια και ταυτόχρονα σε πολλά πεδία.

Έτσι, τη χώρα μας, σήμερα, διατρέχει ένα φιλοεπενδυτικό περιβάλλον, προσφέροντας υψηλά ποσοστά αναμενόμενης κερδοφορίας. Επίσης, ως κράτος-μέλος της Ευρωζώνης έχει χαμηλό νομισματικό και πληθωριστικό ρίσκο. Ακόμη, αποτελεί γέφυρα πρόσβασης σε μία αγορά 450 εκατομμυρίων καταναλωτών. Ενώ διαθέτει ένα καλά καταρτισμένο εργατικό δυναμικό.

Κυρίως, όμως, την Ελλάδα του 2025 χαρακτηρίζει το πολύτιμο πλεονέκτημα της εσωτερικής σταθερότητας.

Χαρακτηριστικό, μάλιστα, το οποίο, συνδυάζεται με τους ισχυρούς δεσμούς της και με όλες τις χώρες της ευρύτερης περιοχής. Κάτι που την καθιστά ελκυστική βάση για ανάπτυξη δραστηριοτήτων στις χώρες αυτές. Τα βήματα που έγιναν, λοιπόν, είναι πολλά. Μένουν, ωστόσο, να γίνουν ακόμη περισσότερα. Και θα γίνουν! Ιδίως, για την υποστήριξη των επενδύσεων μέσω της περαιτέρω βελτίωσης του κανονιστικού τους πλαισίου. Τη διευκόλυνση των εξαγωγών. Κι ασφαλώς, με την τόνωση του ρεύματος επαναπατριsmού της γενιάς του brain drain.

Δέσμευσή μας είναι να παραμείνουμε στον δρόμο των γενναίων μεταρρυθμίσεων που θα βελτιώνουν διαρκώς την ελληνική οικονομία.

Σύνοψη

Σε μία χρονιά κατά την οποία οι άμεσες ξένες επενδύσεις (ΑΞΕ) στην Ευρώπη συνεχίζουν να υποχωρούν, και οι ανησυχίες εντείνονται εξαιτίας της γεωπολιτικής αβεβαιότητας και των εμπορικών πολέμων, οι επενδυτές φαίνεται να διατηρούν μία θετική προδιάθεση σχετικά με την ελκυστικότητα της Ελλάδας ως επενδυτικού προορισμού.

Ευρώπη: κάμψη των Άμεσων Ξένων Επενδύσεων και προκλήσεις

Το 2024, οι επενδύσεις στην Ευρώπη μειώθηκαν κατά 5%, υποχωρώντας στα χαμηλότερα επίπεδα από το 2017.

Μεταξύ των επενδυτών που συμμετείχαν στην ευρωπαϊκή έρευνα της ΕΥ, το ποσοστό όσων σχεδιάζουν να αναπτύξουν ή να επεκτείνουν τις δραστηριότητές τους στην Ευρώπη, μειώθηκε στο 59%, από 72% πριν έναν χρόνο, ενώ 37% των ερωτώμενων δήλωσαν ότι έχουν αναβάλει, ακυρώσει ή περιορίσει τα επενδυτικά τους σχέδια. Οι συμμετέχοντες εντοπίζουν ως βασικές απειλές για την ελκυστικότητα της Ευρώπης τις γεωπολιτικές εντάσεις ή και συγκρούσεις (35%), τις μακροοικονομικές συνθήκες (34%), καθώς και τους δασμούς και άλλα εμπόδια στο εμπόριο (30%).

Καθώς στον εντεινόμενο ανταγωνισμό με τις ΗΠΑ για την προσέλκυση κεφαλαίων έρχεται να προστεθεί η αντιπαράθεση γύρω από τους δασμούς, οι αμερικανικές ΑΞΕ στην Ευρώπη υποχώρησαν κατά 24% την τελευταία διετία, ενώ 42% των συμμετεχόντων στην έρευνα εκτιμούν ότι οι πολιτικές της νέας διοίκησης Trump στις ΗΠΑ θα επηρεάσουν αρνητικά την ελκυστικότητα της Ευρώπης.

Η εικόνα στην Ελλάδα

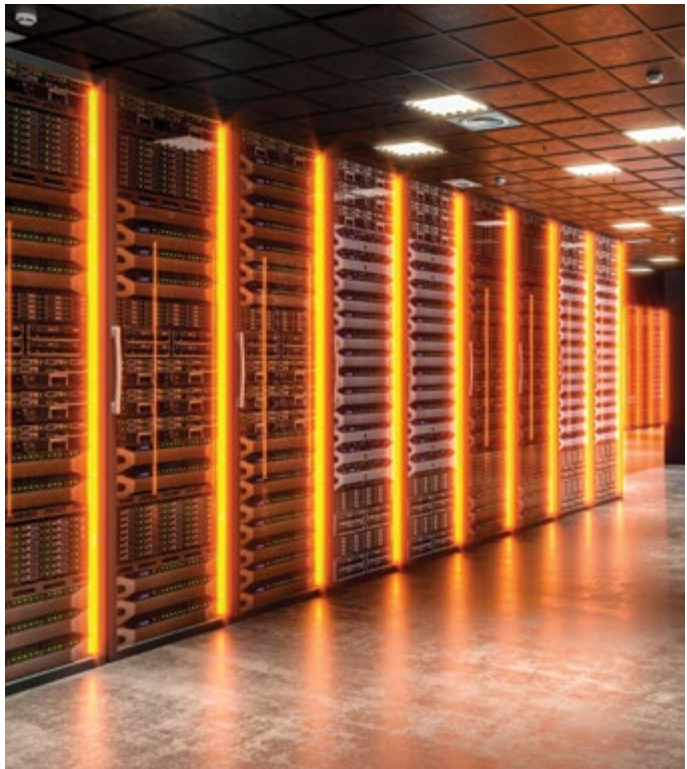
Στο αρνητικό αυτό περιβάλλον, η βάση δεδομένων της ΕΥ, European Investment Monitor (EIM), κατέγραψε 35 επενδυτικά έργα στην Ελλάδα το 2024, έναντι 50 το 2023. Παρά τη μείωση, η επίδοση αυτή είναι η τέταρτη καλύτερη στην 25ετή ιστορία του EIM.

Αθροιστικά, οι επενδύσεις των τελευταίων πέντε ετών αντιπροσωπεύουν το:

53% των επενδύσεων που έχει καταγράψει η έρευνα από την έναρξή της, το 2000

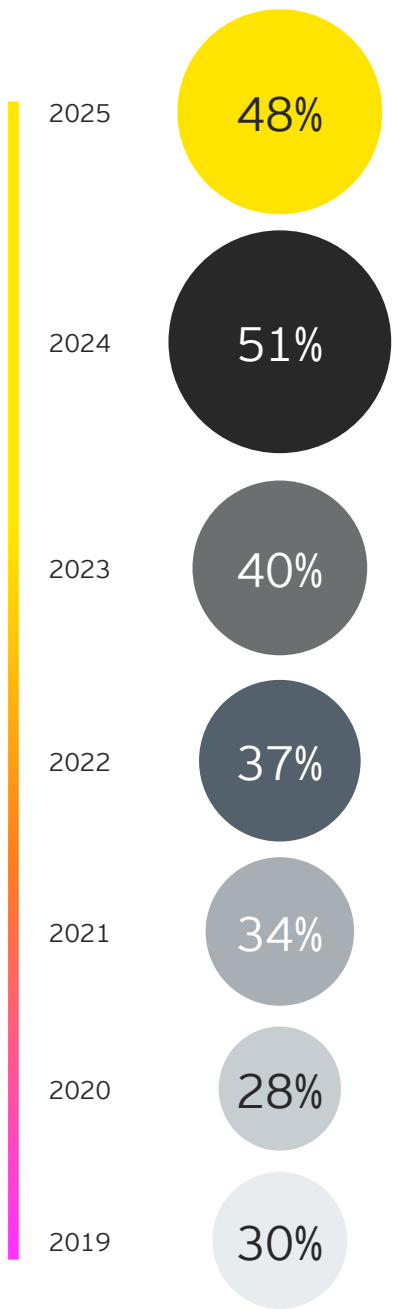
Σημειώνεται ότι η μεθοδολογία του EIM παρακολουθεί τον αριθμό των επενδύσεων αποκλειστικά σε greenfield projects, έργα δηλαδή που δημιουργούν νέες εγκαταστάσεις και θέσεις εργασίας, ενώ δεν περιλαμβάνει μία σειρά από επενδύσεις, όπως συγχωνεύσεις και εξαγορές, ιδιωτικοποιήσεις, και επενδύσεις στον τουρισμό και το real estate. Το γεγονός αυτό εξηγεί και την απόκλιση από τα στοιχεία της Τράπεζας της Ελλάδος, που κατέγραψαν αύξηση της συνολικής αξίας των επενδύσεων κατά 37% το 2024.

Η φετινή έρευνα επιβεβαιώνει, επίσης, τη συνεχιζόμενη τάση βελτίωσης της ποιοτικής σύνθεσης των επενδύσεων, με την έμφαση να μετατοπίζεται σε δραστηριότητες έντασης γνώσης και τομείς υψηλής προστιθέμενης αξίας που μπορούν να συμβάλουν στον μετασχηματισμό της ελληνικής οικονομίας, εξασφαλίζοντας μεγαλύτερα μακροπρόθεσμα οφέλη, όπως μεταφορά τεχνολογίας και καλύτερα αμειβόμενες θέσεις εργασίας υψηλής εξειδίκευσης. Χαρακτηριστικά, οι επενδύσεις στον κλάδο του λογισμικού και των υπηρεσιών πληροφορικής αντιπροσωπεύουν το 26% του συνόλου, έναντι 15% πανευρωπαϊκά, ενώ 14% των ΑΞΕ κατευθύνθηκαν σε δραστηριότητες σχετικές με Internet Data Centers.

Υψηλή η διάθεση για επενδύσεις

Ένας στους δύο ερωτώμενους (48%) δήλωσε ότι η επιχείρησή του σχεδιάζει να αναπτύξει ή να επεκτείνει τις δραστηριότητές της στην Ελλάδα, στη διάρκεια του επόμενου χρόνου. Το ποσοστό αυτό είναι οριακά μειωμένο από το ιστορικά υψηλό 51% που καταγράφηκε πέρσι, αντανακλώντας τη γενικότερη υποχώρηση της πρόθεσης για επενδύσεις σε ολόκληρη την Ευρώπη (59%, από 72% το 2024).

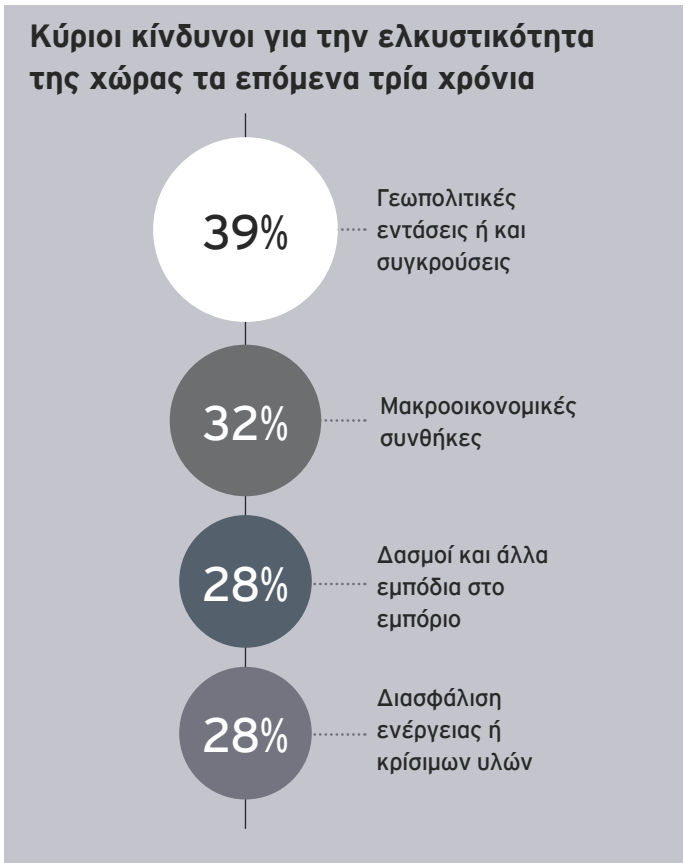

Τα επενδυτικά αυτά σχέδια καλύπτουν, κυρίως, τις υποστηρικτικές υπηρεσίες (50%), τις πωλήσεις και το μάρκετινγκ (48%), και την έρευνα και ανάπτυξη (37%). Ως βασικός λόγος για τη δημιουργία νέων ή την επέκταση υφιστάμενων δραστηριοτήτων, σύμφωνα με όσους σκοπεύουν να επενδύσουν στη χώρα, αναδεικνύεται η πρόσβαση σε δεξιότητες (39%).

Βασικότερος λόγος δημιουργίας νέων ή επέκτασης υφιστάμενων δραστηριοτήτων

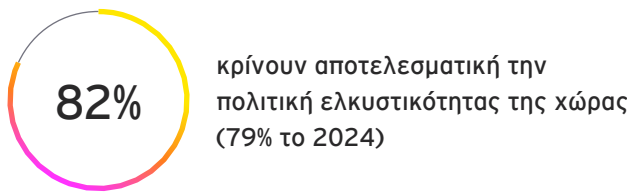
39% πρόσβαση σε δεξιότητες

Στην πρώτη θέση μεταξύ των κύριων κινδύνων για την ελκυστικότητα της χώρας τα επόμενα τρία χρόνια, από την πέμπτη θέση πέρσι, αναδεικνύονται οι γεωπολιτικές εντάσεις ή και συγκρούσεις (39%), ενώ ακολουθούν οι μακροοικονομικές συνθήκες (32%), οι δασμοί και άλλα εμπόδια στο εμπόριο (28%), και η διασφάλιση ενέργειας ή κρίσιμων υλών (28%).

Στο υψηλότερο επίπεδο οι θετικές απόψεις για την αποτελεσματικότητα της πολιτικής ελκυστικότητας της χώρας

Οι συμμετέχοντες στην έρευνα συνδέουν, όλο και περισσότερο, τη βελτίωση της εικόνας της χώρας, με τις πολιτικές που ακολουθεί. Το 82% αυτών, από 79% πέρσι, και μόλις 50% κατά την πρώτη χρονιά διεξαγωγής της έρευνας, το 2019, χαρακτήρισαν την πολιτική ελκυστικότητας της Ελλάδας στην προσέλκυση διεθνών επενδυτών ως αποτελεσματική, εκ των οποίων 22% ως πολύ αποτελεσματική.

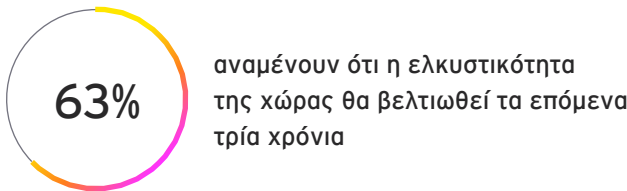
Οι επιδόσεις της χώρας ως προς την προσέλκυση ανθρώπινου ταλέντου (70% θεωρούν το επίπεδο απόδοσης της Ελλάδας καλό) φαίνεται να τροφοδοτούν αυτή τη θετική άποψη. Ακολουθούν η προσέλκυση επιχειρήσεων (69%), καινοτόμων δραστηριοτήτων (66%) και κεφαλαίου (63%), ενώ λιγότερο αποτελεσματικές κρίνονται οι πολιτικές για την προσέλκυση κεντρικών γραφείων επιχειρήσεων (51%) και τη δημιουργία κέντρων ανταγωνιστικότητας και κόμβων παγκόσμιας εμβέλειας (50%). Σημειώνεται ότι, κατά την πρώτη χρονιά διεξαγωγής της έρευνας, το 2019, κανείς από αυτούς τους δείκτες δεν ξεπερνούσε το 50%.

Οι συμμετέχοντες εκτιμούν, επίσης, ότι είχε θετική επίδραση στην ελκυστικότητα της χώρας η προσέγγισή της σε τομείς όπως τα δεδομένα και η τεχνολογία (65%), η βιώσιμη ανάπτυξη (64%), η τεχνητή νοημοσύνη (63%), αλλά και η καινοτομία (58%) και το ρυθμιστικό πλαίσιο (56%). Πιο επιφυλακτικοί εμφανίζονται οι επενδυτές σε ό,τι αφορά την προσέγγιση της χώρας προς την ανταγωνιστικότητα του φορολογικού περιβάλλοντος (46%) και την αγορά εργασίας (40%).

Σταθερά θετική η εικόνα για τη χώρα τον τελευταίο χρόνο και αισιοδοξία για την επόμενη τριετία

Τρεις στους πέντε συμμετέχοντες (60%, έναντι 62% πέρσι), δήλωσαν ότι τον τελευταίο χρόνο έχει βελτιωθεί η άποψή τους για την Ελλάδα, ως ένα μέρος όπου η επιχείρησή τους θα μπορούσε να αναπτύξει ή να επεκτείνει τις δραστηριότητές της. Ειδικότερα, μεταξύ των επιχει-

ρήσεων που δεν έχουν σήμερα επενδυτική παρουσία στη χώρα, το ποσοστό έχει αυξηθεί από 39% σε 41%. Συγκρό- νως, 63% (από 69% πέρσι) εκτιμούν ότι η ελκυστικότητα της χώρας θα βελτιωθεί περαιτέρω την επόμενη τριετία. Το ποσοστό αυτό συγκρίνεται θετικά με το αντίστοιχο για το σύνολο της Ευρώπης (61%), και άλλων συγκρινόμενων χωρών, όπως η Πορτογαλία, η Ρουμανία και το Ηνωμένο Βασίλειο ενώ, υστερεί, μόνο έναντι της Γαλλίας και του Βελγίου.

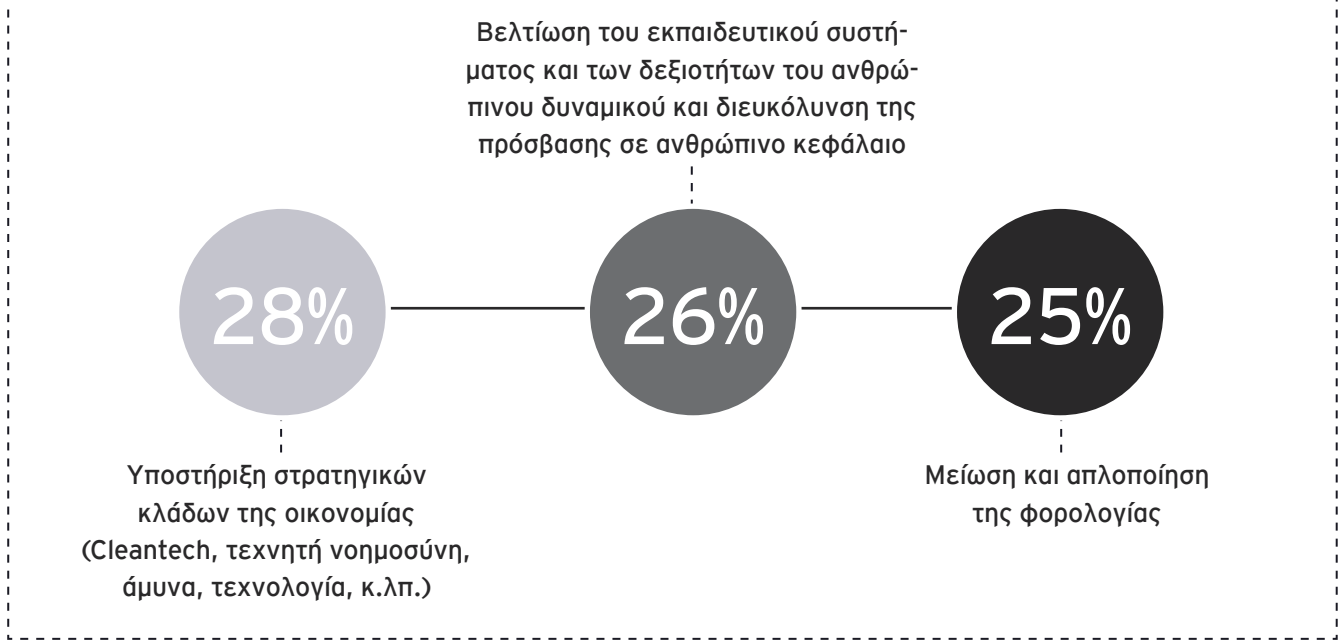
Ελκυστικός προορισμός για επενδύσεις που σχετίζονται με την εκβιομηχάνιση

Με δεδομένη τη μεγάλη πρόκληση της επαναβιομηχάνισης της χώρας, οι συμμετέχοντες ρωτήθηκαν πώς κρίνουν την ελκυστικότητα της χώρας ως προορισμό για επενδύσεις που σχετίζονται με την εκβιομηχάνιση. Ενώ μόνο 29% όσων σχεδιάζουν επενδύσεις στη χώρα τον επόμενο χρόνο δήλωσαν ότι αυτές αφορούν βιομηχανικές δραστηριότητες, συνολικά 76% των ερωτώμενων θεωρούν την Ελλάδα ελκυστικό προορισμό για επενδύσεις εκβιομηχάνισης, εκ των οποίων 20% πολύ ελκυστικό, γεγονός που, ενδεχομένως, υποδηλώνει ανεκμετάλλευτες ευκαιρίες σε αυτόν τον τομέα. Οι καλύτερες προοπτικές για επενδύσεις αυτού του είδους εντοπίζονται στον τομέα της ενέργειας, συμπεριλαμβανομένων των ΑΠΕ (45%), στη ναυτιλία, συμπεριλαμβανομένης της ναυτιλιακής/ναυπηγικής μηχανικής (42%), και στον φαρμακευτικό κλάδο και τη βιοτεχνολογία (37%).

Τρεις βασικές προτεραιότητες για την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας της χώρας

Για να διατηρήσει η Ελλάδα την ανταγωνιστική της θέση στην παγκόσμια οικονομία, οι ερωτώμενοι δίνουν έμφαση σε τρεις βασικές προτεραιότητες: την υποστήριξη στρατηγικών κλάδων της οικονομίας, όπως το Cleantech, η τεχνητή νοημοσύνη, η άμυνα, η τεχνολογία, και άλλοι (28%), τη βελτίωση του εκπαιδευτικού συστήματος και των δεξιοτήτων του ανθρώπινου δυναμικού και τη διευκόλυνση της πρόσβασης σε ανθρώπινο κεφάλαιο (26%), αλλά και τη μείωση και απλοποίηση της φορολογίας (25%).

Οι επενδυτές αναμένουν ακόμη περισσότερα από την Ελλάδα

Κατά την τελευταία πενταετία, το EIM κατέγραψε περισσότερες άμεσες ξένες επενδύσεις από όσες είχαν πραγματοποιηθεί στη χώρα κατά τις δύο δεκαετίες που προηγήθηκαν. Η επίδοση αυτή είναι ακόμη πιο σημαντική, καθώς συνέβη κατά το διάστημα που οι ΑΞΕ στην Ευρώπη μειώθηκαν κατά 16%, υπό την επήρεια της οικονομικής επιβράδυνσης, του πολέμου στην Ουκρανία και του εντεινόμενου ανταγωνισμού με τις ΗΠΑ. Στο αρνητικό αυτό περιβάλλον, η ανθεκτικότητα των ΑΞΕ στην Ελλάδα, και η θετική προδιάθεση των επενδυτών για τη χώρα μας, δεν πρέπει να οδηγήσει σε εφησυχασμό. Αντίθετα, η Ελλάδα θα πρέπει να παραμείνει προσηλωμένη στον δρόμο των μεταρρυθμίσεων που θα ενισχύσουν μακροπρόθεσμα την ελκυστικότητα της χώρας.

Άποψη

Τάκης Θεοδωρικάκος
Υπουργός Ανάπτυξης

Με ποιον τρόπο μπορεί να ενισχυθεί περαιτέρω η δυναμική που έχει αναπτύξει η Ελλάδα - και, ειδικότερα, η ελληνική περιφέρεια - ως επενδυτικός προορισμός μεγάλων πολυεθνικών επιχειρήσεων;

Η μεγάλη πρόκληση για την Ελλάδα τα επόμενα χρόνια είναι η επείγουσα αλλαγή του παραγωγικού μας μοντέλου. Η διαμόρφωση μιας οικονομίας που παράγει, εξαγεί, καινοτομεί και δημιουργεί καλύτερες προοπτικές για τους νέους ανθρώπους. Με προτεραιότητα την καινοτομία, την εξωστρέφεια, τη βιομηχανία, τη μεταποίηση και την πιο ισόρροπη ανάπτυξη στην περιφέρεια. Με στροφή από την οικονομία της κατανάλωσης στη δυναμική των παραγωγικών επενδύσεων.

Υλοποιούμε μεταρρυθμίσεις που στηρίζονται στους εξής άξονες:

- Τον νέο Αναπτυξιακό Νόμο, όπου την επόμενη διετία κινητοποιούνται πόροι άνω των €4 δισ., δίνοντας έμφαση στην περιφέρεια, με ειδικό καθεστώς για τις παραμεθόριες περιοχές και τους νομούς με χαμηλότερο εισόδημα από το 70% του εθνικού μέσου όρου.
- Τη νέα Εθνική Πολιτική Ποιότητας, που νομοθετείται και θέτει τις βάσεις για μια αξιόπιστη ταυτότητα

των ελληνικών προϊόντων. Το "Made in Greece" να καταστεί ισχυρό brand εμπιστοσύνης, αξιοπιστίας και εξωστρέφειας.

- Τη μείωση του γραφειοκρατικού βάρους κατά 25% για τις επιχειρήσεις, μέσω ενός νέου πακέτου απλοποίησης διαδικασιών.
- Την εθνική στρατηγική για την καινοτομία, μέσα από την επανενεργοποίηση του Εθνικού Συμβουλίου Έρευνας, Τεχνολογίας και Καινοτομίας.

Επίσης, τους τελευταίους δέκα μήνες εγκρίναμε στρατηγικές επενδύσεις άνω των €2 δισ. σε όλη τη χώρα, που δημιουργούν χιλιάδες νέες θέσεις εργασίας. Αποτελούν παρεμβάσεις με σαφές αναπτυξιακό αποτύπωμα, που σχεδιάζονται με γνώμονα τις πραγματικές ανάγκες της ελληνικής οικονομίας και τις δυνατότητες κάθε περιφέρειας, συμβάλλοντας αποφασιστικά στην προσέλκυση νέων μεγάλων επενδύσεων στην πατρίδα μας.

Οι Άμεσες Ξένες Επενδύσεις (ΑΞΕ) στην Ευρώπη

1

Η συνεισφορά των Άμεσων Ξένων Επενδύσεων (ΑΞΕ) για την ευρωπαϊκή και, κατ' επέκταση, την ελληνική οικονομία είναι καθοριστική. Σύμφωνα με τα πιο πρόσφατα στοιχεία της Eurostat, οι επιχειρήσεις ξένης ιδιοκτησίας αντιπροσωπεύουν μόλις το 1,1% των επιχειρήσεων στην Ευρώπη, ωστόσο δημιουργούν το 15% της απασχόλησης και συμβάλλουν κατά 22,5% στην προστι-

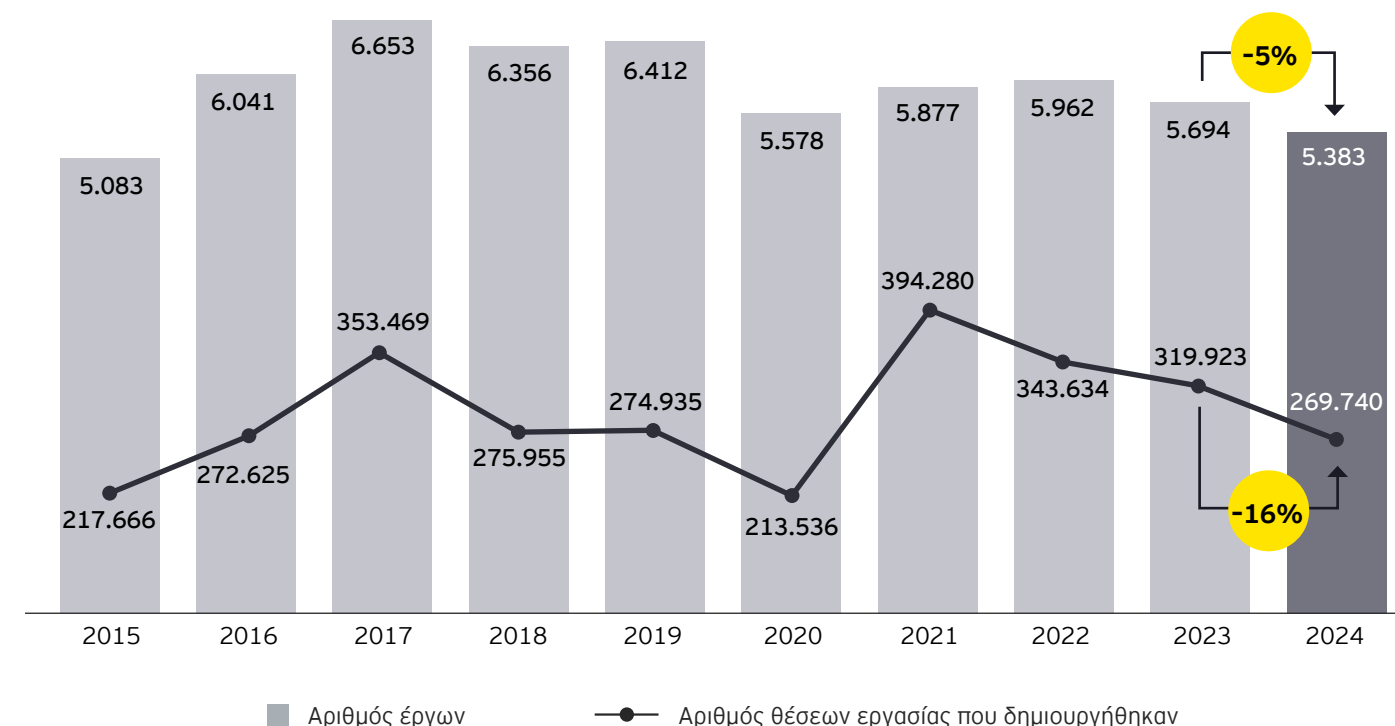
θέμενη αξία του παραγωγικού επιχειρηματικού τομέα της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ). Σε ορισμένες χώρες η συμβολή των ΑΞΕ στην οικονομική δραστηριότητα είναι ακόμη μεγαλύτερη, όπως στο Ηνωμένο Βασίλειο όπου, σύμφωνα με πρόσφατα στοιχεία, οι ξένες επιχειρήσεις αντιπροσωπεύουν το 29% του ΑΕΠ.

Οικονομική επιβράδυνση, μειωμένη ανταγωνιστικότητα και γεωπολιτικές εντάσεις οδήγησαν σε νέα μείωση των ΑΞΕ στην Ευρώπη

Το 2024, οι άμεσες ξένες επενδύσεις στην Ευρώπη κατέγραψαν πτώση για δεύτερη συνεχόμενη χρονιά, αγγίζοντας το χαμηλότερο επίπεδο των τελευταίων εννέα ετών. Συνολικά, ανακοινώθηκαν 5.383 επενδύσεις το 2024,

έναντι 5.694 το 2023 (-5%) και 6.653 το 2017 (-19%). Ο αριθμός των θέσεων εργασίας που δημιουργήθηκαν μέσω ΑΞΕ μειώθηκε κατά 16% σε ετήσια βάση.

Αριθμός των έργων ΑΞΕ που ανακοινώθηκαν και των θέσεων εργασίας που δημιουργήθηκαν στην Ευρώπη, από το 2015 μέχρι το 2024

Πηγή: EY European Investment Monitor 2025

Μία σειρά από αρνητικές εξελίξεις έχουν συμβάλει στην υποχώρηση αυτή: οι χαμηλοί ρυθμοί ανάπτυξης στην Ευρώπη (0,7% το 2024) σε σύγκριση με τις ΗΠΑ (2,8%) και την Κίνα (5%), η συνεχιζόμενη απώλεια ανταγωνιστικότητας της ευρωπαϊκής οικονομίας, η αδυναμία των

ευρωπαϊκών επιχειρήσεων να αξιοποιήσουν πλήρως την ψηφιακή επανάσταση, και ο αντίκτυπος του συνεχιζόμενου πολέμου στην Ουκρανία στην ενεργειακή ασφάλεια και το κόστος της ηλεκτρικής ενέργειας.

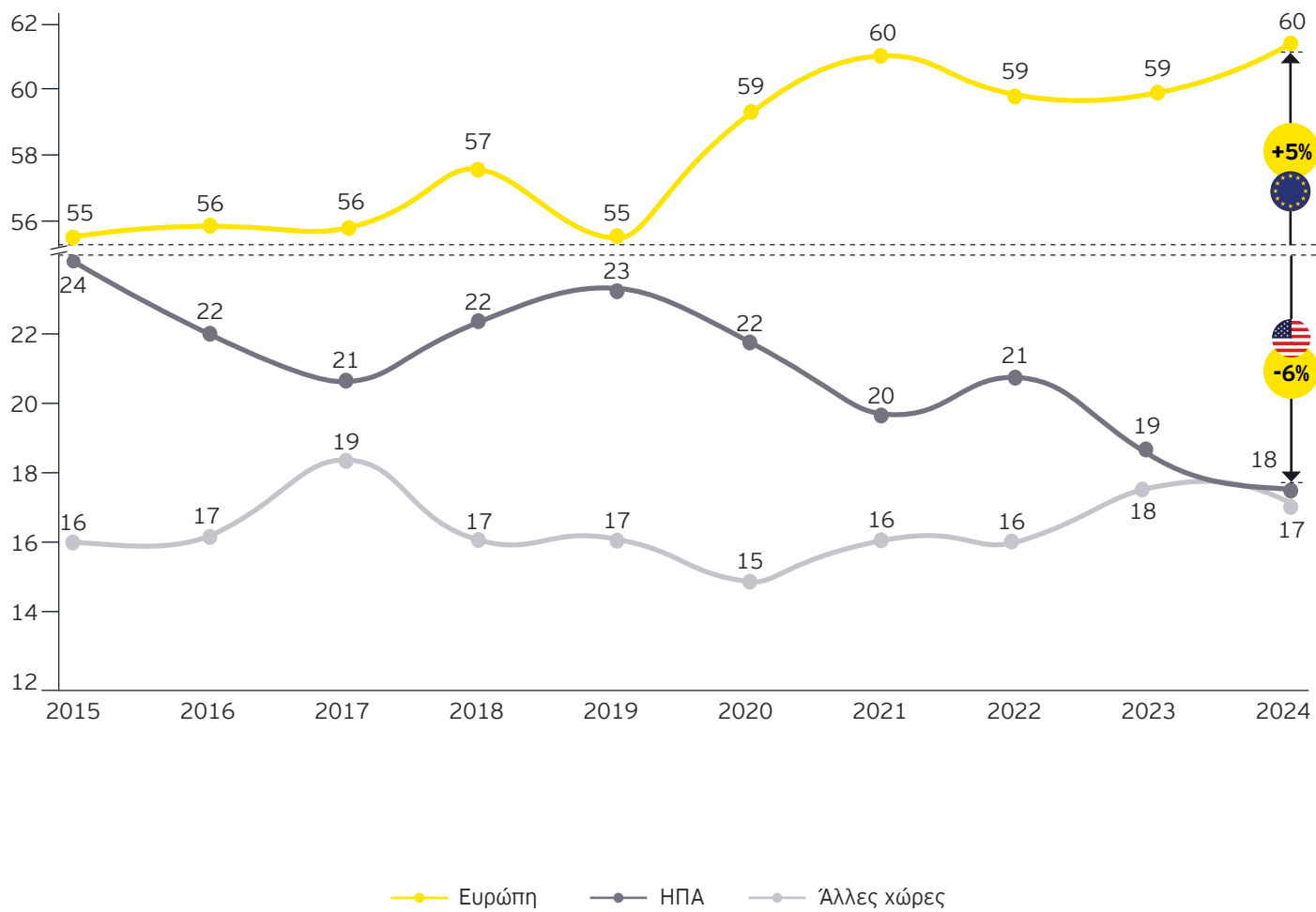
Αποδυνάμωση των αμερικανικών επενδύσεων στην Ευρώπη

Στους παράγοντες που συμβάλλουν στην υποχώρηση των ΑΞΕ στην Ευρώπη θα πρέπει να συνυπολογιστεί και ο εντεινόμενος ανταγωνισμός με τις Ηνωμένες Πολιτείες για την προσέλκυση κεφαλαίων. Ο αριθμός των επενδυτικών έργων από Αμερικανούς επενδυτές στην Ευρώπη μειώθηκε κατά 11% σε σύγκριση με το 2023, και κατά 24% σε σχέση με το 2022.

Η υποχώρηση αυτή των αμερικανικών επενδύσεων στην Ευρώπη δεν αποτελεί νέο φαινόμενο. Τα τελευταία 10 χρόνια, η συμμετοχή των ΗΠΑ στις συνολικές ΑΞΕ στην

Ευρώπη μειώθηκε κατά έξι ποσοστιαίες μονάδες, από 24% σε 18% ενώ, το ίδιο διάστημα, το μερίδιο των επενδύσεων που προέρχονται από την ίδια την Ευρώπη αυξήθηκε κατά πέντε ποσοστιαίες μονάδες, αντανakλώντας την ισχυρότερη περιφερειακή ολοκλήρωση. Η τάση αυτή επιταχύνθηκε μετά την πανδημία, με τη βελτίωση των οικονομικών συνθηκών στις ΗΠΑ, τις συγκριτικά χαμηλότερες τιμές της ενέργειας και την εφαρμογή του νόμου για τη Μείωση του Πληθωρισμού (IRA), σε συνδυασμό με τις ανατροπές στις εφοδιαστικές αλυσίδες, που αναδιαμόρφωσαν τις προτεραιότητες των επιχειρήσεων.

Μερίδιο ΑΞΕ ανά χώρα προέλευσης (2015-24)

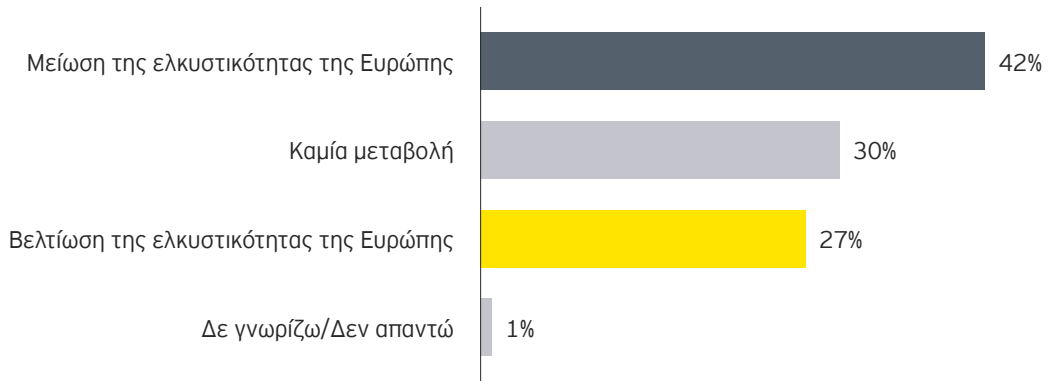

Πηγή: EY European Investment Monitor 2025

Το τελευταίο διάστημα, η αναζωπύρωση των εμπορικών πολέμων οδήγησε σε περαιτέρω ανατροπές στη δυναμική του παγκόσμιου εμπορίου. Οι εξαγγελίες της κυβέρνησης Trump για επιβολή «ανταποδοτικών» δασμών από τις ΗΠΑ σε ευρωπαϊκά προϊόντα, καθώς και σχόλια από Αμερικανούς αξιωματούχους, κατά την περίοδο διεξαγωγής της έρευνας, σχετικά με την απροθυμία τους να εμπλακούν στην ασφάλεια της Ευρώπης, έχουν εντείνει τις ανησυχίες των επενδυτών.

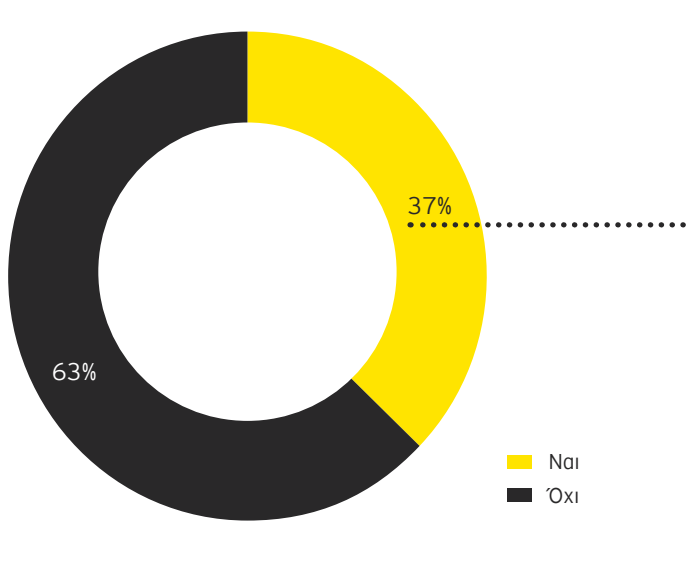
Σε σχετική ερώτηση, 42% των συμμετεχόντων απάντησαν ότι οι πολιτικές της νέας διοίκησης Trump στις ΗΠΑ θα επηρεάσουν αρνητικά την ελκυστικότητα της Ευρώπης για ξένες επενδύσεις, έναντι 27% που αναμένουν θετικό αντίκτυπο.

Σε ποιον βαθμό πιστεύετε ότι η ελκυστικότητα της Ευρώπης για ξένες επενδύσεις θα επηρεαστεί από τη νέα διοίκηση Trump στις ΗΠΑ;

Τα σημάδια είναι ιδιαίτερα ανησυχητικά, ειδικότερα για τις βιομηχανικές επενδύσεις, οι οποίες βρίσκονται ήδη σε υποχώρηση στην Ευρώπη. Συγκεκριμένα, οι ΑΞΕ στον βιομηχανικό τομέα στην Ευρώπη μειώθηκαν το 2024 κατά 9% και οι θέσεις εργασίας που δημιουργήθηκαν από αυτές κατά 25%, ενώ οι αμερικανικές βιομηχανικές επενδύσεις υποχώρησαν κατά 21% και οι αντίστοιχες θέσεις εργασίας κατά 30%. Τα στοιχεία αυτά επιβεβαιώνουν τη διαρκώς αυξανόμενη ικανότητα των Ηνωμένων Πολιτειών να διατηρούν τις επιχειρήσεις τους στο έδαφός τους, χάρη στην ισχυρότερη οικονομική ανάπτυξη, το χαμηλότερο ενεργειακό κόστος και τις ευνοϊκότερες φορολογικές πολιτικές.

Στη διάρκεια του τελευταίου έτους, έχετε αναβάλει, ακυρώσει ή περιορίσει τα επενδυτικά σας σχέδια στην Ευρώπη;

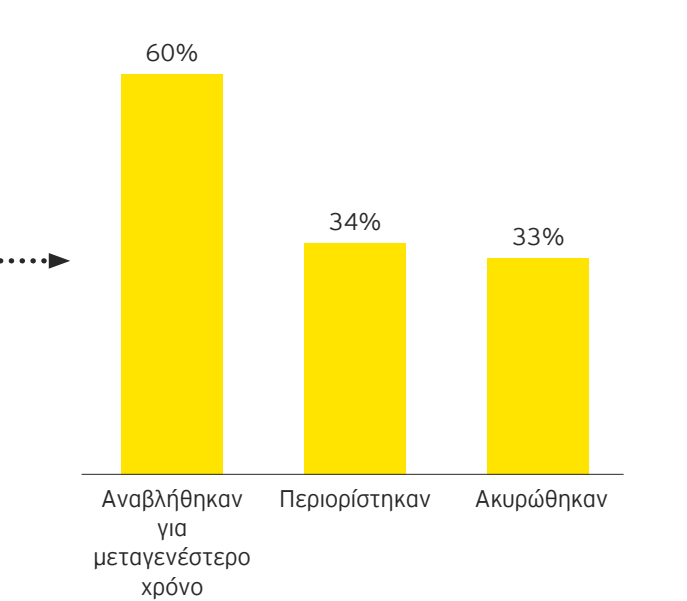

Πηγή: EY 2025 Europe Attractiveness Survey, Ιούνιος 2025 (σύνολο ερωτηθέντων: 500)

Οι αντίρροπες τάσεις μεταξύ των ΑΞΕ στην Ευρώπη, τη Βόρεια Αμερική και την Ασία επιβεβαιώνονται και από τα στοιχεία που επεξεργάζεται η Διάσκεψη των Ηνωμένων Εθνών για το Εμπόριο και την Ανάπτυξη (UNCTAD). Με βάση μία διαφορετική προσέγγιση για την παρακολούθηση των παγκόσμιων ΑΞΕ, η UNCTAD καταγράφει μία μείωση κατά 23% του αριθμού των ΑΞΕ που ανακοινώθηκαν στην Ευρώπη μεταξύ 2023 και 2024. Η επιφυλακτική στάση απέναντι στην Ευρώπη έρχεται σε έντονη αντίθεση με τη σχετική ανθεκτικότητα της Ασίας (-2%),

Είναι χαρακτηριστικό ότι, σε σχετική ερώτηση, 37% όσων συμμετείχαν στην έρευνα δήλωσαν πως τους τελευταίους 12 μήνες έχουν περιορίσει τα επενδυτικά τους σχέδια στην Ευρώπη. Μεταξύ αυτών, οι περισσότεροι (60%) τα έχουν αναβάλει, ενώ 34% τα έχουν περιορίσει και 33% τα έχουν ακυρώσει. Το ποσοστό όσων έχουν ματαιώσει τις επενδύσεις τους είναι αισθητά υψηλότερο μεταξύ των εταιρειών του τομέα των υπηρεσιών (43%), αλλά και συγκεκριμένων βιομηχανικών κλάδων όπου η ζήτηση στην Ευρώπη παραμένει υποτονική, όπως η αυτοκινητοβιομηχανία (45%), καθώς και σε κλάδους με υψηλή ενεργειακή κατανάλωση, όπως τα χημικά και τα πλαστικά (47%).

Με ποιον τρόπο άλλαξαν τα επενδυτικά σας σχέδια στην Ευρώπη;

εν μέρει λόγω της αύξησης των ΑΞΕ στην Ινδία, αλλά, κυρίως, με τη ραγδαία αύξηση των επενδυτικών έργων στη Βόρεια Αμερική (+20%, αν και από ένα χαμηλότερο σημείο εκκίνησης). Η αύξηση των επενδύσεων σε νέα έργα στις ΗΠΑ καλύπτει πολλούς τομείς, με υψηλές επιδόσεις σε έργα ημιαγωγών, τον βιομηχανικό εξοπλισμό, τις κατασκευές, τα ηλεκτρονικά εξαρτήματα, τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας και την αεροδιαστημική βιομηχανία.

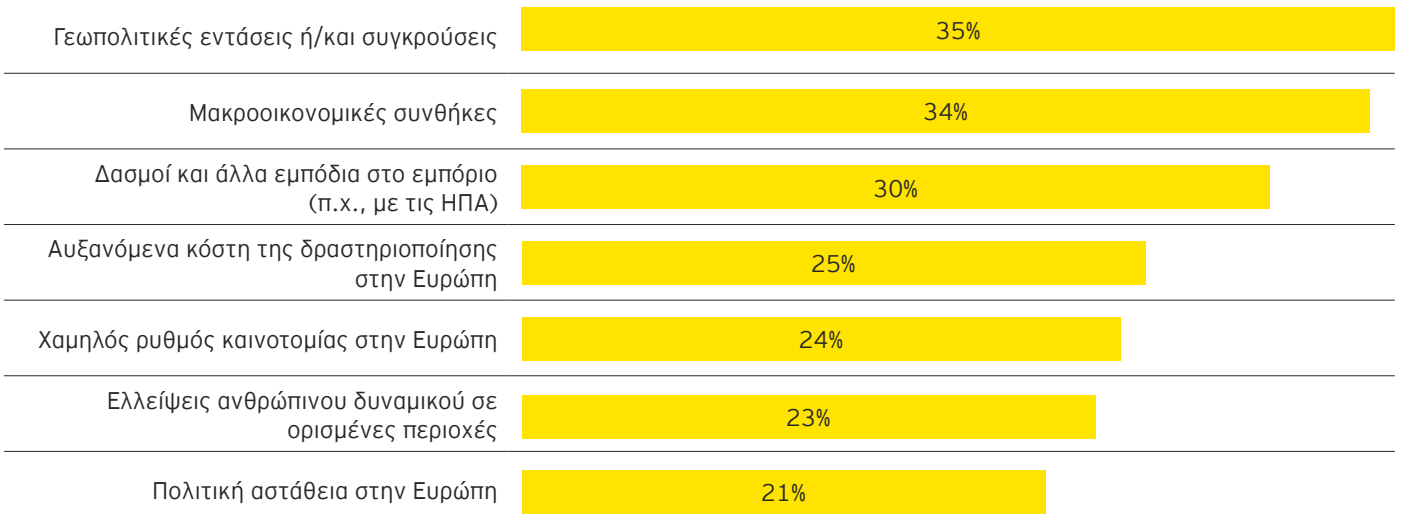
Βασικές απειλές για την ελκυστικότητα της Ευρώπης

Οι απαντήσεις σε ερώτηση σχετικά με τους βασικούς κινδύνους που θα επηρεάσουν την ελκυστικότητα της Ευρώπης τα επόμενα τρία χρόνια, αναδεικνύουν την ανησυχία των επενδυτών για την ικανότητα της Ευρώπης να ξεπεράσει τις πολύπλευρες κρίσεις που αντιμετωπίζει. Οι γεωπολιτικές εντάσεις και συγκρούσεις (35%), οι δύσκολες μακροοικονομικές συνθήκες (34%)

και οι δασμοί και τα εμπόδια στο εμπόριο (30%) προβάλλονται ως οι σημαντικότερες απειλές. Αναφέρθηκαν, όμως, επίσης, και τα αυξανόμενα κόστη δραστηριοποίησης στην Ευρώπη, ο χαμηλός ρυθμός καινοτομίας, οι ελλείψεις ανθρώπινου δυναμικού σε ορισμένες περιοχές, αλλά και η πολιτική αστάθεια.

Ποιοι είναι οι τρεις κύριοι κίνδυνοι που θα επηρεάσουν την ελκυστικότητα της Ευρώπης τα επόμενα τρία χρόνια; (μέχρι τρεις επιλογές)

Απεικονίζονται μόνο οι κορυφαίες επτά απαντήσεις.

Πηγή: EY 2025 Europe Attractiveness Survey, Ιούνιος 2025 (σύνολο ερωτηθέντων: 500)

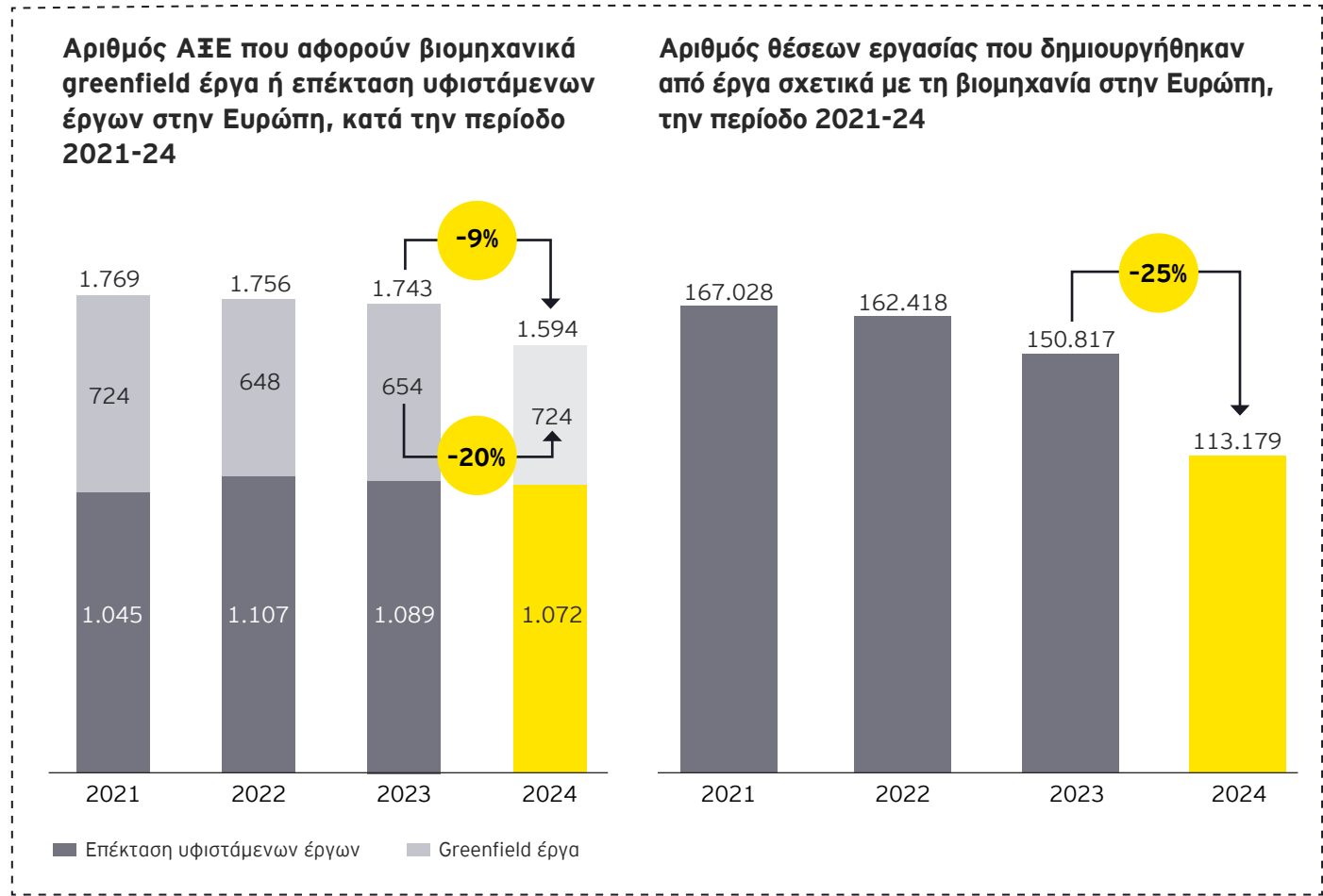
Ανησυχητική υποχώρηση στις βιομηχανικές επενδύσεις

Η κάμψη στις βιομηχανικές επενδύσεις είναι ιδιαίτερα ανησυχητική, καθώς ο τομέας αντιπροσωπεύει το μεγαλύτερο ποσοστό των νέων θέσεων εργασίας (42% το 2024). Η μείωση κατά 9% του αριθμού των επενδυτικών έργων οδήγησε σε υπερδιπλάσια μείωση κατά 25% των νέων θέσεων εργασίας.

Παρότι η υποτονική εγχώρια κατανάλωση και η μειωμένη ζήτηση από την Κίνα έχουν συμβάλει στα προβλήματα που αντιμετωπίζει η ευρωπαϊκή βιομηχανία, η μεγαλύτερη πρόκληση παραμένει το χάσμα ανταγωνιστικότητας με τις ΗΠΑ και την Κίνα, ιδίως σε ό,τι αφορά το ενεργειακό κόστος. Σύμφωνα με την έκθεση Draghi¹, οι τιμές λιανικής του βιομηχανικού ρεύματος στην Ευρώπη είναι κατά 158% υψηλότερες απ’ ό,τι στις Ηνωμένες Πολιτείες. Οι δασμοί που ενδέχεται να επιβληθούν από τις ΗΠΑ θα αποτελέσουν σημαντικό πρόσθετο ανασταλτικό παράγοντα για την ευρωπαϊκή βιομηχανία μεσοπρόθεσμα, με ιδιαίτερα έντονες επιπτώσεις σε χώρες όπως η Γερμανία, η Τσεχία και η Ουγγαρία.

Αξίζει να σημειωθεί ότι η μείωση των βιομηχανικών επενδύσεων είναι ακόμη πιο έντονη σε ό,τι αφορά τις νέες βιομηχανικές εγκαταστάσεις (greenfield projects), σημειώνοντας πτώση 20% σε σύγκριση με το 2023. Για πρώτη φορά εδώ και πάνω από 15 χρόνια, οι greenfield επενδύσεις αντιπροσώπευσαν λιγότερο από το ένα τρίτο της συνολικής δραστηριότητας άμεσων ξένων βιομηχανικών επενδύσεων στην Ευρώπη.

Αν και οι επεκτάσεις υφιστάμενων εγκαταστάσεων παραμένουν κρίσιμες για την αναβάθμιση της υπάρχουσας παραγωγικής ικανότητας, τείνουν να δημιουργούν λιγότερες θέσεις εργασίας σε σύγκριση με τις νέες εγκαταστάσεις (61, έναντι 160). Επιπλέον, οι νέες βιομηχανικές εγκαταστάσεις είναι κρίσιμες για την ενίσχυση της στρατηγικής αυτονομίας της Ευρώπης και την οικοδόμηση των βιομηχανιών του μέλλοντος.

1. The future of European competitiveness, European Commission, Σεπτέμβριος 2024

Μικτή εικόνα ως προς τις επενδύσεις ανά κλάδο

Ο κλάδος του λογισμικού και υπηρεσιών πληροφορικής, που τα τελευταία χρόνια βρίσκεται στην κορυφή της κατάταξης των ΑΞΕ, παρουσίασε σημαντική μείωση 17%, καθώς τα αυξανόμενα κόστη, η υποτονική ζήτηση και η παγκόσμια αβεβαιότητα επηρέασαν, κυρίως, τις επενδύσεις από αμερικανικές εταιρείες. Ακόμη μεγαλύτερες μειώσεις κατέγραψαν οι κλάδοι της παροχής υπηρεσιών κοινής ωφέλειας (-21%), των φαρμακευτικών (-16%) και των μετάλλων και ορυκτών (-20%).

Κλάδοι όπως οι επαγγελματικές υπηρεσίες παρουσίασαν αύξηση το 2024 (+24%), καθώς κυρίως τα shared services centers συνεχίζουν να κατευθύνονται στη

Νότια και Ανατολική Ευρώπη, λόγω του ανταγωνιστικού κόστους της περιοχής για λειτουργίες back-office και υποστήριξης. Ο αγροδιατροφικός κλάδος παρουσίασε, επίσης αύξηση 7%, με επεκτάσεις κυρίως υφισταμένων εγκαταστάσεων μετά από αρκετά χρόνια περιορισμένης επενδυτικής δραστηριότητας, όπως και οι κατασκευές (+14%), αλλά και ο κλάδος των επίπλων, της ξυλείας και των κεραμικών (+2%), χάρη στα αυξημένα κίνητρα για υποδομές, τη ζήτηση για πράσινα κτίρια και, ενδεχομένως, τη συνεχιζόμενη μείωση των επιτοκίων. Και στους τέσσερις κλάδους που αναφέρθηκαν, η αύξηση της απασχόλησης που προέκυψε ήταν πολλαπλάσια της αύξησης του αριθμού των επενδυτικών έργων.

Οι κορυφαίοι κλάδοι ΑΞΕ το 2024 - σε αριθμό έργων και θέσεων εργασίας που δημιουργήθηκαν, και μεταβολή για το 2023-24

Κατάταξη	Κλάδος	Αριθμός έργων το 2024	Αριθμός έργων το 2023	Μεταβολή 2023-24	Αριθμός θέσεων εργασίας το 2024
1	Λογισμικό και υπηρεσίες πληροφορικής	793	954	-17% ↓	27.206
2	Επαγγελματικές υπηρεσίες και υπηρεσίες προς επιχειρήσεις	687	556	+24% ↑	33.563
3	Μηχανολογικός εξοπλισμός	454	424	+7% ↑	17.027
4	Εξοπλισμός μεταφορών	437	445	-2% ↓	40.476
5	Μεταφορές και logistics	411	457	-10% ↓	21.037
6	Ηλεκτρονικά	304	316	-4% ↓	19.294
7	Χρηματοπιστωτικός κλάδος	293	329	-11% ↓	8.936
8	Αγροδιατροφικός κλάδος	285	266	+7% ↑	19.789
9	Χημικά, πλαστικά και ελαστικά	245	255	-4% ↓	7.449
10	Παροχή υπηρεσιών κοινής ωφέλειας	239	302	-21% ↓	13.610
11	Φαρμακευτικά	190	226	-16% ↓	9.688
12	Κατασκευές	179	157	+14% ↑	7.498
13	Έπιπλα, ξυλεία, κεραμικά και γυαλί	140	137	+2% ↑	5.257
14	Μέταλλα και ορυκτά	128	160	-20% ↓	5.498
15	Ιατρικός εξοπλισμός	112	123	-9% ↓	4.768
16	Καταναλωτικά προϊόντα	111	121	-8% ↓	5.007
17	Άλλα	375	587	-18% ↓	24.477
Σύνολο		5.383	5.694	-5%	270.580

Πηγή: EY European Investment Monitor 2025

Κάμψη στις περισσότερες δραστηριότητες, με εξαίρεση την έρευνα και ανάπτυξη (Ε&Α) και τα κεντρικά γραφεία επιχειρήσεων

Η κάμψη των ΑΞΕ στην Ευρώπη έπληξε δυσανάλογα τους δύο βασικούς τομείς της επενδυτικής δραστηριότητας, τη βιομηχανική παραγωγή (-9%) και τις υποστηρικτικές υπηρεσίες (-9%), που αθροιστικά αντιπροσωπεύουν το 56% των ξένων επενδύσεων στην Ευρώπη. Μικρότερη ήταν η μείωση των επενδύσεων στα logistics (-6%) και τις πωλήσεις και το μάρκετινγκ (-2%). Αντίθετα,

αυξημένες ήταν οι ΑΞΕ στην έρευνα και ανάπτυξη (+3%) και τα κεντρικά γραφεία επιχειρήσεων (+13%), παρότι και στις δύο δραστηριότητες ο αριθμός των ΑΞΕ παραμένει σε χαμηλότερα επίπεδα από το 2022. Η μεγαλύτερη αύξηση (+140%) παρατηρήθηκε στα internet data centers, τα οποία, όμως, αντιπροσωπεύουν μόλις 1% του συνολικού αριθμού των επενδύσεων.

Οι κορυφαίες δραστηριότητες από έργα ΑΞΕ το 2024 - κατάταξη, αριθμός έργων και θέσεων εργασίας, και μεταβολή για το 2023-24

Κατάταξη	Δραστηριότητα	Αριθμός έργων το 2024	Αριθμός έργων το 2023	Μεταβολή 2023-24	Αριθμός θέσεων εργασίας το 2024
1	Βιομηχανική παραγωγή	1.594	1.743	-9% ↓	113.579
2	Υποστηρικτικές υπηρεσίες	1.441	1.586	-9% ↓	38.506
3	Πωλήσεις και μάρκετινγκ	843	856	-2% ↓	11.881
4	Logistics	502	532	-6% ↓	49.391
5	Έρευνα και ανάπτυξη	499	484	+3% ↑	24.112
6	Κεντρικά γραφεία επιχειρήσεων	251	223	+13% ↑	7.960
7	Testing & servicing	72	82	-12% ↓	2.846
8	Shared services centre	58	83	-30% ↓	7.585
9	Εκπαίδευση και κατάρτιση	50	47	+6% ↑	2.218
10	Internet data centers	48	20	+140% ↑	3.441
11	Contact centers	25	38	-34% ↓	9.061
Σύνολο		5.383	5.694	-5%	270.580

Πηγή: EY European Investment Monitor 2025

Υποχωρεί η κυριαρχία των τριών μεγάλων οικονομιών της Ευρώπης - ενισχύονται οι επενδύσεις στην περιφέρεια

Το 2024, η Γαλλία παρέμεινε ο κορυφαίος προορισμός για ξένες επενδύσεις στην Ευρώπη, με 1.025 έργα, ενισχύοντας τη θέση της σε βασικούς τομείς όπως η τεχνητή νοημοσύνη, τα αγροδιατροφικά προϊόντα και η ενεργειακή μετάβαση. Ωστόσο, ο αριθμός των ΑΞΕ μειώθηκε κατά 14% και η δημιουργία θέσεων εργασίας κατά 27% σε σύγκριση με το 2023, καθώς η πολιτική αστάθεια και η αδύναμη ανάπτυξη ενίσχυσαν την επιφυλακτικότητα των επενδυτών.

Στο Ηνωμένο Βασίλειο ανακοινώθηκαν 853 έργα ξένων επενδύσεων, αντανakλώντας μια στρατηγική στροφή προς πιο ποιοτικές, εντάσεως κεφαλαίου πρωτοβουλίες, ιδιαίτερα στην έρευνα και ανάπτυξη (+32%) και στα κεντρικά γραφεία. Παρά την ανθεκτικότητα σε βασικούς τομείς όπως η τεχνολογία και τα χρηματοοικονομικά, το Ηνωμένο Βασίλειο σημείωσε μείωση 13% στον αριθμό των έργων και 27% στις θέσεις εργασίας που δημιουργήθηκαν, εξαιτίας της υποτονικής οικονομικής ανάπτυξης και της αυξανόμενης φορολογικής πίεσης στις επιχειρήσεις.

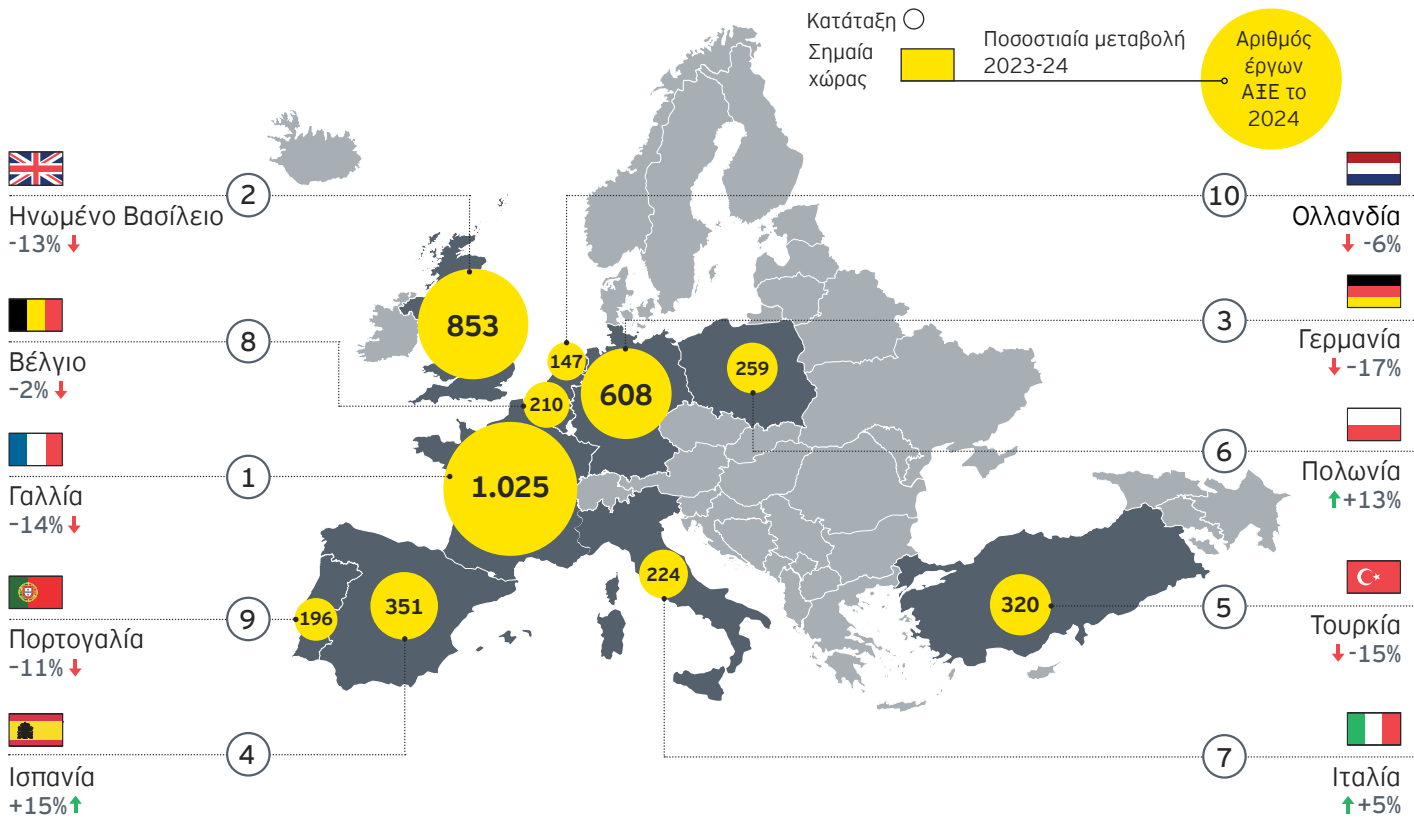
Η Γερμανία παρέμεινε ο τρίτος μεγαλύτερος προορισμός για ξένες επενδύσεις στην Ευρώπη με 608 έργα, κυρίως

λόγω ισχυρού ενδιαφέροντος από Ασιάτες επενδυτές. Παρά τη μείωση κατά 17% στον αριθμό των έργων, η δημιουργία θέσεων εργασίας ανέκαμψε χάρη σε σημαντικές επενδύσεις στη βιομηχανία και τα logistics στην Ανατολική Γερμανία. Ωστόσο, η συνεχιζόμενη οικονομική και πολιτική αστάθεια, σε συνδυασμό με διαρθρωτικές προκλήσεις όπως το υψηλό κόστος εργασίας και η υψηλή συμμετοχή του άνθρακα στο ενεργειακό μείγμα, συνεχίζουν να επηρεάζουν αρνητικά τη μακροπρόθεσμη ελκυστικότητα της χώρας.

Ενώ οι ΑΞΕ στις τρεις ισχυρότερες ευρωπαϊκές οικονομίες υποχώρησαν αισθητά, στις περισσότερες χώρες της Κεντρικής και Νότιας Ευρώπης καταγράφηκε αύξηση, με αποτέλεσμα, για πρώτη φορά από το 2018 οι επενδύσεις στις τρεις μεγάλες οικονομίες της Ευρώπης να αντιπροσωπεύουν λιγότερο από το 50% του συνόλου.

Παρότι ο αριθμός των επενδύσεων παραμένει χαμηλότερος σε σύγκριση με τη Δυτική Ευρώπη, οι οικονομίες της Κεντρικής και Νότιας Ευρώπης κερδίζουν έδαφος χάρη σε μία σειρά από στρατηγικά πλεονεκτήματα.

10 κορυφαίες χώρες σε ΑΞΕ για το 2024 - κατάταξη, αριθμός έργων και μεταβολή για το 2023-24

Πηγή: EY European Investment Monitor 2025

Τους τελευταίους 12 μήνες, μεταξύ των 10 χωρών που συγκέντρωσαν τις περισσότερες επενδύσεις, μόλις τρεις κατέγραψαν αύξηση. Η Ισπανία, εξακολουθεί να έχει εργατικό κόστος κατά 24% χαμηλότερο από τον μέσο όρο της ΕΕ, σε συνδυασμό με βιομηχανικές εκτάσεις, ανταγωνιστικές τιμές ενέργειας και διαθεσιμότητα δεξιοτήτων. Οι συνθήκες αυτές έχουν οδηγήσει σε σημαντική αύξηση έργων στον τομέα της εφοδιαστικής αλυσίδας και της προηγμένης βιομηχανίας, ιδίως στις μπαταρίες ηλεκτρικών οχημάτων και το υδρογόνο. Η Πολωνία έχει

εδραιώσει τη θέση της ως βασικός κόμβος logistics και βιομηχανικής παραγωγής, αξιοποιώντας την κεντρική της θέση, τα συγκριτικά πλεονεκτήματα κόστους και το εξειδικευμένο ανθρώπινο δυναμικό. Η Ιταλία έχει σημειώσει πρόοδο στις επιχειρηματικές υπηρεσίες και τις τεχνολογίες πληροφορικής, με τη στήριξη των πόρων του Ταμείου Ανάκαμψης που επιταχύνουν την ψηφιακή και πράσινη μετάβαση, προσελκύοντας εκ νέου το ενδιαφέρον των επενδυτών.

Οι κορυφαίες 25 χώρες σε έργα ΑΞΕ στην Ευρώπη το 2024

Κατάταξη		2024	2023	2022	Μεταβολή 2023-24	Μερίδιο 2024
1	Γαλλία	1.025	1.194	1.259	-14% ↓	19%
2	Ηνωμένο Βασίλειο	853	985	929	-13% ↓	16%
3	Γερμανία	608	733	832	-17% ↓	11%
4	Ισπανία	351	304	324	15% ↑	7%
5	Τουρκία	320	375	321	-15% ↓	6%
6	Πολωνία	259	229	237	13% ↑	5%
7	Ιταλία	224	214	243	5% ↑	4%
8	Βέλγιο	210	215	234	-2% ↓	4%
9	Πορτογαλία	196	221	248	-11% ↓	4%
10	Ολλανδία	147	157	147	-6% ↓	3%
11	Ελβετία	111	89	58	25% ↑	2%
12	Αυστρία	105	80	101	31% ↑	2%
13	Ρουμανία	94	60	69	57% ↑	2%
14	Δανία	82	44	43	86% ↑	2%
15	Ουγγαρία	80	77	50	4% ↑	1%
16	Φινλανδία	80	71	104	13% ↑	1%
17	Ιρλανδία	75	100	184	-25% ↓	1%
18	Σουηδία	69	55	68	25% ↑	1%
19	Σερβία	68	76	74	-11% ↓	1%
20	Βοσνία Ερζεγοβίνη	43	38	36	13% ↑	1%
21	Βουλγαρία	39	27	20	44% ↑	1%
22	Τσεχία	37	33	30	12% ↑	1%
23	Ελλάδα	35	50	47	-30% ↓	1%
24	Λετονία	33	22	32	50% ↑	1%
25	Λουξεμβούργο	33	36	37	-8% ↓	1%

Το εργατικό κόστος εξακολουθεί να αποτελεί σημαντικό παράγοντα για την προσέλκυση επενδύσεων, τουλάχιστον σε ό,τι αφορά δραστηριότητες έντασης εργασίας. Για τις 10 χώρες που προσέλκυσαν τις περισσότερες

επενδύσεις το 2024, προκύπτει μία σαφής συσχέτιση μεταξύ του μέσου αριθμού θέσεων εργασίας που δημιουργήθηκαν και του ωριαίου κόστους εργασίας.

Κατάταξη	Χώρα	Μέσος αριθμός θέσεων εργασίας	Συνολικό ωριαίο κόστος εργασίας
1	Πορτογαλία	160	€17,30
2	Ισπανία	125	€25,59
3	Πολωνία	102	€16,70
4	Τουρκία	89	Άγνωστο
5	Ιταλία	85	€30,46
6	Ηνωμένο Βασίλειο	48	€28,59
7	Γερμανία	48	€43,97
8	Βέλγιο	31	€48,20
9	Γαλλία	30	€44,11
10	Ολλανδία	15	€43,75

Πηγές: EY European Investment Monitor 2025, Total hourly labor costs in industry and services - Eurostat/Rexecode (2024)

Μειωμένη πρόθεση επενδύσεων και εντεινόμενη απαισιοδοξία για τα επόμενα χρόνια

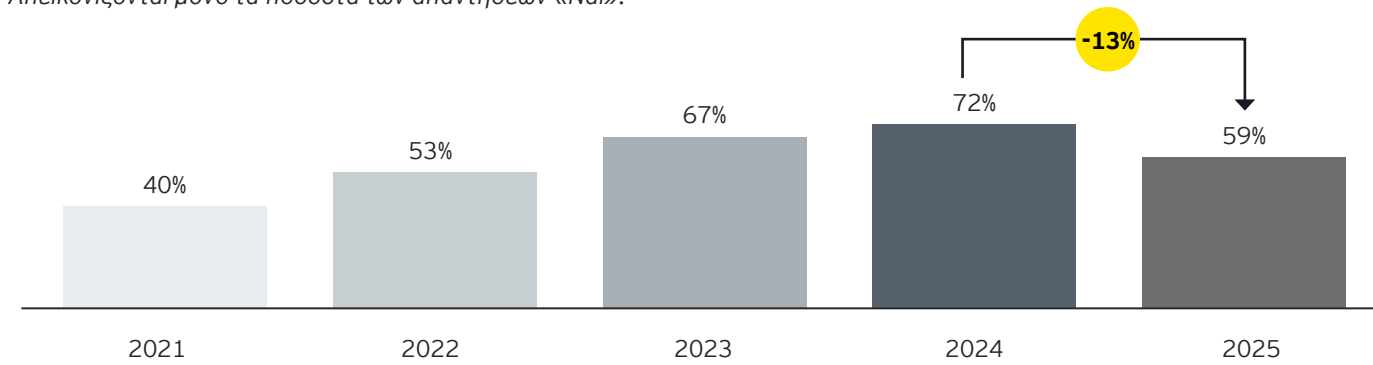
Το 59% των εταιρειών που συμμετείχαν στην έρευνα σκοπεύουν να επενδύσουν στην Ευρώπη τους επόμενους 12 μήνες. Το ποσοστό αυτό, μειωμένο κατά 13 ποσοστιαίες μονάδες σε σύγκριση με το 2024, αντιπροσωπεύει αντιστροφή της αυξητικής τάσης των τελευταίων τεσσάρων ετών μετά την πανδημία.

τομέα των υπηρεσιών το ποσοστό διαμορφώνεται στο 65%, αντανakλώντας μια ευρύτερη τάση αναδιάρθρωσης του αποτυπώματος των γραφείων.

Οι εταιρείες που ήδη δραστηριοποιούνται στην Ευρώπη εξακολουθούν να αναφέρουν υψηλότερη πρόθεση επενδύσεων (61%), ενώ παραμένει, επίσης, η σημαντική διαφοροποίηση μεταξύ μεγάλων (68%) και μικρομεσαίων επιχειρήσεων (55%).

Σχεδιάζει η επιχείρησή σας να αναπτύξει ή να επεκτείνει τις δραστηριότητές της στην Ευρώπη τον επόμενο χρόνο;

Απεικονίζονται μόνο τα ποσοστά των απαντήσεων «Ναι».

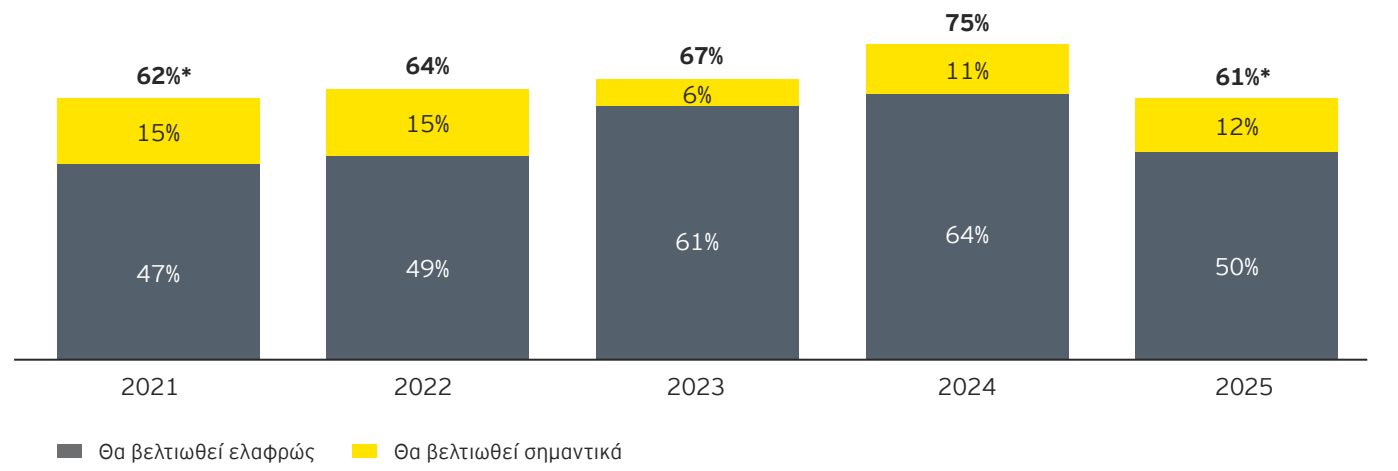
Πηγή: EY 2025 Europe Attractiveness Survey, Ιούνιος 2025 (σύνολο ερωτηθέντων: 500)

Σε υποχώρηση βρίσκονται και τα επίπεδα αισιοδοξίας για την εξέλιξη της ελκυστικότητας της Ευρώπης κατά τα επόμενα τρία χρόνια. Το 61% των στελεχών που συμμετείχαν στην έρευνα πιστεύουν ότι θα βελτιωθεί κατά

τα επόμενα τρία χρόνια, το ίδιο ακριβώς ποσοστό με το 2021, όταν η Ευρώπη δεν είχε ακόμη ξεπεράσει την κρίση της πανδημίας, αλλά πριν την εισβολή της Ρωσίας στην Ουκρανία και την εκτίναξη των τιμών του φυσικού αερίου.

Σε ποιον βαθμό πιστεύετε ότι η ελκυστικότητα της Ευρώπης θα βελτιωθεί στα επόμενα τρία χρόνια;

Απεικονίζονται μόνο οι απαντήσεις «Θα βελτιωθεί ελαφρώς/σημαντικά».

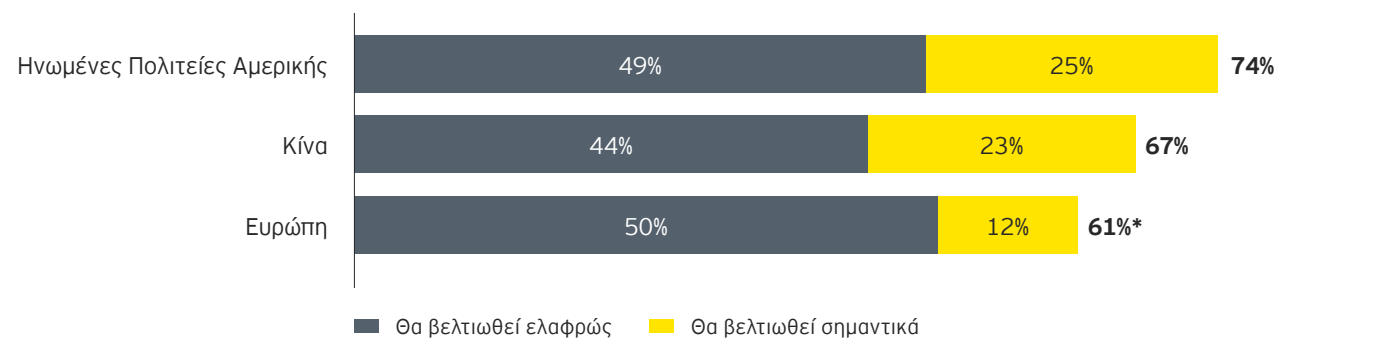

*Τα ποσοστά ενδέχεται να μην αθροίζουν απόλυτα, λόγω στρογγυλοποίησης

Παρότι το ποσοστό αυτό δεν είναι αντικειμενικά χαμηλό, είναι ανησυχητικό αν συγκριθεί με τις αντίστοιχες απαντήσεις των επενδυτών που συμμετείχαν στην έρευνα για τις Ηνωμένες Πολιτείες (74%) και την Κίνα (67%). Αυτό το χάσμα εμπιστοσύνης στις προοπτικές της

Ευρώπης και των βασικών της ανταγωνιστών της είναι ακόμη πιο έντονο (61%, έναντι 91% και 77%, αντίστοιχα) μεταξύ των εταιρειών που δεν έχουν παρουσία στην Ευρώπη.

Σε ποιον βαθμό πιστεύετε ότι η ελκυστικότητα των παρακάτω γεωγραφικών περιοχών θα βελτιωθεί στα επόμενα τρία χρόνια;

Πηγή: EY 2025 Europe Attractiveness Survey, Ιούνιος 2025 (σύνολο ερωτηθέντων: 500)

*Τα ποσοστά ενδέχεται να μην αθροίζουν απόλυτα, λόγω στρογγυλοποίησης

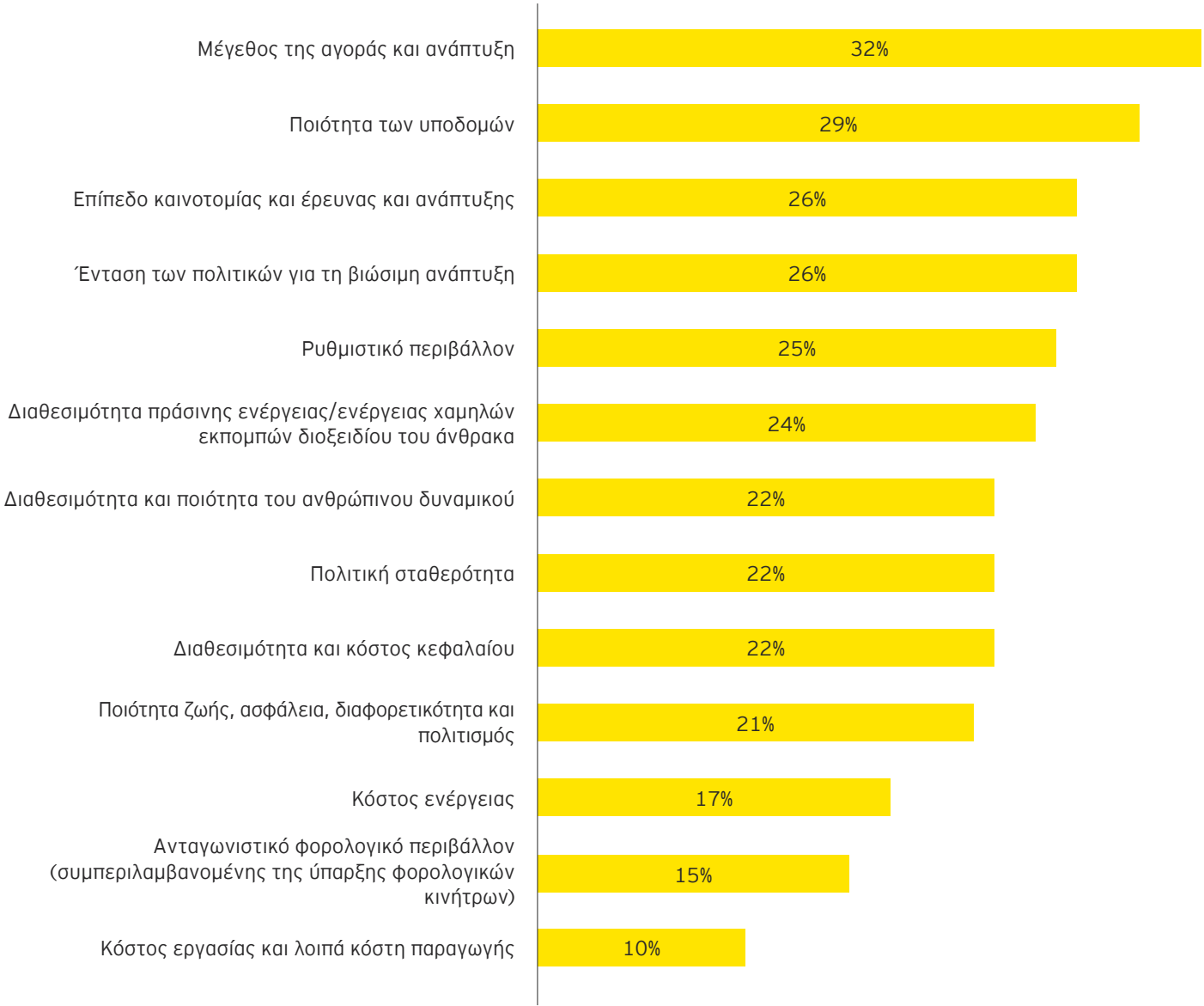
Τα πλεονεκτήματα και οι αδυναμίες της Ευρώπης

Τα στελέχη που συμμετείχαν στην έρευνα αναγνωρίζουν τα ισχυρά πλεονεκτήματα της Ευρώπης, όπως η ανταγωνιστική αγορά και οι υποδομές υψηλής ποιότητας. Εκτιμούν, επίσης, την έμφαση στην καινοτομία και την έρευνα και ανάπτυξη, το ισχυρό ρυθμιστικό πλαίσιο και τις προοδευτικές πολιτικές για το κλίμα.

Ωστόσο, εμφανίζονται πιο επικριτικοί από ποτέ απέναντι σε παραδοσιακά πλεονεκτήματα της Ευρώπης, όπως η

διαθεσιμότητα δεξιοτήτων, η πολιτική σταθερότητα, η διαθεσιμότητα κεφαλαίων και η ποιότητα ζωής. Επιπλέον, εμφανίζονται ιδιαίτερα ανήσυχoi σχετικά με τη συνολική ανταγωνιστικότητα της Ευρώπης στους τομείς της ενέργειας, της φορολογίας και του εργατικού κόστους, επιβεβαιώνοντας πολλά από τα βασικά ευρήματα της Έκθεσης Draghi.

Σε ποιον απο τους ακόλουθους τομείς έχει η Ευρώπη μεγαλύτερο πλεονέκτημα έναντι άλλων γεωγραφικών περιοχών;

Πηγή: EY 2025 Europe Attractiveness Survey, Ιούνιος 2025 (σύνολο ερωτηθέντων: 500)

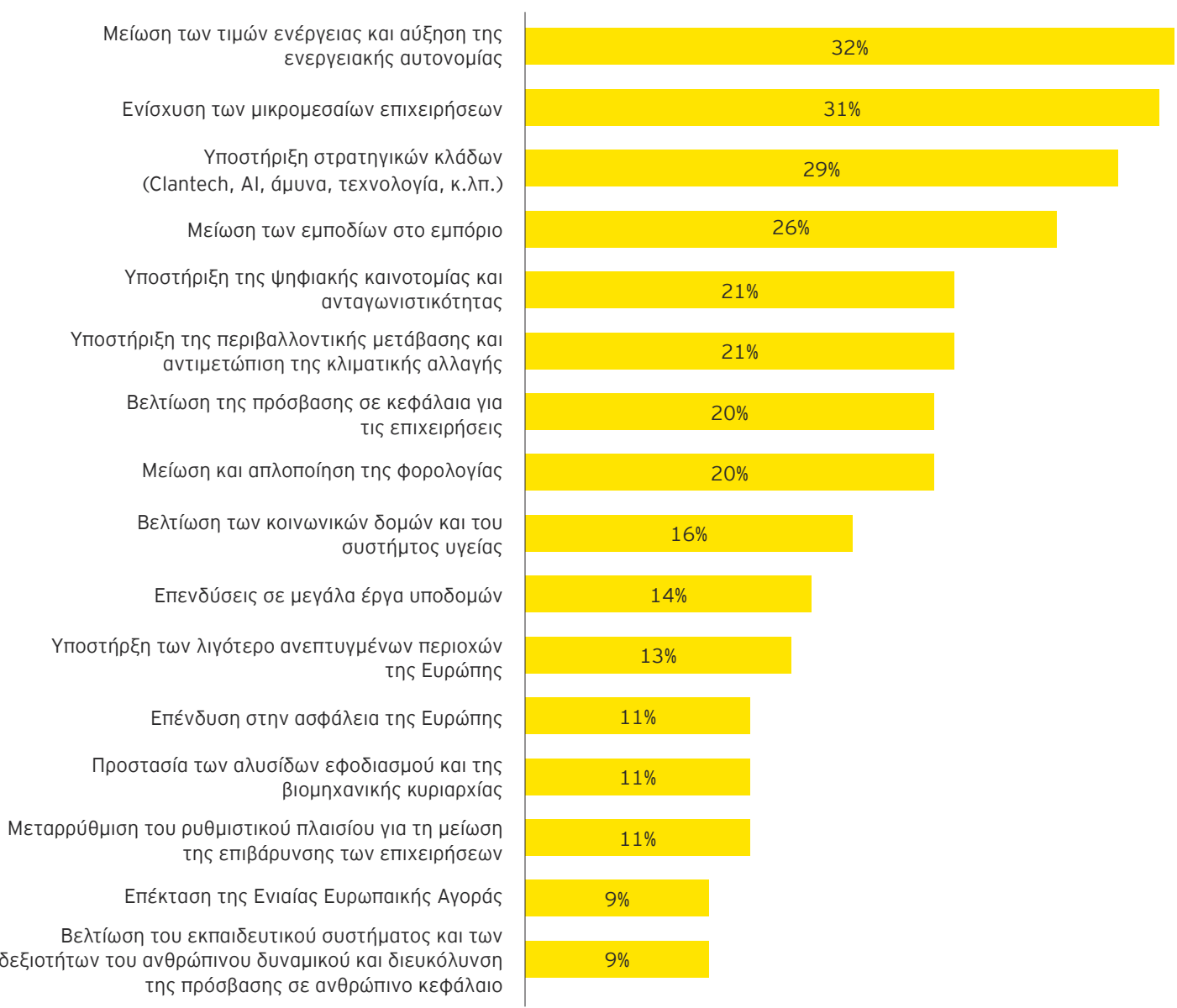
Ενέργεια, ΜμΕ, στρατηγικοί κλάδοι και διεθνές εμπόριο βασικές προτεραιότητες για την ενίσχυση της ελκυστικότητας της Ευρώπης

Οι επενδυτές που συμμετείχαν στην έρευνα αναδεικνύουν μια σειρά από βασικές προτεραιότητες για να ενισχυθεί η ελκυστικότητα της Ευρώπης ως επενδυτικού προορισμού. Η Ευρώπη οφείλει να ενισχύσει την ανταγωνιστικότητά της, μέσα από τη στήριξη των μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων, τη μείωση της φορολογίας, αλλά και των περιορισμών στη διακίνηση αγαθών και υπηρεσιών, την ενίσχυση της καινοτομίας και της πρόσβασης σε χρηματοδότηση. Παράλληλα, οφείλει να αντιμετωπίσει

κρίσιμες εξαρτήσεις, επιδιώκοντας την ενεργειακή αυτονομία, και στηρίζοντας στρατηγικούς κλάδους, όπως η τεχνητή νοημοσύνη, η καθαρή ενέργεια και η άμυνα.

Είναι χαρακτηριστικό ότι, στο νέο τοπίο που διαμορφώνεται, η βελτίωση του εκπαιδευτικού συστήματος και των δεξιοτήτων, και η διευκόλυνση της πρόσβασης σε ανθρώπινο κεφάλαιο, κορυφαίες προτεραιότητες τα τελευταία χρόνια, βρίσκονται φέτος στην τελευταία θέση.

Κατά την άποψη σας, που θα έπρεπε να εστιάσει τις προσπάθειές της η Ευρώπη για να διατηρήσει την ανταγωνιστική της θέση στην παγκόσμια οικονομία; (μέχρι τρεις επιλογές)

Πηγή: EY 2025 Europe Attractiveness Survey, Ιούνιος 2025 (σύνολο ερωτηθέντων: 500)

Το μακροοικονομικό περιβάλλον στην Ελλάδα

2

Μακροοικονομικό περιβάλλον

Η Ελλάδα αναδεικνύεται σε δυναμικό κόμβο καινοτομίας, βιώσιμης ανάπτυξης και οικονομικής ανθεκτικότητας, προσελκύοντας στρατηγικές διεθνείς επενδύσεις, ενισχύοντας τη χρηματοπιστωτική της αξιοπιστία και επανατοποθετώντας τον ρόλο της στον πυρήνα της ευρωπαϊκής οικονομικής και γεωπολιτικής αρχιτεκτονικής².

3^η

στη λίστα 37 χωρών του ΟΟΣΑ με την καλύτερη επίδοση στην οικονομία για το 2024³

Βασικές συνιστώσες της ανάπτυξης⁴

- Η ιδιωτική κατανάλωση, η οποία υποστηρίχθηκε από την αύξηση του πραγματικού διαθέσιμου εισοδήματος των νοικοκυριών.
- Οι επενδύσεις σε πάγια περιουσιακά στοιχεία, καθοδηγούμενες, κυρίως από τις δαπάνες για μηχανολογικό εξοπλισμό και κατασκευές.
- Οι εξαγωγές υπηρεσιών, οι οποίες ενίσχυσαν το πλεόνασμα του ισοζυγίου υπηρεσιών, κυρίως λόγω της αύξησης των ταξιδιωτικών εισπράξεων.

Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν (ΑΕΠ)^{5,6}

Παρά τις διεθνείς προκλήσεις, η Ελλάδα συνεχίζει να παρουσιάζει ανθεκτικότητα και θετικές επιδόσεις, καταγράφοντας ρυθμούς αύξησης υψηλότερους από τον μέσο όρο της ΕΕ-27.

2,3%

το 2024
(1% στην ΕΕ-27)

2,2%

το 1ο τρίμηνο του 2025
(έναντι του αντίστοιχου του 2024)

Εκτιμώμενη ανάπτυξη:

2,3% το 2025

(έναντι 1,1% στην ΕΕ-27)

2,2% το 2026

(έναντι 1,5% στην ΕΕ-27)

Επενδύσεις⁷

Οι επενδύσεις συνεχίζουν να παρουσιάζουν ισχυρή δυναμική, υποστηριζόμενες σε μεγάλο βαθμό από τους πόρους του Ταμείου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας.

4,5%

του Ακαθάριστου Σχηματισμού Πάγιου Κεφαλαίου (ΑΣΠΚ) το 2024 (6,6% το 2023), έναντι μείωσης 1,9% σε επίπεδο ΕΕ-27

Εκτιμώμενη αύξηση ΑΣΠΚ:

7,8%

το 2025

7,3%

το 2026

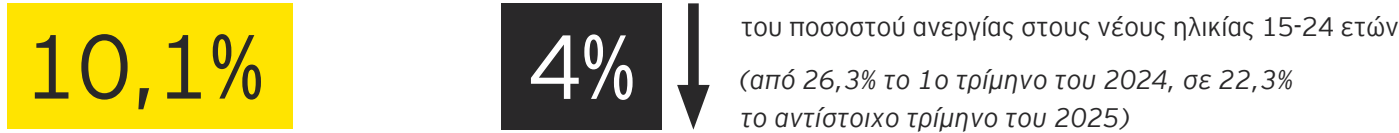
(έναντι 1,5% και 2,4% σε επίπεδο ΕΕ-27, αντίστοιχα)

2. Greece's Remarkable Recovery, Konstantinos Hatzidakis, Finance & Development Magazine, Ιούνιος 2025
3. Greece Among Top-performing Economies of 2024, Says The Economist, news.gtp.gr, 23 Δεκεμβρίου 2024
4. Έκθεση του Διοικητή για το έτος 2024, Τράπεζα της Ελλάδος, Απρίλιος 2025
5. European Spring Economic Forecast 2025, European Commission, Μάιος 2025
6. Τριμηνιαίο εθνικό λογαριασμό, ΕΛΣΤΑΤ, πρόσβαση 10 Ιουνίου 2025
7. European Spring Economic Forecast 2025, European Commission, Μάιος 2025

Ανεργία⁸⁻¹⁰

Η ανεργία συνεχίζει να υποχωρεί σημαντικά, ωστόσο, παραμένει σε υψηλότερα επίπεδα σε σχέση με την ΕΕ-27.

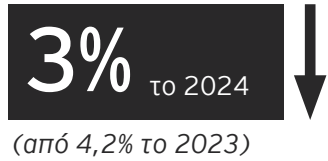
Εκτίμηση:

Πληθωρισμός^{11, 12}

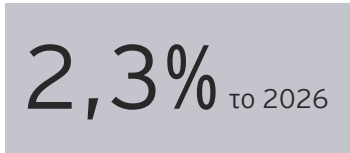
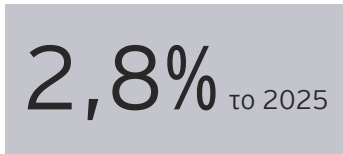
Ο πληθωρισμός συνέχισε την πτωτική του πορεία χάρη στην επιβράδυνση του ρυθμού αύξησης των τιμών σε τρόφιμα, βιομηχανικά και ενεργειακά αγαθά, ενώ οι υπη- ρεσίες κατέγραψαν υψηλό ετήσιο ρυθμό αύξησης.

Σύμφωνα με τον εναρμονισμένο δείκτη τιμών καταναλωτή, ο πληθωρισμός επιβραδύνθηκε στο:

Ωστόσο, οι γεωπολιτικές αναταράξεις στη Μέση Ανα- τολή, και ιδίως η έναρξη εκθροπραξιών μεταξύ Ιράν και Ισραήλ, εάν ενταθούν και πάλι, θα μπορούσαν να ανα- κόψουν την πορεία αποκλιμάκωσης του πληθωρισμού,

Εκτίμηση:

καθώς πιθανές διαταραχές στην προσφορά ενεργειακών πόρων και άλλων κρίσιμων αγαθών θα μπορούσαν να εντείνουν τις πληθωριστικές πιέσεις.

8. Ibid
9. Έρευνα Εργατικού Δυναμικού: Απρίλιος 2025, ΕΛΣΤΑΤ, 30 Μαΐου 2025
10. Έρευνα Εργατικού Δυναμικού, Πίνακας 2Α: Πληθυσμός της Ελλάδος (σε χιλιάδες) κατά φύλο, ηλικία και κατάσταση απασχόλησης για τα έτη 2001 - 2025 ανά τρίμηνο (Σύνολο Χώρας), ΕΛΣΤΑΤ, πρόσβαση 19 Ιουνίου 2025
11. European Spring Economic Forecast 2025, European Commission, Μάιος 2025
12. Israel-Iran Tensions Could Cost Greece Up to €2.6 Billion, ot.gr, 16 Ιουνίου 2025

Εθνικό Σχέδιο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας «Ελλάδα 2.0»¹³⁻¹⁵

Οι πόροι που έχουν κατανεμηθεί στην Ελλάδα από το Ταμείο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας (€18,2 δισ. σε επιχορηγήσεις και €17,7 δισ. σε δάνεια, με συνο- λικό προϋπολογισμό ύψους €36 δισ. για την περίοδο 2020-2026) αντιπροσωπεύουν το 15,96% του ΑΕΠ της χώρας για το 2023, σύμφωνα με το Recovery and Resilience Scoreboard της Ευρωπαϊκής Επιτροπής - το υψηλότερο ποσοστό μεταξύ των ευρωπαϊκών χω- ρών. Συγχρόνως, η Ελλάδα συγκαταλέγεται μεταξύ των 10 κρατών-μελών με την υψηλότερη απορρόφη- ση κονδυλίων μέχρι σήμερα.

Μέχρι τον Μάιο του 2025 έχουν εκταμιευθεί €21,3 δισ. μέσω πέντε πληρωμών, ποσό που αντιστοιχεί στο 59% των συνολικών διαθέσιμων πόρων. Η Ελλά-

δα κατατάσσεται 6η στην ΕΕ-27 ως προς την ταχύτη- τα απορρόφησης των πόρων και έχει υλοποιήσει το 35% των οροσήμων και στόχων του Εθνικού Σχεδίου, υπερβαίνοντας τον μέσο όρο της ΕΕ-27 (29%).

Παρά το γεγονός ότι αρκετά κράτη-μέλη έχουν ζητήσει παράταση της προθεσμίας, λόγω του μεγα- λου αριθμού στόχων και οροσήμων που απομένουν, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή - μέχρι και τις αρχές Ιουνίου 2025 - δεν έχει εκφράσει πρόθεση να επεκτείνει τη διάρκεια του Ταμείου Ανάκαμψης, το οποίο ολοκλη- ρώνεται τον Δεκέμβριο του 2026. Στο πλαίσιο αυτό, η Ελλάδα, παρά τη θετική της επίδοση, καλείται να επιταχύνει την υλοποίηση των δράσεων, ώστε να αξιοποιήσει πλήρως τους διαθέσιμους πόρους.

13. Η Ελλάδα στις 10 χώρες με τη μεγαλύτερη απορρόφηση κονδυλίων από το RRF - Ορ. Καβαλάκης: Στόχος για το 2025 η εκταμίευση 4,9 δισ. ευρώ, capital.gr, 13 Μαΐου 2025
14. Ταμείο Ανάκαμψης: Εκταμίευση 3,13 δισ. ευρώ στην Ελλάδα - Ολοκληρώθηκαν 32 ορόσημα και στόχοι, insider.gr, 2 Μαΐου 2025
15. Ταμείο Ανάκαμψης: Σε «αναμμένα» κάρβουνα η Ευρώπη - Τι περιμένει η Ελλάδα, ot.gr, 2 Ιουνίου 2025

Δημόσιο χρέος¹⁶⁻¹⁹

Η Ελλάδα σημειώνει την ταχύτερη μείωση δημόσιου χρέους μεταξύ των ανεπτυγμένων οικονομιών, με πτώση άνω των 50 ποσοστιαίων μονάδων του ΑΕΠ σε τέσσερα έτη, διατηρώντας, παράλληλα, πρωτογενή πλεονάσματα για επτά χρόνια και υπερβαίνοντας τους δημοσιονομικούς στόχους για εννέα συνεχόμενα έτη.

Το δημόσιο χρέος ως ποσοστό του ΑΕΠ μειώθηκε στο 153,8% το 2024, το χαμηλότερο επίπεδο από το 2010.

Αυτή η μείωση οφείλεται τόσο στη μείωση του χρέους σε ονομαστικούς όρους και στα διευρυμένα πρωτογενή πλεονάσματα, όσο και στη συνεχιζόμενη οικονομική ανάπτυξη της χώρας. Μέχρι σήμερα, η Ελλάδα έχει αποπληρώσει τα δάνεια προς το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο, καθώς και το 40% των διμερών δανείων των κρατών-μελών της ΕΕ (GLF), ενώ το υπόλοιπο ποσό αναμένεται να εξοφληθεί πρόωρα, έως το 2031 - δηλαδή περίπου δέκα χρόνια νωρίτερα από την προβλεπόμενη λήξη. Η εξέλιξη αυτή επιβεβαιώνει τη σημαντική δημοσιονομική πρόοδο της χώρας και ενισχύει, τόσο τη βιωσιμότητα του δημόσιου χρέους, όσο και την πιστοληπτική της αξιοπιστία.

Η βελτιωμένη δημοσιονομική εικόνα της χώρας ενισχύθηκε περαιτέρω από τα μέτρα για την καταπολέμηση της φοροδιαφυγής και της παραοικονομίας που εφαρμόστηκαν τα τελευταία έτη, τα οποία συνέβαλαν στην αύξηση των κρατικών εσόδων από φόρους και διέυρυναν τη φορολογική βάση.

Η δημοσιονομική σταθερότητα συνεχίζεται και στις αρχές του 2025, με το πρωτογενές πλεόνασμα να εκτιμάται ότι θα διαμορφωθεί στο 2,6% του ΑΕΠ (από 3,5% το 2024), ενισχύοντας περαιτέρω τη βιωσιμότητα του δημόσιου χρέους. Το 2026, το χρέος αναμένεται να αποκλιμακωθεί ακόμη περισσότερο, φτάνοντας στο 140,6% του ΑΕΠ.

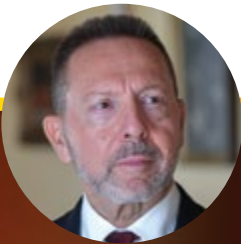
Με τάσεις σταθεροποίησης η απόδοση του δεκαετούς ομολόγου κατά τους πρώτους μήνες του 2025²⁰⁻²²

Το 10ετές ελληνικό κρατικό ομόλογο συνεχίζει να προσελκύει το ενδιαφέρον των επενδυτών, με την απόδοσή του να ανέρχεται μεταξύ 3%-3,6% από τον Ιανουάριο του 2024 έως τον Μάιο του 2025, παραμένοντας σε σταθερή πορεία, η οποία αντανακλά την εμπιστοσύνη των αγορών στην ελληνική οικονομία, ενισχυμένη από θετικές αξιολογήσεις πιστοληπτικής ικανότητας και την αναβάθμισή της στην επενδυτική

βαθμίδα, από το σύνολο των αναγνωρισμένων από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή οίκων αξιολόγησης.

Παράλληλα, η έκδοση νέου 10ετούς ομολόγου από το ελληνικό Δημόσιο τον Ιανουάριο του 2025, με άντληση €4 δισ. και απόδοση 3,6%, επιβεβαιώνει τη δυναμική επιστροφή της Ελλάδας στον επενδυτικό χάρτη της Ευρώπης.

16. European Spring Economic Forecast 2025, European Commission, Μάιος 2025
17. Έκθεση του Διοικητή για το έτος 2024, Τράπεζα της Ελλάδος, Απρίλιος 2025
18. Τα οφέλη από την πρόωρη αποπληρωμή του δημόσιου χρέους, minfin.gov.gr, 17 Ιουνίου 2025
19. European Spring Economic Forecast 2025, European Commission, Μάιος 2025
20. Τιμές και Αποδόσεις Τίτλων Αναφοράς του Ελληνικού Δημοσίου, Τράπεζα της Ελλάδος, πρόσβαση 10 Ιουνίου 2025
21. Greece Ends Crisis Era With Moody's Investment Grade Rating, iefimerida.gr, 15 Μαρτίου 2025
22. Ελληνικό δημόσιο: Άντλησε 4 δισ. ευρώ από το νέο 10ετές ομόλογο - Στο 3,6% η απόδοση, skai.gr, 14 Ιανουαρίου 2025

Γιάννης Στουρνάρας
Διοικητής της Τράπεζας της Ελλάδος

Άποψη

Με ποιον τρόπο θα μπορούσε να ενισχυθεί περαιτέρω η ανταγωνιστικότητα της ελληνικής οικονομίας;

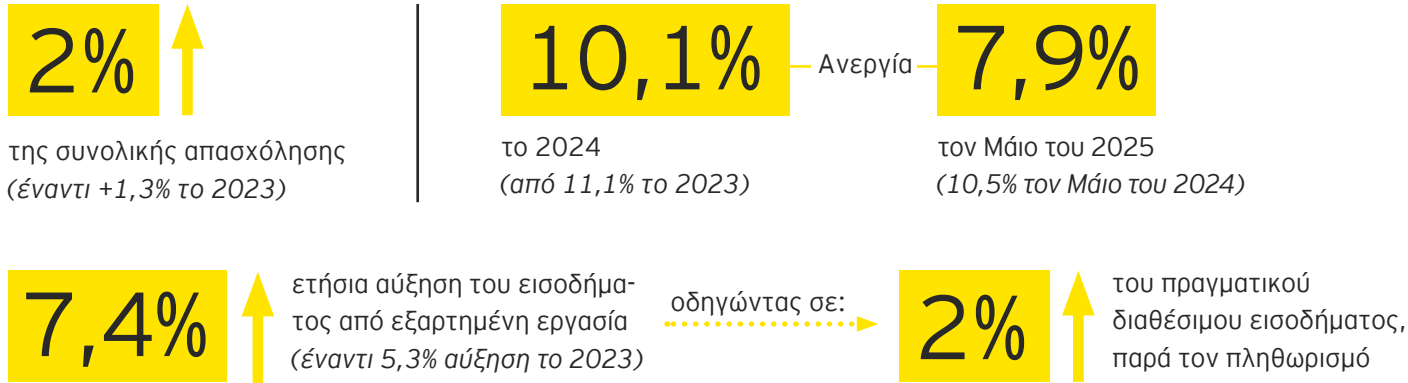
Η οικονομική πολιτική θα πρέπει να παραμείνει προσηλωμένη στη δημοσιονομική υπευθυνότητα, τη χρηματοπιστωτική σταθερότητα και την υλοποίηση των απαιτούμενων μεταρρυθμίσεων και θεσμικών αλλαγών. Αυτές θα διασφαλίσουν τη δημιουργία ενός βιώσιμου παραγωγικού υποδείγματος που θα συμβάλει στην προσέλκυση επενδύσεων στη χώρα. Ταυτόχρονα, η ελληνική οικονομία θα πρέπει να αξιοποιήσει στο έπακρο τις νέες ευρωπαϊκές πρωτοβουλίες για την ενίσχυση της ευρωπαϊκής άμυνας. Προς τούτο, θα πρέπει να επιδιωχθεί η πιο ενεργή συμμετοχή της εγχώριας αμυντικής βιομηχανίας (όπου θα δραστηριοποιούνται τόσο ο δημό-

σιος, όσο και ο ιδιωτικός τομέας, από κοινού) σε διεθνή εξοπλιστικά προγράμματα και κοινοπραξίες, με στόχο την αύξηση της προστιθέμενης αξίας της αμυντικής βιομηχανίας στο σύνολο της οικονομίας και τη σταδιακά μεγαλύτερη κάλυψη των αμυντικών αναγκών της χώρας από την εγχώρια παραγωγική βάση. Η επίτευξη των ανωτέρω στόχων θα ενισχύσει την ανθεκτικότητα και τις θετικές προοπτικές της ελληνικής οικονομίας και θα συμβάλει στην επιτάχυνση του ρυθμού μεγέθυνσής της, καθώς και στην περαιτέρω αναβάθμιση της κρατικής πιστοληπτικής αξιολόγησης της Ελλάδος.

Αγορά εργασίας²³⁻³¹

Η βελτίωση των συνθηκών στην αγορά εργασίας συνεχίστηκε και το 2024, με αύξηση της συμμετοχής στο εργατικό δυναμικό, καθώς και του πραγματικού εισοδήματος.

€880

ο κατώτατος μισθός,
από τον Απρίλιο του 2025

+6%

σε σχέση με τον Απρίλιο του 2024

+35,4%

σωρευτικά από το 2019

Οι προοπτικές παραμένουν θετικές και για το 2025, με την απασχόληση να εκτιμάται ότι θα αυξηθεί κατά 1,1%, την ανεργία να υποχωρεί στο 9,3% και τους πραγματικούς μισθούς ανά εργαζόμενο να αυξάνονται περαιτέρω κατά 1,3%.

Ωστόσο, η στενότητα στην εύρεση ανθρώπινου δυναμικού παραμένει βασική πρόκληση, ιδιαίτερα σε κλάδους υψηλής σημασίας για τη χώρα, όπως ο τουρισμός, η μεταποίηση, οι κατασκευές και ο πρωτογενής τομέας. Το 2024, η Ελλάδα ενίσχυσε την αναβάθμιση δεξιοτήτων και τη διασύνδεση προσφοράς και ζήτησης εργασίας, με πάνω από 200 χιλ. πολίτες να συμμετέχουν σε προγράμματα κατάρτισης με έμφαση στις ψηφιακές και πράσινες δεξιότητες, και στόχο πιστοποίησης 500 χιλ. ατόμων έως το τέλος του 2025. Την ίδια στιγμή, ψηφιακά εργαλεία, όπως η πλατφόρμα JOBMATCH και η Ψηφιακή Κάρτα Εργασίας, που επεκτείνε-

ται πλέον στη βιομηχανία, το λιαν εμπόριο και τις υπηρεσίες φιλοξενίας, βελτιώνουν τη διαφάνεια, μειώνουν την αδήλωτη εργασία και ενισχύουν την ανταγωνιστικότητα του παραγωγικού δυναμικού της χώρας.

Παράλληλα, η αξιοποίηση τεχνολογιών τεχνητής νοημοσύνης (AI) αναδιαμορφώνει την αγορά εργασίας, καθώς επιτρέπει την αυτοματοποίηση επαναλαμβανόμενων εργασιών και ενισχύει τη λήψη αποφάσεων βάσει δεδομένων. Αυτό συμβάλλει στην αύξηση της παραγωγικότητας και στη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας, που απαιτούν εξειδίκευση στην ανάλυση δεδομένων και στη χρήση εργαλείων AI. Ωστόσο, η ταχεία ενσωμάτωση αυτών των τεχνολογιών καθιστά αναγκαία τη συνεχή εκπαίδευση και αναβάθμιση δεξιοτήτων των εργαζόμενων, ώστε να μπορούν να ανταποκριθούν στις μεταβαλλόμενες απαιτήσεις της αγοράς.

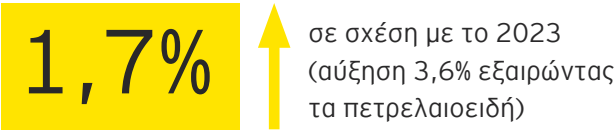
23. Έκθεση του Διοικητή για το έτος 2024, Τράπεζα της Ελλάδος, Απρίλιος 2025
24. Εργατικό Δυναμικό (Μηνιαίο) / Μαΐου 2025, ΕΛΣΤΑΤ, πρόσβαση 10 Ιουλίου 2025
25. Συλλογικές Εργασιακές Σχέσεις - Κατώτατος Μισθός, ypergasias.gov.gr, 26 Μαρτίου 2025
26. Αύξηση Κατώτατου Μισθού και Ημερομισθίου 2025, ypergasias.gov.gr, 27 Μαρτίου 2025
27. European Spring Economic Forecast 2025, European Commission, Μάιος 2025
28. ΔΥΠΑ: Στόχος μέχρι το 2025 να έχουν πιστοποιηθεί σε ψηφιακές και πράσινες δεξιότητες 500.000 πολίτες, taxheaven.gr, 4 Μαρτίου 2024
29. Μεγάλη ανταπόκριση στο νέο αναβαθμισμένο JOBMATCH 2.0 της ΔΥΠΑ, dyra.gov.gr, 8 Μαΐου 2025
30. Διευκρινίσεις για την πλήρη εφαρμογή της Ψηφιακής Κάρτας Εργασίας σε εστίαση και τουρισμό - Εκκίνηση του μέτρου την 1η Μαρτίου, ypergasias.gov.gr, 10 Φεβρουαρίου 2025
31. Research: How Gen AI Is Already Impacting the Labor Market, Harvard Business Review, 11 Νοεμβρίου 2024

Εξωτερικό εμπόριο³²⁻³⁴

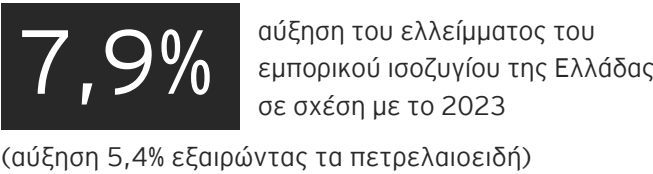
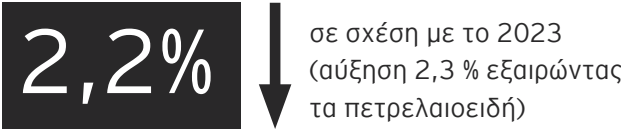
Το παγκόσμιο εμπόριο αγαθών και υπηρεσιών αυξήθηκε κατά 3,7% το 2024, φτάνοντας τα \$33 τρις., με τις υπηρεσίες να σημειώνουν άνοδο 9% και τα αγαθά 2%. Παρά τις διεθνείς προκλήσεις, η επίδοση της Ελλάδας στο

εξωτερικό εμπόριο χαρακτηρίστηκε από ανθεκτικότητα, με σταθερές ροές εξαγωγών σε βασικούς τομείς και ήπια αύξηση των εισαγωγών.

Συνολική αξία των ελληνικών εισαγωγών το 2024:

Συνολική αξία των ελληνικών εξαγωγών το 2024:

Το 2025, οι γεωπολιτικές εντάσεις, οι εμπορικοί περιορισμοί και η αύξηση των δασμών εντείνουν την αβεβαιότητα στο παγκόσμιο εμπόριο. Η ελληνική οικονομία αναμένεται να επηρεαστεί ήπια από τους δασμούς των

ΗΠΑ, λόγω των περιορισμένων εμπορικών σχέσεων. Ωστόσο, η αβεβαιότητα και μια ενδεχόμενη επιβράδυνση της παγκόσμιας οικονομίας θα μπορούσαν να πιέσουν τις εξαγωγές, ιδιαίτερα στον τουρισμό.

32. Global Trade Update (March 2025), UNCTAD, 14 Μαρτίου 2025
33. Δελτίο Τύπου - Εμπορευματικές Συναλλαγές της Ελλάδας: Δεκέμβριος 2024, ΕΛΣΤΑΤ, 7 Φεβρουαρίου 2025
34. European Spring Economic Forecast 2025, European Commission, Μάιος 2025
35. Εμπορευματικές Συναλλαγές της Ελλάδας: Μάιος 2025, ΕΛΣΤΑΤ, πρόσβαση 8 Ιουλίου 2025

Ενέργεια³⁶⁻⁴¹

Η ελληνική αγορά ενέργειας βρίσκεται σε φάση ουσιαστικού μετασχηματισμού, με σημαντικές εξελίξεις να καταγράφονται κατά την περίοδο 2024-2025. Η αποκλιμάκωση του ενεργειακού κόστους σε συνδυασμό με την επιτάχυνση της διείσδυσης των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας (ΑΠΕ) και διασυνδέσεων, μεταβάλλει σταδιακά το παραγωγικό μείγμα, βελτιώνοντας την ανθεκτικότητα του συστήματος και τις προοπτικές ανταγωνιστικότητας της οικονομίας στο πλαίσιο της πράσινης μετάβασης.

- 16% μείωση μέσης τιμής ηλεκτρικής ενέργειας στη χονδρική αγορά (από 119,3 €/MWh το 2023, σε 100,7 €/MWh το 2024).
 - 20% μείωση μέσης τιμής φυσικού αερίου (από 40,7 €/MWh το 2023, σε 32,8 €/MWh το 2024).
 - Πρώτη φορά, από το 2000, η Ελλάδα καθαρός εξαγωγέας ηλεκτρικής ενέργειας το 2024.
- Υπερδιπλασιάστηκε η παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας από ΑΠΕ το 2024 σε σχέση με το 2019, καταγράφοντας έναν από τους υψηλότερους μέσους ετήσιους ρυθμούς αύξησης στην Ευρώπη.
 - 49% της συνολικής ζήτησης ηλεκτρικής ενέργειας καλύφθηκε από ΑΠΕ (από 23% το 2019).

Αναγνωρίζοντας τις ανάγκες, η ελληνική κυβέρνηση συνεχίζει να παρέχει επιδοτήσεις στις επιχειρήσεις για την αντιμετώπιση του αυξημένου κόστους ηλεκτρικής

36. Σ. Θεοδωρόπουλος (ΣΕΒ): Οι επιχειρήσεις αξιολογούν θετικά την οικονομία αλλά ανησυχούν για το μέλλον, capital.gr, 7 Μαΐου 2025
37. Ενεργειακές Τάσεις 2024, Ινστιτούτο Ενέργειας Νοτιοανατολικής Ευρώπης, Μάρτιος 2025
38. Τσάφος: Ο άνεμος έκανε την Ελλάδα καθαρό εξαγωγέα ηλεκτρισμού - Στα 500 εκατ. ευρώ η διαφορά στο ισοζύγιο σε σχέση με το 2019, energypress.gr, 20 Μαΐου 2025
39. Πώς η Ελλάδα βρίσκεται στην πρώτη γραμμή της ενεργειακής μετάβασης, energygame.gr, 5 Μαρτίου 2025
40. Οι ΑΠΕ στην Ελλάδα, dianeosis.org, Φεβρουάριος 2025
41. Από σήμερα οι αιτήσεις για τις επιδοτήσεις ρεύματος των επιχειρήσεων, energypress.gr, 12 Μαΐου 2025

Η Ελλάδα ως πυλώνας της πράσινης μετάβασης στην Ευρώπη

Η Ελλάδα αναδεικνύεται σε στρατηγικό κόμβο για την πράσινη ενέργεια στην Ευρώπη, με σημαντικές επενδύσεις σε ανανεώσιμες πηγές ενέργειας (ΑΠΕ), αποθήκευση ενέργειας και υποδομές διασύνδεσης.

Οι εξελίξεις αυτές ενισχύουν την ενεργειακή ασφάλεια, συμβάλλουν στη μείωση του κόστους και δημιουργούν νέες επενδυτικές ευκαιρίες.

Σημαντικές επενδύσεις και έργα:

- Νέα διασύνδεση Ελλάδας-Ιταλίας: Επένδυση €1,9 δισ. για τη δεύτερη υποθαλάσσια ηλεκτρική διασύνδεση, που αυξάνει τη μεταφορική ικανότητα στα 1.500 MW, ενισχύοντας την ασφάλεια εφοδιασμού και την αποδοτικότερη λειτουργία της ενοποιημένης ευρωπαϊκής αγοράς ηλεκτρισμού⁴².
 - Πάρκο αποθήκευσης ενέργειας στη Θεσσαλονίκη: Ξεκίνησε η κατασκευή του πρώτου μεγάλου έργου αποθήκευσης ισχύος 100 MW, με στόχο την ενίσχυση της σταθερότητας του δικτύου και της ενσωμάτωσης ΑΠΕ, με ολοκλήρωση έως τα τέλη του 2025⁴³.
 - Ηλεκτρική διασύνδεση Κρήτης-Αττικής: Τέθηκε σε πλήρη λειτουργία τον Μάιο του 2025 η μεγάλη υποθαλάσσια ηλεκτρική διασύνδεση Κρήτης-Αττικής, μήκους 335 χλμ. και δυναμικότητας 1GW, με επένδυση €1 δισ. Πρόκειται για το μεγαλύτερο έργο μεταφοράς ηλεκτρικής ενέργειας στην Ελλάδα, που εξασφαλίζει την ενεργειακή επάρκεια της Κρήτης και μειώνει τις εκπομπές διοξειδίου του άνθρακα μέσω της απόσυρσης ρυπογόνων μονάδων⁴⁴.
- Κατασκευή νέας μονάδας ηλεκτροπαραγωγής στη Λάρισα: Ανακοινώθηκε επένδυση €600 εκατ. για την κατασκευή μονάδας ηλεκτροπαραγωγής συνδυασμένου κύκλου (CCGT) ισχύος 792 MW στη Βιομηχανική Περιοχή Λάρισας, με τεχνολογία που προσφέρει καθαρή θερμική απόδοση 62,6%, την υψηλότερη στην Ελλάδα⁴⁵.
 - Επένδυση διεθνούς τεχνολογικού κολοσσού σε αιολικά πάρκα: Διεθνής τεχνολογικός κολοσσός επενδύει σε τρία μεγάλης κλίμακας αιολικά πάρκα στην Ελλάδα, μέσω συμφωνιών αγοράς ενέργειας (PPAs), με στόχο την κάλυψη ενεργειακών αναγκών αντίστοιχων με 200 χιλ. νοικοκυριά. Η κατασκευή βρίσκεται σε εξέλιξη, με έναρξη λειτουργίας το 2026⁴⁶.
 - Έναρξη πλατφόρμας για διμερή συμβόλαια (PPAs): Από τον Μάιο του 2025, τέθηκε σε λειτουργία η ειδική πλατφόρμα για τα διμερή συμβόλαια αγοράς ενέργειας (PPAs) μέσω του Ελληνικού Χρηματιστηρίου Ενέργειας, διευκολύνοντας τη σύναψη μακροχρόνιων συμφωνιών μεταξύ παραγωγών ΑΠΕ και ενεργοβόρων καταναλωτών⁴⁷.

42. ΑΔΜΗΕ - Terna: Επένδυση 1,9 δισ. για τη νέα ηλεκτρική διασύνδεση Ελλάδας - Ιταλίας, naftemporiki.gr, 12 Μαΐου 2025
43. Helleniq Energy: Τέλη 2025 η λειτουργία του πάρκου μπαταριών 100MW, powergame.gr, 5 Φεβρουαρίου 2025
44. Σε λειτουργία η ηλεκτρική διασύνδεση Κρήτης-Αττικής, admie.gr, 26 Μαΐου 2025
45. Νέα μονάδα παραγωγής ρεύματος στη Λάρισα με επένδυση 600 εκατ. ευρώ - Υπεγράφη η σύμβαση μετόχων, eleftherostypos.gr, 21 Μαΐου 2025
46. Amazon invests in first utility-scale wind energy projects in Greece, aboutamazon.eu, 20 Νοεμβρίου 2024
47. Με δυναμικό τρόπο ξεκίνησε η νέα πλατφόρμα PPA του Χρηματιστηρίου Ενέργειας - Τα πρώτα μηνύματα και οι άμεσες προσδοκίες, energypress.gr, 9 Ιανουαρίου 2025

Υποδομές, μεταφορές και logistics

Η εφοδιαστική αλυσίδα (logistics) αποτελεί βασικό μοχλό ανταγωνιστικότητας στο σύγχρονο επιχειρηματικό περιβάλλον. Οι βασικές υποδομές του κλάδου στην Ελλάδα περιλαμβάνουν λιμάνια, αεροδρόμια, οδικό και σιδηροδρομικό δίκτυο, τελωνεία, υποδομές logistics της ενδοχώρας, παρόχους υπηρεσιών 3PL/4PL, καθώς και τις αναδυόμενες υποδομές agrilogistics⁴⁸.

Σύμφωνα με τα πιο πρόσφατα στοιχεία της Παγκόσμιας Τράπεζας, η Ελλάδα κατατάσσεται στη **19η θέση παγκο-**

Οι ελληνικοί λιμένες⁵¹⁻⁵⁴

Σύμφωνα με τα πιο πρόσφατα διαθέσιμα στοιχεία, το λιμάνι του Πειραιά παραμένει στην **4η θέση στην Ευρώπη** σε διακίνηση εμπορευματοκιβωτίων (TEUs), συμβάλλοντας σημαντικά στη συνολική διακίνηση εμπορευματοκιβωτίων και ενισχύοντας τον ρόλο της Ελλάδας ως διαμετακομιστικού κόμβου.

Η διαδικασία αξιοποίησης των ελληνικών λιμένων συνεχίζεται με σημαντικές εξελίξεις, καθώς ολοκληρώθηκαν διαγωνισμοί για την πώληση πλειοψηφικών πακέτων μετοχών ή την παραχώρηση δραστηριοτήτων σε οργανισμούς λιμένων.

- **ΟΛΗ (Ηράκλειο) και ΟΛΗΓ (Ηγουμενίτσα):** Κοινοπραξία πλειοδότης με κυρίαρχο ρόλο του Ομίλου Grimaldi.
- **ΟΛΒ (Βόλος):** Προτιμητέος επενδυτής ο Οργανισμός Λιμένος Θεσσαλονίκης Α.Ε.

Παράλληλα, αναμένονται νέοι διαγωνισμοί το επόμενο διάστημα, αν και το μοντέλο της πώλησης μετοχών φαίνεται να επανεξετάζεται ως προς τη σκοπιμότητα και την ισορροπία μεταξύ ιδιωτικών επενδύσεων και δημόσιου ελέγχου.

48. Πανελλήνια Έρευνα 2024: Ο κλάδος των logistics στην Ελλάδα, Ελληνική Εταιρία Logistics, 2024

49. Logistics Performance Index, World Bank, 2023

50. Πανελλήνια Έρευνα 2024: Ο κλάδος των logistics στην Ελλάδα, Ελληνική Εταιρία Logistics, 2024

51. Τα κορυφαία λιμάνια διαχείρισης εμπορευματοκιβωτίων στην Ευρώπη-Στην 4η θέση το λιμάνι του Πειραιά, inbusinessnews.reporter.com, 27 Αυγούστου 2024

52. GREPORT 2024 - Report on Greek Ports, Ports & Shipping Advisory, Δεκέμβριος 2024

53. 5 +1 ιδιωτικοποιήσεις και παραχωρήσεις λιμένων: Βόλος, Λαύριο, Πάτρα, Κατάκολο, “Φίλιππος II” και “Απ. Παύλος” Καβάλας, mononews.gr, 1 Ιανουαρίου 2025

54. Νέα στρατηγική της ΕΕ για τα λιμάνια: Παρουσίαση έως το τέλος του 2025, politic.gr, 8 Μαΐου 2025

Άποψη

Χρίστος Δήμας

Υπουργός Υποδομών και Μεταφορών

Ποια είναι η στρατηγική του Υπουργείου για την ανάπτυξη του δικτύου κρίσιμων υποδομών της Ελλάδας, ώστε να αναδειχθεί σε εμπορευματική/διαμετακομιστική πύλη για τη ΝΑ Ευρώπη, και ποιος ο ρόλος των ΑΞΕ σε αυτή;

Η Ελλάδα αναδεικνύεται σε έναν σημαντικό διαμετακομιστικό κόμβο ευρωπαϊκής εμβέλειας, ενισχύοντας σταθερά το ανταγωνιστικό της προφίλ. Προς αυτή την κατεύθυνση συμμετέχουμε σε δύο νέους Ευρωπαϊκούς Διαδρόμους Μεταφορών, ενώ περιφερειακές συνεργασίες όπως η Πρωτοβουλία 3 Θαλασσών και η Στρατηγική Αδριατικής-Ιονίου, συμβάλλουν ως κοινό πεδίο διεκδίκησης υλοποίησης έργων με διασυνοριακό αντίκτυπο και μέσα από διαφορετικούς μηχανισμούς χρηματοδότησης.

Παράλληλα, επενδύοντας στην αναβάθμιση και διασύνδεση των κρίσιμων λιμενικών, οδικών και σιδηροδρομικών υποδομών, την ψηφιοποίηση και τη δημιουργία σύγχρονων εμπορευματικών κέντρων, διαμορφώνουμε ένα ελκυστικό και ανταγωνιστικό περιβάλλον για άμεσες ξένες επενδύσεις, με σταθερό ρυθμιστικό πλαίσιο, σύγχρονες υποδομές και προσβασιμότητα σε ευρωπαϊκές και διεθνείς αγορές.

Τα ελληνικά αεροδρόμια

Το 2025 σηματοδοτεί μία νέα φάση αναβάθμισης για τα ελληνικά αεροδρόμια, με στόχο τη βελτίωση της εμπει-

ρίας των επιβατών, την ενίσχυση της ασφάλειας και την υποστήριξη της τουριστικής και εμπορικής ανάπτυξης.

Κύριες εξελίξεις⁵⁵⁻⁵⁷:

- **Διακίνηση φορτίου:** Το 2023, η συνολική διακίνηση φορτίου και ταχυδρομείου για τα ελληνικά αεροδρόμια μειώθηκε κατά 27% σε σχέση με το 2022, φτάνοντας τους 85 χιλ. τόνους.
- **Fraport Greece:** Ξεκινά νέο κύμα επενδύσεων στα 14 περιφερειακά αεροδρόμια που διαχειρίζεται, με έργα που περιλαμβάνουν:

- 1 Αναβάθμιση διαδρόμων προσγείωσης/απογείωσης
- 2 Νέα συστήματα φωτισμού και ασφάλειας
- 3 Βελτιώσεις σε χώρους στάθμευσης και πρόσβασης
- 4 Ενίσχυση ενεργειακής απόδοσης και βιωσιμότητας

- **Αεροδρόμιο Ρόδου:** Σε πλήρη φάση ανακαίνισης, με στόχο τη διεύρυνση των ζωνών ασφαλείας του διαδρόμου και την ταυτόχρονη συντήρησή του.

55. Air transport of freight by NUTS 2 region, Eurostat, πρόσβαση 10 Ιουνίου 2025
56. Ibid
57. Έρχονται επενδύσεις στα 14 περιφερειακά αεροδρόμια της Fraport Greece, eleftherostypos.gr, 15 Μαρτίου 2025
58. Σε πλήρη εξέλιξη τα έργα της Fraport Greece στο αεροδρόμιο Ρόδου - Τι αλλάζει, dimokratiki.gr, 3 Ιανουαρίου 2025

Το ελληνικό οδικό δίκτυο

Το οδικό δίκτυο της Ελλάδας, με 2.145 χλμ. αυτοκινητοδρόμων, παραμένει το πιο ανεπτυγμένο στα Βαλκάνια, βελτιώνοντας τις μεταφορές και την καθημερινότητα των

πολιτών. Όλα τα μεγάλα έργα έχουν δρομολογηθεί για ολοκλήρωση, ενισχύοντας περαιτέρω τη συνδεσιμότητα και την ανάπτυξη.

Κύρια έργα σε εξέλιξη^{59,60}:

- 1 **Αυτοκινητόδρομος Ε65:** Εντός των πρώτων μηνών του 2026 αναμένεται η ολοκλήρωση του τμήματος Τρίκαλα-Καλαμπάκα, ενισχύοντας τη σύνδεση Κεντρικής Ελλάδας με τη Δυτική Μακεδονία και την Εγνατία Οδό.
- 2 **Ιόνια Οδός - Επέκταση έως Κακαβιά:** Βρίσκεται σε φάση δημοπράτησης και αναμένεται να ξεκινήσει εντός του 2025. Πρόκειται για έργο €310 εκατ.,

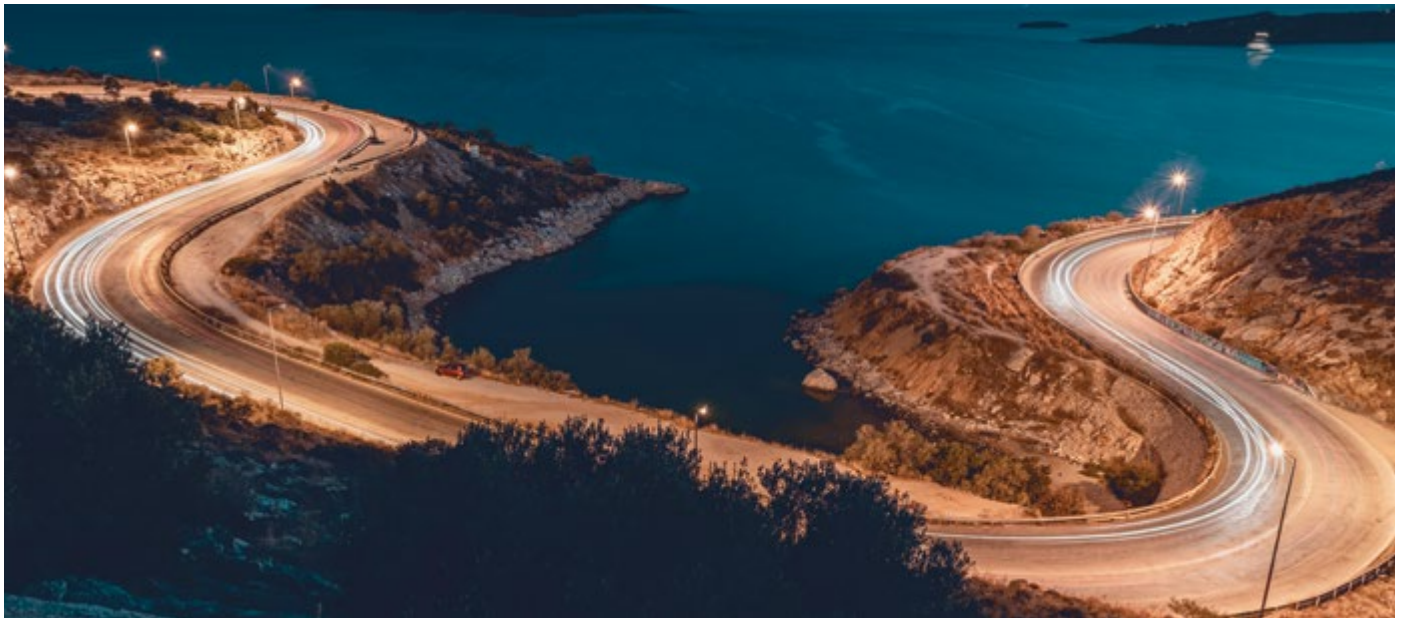
που θα μειώσει τον χρόνο Αθήνα-Κακαβιά σε 4 ώρες και 20 λεπτά, ενισχύοντας τις διεθνείς μεταφορές και την ανάπτυξη της Ηπείρου.

- 3 **Βόρειος Οδικός Άξονας Κρήτης (ΒΟΑΚ):** Το τμήμα Χανιά-Ηράκλειο (187 χλμ. και 34 χλμ. σηράγγων) προχωρά με στόχο ολοκλήρωσης έως το 2030. Έχει προϋπολογισμό €2 δισ., αποτελώντας τη μεγαλύτερη επένδυση σε οδικό δίκτυο.

Τα έργα αυτά αναμένεται να ενισχύσουν την οδική ασφάλεια, να μειώσουν τον χρόνο μετακίνησης και να προσφέρουν σημαντικές αναπτυξιακές ευκαιρίες σε περιφερειακό και εθνικό επίπεδο.

Τα διόδια για τις εμπορευματικές μεταφορές παραμένουν υψηλά, γεγονός που επιβαρύνει σημαντικά το κόστος λειτουργίας των επιχειρήσεων που ασχολούνται με τις μεταφορές. Παράλληλα, ο γερασμένος στόλος φορτηγών στην Ελλάδα, όπου η μέση ηλικία των μεσαίων και βα-

ρέων φορτηγών οχημάτων αγγίζει τα 22,7 έτη, όταν ο μέσος όρος στην Ευρώπη είναι τα 14,2 έτη⁶¹, ωθεί πολλούς επαγγελματίες οδηγούς να αποφεύγουν τους αυτοκινητόδρομους, επιλέγοντας εναλλακτικές διαδρομές μέσω επαρχιακού ή δευτερεύοντος οδικού δικτύου. Αυτή η πρακτική, αν και μειώνει το κόστος διοδίων, εντείνει την κυκλοφοριακή επιβάρυνση και αυξάνει τους κινδύνους οδικής ασφάλειας ενώ, παράλληλα, μειώνει την αποδοτικότητα των μεταφορών.

59. Νέοι αυτοκινητόδρομοι: Τα έργα που αλλάζουν τον χάρτη της Ελλάδας, alphafreepress.gr, 3 Ιουνίου 2025
60. Ιόνια Οδός: Στις 22 Ιουνίου ο νέος διαγωνισμός για το Ιωάννινα-Κακαβιά, ypodomes.com, 12 Μαΐου 2023
61. Πανελλήνια Έρευνα 2024: Ο κλάδος των logistics στην Ελλάδα, Ελληνική Εταιρία Logistics, 2024

Ο ελληνικός σιδηρόδρομος

Το σιδηροδρομικό δίκτυο παραμένει ο «μεγάλος ασθε- νής» του ελληνικού συστήματος μεταφορών. Ωστόσο, οι επερχόμενες επενδύσεις του 2025⁶², συνολικού ύψους άνω του €1 δισ., φιλοδοξούν να σηματοδοτήσουν μία νέα εποχή, μέσω της ριζικής αναβάθμισης των υποδομών και των παρεχόμενων υπηρεσιών.

Υπογραφή σύμβασης με την ιταλική Ferrovie dello Stato (FS), έως τον Ιούλιο του 2025. Η FS θα επενδύσει συνολικά €360 εκατ., εκ των οποίων €60 εκατ. θα διατε- θούν για συντηρήσεις και €300 εκατ. για την προμήθεια νέου τροχαίου υλικού και την αναβάθμιση των υπηρεσι- ών. Η παραλαβή του νέου τροχαίου υλικού έχει προγραμ- ματιστεί για το 2027.

Αποκατάσταση ζημιών από τις φυσικές καταστροφές Daniel και Elias. Το ελληνικό κράτος θα επενδύσει €450 εκατ. για την αποκατάσταση των ζημιών, με έμφαση στις σιδηροδρομικές υποδομές της Θεσσαλίας. Η έγκαιρη ολο- κλήρωση των έργων σε αυτή την περιοχή αποτελεί κρίσι- μη προϋπόθεση για την επιτυχία του συνολικού σχεδίου.

- Οι επενδύσεις στοχεύουν:
- **Στην κάλυψη σοβαρών ελλείψεων**, όπως ο εκσυγχρονισμός σταθμών, η υπογειοποίηση της γραμμής στα Σεπόλια και η εγκατάσταση του συστήματος ETCS (European Train Control System) για αυτόματο φρενάρισμα.
 - **Στη δέσμευση για απόλυτη ασφάλεια και ουσιαστική αναβάθμιση των παρεχόμενων υπηρεσιών**, ώστε να επιτευχθεί η αποκατάσταση της εμπιστοσύνης των πολιτών, καθώς και των εταιρειών, για ασφαλείς και αξιόπιστες εμπορευματικές μεταφορές.

62. Πότε θα γίνουν οι επενδύσεις άνω του €1 δισ. για τον σιδηρόδρομο, newmoney.gr, 26 Μαΐου 2025

Ελληνική αγορά 3PL

Παρά τις προκλήσεις των τελευταίων ετών, η αγορά υπη- ρεσιών Third Party Logistics (3PL) στην Ελλάδα διατηρεί θετική δυναμική, επιβεβαιώνοντας τον στρατηγικό της ρόλο στην οικονομία.

- **Μέγεθος αγοράς και ρυθμός ανάπτυξης**⁶³: Το 2023 η αγορά εκτιμάται στα €495 εκατ. (+2,9% από το 2022), με μέσο ετήσιο ρυθμό μεταβολής (MEPM) 3,5% για την περίοδο 2015-23, ενώ προβλέπεται να φτάσει τα €524 εκατ. έως το 2026 (MEPM 1,9%).
- **Δομή αγοράς**: Η αποθήκευση και διανομή καλύπτουν το 95% της αξίας, ενώ ο κλάδος τροφίμων-ποτών- καπνού αντιστοιχεί στο 46% της ζήτησης.
- **Ανταγωνισμός**: Ο κλάδος χαρακτηρίζεται από έντονο ανταγωνισμό και αυξημένο ενδιαφέρον για είσοδο νέων παικτών.

Η επενδυτική δραστηριότητα είναι έντονη, με έμφαση σε κρίσιμες υποδομές και σύγχρονους αποθηκευτικούς χώρους. Καθοριστικοί παράγοντες ανάπτυξης θα απο- τελέσουν τα κομβικά έργα: Θριάσιο I & II, το «έξυπνο λιμάνι» της Θεσσαλονίκης, η αξιοποίηση του στρατοπέ- δου Γκόνου, και η αναβάθμιση των λιμένων του Πειραιά και του Ικονίου.

Προτεραιότητες: Θωράκιση εγκαταστάσεων λόγω κλι- ματικής αλλαγής και ανάπτυξη «πράσινων» logistics με πιστοποιήσεις ESG.

Ψηφιοποίηση: Η διασύνδεση με την ευρωπαϊκή αγορά μέσω του Ψηφιακού Παρατηρητηρίου ενισχύει τη διαφά- νεια και τη στρατηγική λήψη αποφάσεων.

- Οι προοπτικές παραμένουν θετικές, με **βασικούς μοχλούς ανάπτυξης**:
- Επενδύσεις σε logistics και υποδομές
 - Ψηφιακός μετασχηματισμός της εφοδιαστικής αλυσίδας
 - Βελτίωση θεσμικού πλαισίου
 - Βιώσιμες πρακτικές και προσέγκυση ανθρώπινου δυναμικού εξειδικευμένου στο ESG

63. Μελέτη «Κλαδικές Στοχεύσεις: Third Party Logistics», Stochasis, 2024
64. Εγκαινιάστηκε ο νέος σταθμός Φόρτωσης Φορτηγών LNG στη Ρεβυθούσα, Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 19 Οκτωβρίου 2022
65. Logistics Performance Index (LPI), World Bank Group, 2023
66. Μεγάλη επένδυση της IKEA στην Ελλάδα - Διεθνές κέντρο διανομής 50.000 τμ, capital.gr, 30 Ιανουαρίου 2024
67. Εντός του 2025 η έναρξη εργασιών στο Hull Logistics Center της OB-Streem, selfservice.gr, 20 Σεπτεμβρίου 2024

Στον τομέα της **αποθήκευσης υγροποιημένου φυσικού αερίου (LNG)**, η πιο πρόσφατη επένδυση αφορά τη μο- νάδα της Ρεβυθούσας, τον Οκτώβρη του 2022⁶⁴, που περιλάμβανε τον νέο σταθμό φόρτωσης φορτηγών LNG και αύξησε τη δυναμικότητα αποθήκευσης, ενισχύο- ντας την ασφάλεια εφοδιασμού.

Αντιθέτως, στον τομέα των **υποδομών agrilogistics**, οι εξαγγελίες του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων για την ανάπτυξη εξειδικευμένων κέντρων σε περιοχές με έντονη αγροτική δραστηριότητα, όπως η Θεσσαλία και η Κρήτη, δεν έχουν ακόμη υλοποιηθεί.

Σχετικά με τα **τελωνεία**, παρατηρείται πρόοδος σε επί- πεδο λειτουργικής ευελιξίας και ιδιωτικοποίησης. Ορι- σμένα βασικά τελωνεία έχουν ανοίξει και λειτουργούν σε συγκεκριμένα χρονικά διαστήματα, ενώ μεγάλες επιχειρήσεις έχουν πλέον τη δυνατότητα να διεκπε- ραίωνουν τελωνειακές διαδικασίες εντός των εγκατα- στάσεών τους. Οι εξελίξεις αυτές έχουν οδηγήσει σε σημαντικές διευκολύνσεις σε σχέση με το παρελθόν. Αξίζει να σημειωθεί πως στον πιο πρόσφατο δείκτη LPI (Logistics Performance Index 2023), όπου η Ελλάδα κατέχει τη 19η θέση, η Παγκόσμια Τράπεζα αξιολογεί, μεταξύ άλλων, και την απόδοση των τελωνειακών διαδικασιών⁶⁵.

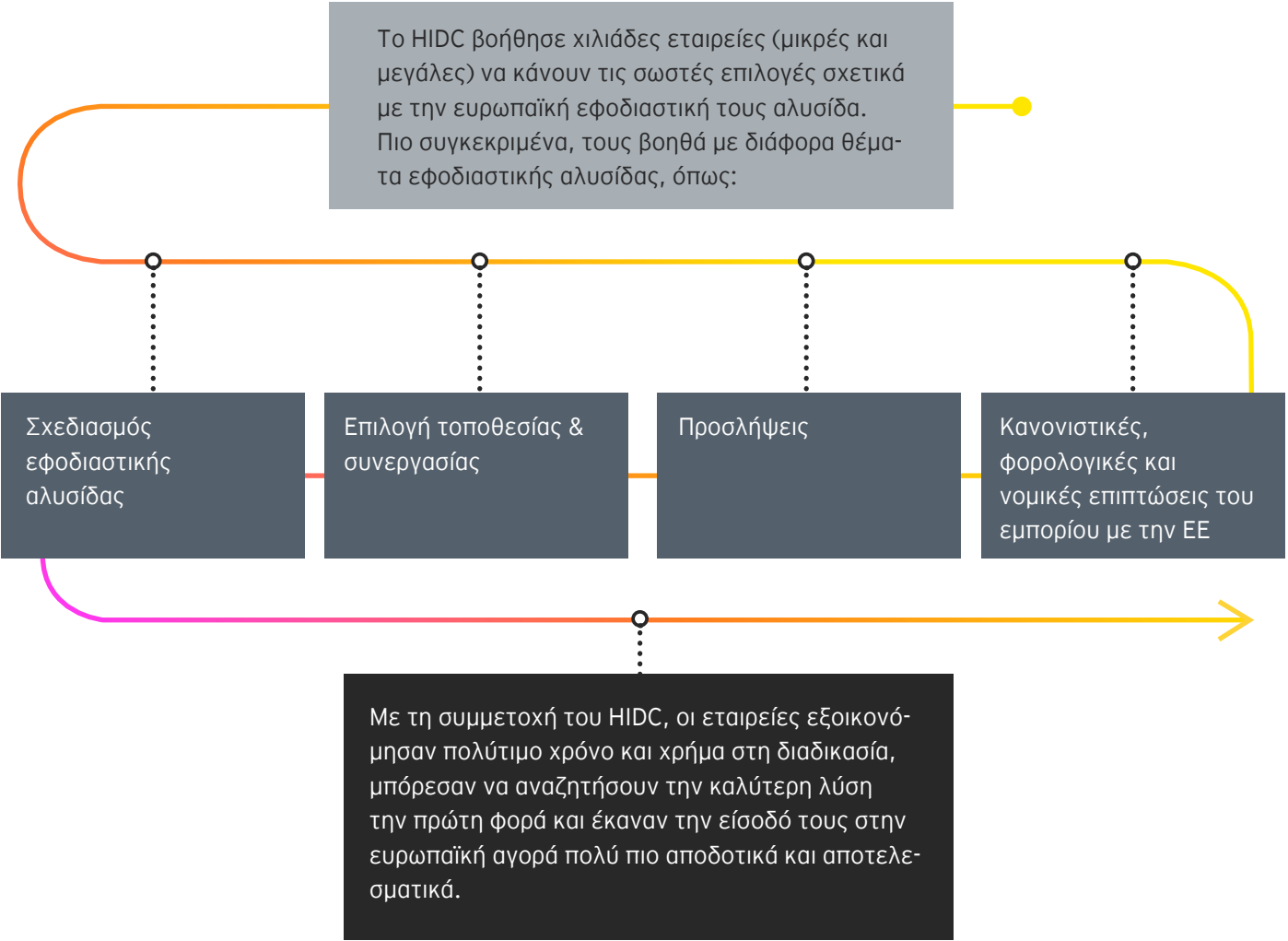
Ο τομέας των logistics στην Ελλάδα παρουσιάζει ισχυρή αναπτυξιακή δυναμική και στρατηγική σημασία για την εθνική οικονομία. Η πρόσφατη **είσοδος επεν- δυτών**, όπως η HIG Capital με τη δημιουργία της OB Streem, και η ενεργοποίηση **μεγάλων έργων υπο- δομής** όπως το Θριάσιο Εμπορευματικό Κέντρο, το στρατόπεδο Γκόνου και η Φυλή, ενισχύουν τη θέση της Ελλάδας ως διαμετακομιστικού κέντρου στη Νοτιοα- νατολική Ευρώπη. Ιδιαίτερα σημαντικό ρόλο κατέχουν και οι πρόσφατες μεγάλες επενδύσεις του INTERIKEA του Ομίλου Φουρλή, για τη δημιουργία ενός κέντρου logistics 50.000 τ.μ. στον Ασπρόπυργο, για διανομή σε Ελλάδα και Νοτιοανατολική Ευρώπη⁶⁶, και του HULL της OB Streem⁶⁷, για τη δημιουργία ενός υπερσύγχρο- νου hub logistics σε Ελλάδα, Κύπρο και Ουγγαρία, με αυτοματισμούς και omnichannel διανομή.

- Η κατάταξη της Ελλάδας στον δείκτη LPI επιβεβαιώνει τη βελτίωση των υποδομών και της λειτουργικής αποτελεσματικότητας του κλάδου. Ωστόσο, εξακολουθούν να υπάρχουν σημαντικά κενά που απαιτούν άμεση αντιμετώπιση, όπως:
- **Η ασφάλεια και η αξιοπιστία του σιδηροδρομικού δικτύου**, ειδικά για εμπορευματικές μεταφορές. Η ανάγκη για άμεση σύνδεση βασικών λιμανιών (Πειραιάς, Θεσσαλονίκη, Αλεξανδρούπολη) με το σιδηροδρομικό δίκτυο είναι κρίσιμη για την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας.
 - **Το υψηλό κόστος real estate logistics**, το οποίο στην Ελλάδα κυμαίνεται στο 7%-7,5%, έναντι 3%-3,5% στη Γερμανία⁶⁸, υποδεικνύει διαρθρωτικές αδυναμίες στην αγορά και περιορισμένη διαθεσιμότητα σύγχρονων αποθηκευτικών χώρων.
 - **Η έλλειψη εξειδικευμένου ανθρώπινου δυναμικού**, ιδιαίτερα στον τομέα των 3PL, όπου παρατηρείται υψηλή εποχικότητα και δυσκολία στη διατήρηση έμπειρων στελεχών.
 - **Η τεχνολογική υστέρηση**, καθώς μεγάλο μέρος του κλάδου εξακολουθεί να λειτουργεί με συμβατικά μέσα, χωρίς την αξιοποίηση προηγμένων ψηφιακών εργαλείων (π.χ., αυτοματισμοί, predictive analytics, IoT).
 - **Η απουσία ενός λειτουργικού “control tower”**, δηλαδή ενός εθνικού παρατηρητηρίου transport & logistics, που θα επιτρέπει την άμεση παρακολούθηση και αξιολόγηση της απόδοσης των μεταφορικών ροών όλων των μέσων.
 - **Η αναβάθμιση του Εθνικού Συμβουλίου Ανάπτυξης και Ανταγωνιστικότητας Εφοδιαστικής**, με την υιοθέτηση καλών διεθνών πρακτικών, όπως του Holland International Distribution Council.

68. «Υψηλές πτήσεις» για την αγορά real estate και logistics στην Ελλάδα το 2023 - Τι εκτιμάται για το 2024, bizness.gr, 5 Σεπτεμβρίου 2024

Διεθνές Συμβούλιο Διανομής της Ολλανδίας (HIDC)

Το Holland International Distribution Council (HIDC), ιδρύθηκε από τον ολλανδικό τομέα logistics το 1987 και είναι ένας ιδιωτικός μη κερδοσκοπικός οργανισμός που παρέχει δωρεάν υπηρεσίες matchmaking για συνεργασίες logistics στην Ευρώπη. Εκπροσωπεί 350 μέλη, όλα με τη δική τους τεχνογνωσία και εξειδίκευση στην εφοδιαστική αλυσίδα και θεωρείται ως one-stop-shop για διεθνή μέρη που έχουν ζητήματα εφοδιαστικής αλυσίδας, με την ευρύτερη έννοιά της.

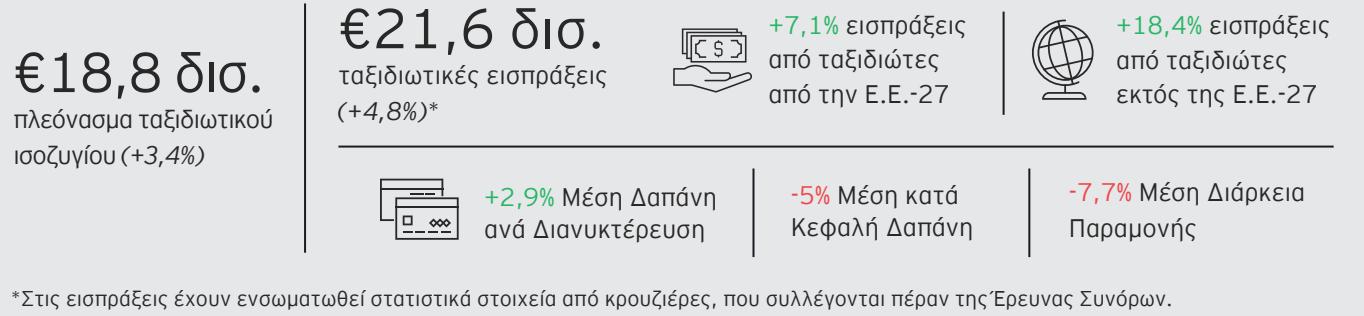
Παρά τις προκλήσεις, οι προοπτικές παραμένουν **θετικές**. Σύμφωνα με εκτιμήσεις της αγοράς, η συμβολή του κλά-
δου στο ΑΕΠ αναμένεται να αυξηθεί περαιτέρω, ενισχυό-
μενη από επενδύσεις σε νέες υποδομές και υπηρεσίες.

Τουρισμός^{69,70}

Το 2024, ο τουρισμός συνέχισε να αποτελεί βασικό πυλώνα της ελληνικής οικονομίας, με τη συνολική - άμεση και έμμεση - συνεισφορά του να ξεπερνά το 30% του ΑΕΠ. Η ισχυρή εξαγωγική του διάσταση επιβεβαιώνεται

από το γεγονός ότι, το 84,4% των τουριστικών εσόδων προήλθε από τον εισερχόμενο τουρισμό, συμβάλλοντας καθοριστικά στην κάλυψη του 71,5% του εμπορικού ελλείμματος της χώρας.

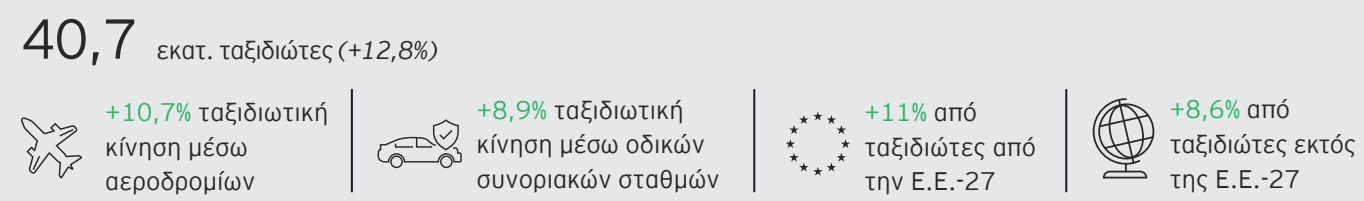
Κύρια οικονομικά μεγέθη για το 2024 (σε σύγκριση με το 2023)

Διαπιστώνεται ότι, ενώ η ημερήσια δαπάνη των τουριστών αυξάνεται, η διάρκεια των ταξιδιών τους μειώνεται σε μεγαλύτερο βαθμό. Αυτό ενδέχεται να υποδηλώνει είτε ότι το αυξημένο ημερήσιο κόστος διακοπών ωθεί τους ταξιδιώτες να μειώσουν τη συνολική

διάρκεια της παραμονής τους, ώστε να περιορίσουν τα συνολικά έξοδα, είτε ότι οι σύντομες αποδράσεις (city breaks) αποκτούν αυξανόμενο μερίδιο έναντι των παραδοσιακών διακοπών μεγαλύτερης διάρκειας, οι οποίες συνεπάγονται υψηλότερες συνολικές δαπάνες.

Επισκεψιμότητα

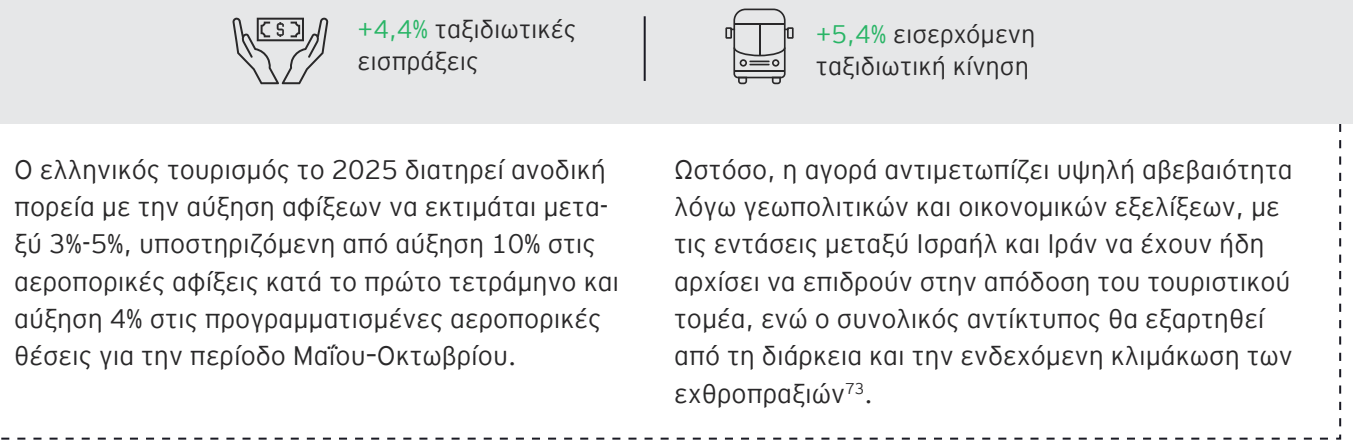
69. Εξελίξεις στο ταξιδιωτικό ισοζύγιο πληρωμών: 2024, Τράπεζα της Ελλάδος, 8 Μαΐου 2025
70. Η συμβολή του τουρισμού στην ελληνική οικονομία το 2024, ΙΝΣΕΤΕ, Μάιος 2025

Η Ελλάδα ανεβαίνει σταθερά στον παγκόσμιο τουριστικό χάρτη, κατακτώντας την 21η θέση μεταξύ 119 χωρών στον Δείκτη Ανάπτυξης Ταξιδιών και Τουρισμού (Travel & Tourism Development Index - TTD), σημειώνοντας άνοδο

πέντε θέσεων από το 2019, ως απόδειξη της ισχυρής τουριστικής της ταυτότητας και των δυνατοτήτων βιώσιμης ανάπτυξης⁷¹.

Θετικές ενδείξεις για το 2025

Κατά το πρώτο τρίμηνο του 2025 (έναντι της αντίστοιχης περιόδου του 2024)⁷²:

Ιδιωτικοποιήσεις

Ιστορικό υψηλό κατέγραψαν οι εισπράξεις του Ταμείου Αξιοποίησης Ιδιωτικής Περιουσίας του Δημοσίου (ΤΑΙΠΕΔ) κατά το 2024, αγγίζοντας τα €4,2 δισ., για πρώτη φορά από τη σύστασή του, τα οποία προήλθαν κυρίως από δύο εμβληματικές συναλλαγές, την παραχώρηση της Αττικής Οδού έναντι €3,27 δισ. και την πώληση 30% των μετοχών του Διεθνούς Αεροδρομίου Αθηνών (€784,7 εκατ.).

Σύμφωνα με τον προϋπολογισμό της κυβέρνησης, οι εισπράξεις του Ταμείου προβλέπεται να κυμανθούν κοντά στα €1,9 δισ. το 2025 (2η υψηλότερη επίδοση μετά το 2024), κυρίως από την παραχώρηση της Εγνατίας Οδού⁷⁴.

71. Travel & Tourism Development Index 2024, World Economic Forum, 21 Μαΐου 2025
72. Εξελίξεις στο ταξιδιωτικό ισοζύγιο πληρωμών: Μάρτιος 2025, Τράπεζα της Ελλάδος, 22 Μαΐου 2025
73. Τι σημαίνει ο πόλεμος Ισραήλ - Ιράν για την ελληνική οικονομία, naftemporiki.gr, 20 Ιουνίου 2025
74. Εισηγητική Έκθεση Προϋπολογισμού 2025, Υπουργείο Οικονομικών, 20 Νοεμβρίου 2024

Καινοτομία και νεοφυής επιχειρηματικότητα⁷⁵⁻⁷⁷

Η Ελλάδα αναδεικνύεται σε ανερχόμενο κόμβο καινοτομίας στην Ευρώπη, με ρεκόρ επενδύσεων το 2024 για τη χώρα. Το startup οικοσύστημα παρουσιάζει αξιοση-

μείωτη ανάπτυξη, αποδεικνύοντας ανθεκτικότητα, εξωστρέφεια και επενδυτική ελκυστικότητα σε κρίσιμους τομείς υψηλής τεχνολογίας.

Αξία οικοσυστήματος & ενεργές startups

- \$12 δισ. αποτίμηση το 2024 (από \$8 δισ. το 2022)
- 3.000+ νεοφυείς επιχειρήσεις

Επενδυτικές επιδόσεις

- €555+ εκατ. σε 90+ εταιρείες το 2024 (+15% αύξηση σε σχέση με το 2023)
- Την ώρα που η Ευρώπη κατέγραψε 5% μείωση των επενδυτικών ροών σε νεοφυείς επιχειρήσεις, η Ελλάδα ξεχώρισε για τη θετική της πορεία

Πηγές κεφαλαίων

- 75% προέρχονται από διεθνή κεφάλαια, με τις ΗΠΑ να συμβάλουν κατά 36% στις συνολικές επενδύσεις
- 1 στις 3 επενδύσεις με συμμετοχή angel investors, αναδεικνύοντας υψηλή εμπιστοσύνη στις προοπτικές και τη βιωσιμότητα των νεοφυών επιχειρήσεων

Τομείς αιχμής το 2024 (σύμφωνα με τις επενδυτικές ροές)

- Τεχνητή Νοημοσύνη (AI)
- HealthTech και Βιοτεχνολογία
- AgriTech και FoodTech

75. Startups in Greece 2024-2025, Venture Financing Report 2024-2025, FOUND.ATION, 2025
76. Startups in Greece 2022-2023, Venture Financing Report 2022-2023, FOUND.ATION, 2023
77. Στα 12 δισ. η αξία των ελληνικών startups, μεγάλες προσδοκίες για το 2025, businessdaily.gr, 18 Ιανουαρίου 2025

Επενδυτικές ευκαιρίες στην Ελλάδα

Η Ελλάδα προσφέρει σημαντικές επενδυτικές ευκαιρίες σε μια οικονομία που σταθεροποιείται και αναδιαρθρώνεται με έμφαση στην εξωστρέφεια και την καινοτομία. Αν

και είναι ευρέως γνωστή για τον τουριστικό της τομέα, η χώρα αναπτύσσει αξιόλογη δυναμική και σε άλλους κλάδους, όπως τα ακίνητα, η τεχνολογία και η αγροδιατροφή.

Τουρισμός: Ο τουριστικός τομέας στην Ελλάδα συνεχίζει να αποτελεί βασικό πυλώνα της οικονομίας, προσελκύοντας σημαντικές επενδύσεις. Η Αθήνα κατατάσσεται 8η μεταξύ των ευρωπαϊκών πόλεων με τη μεγαλύτερη ελκυστικότητα για ξενοδοχειακές επενδύσεις, ενώ η Ελλάδα συνολικά βρίσκεται στην 5η θέση⁷⁸. Παράλληλα, η Ελλάδα ενισχύει τη θέση της ως κορυφαίος τουριστικός προορισμός, καταλαμβάνοντας τη 2η θέση παγκοσμίως με 623 βραβευμένες παραλίες με «Γαλάζια Σημαία» το 2025⁷⁹. Επενδύοντας συστηματικά σε υποδομές, αεροδρόμια, λιμάνια και πολυτελή τουριστικά θέρετρα, τα οποία αναδιαμορφώνουν την εμπειρία του επισκέπτη και ενισχύουν τη συνδεσιμότητα της χώρας με τις διεθνείς αγορές, τα ειδικά έργα υποδομής σε περιοχές υψηλής τουριστικής ζήτησης, όπως μεγάλα λιμάνια και αεροδρόμια, αποτελούν βασικό μοχλό ενίσχυσης της τουριστικής ροής και της ανταγωνιστικότητας⁸⁰. Ταυτόχρονα, προγράμματα ενίσχυσης του εγχώριου τουρισμού, ενισχύουν την εσωτερική ζήτηση και μειώνουν την εποχικότητα.

Αγορά ακινήτων: Η αγορά ακινήτων απορροφά διαχρονικά σημαντικό μερίδιο των ΑΞΕ στην Ελλάδα, με ενισχυμένη δυναμική το 2023 και το 2024. Η δραστηριότητα επικεντρώνεται κυρίως σε κατοικίες υψηλής ζήτησης, και σε τουριστικά και επαγγελματικά ακίνητα σε αστικά κέντρα. Το έντονο ενδιαφέρον από το εξωτερικό επιβεβαιώνεται και από την αυξημένη ζήτηση στο πλαίσιο του προγράμματος Golden Visa⁸¹.

Ενέργεια: Ο τομέας της ενέργειας συγκαταλέγεται στους πλέον δυναμικούς κλάδους της ελληνικής οικονομίας για την προσέλκυση επενδύσεων. Επενδυτικές ευκαιρίες εντοπίζονται στην ανάπτυξη φωτοβολταϊκών και αιολικών πάρκων, καθώς και σε έργα αποθήκευσης ενέργειας από ΑΠΕ, τα οποία υποστηρίζονται μέσω διαγωνιστικών διαδικασιών και κρατικών ενισχύσεων⁸². Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζουν, επίσης, τα διασυνοριακά έργα ηλεκτρικής διασύνδεσης, που ενισχύουν τη θέση της Ελλάδας ως ενεργειακού κόμβου στην ευρύτερη περιοχή της Νοτιοανατολικής Ευρώπης⁸³.

Κλιματική Αλλαγή: Οι αυξανόμενες πιέσεις της κλιματικής αλλαγής αναδεικνύουν την ανάγκη για σημαντικές επενδύσεις, με έμφαση στην προστασία από φυσικές καταστροφές όπως οι πυρκαγιές⁸⁴ και για την αντιμετώπιση της λειψυδρίας. Συγκεκριμένα για τη λειψυδρία, εκτιμάται ότι θα χρειαστούν επενδύσεις σε έργα υποδομών στο σύνολο της χώρας τα οποία ξεπερνάνε σωρευτικά τα €10 δισ. έως το 2030⁸⁵. Αυτά τα έργα θα πρέπει να εστιάσουν σε όλα τα στάδια του κύκλου του νερού, από τη συντήρηση και αναβάθμιση των δικτύων ύδρευσης για τη μείωση των απωλειών, έως την προώθηση της κυκλικής οικονομίας, μέσω της επεξεργασίας λυμάτων και της ανακύκλωσης του νερού.

78. 2025 European Hotel Investor Intentions Survey, CBRE, 20 Μαρτίου 2025
79. Γαλάζια Σημαία 2025 - Δεύτερη η Ελλάδα παγκοσμίως με 657 βραβευμένα σημεία, ot.gr, 16 Μαΐου 2025
80. Τουρισμός: Αναβάθμιση υποδομών και στρατηγικές επενδύσεις, thetotalbusiness.com, 26 Μαρτίου 2025
81. Έκθεση του Διοικητή για το έτος 2024, Τράπεζα της Ελλάδος, Απρίλιος 2025
82. Συνωστισμός συμμετοχών και στον τρίτο διαγωνισμό για έργα αποθήκευσης ενέργειας - Ποιοι έδωσαν το παρών, ypodomes.gr, 3 Φεβρουαρίου 2025
83. Η Ελλάδα στην κορυφή της παγκόσμιας κατάταξης ΑΠΕ - Νέο επενδυτικό πλάνο 6,3 δισ. ευρώ από τον ΑΔΜΗΕ, ypodomes.gr, 23 Μαΐου 2025
84. Bloomberg: Η Ελλάδα επενδύει 2,1 δισ. ευρώ για την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής, ot.gr, 8 Απριλίου 2025
85. Λειψυδρία: Έργα 10 δισ. ευρώ ακριβαίνουν το νερό - Το νησί με το μεγαλύτερο πρόβλημα, tonima.gr, 8 Μαΐου 2025

Εκπαίδευση: Η εκπαιδευτική μεταρρύθμιση του 2024, που επιτρέπει την ίδρυση μη κρατικών πανεπιστημίων, έχει ενεργοποιήσει το ενδιαφέρον διεθνών επενδυτών για την ανώτατη εκπαίδευση στην Ελλάδα, με σχέδια για δημιουργία παραρτημάτων και στρατηγικές συνεργασίες. Παράλληλα, καταγράφεται έντονη επενδυτική δραστηριότητα στην ιδιωτική πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση, μέσω εξαγορών σχολικών μονάδων και ανάπτυξης πρότυπων κολλεγίων. Επιπλέον, η αυξημένη ζήτηση για ψηφιακές δεξιότητες και διάβιου μάθηση ενισχύει επενδύσεις σε εκπαιδευτικές πλατφόρμες και e-learning, δημιουργώντας έναν τομέα με σαφείς προοπτικές ανάπτυξης⁸⁶.

Τεχνολογία: Η Ελλάδα αναδεικνύεται σε περιφερειακό κόμβο ψηφιακής καινοτομίας, προσελκύοντας σημαντικές επενδύσεις σε υποδομές δεδομένων και τεχνητής νοημοσύνης. Οι επενδύσεις σε κέντρα δεδομένων αναμένεται να φτάσουν τα \$2,07 δισ. έως το 2030, με την Αθήνα να φιλοξενεί περισσότερα από 250 MW νέας δυναμικότητας, γεγονός που δύναται να καταστήσει τη χώρα τον δεύτερο μεγαλύτερο κόμβο στη Μεσόγειο⁸⁷. Παράλληλα, η μετάβαση σε δίκτυα FTTH και 5G ενισχύει το ψηφιακό υπόβαθρο για περαιτέρω ανάπτυξη⁸⁸, με τη χώρα να κατατάσσεται στην 41η θέση μεταξύ 170 χωρών στον Δείκτη Ετοιμότητας για τις Στρατηγικές Τεχνολογίες, ως «Προηγμένη Χώρα»⁸⁹.

Η τεχνητή νοημοσύνη επιταχύνει την αυτοματοποίηση υπηρεσιών και βιομηχανικών διαδικασιών. Ελληνικές επιχειρήσεις υιοθετούν λύσεις AI για την πρόβλεψη συντήρησης, την ανάλυση δεδομένων και τη βελτίωση της παραγωγικότητας. Το οικοσύστημα νεοφυών επιχειρήσεων επεκτείνεται, με επίκεντρο τεχνολογίες αιχμής, αντανακλώντας τις ευρωπαϊκές επενδυτικές τάσεις που θέτουν το AI ως στρατηγική προτεραιότητα. Η πρωτοβουλία Pharos, ένα από τα πρώτα επτά AI

Factories της Ευρώπης, φιλοξενείται στην Ελλάδα, υποστηρίζοντας την έρευνα και την καινοτομία σε τομείς όπως η υγεία, ο πολιτισμός και η βιώσιμη ανάπτυξη⁹⁰.

Αγροδιατροφή: Ο αγροδιατροφικός τομέας στην Ελλάδα παρουσιάζει αυξημένο επενδυτικό ενδιαφέρον, με έμφαση στην καινοτομία και την τεχνολογική αναβάθμιση. Το πρόγραμμα Empowering Women in Agrifood 2025 (EWA) ενισχύει τη γυναικεία επιχειρηματικότητα στον κλάδο, παρέχοντας υποστήριξη σε καινοτόμες ιδέες και νεοφυείς επιχειρήσεις⁹¹. Επιπλέον, το καθεστώς ενισχύσεων του Αναπτυξιακού Νόμου για την αγροδιατροφή υποστηρίζει επενδυτικά σχέδια στον τομέα της πρωτογενούς γεωργικής παραγωγής και της μεταποίησης γεωργικών προϊόντων⁹².

Startups: Το ελληνικό οικοσύστημα νεοφυών επιχειρήσεων επιστρέφει στο top 20 της ΕΕ-27, καταλαμβάνοντας την 47η θέση παγκοσμίως, με την Αθήνα να παραμένει ο κεντρικός κόμβος επιχειρηματικότητας και τεχνολογικής καινοτομίας και τη Θεσσαλονίκη να αναδεικνύεται ταχύτατα ως ανερχόμενο hub με σημαντική πρόοδο (αύξηση 31 θέσεων) στην παγκόσμια κατάταξη και δυναμική ανάπτυξη στον τομέα της καινοτομίας⁹³. Σημαντικά πεδία δραστηριότητας περιλαμβάνουν την τεχνητή νοημοσύνη, τις τεχνολογίες υγείας και τη βιοτεχνολογία, ενώ καταγράφεται αυξανόμενη ωριμότητα όσον αφορά τη στρατηγική στόχευση, τη βιωσιμότητα επιχειρηματικών μοντέλων και τη διατήρηση ταλέντου εντός της χώρας.

86. Ιδιωτική εκπαίδευση: Ξένοι και εγχώριοι επενδυτές στα ελληνικά... θρανία, businessnews.gr, 7 Ιανουαρίου 2025
87. New \$330M Data Center to Make Greece Largest Data Hub in SE Europe, greekreporter.com, 13 Σεπτεμβρίου 2024
88. Greece Data Center Market - Investment Analysis & Growth Opportunities Report 2025 - 2030, Research and Markets, Μάρτιος 2025
89. Η Ελλάδα 41η στον κόσμο στον Δείκτη Ετοιμότητας για τις Στρατηγικές Τεχνολογίες, sepe.gr, 29 Απριλίου 2025
90. Selection of the First Seven AI Factories to Drive Europe's Leadership in AI, eurohpc-ju.europa.eu, 10 Δεκεμβρίου 2024
91. Γυναικεία επιχειρηματικότητα στην αγροδιατροφή: Ευκαιρία για ανάπτυξη με το πρόγραμμα EWA 2025!, agrocapiatal.gr, 8 Μαΐου 2025
92. Νέος Αναπτυξιακός Νόμος: Ποιες επενδύσεις επιδοτούνται με τα νέα κριτήρια, newmoney.gr, 24 Μαΐου 2025
93. Η Ελλάδα ως startup hub: Η επιστροφή στο ευρωπαϊκό top 20, moneyreview.gr, 21 Μαΐου 2025

Ιδιωτικοποιήσεις: Σε φάση προετοιμασίας βρίσκονται νέες διαγωνιστικές διαδικασίες για την παραχώρηση ή υποπαραχώρηση λιμενικών υποδομών και τουριστικών ακινήτων, δημιουργώντας σημαντικές ευκαιρίες για ιδιωτικές επενδύσεις με υψηλό αποτύπωμα στην τοπική και εθνική οικονομία. Περιλαμβάνονται ώριμα έργα σε περιφερειακούς λιμένες και μαρίνες (Ιτέας, Ζακύνθου, Σκιάθου, Μανδρακίου Ρόδου, Καλαμαριάς, Πάτρας), καθώς και τουριστικά ακίνητα με ιαματικές πηγές από το χαρτοφυλάκιο του ΤΑΙΠΕΔ.

Συνολικά, η Ελλάδα διαμορφώνεται σε έναν ιδιαίτερα ελκυστικό επενδυτικό προορισμό, αξιοποιώντας τη σταθερή μακροοικονομική της πορεία, την πολιτική σταθερότητα και τη συνεχή βελτίωση των εταιρικών επιδόσεων. Η διατήρηση της επενδυτικής βαθμίδας και η αναβάθμιση σε ανεπτυγμένη αγορά ενισχύουν τη ρευστότητα και προσελκύουν διεθνή κεφάλαια, ενώ η αυξημένη δραστηριότητα σε συγχωνεύσεις και εξαγορές επιβεβαιώνει τη δυναμική του επενδυτικού περιβάλλοντος.

Πληθώρα διαθέσιμων χρηματοδοτικών εργαλείων

Οι επενδυτές στην Ελλάδα έχουν στη διάθεσή τους ένα ευρύ φάσμα χρηματοδοτικών εργαλείων που ενισχύουν την υλοποίηση επενδυτικών σχεδίων. Ορισμένα εξ αυτών είναι το Ταμείο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας (ΤΑΑ), το οποίο θα παραμείνει διαθέσιμο έως τα τέλη του 2026, το ΕΣΠΑ 2021-2027, καθώς και το πλαίσιο Στρατηγικών Επενδύσεων (Enterprise Greece) και ο νέος Αναπτυξιακός Νόμος. Τα εργαλεία αυτά παρέχουν φορολογικά και χρηματοδοτικά κίνητρα, καθώς και ταχεία

αδειοδότηση για στρατηγικές επενδύσεις, τόσο για τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις, όσο και για μεγάλες επενδύσεις. Παράλληλα, η ΕΑΤΕ (Ελληνική Αναπτυξιακή Τράπεζα) με το ταμείο Εγγυοδοσίας, η Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων (ΕΙΒ) και τα ευρωπαϊκά χρηματοδοτικά προγράμματα (EU funding) προσφέρουν δάνεια, εγγυήσεις και επιχορηγήσεις που καλύπτουν ένα ευρύ φάσμα τομέων, από πράσινη μετάβαση και κυκλική οικονομία, έως καινοτομία και ψηφιακό μετασχηματισμό.

Βασικοί μακροοικονομικοί δείκτες: εξέλιξη και προβλέψεις

	2021	2022	2023	2024	2025*	2026*
ΑΕΠ (ετήσιος ρυθμός μεταβολής, %)	8,7	5,7	2,3	2,3	2,3	2,2
ΑΕΠ (δισ. €)	184,6	207,9	225,2	237,6	251,3	262,8
Κατά κεφαλήν ΑΕΠ (ΕΕ-27=100)	64	67	69,1	70	71,1	71,9
Ιδιωτική κατανάλωση (ετήσιος ρυθμός μεταβολής, %)	5,1	8,6	1,8	2,1	1,9	1,8
Δημόσια κατανάλωση (ετήσιος ρυθμός μεταβολής, %)	1,8	0,1	2,6	-4,1	2,6	1,1
Ακαθάριστες επενδύσεις πάγιου κεφαλαίου (ετήσιος ρυθμός μεταβολής, %)	21,7	16,4	6,6	4,5	7,8	7,3
Εξαγωγές (ετήσιος ρυθμός μεταβολής, %)	24,4	6,6	1,9	1	3,1	3,2
Δημόσιο χρέος (σε σχέση με το ΑΕΠ, %)	197,3	177	163,9	153,6	146,6	140,6
Εναρμονισμένος δείκτης τιμών καταναλωτή (ετήσιος ρυθμός μεταβολής, %)	0,6	9,3	4,2	3	2,8	2,3
Ανεργία (% στο σύνολο του εργατικού δυναμικού)	14,7	12,5	11,1	10,1	9,3	8,7

Πηγή: European Spring Economic Forecast 2025, European Commission, Μάιος 2025 | AMECO Online Database, European Commission, 23 Μαΐου 2025
*Εκτιμήσεις Ευρωπαϊκής Επιτροπής

Η βιώσιμη ανάπτυξη στο επίκεντρο των εξελίξεων ως κινητήριος μοχλός για τη δημιουργία μακροπρόθεσμης αξίας

Το 2024 ανέδειξε τη βιωσιμότητα ως κεντρικό άξονα της επιχειρηματικής στρατηγικής, ειδικότερα για τους κλάδους που επηρεάζονται περισσότερο από την ενεργειακή μετάβαση και τις επιπτώσεις των φυσικών κινδύνων της κλιματικής αλλαγής, υπό την πίεση αυστηρότερων κανονισμών, περιβαλλοντικών κρίσεων και κοινωνικών απαιτήσεων, οδηγώντας τις επιχειρήσεις να κινηθούν με ευελιξία, διαφάνεια και διορατικότητα. Η κανονιστική συμμόρφωση, παρόλο που απαίτησε χρόνο και πόρους, αποτέλεσε ταυτόχρονα ευκαιρία για ενίσχυση της ανθεκτικότητας, με σκοπό τη διασφάλιση της επιχειρησιακής συνέχειας των επιχειρήσεων, ειδικά σε μια χρονιά η οποία αποτέλεσε τη θερμότερη που έχει καταγραφεί, με τη μέση παγκόσμια θερμοκρασία να ξεπερνά το όριο του 1,5°C.

Οδηγία για την υποβολή εκθέσεων βιωσιμότητας από εταιρείες (CSRD)

Η Οδηγία για την Εταιρική Αναφορά Βιωσιμότητας (CSRD) εφαρμόστηκε για πρώτη φορά για το οικονομικό έτος 2024, με τις πρώτες αναφορές να δημοσιεύονται εντός του 2025. Η οδηγία απαιτεί από μεγάλες εταιρείες να δημοσιοποιούν πληροφορίες σχετικά με τη βιωσιμότητα, ακολουθώντας τα Ευρωπαϊκά Πρότυπα Αναφοράς Βιωσιμότητας (ESRS). Τα πρώτα συγκριτικά αποτελέσματα των δημοσιευμένων αναφορών βιωσιμότητας ελληνικών επιχειρήσεων αναδεικνύουν σημαντικά θέματα σε όλες τις κατηγορίες. Οι περισσότερες ελληνικές εταιρείες επισημαίνουν την κλιματική αλλαγή, τα θέματα βιώσιμης ανάπτυξης που αφορούν τους εργαζόμενους τους, καθώς και την επιχειρηματική ηθική, ως τους παράγοντες που έχουν τις πιο σημαντικές επιδράσεις, κινδύνους και ευκαιρίες βιώσιμης ανάπτυξης για αυτές.

Καθώς το 2024 ολοκληρώθηκε, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή προετοίμαζε το έδαφος για ένα φιλόδοξο θεματολόγιο απλούστευσης της Οδηγίας CSRD και των Ευρωπαϊκών

Στην Ελλάδα σημειώθηκαν ακραία καιρικά φαινόμενα, ο πιο ζεστός χειμώνας και καλοκαίρι από το 1970, και ο πιο πρώιμος και παρατεταμένος καύσωνας. Παράλληλα, την αντιπυρική περίοδο του 2024, καταγράφηκε σημαντική αύξηση του αριθμού των πυρκαγιών, κατά 42%, σε σύγκριση με τον μέσο όρο της περιόδου 2006-2023, με τις συνολικά καμένες εκτάσεις να προσεγγίζουν τα 450.000 στρέμματα, εκ των οποίων 255.000 στρέμματα αφορούν σε δασική έκταση, και περισσότερα από 90.000 στρέμματα σε 11 προστατευόμενες περιοχές⁹⁴. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα οι κοινωνικές, περιβαλλοντικές και οικολογικές επιπτώσεις των φετινών δασικών πυρκαγιών στην Ελλάδα να είναι ιδιαίτερα σημαντικές, με απώλεια ανθρώπινων ζώων, έκλυση ιδιαίτερα υψηλών ποσοτήτων διοξειδίου του άνθρακα στην ατμόσφαιρα και σημαντικές υλικές ζημιές.

Προτύπων Αναφοράς, με στόχο την υλοποίησή τους το 2025. Το Πρόγραμμα Εργασίας της Επιτροπής για το 2025, που δημοσιεύθηκε τον Φεβρουάριο περιλαμβάνει τουλάχιστον πέντε δέσμες μέτρων Omnibus. Τα μέτρα Omnibus αποτελούν δέσμες νομοθετικών τροποποιήσεων που συγκεντρώνουν πολλαπλές αλλαγές σε διαφορετικά κανονιστικά πλαίσια, με στόχο την απλούστευση και τον εξορθολογισμό της ευρωπαϊκής νομοθεσίας. Αντί να προωθούνται μεμονωμένες τροποποιήσεις, οι δέσμες Omnibus επιτρέπουν την ταυτόχρονη αναθεώρηση πολλών διατάξεων, μειώνοντας τη γραφειοκρατία και επιταχύνοντας τη διαδικασία λήψης αποφάσεων.

Στο ίδιο πλαίσιο, τον Απρίλιο του 2025, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο ενέκρινε την οδηγία Omnibus “Stop-the-Clock”, η οποία προβλέπει σημαντικό περιορισμό του πεδίου εφαρμογής, καθυστερημένες προθεσμίες υποβολής εκθέσεων και χαλάρωση των απαιτήσεων για δεδομένα και διασφάλιση από τρίτους.

Η αναθεωρημένη Οδηγία CSRD αναμένεται να επηρεάσει περίπου 7.000 εταιρείες σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης, συμπεριλαμβανομένων μεγάλων επιχειρήσεων που δεν υπόκεινται στην υφιστάμενη Οδηγία NFRD (Non-Financial Reporting Directive), καθώς και επιχειρήσεων τρίτων χωρών που εδρεύουν εκτός ΕΕ με κύκλο εργασιών μεγαλύτερο των **€450 εκατ.** Οι διατάξεις της αναθεωρημένης οδηγίας θα εφαρμόζονται σε εταιρείες με περισσότερους από 1.000 εργαζόμενους και, είτε

κύκλο εργασιών άνω των **€50 εκατ.**, είτε συνολικό ισολογισμό άνω των **€25 εκατ.**, αφαιρώντας έτσι περίπου το 80% των εταιρειών από το πεδίο εφαρμογής⁹⁵. Μέσω της οδηγίας “Stop-the-Clock”, τα χρονοδιαγράμματα υποβολής εκθέσεων αναβάλλονται κατά δύο έτη (OE27 για το τρέχον Wave 2 και OE28 για το τρέχον Wave 3). Το χρονοδιάγραμμα αναφοράς του Wave 1 παραμένει αμετάβλητο. Επιπλέον, τα κλαδικά πρότυπα ESRS καταργήθηκαν κατά την αναθεώρηση⁹⁶.

Τα επικαιροποιημένα ευρωπαϊκά πρότυπα υποβολής εκθέσεων βιωσιμότητας (ESRS) αναμένεται να δημοσιευθούν στις 30 Οκτωβρίου 2025. Τα κράτη μέλη θα πρέπει

να μεταφέρουν την οδηγία στο εθνικό τους δίκαιο έως τις 31 Δεκεμβρίου 2025.

Ευρωπαϊκή Ταξινόμια

Ο Κανονισμός για την Ταξινόμια συνέχισε το 2024 να αποτελεί σημαντικό κομμάτι του σχεδίου δράσης της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, με στόχο την ανακατεύθυνση των ροών κεφαλαίων προς μία πιο βιώσιμη οικονομία.

Από τον Ιανουάριο του 2023, οι μεγάλες εταιρείες που υπόκεινται στην Οδηγία για τη μη χρηματοοικονομική πληροφόρηση (NFRD) κλήθηκαν να δημοσιεύσουν τις οικονομικές δραστηριότητές τους, οι οποίες είναι επιλέξιμες για την Ευρωπαϊκή Ταξινόμια, αλλά και ευθυγραμμισμένες με τους δύο περιβαλλοντικούς στόχους: τον μετριασμό

της κλιματικής αλλαγής και την προσαρμογή σε αυτήν. Το 2024, οι υπόχρεες στην CSRD εταιρείες, κλήθηκαν να επεκτείνουν τις δημοσιεύσεις τους ως προς την επιλεξιμότητα και την ευθυγράμμιση με την Ευρωπαϊκή Ταξινόμια, καθώς και ως προς τους υπόλοιπους τέσσερις περιβαλλοντικούς στόχους. Το EU Taxonomy επηρεάζεται, επίσης, από τον κανονισμό Omnibus “Stop-the-Clock”, καθώς η υποχρεωτικότητα δημοσίευσης στοιχείων EU Taxonomy από μικρότερες εταιρείες αναβάλλεται για 2 χρόνια, ενώ αλλάζουν και τα κριτήρια υποχρεωτικότητας για τον αριθμό εργαζόμενων και τον κύκλο εργασιών.

Οδηγία της ΕΕ για την Εταιρική Δέουσα Επιμέλεια όσον αφορά τη Βιωσιμότητα (CSDDD)

Η οδηγία για την εταιρική δέουσα επιμέλεια όσον αφορά τη βιωσιμότητα (Corporate Sustainability Due Diligence Directive - CSDDD⁹⁷), μετατίθεται επίσης για το 2028, ακολουθώντας την απόφαση Omnibus.

Η CSDDD αναμένεται να περιοριστεί μόνο στους άμεσους προμηθευτές αντί να καλύπτει ολόκληρη την

αλυσίδα αξίας. Η καταγγελία της σύμβασης δε θα απαιτείται πλέον, και οι κυρώσεις, οι διατάξεις περί αστικής ευθύνης, και οι κατάντη απαιτήσεις δέουσας επιμέλειας αναμένεται να καταργηθούν. Προηγουμένως, η παρακολούθηση των προμηθευτών ήταν υποχρεωτική σε ετήσια βάση, ενώ τώρα προτείνεται να μειωθεί σε μία φορά κάθε πέντε χρόνια.

95. Sustainable Finance Platform, Ευρωπαϊκή Επιτροπή

96. Υποσημείωση: Wave 1: NFRD εταιρείες (υποχρέωση από 2024), Wave 2: μεγάλες μη-NFRD (υποχρέωση από 2026), Wave 3: μεγάλες μη-ΕΕ εταιρείες (υποχρέωση από 2027)

97. Corporate sustainability due diligence, Ευρωπαϊκή Επιτροπή

94. Ανασκόπηση Αντιπυρικής Περιόδου 2024, Πυρομετεωρολογική Ομάδα FLAME, ΜΕΤΕΟ/ΕΑΑ, WWF Ελλάς, Δεκέμβριος 2024

Κλιματικός Νόμος

Το 2024 αποτελεί τη δεύτερη χρονιά εφαρμογής της υποχρέωσης υποβολής έκθεσης ανθρακικού αποτυπώματος από τις επιχειρήσεις, στο πλαίσιο του Εθνικού Κλιματικού Νόμου (Ν. 4936/2022). Ο νόμος θέτει ως στόχο την επίτευξη κλιματικής ουδετερότητας έως το 2050, με ενδιάμεσους σταθμούς μείωσης εκπομπών **κατά 55% έως το 2030, και 80% έως το 2040**, σε σύγκριση με το 1990.

Η υποβολή της έκθεσης αφορά δεδομένα εκπομπών με έτος αναφοράς το 2022 και πρέπει να επαληθεύεται ετησίως από διαπιστευμένο φορέα. Παράλληλα, συνεχίζεται η εφαρμογή μέτρων όπως η προώθηση της ηλεκτροκίνησης – με το 25% των νέων εταιρικών οχημάτων

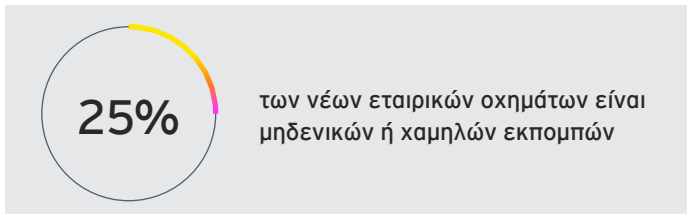
EU Emissions Trading System (ETS)

Το Σύστημα Εμπορίας Δικαιωμάτων Εκπομπών της ΕΕ (EU ETS) είναι η μεγαλύτερη αγορά άνθρακα παγκοσμίως, σχεδιασμένο για τη μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου, μέσω ενός μηχανισμού ανώτατου ορίου και εμπορίας. Οι εταιρείες που δραστηριοποιούνται στην παραγωγή ενέργειας, τη βιομηχανία (χάλυβας, τσιμέντο, χημικά), την αεροπορία (πτήσεις εντός ΕΕ) και τη ναυτιλία, υποχρεούνται να υποβάλουν εκθέσεις στο EU ETS και να αγοράζουν ή να ανταλλάσσουν δικαιώματα εκπομπών. Το 2024, το σύστημα υπέστη σημαντικές αλλαγές, όπως αυστηρότερα όρια εκπομπών, πλήρη ενσωμάτωση της ναυτιλίας, και σχεδιάζεται η επέκταση του ETS 2, ώστε να

Μηχανισμός Συνοριακής Προσαρμογής Άνθρακα (CBAM)

Ο CBAM (Carbon Border Adjustment Mechanism) είναι ένα βασικό εργαλείο της ΕΕ, το οποίο επιβάλλει κόστος άνθρακα σε εισαγόμενα προϊόντα υψηλής έντασης εκπομπών, όπως τσιμέντο, αλουμίνιο, σίδηρος/χάλυβας, λιπάσματα, υδρογόνο και ηλεκτρική ενέργεια.

να είναι μηδενικών ή χαμηλών εκπομπών – και η ενσωμάτωση της κλιματικής διάστασης στις Μελέτες Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων.

Εξετάζεται, επίσης, η θέσπιση τομεακών στόχων εκπομπών, ενώ ενθαρρύνονται μηχανισμοί αντιστάθμισης, όπως η αγορά πράσινων πιστοποιητικών και η ανάπτυξη εθελοντικής αγοράς δικαιωμάτων μέσω δασώσεων.

καλύπτει τα κτήρια, τις οδικές μεταφορές και τα καύσιμα. Επιπλέον, οι τιμές των δικαιωμάτων άνθρακα αυξήθηκαν, επηρεάζοντας τη βιομηχανική ζήτηση. Στο μέλλον, το EU ETS θα συνεχίσει να περιορίζει τις εκπομπές, ενισχύοντας τις προσπάθειες απανθρακοποίησης, ενώ θα επεκτείνει τους μηχανισμούς τιμολόγησης άνθρακα, πέρα από τους τρέχοντες τομείς. Αυτές οι εξελίξεις είναι ευθυγραμμισμένες με την πορεία προς την ουδέτερη εκπομπή άνθρακα, απαιτώντας από τις επιχειρήσεις να προσαρμοστούν και να επενδύσουν σε καθαρότερες τεχνολογίες για να διατηρήσουν τη συμμόρφωσή τους.

Οι εισαγωγείς πρέπει να αποκτήσουν άδεια αδειοδοτημένου διασαφιστή CBAM, να εγγραφούν στο εθνικό μητρώο, να συμμορφώνονται με τις απαιτήσεις και να υποβάλουν τριμηνιαίες δηλώσεις κατά τη μεταβατική περίοδο, και ετήσια δήλωση κατά την οριστική φάση εφαρμογής.

Κύριες προτεινόμενες τροποποιήσεις CBAM βάσει του Omnibus (2025)

- 1. Όριο απαλλαγής (De Minimis):** Εξαίρεση εισαγωγών με εισαγωγές κάτω των 50 τόνων/έτος από τις υποχρεώσεις CBAM.

2. Απλοποίηση διαδικασιών: Ευκολότερη αδειοδότηση, υπολογισμός εκπομπών και δυνατότητα ανάθεσης δήλωσης σε τρίτους.

3. Πιστοποιητικά άνθρακα: Αναγνώριση τιμών άνθρακα τρίτων χωρών, χρήση προεπιλεγμένων τιμών και μείωση υποχρέωσης διατήρησης πιστοποιητικών από 80%, σε 50%⁹⁸.
- 4. Τροποποιήσεις χρονοδιαγράμματος:**
Ημερομηνίες-Κλειδιά
1/1/2026: Έναρξη πλήρους εφαρμογής
1/2/2027: Έναρξη πώλησης πιστοποιητικών
31/8/202X: Ετήσια προθεσμία δήλωσης

5. Ενίσχυση ελέγχων και κυρώσεων: Νέος μηχανισμός παρακολούθησης, ευελιξία στα πρόστιμα και αυστηρότερη εποπτεία.

6. Τεχνικές βελτιώσεις: Καταχώριση εγκαταστάσεων και επαληθευτών, ενίσχυση διαλειτουργικότητας και κάλυψη κόστους πλατφόρμας μέσω τελών.

Ετήσια Διάσκεψη του ΟΗΕ για την Κλιματική Αλλαγή (COP29)

Στην 29η παγκόσμια Διάσκεψη (COP29) της Σύμβασης-Πλαίσιο του ΟΗΕ για την κλιματική αλλαγή (Νοέμβριος 2024, Μπακού), η συζήτηση επικεντρώθηκε στη χρηματοδότηση της κλιματικής δράσης, με τη δέσμευση \$300 δισ. ετησίως έως το 2035⁹⁹, για την υποστήριξη δράσεων για το κλίμα των αναπτυσσόμενων χωρών. Επιπλέον, η διάσκεψη ανέδειξε την ανάγκη για περιφερειακή συνεργασία και την ενίσχυση της ανθεκτικότητας των κρατών απέναντι στις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής. Στον αντίποδα, τα αποτελέσματα των εκλογών στις ΗΠΑ προσέθεσαν αβεβαιότητα στις παγκόσμιες δεσμεύσεις για το κλίμα.

Ήδη συγκριτικά με τη δράση άλλων χωρών, η Ελλάδα είναι πρωτοπόρος στην ενεργειακή μετάβαση, με 45% μείωση των εκπομπών από το 2005 και σημαντική στροφή σε ΑΠΕ, σύμφωνα με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή.

Ακόμα, λόγω των αυξανόμενων κλιματικών προκλήσεων τα τελευταία χρόνια, όπως πλημμύρες και πυρκαγιές, ζητήθηκε να δοθούν περισσότεροι πόροι για την προστασία υποδομών και την αποκατάσταση ζημιών. Η COP30 (Βραζιλία, 2025), αναμένεται να εστιάσει στην προσαρμογή των εθνικών στρατηγικών και την επιτάχυνση της πράσινης μετάβασης.

Recovery and Resilience Facility - RRF

Τέλος, σημειώνεται ότι η χρηματοδότηση μέσω του Μηχανισμού Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας (RRF) της ΕΕ αναμένεται να ολοκληρωθεί στις 31 Αυγούστου 2026. Το RRF αποτέλεσε και αποτελεί το βασικό εργαλείο του ευρωπαϊκού σχεδίου NextGenerationEU, με σκοπό να βοηθήσει τα κράτη μέλη της ΕΕ να ανακάμψουν από τις οικονομικές και κοινωνικές επιπτώσεις της πανδημίας COVID-19¹⁰⁰. Προβλέπει συνολική χρηματοδότηση ύψους €723 δισ., εκ των οποίων €338 δισ. είναι επιχορηγήσεις και €385 δισ. δάνεια, χρηματοδοτώντας μεταρρυθμίσεις και επενδύσεις που ενισχύουν την πράσινη μετάβαση (τουλάχιστον 37% των πόρων), τον ψηφιακό μετασχημα-

τισμό (τουλάχιστον 20%) και την οικονομική και κοινωνική ανθεκτικότητα των κρατών μελών¹⁰¹.

Καθώς η ΕΕ δεν επιτρέπει καμία παράταση πέραν της δεδομένης προθεσμίας, όλες οι επενδύσεις που χρηματοδοτούνται από το RRF πρέπει να έχουν ολοκληρωθεί και οι τελικές αιτήσεις πληρωμής να υποβληθούν μέχρι εκείνη την ημερομηνία. Αυτός ο περιορισμένος χρονικός ορίζοντας καθιστά επιτακτική την ανάγκη για τους ενδιαφερόμενους επενδυτές να υποβάλουν άμεσα τις αιτήσεις τους, προκειμένου να εξασφαλίσουν τη χρηματοδότηση και να ολοκληρώσουν τα έργα τους εγκαίρως.

98. Omnibus I, Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 26 Φεβρουαρίου 2025

99. COP29 UN Climate Conference Agrees to Triple Finance to Developing Countries, Protecting Lives and Livelihoods, unfccc.int, 24 Νοεμβρίου 2024

100. EU budget policy brief, Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Οκτώβριος 2022

101. Recovery and Resilience Facility, Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Οκτώβριος 2024

Η φορολογία στην Ελλάδα

Το φορολογικό σύστημα της Ελλάδας είναι από τα πλέον σύγχρονα συστήματα μεταξύ των ανεπτυγμένων χωρών, παραμένει, δε, σταθερό και σε συνεχή τροχιά περαιτέρω εκσυγχρονισμού και ψηφιοποίησης.

Νομικά πρόσωπα

- 22%** συντελεστής φορολογίας εισοδήματος νομικών προσώπων
- 80%** προκαταβολή φόρου εισοδήματος νομικών προσώπων
- 0,2%** φόρος συγκέντρωσης κεφαλαίων κατά την αύξηση του κεφαλαίου εταιρειών, ενώ δεν επιβάλλεται φόρος στο εισφερόμενο κεφάλαιο κατά τη σύσταση των εταιρειών
- Εφαρμογή της Ευρωπαϊκής Οδηγίας σχετικά με την εξασφάλιση παγκόσμιου ελάχιστου επιπέδου φορολογίας των ομίλων πολυεθνικών επιχειρήσεων και των εγχώριων ομίλων μεγάλης κλίμακας στην ΕΕ (Pillar II).
- Απαλλαγή από τον φόρο τόκων κρατικών ομολόγων για όλους τους επενδυτές, πλην των τραπεζών.
- Επέκταση της απαλλαγής από τον φόρο εισοδήματος και σε περιπτώσεις ενδοομιλικών μερισμάτων που λαμβάνει ελληνική εταιρεία από εταιρεία εγκατεστημένη εκτός ΕΕ, υπό προϋποθέσεις.
- Επέκταση της απαλλαγής από τον φόρο εισοδήματος και για την υπεραξία από τη μεταβίβαση τίτλων συμμετοχής ελληνικής εταιρείας σε εταιρεία εγκατεστημένη εκτός ΕΕ, υπό προϋποθέσεις.

Εν ισχύ ο αναπτυξιακός νόμος «Ελλάδα - Ισχυρή Ανάπτυξη», με βασικό του στόχο την προώθηση της οικονομικής ανάπτυξης της χώρας, μέσω της παροχής κινήτρων σε συγκεκριμένες επιχειρηματικές δραστηριότητες και τομείς. Στα επενδυτικά σχέδια τα οποία υπάγονται στα καθεστώτα ενισχύσεων του νόμου αυτού, προβλέπεται, μεταξύ άλλων ενισχύσεων, και φορολογική απαλλαγή, συνιστάμενη στην απαλλαγή από τον φόρο εισοδήματος των κερδών της επιχείρησης.

Νέο ενιαίο πλαίσιο φορολογικών κινήτρων για εταιρικούς μετασχηματισμούς.

Εν ισχύ πλαίσιο φορολογικών κινήτρων για τον εταιρικό μετασχηματισμό επιχειρήσεων με έμφαση στις μικρομεσαίες επιχειρήσεις (ΜμΕ), με σκοπό την προώθηση της μεταξύ τους συνεργασίας, την αύξηση της παραγωγικότητάς τους και την επίτευξη οικονομικών κλίμακας.

Φυσικά πρόσωπα

- Φορολογικά κίνητρα στα φυσικά πρόσωπα «επενδυτικούς αγγέλους» (“angel investors”), που εισφέρουν κεφάλαια σε νεοφυείς κεφαλαιουχικές εταιρείες. Επέκταση του κινήτρου και για επενδύσεις σε εταιρείες ενταγμένες σε πολυμερή μηχανισμό διαπραγμάτευσης που λειτουργεί στην Ελλάδα ή σε ελληνικό αμοιβαίο κεφάλαιο επιχειρηματικών συμμετοχών (Α.Κ.Ε.Σ.).
- Μείωση του φόρου τόκων εισηγμένων εταιρικών ομολόγων σε 5%, από 15%.
- Εν ισχύ φορολογικά κίνητρα που στοχεύουν στην αναστροφή του brain drain.
- Ευνοϊκός τρόπος φορολόγησης των παροχών που δίνονται από τις επιχειρήσεις στους εργαζόμενούς τους, με τη μορφή προγραμμάτων χορήγησης δικαιωμάτων προαίρεσης μετοχών και με τη μορφή εφαρμογής προγραμμάτων δωρεάν χορήγησης μετοχών.
- Αναδιαμόρφωση του φορολογικού πλαισίου που διέπει το ασφάλισμα που προκύπτει από ομαδικά ασφαλιστήρια συμβόλαια και Ταμεία Επαγγελματικής Ασφάλισης.

Ως σημείο προς βελτίωση: Μείωση του φορολογικού και κοινωνικοασφαλιστικού βάρους των μισθωτών και συνταξιούχων.

Σύγχρονη φορολογική διοίκηση

- Επιτυχής εφαρμογή της ηλεκτρονικής διαβίβασης των λογιστικών στοιχείων και βιβλίων των επιχειρήσεων στη Φορολογική Διοίκηση (myDATA) και προσυμπλήρωση φορολογικών δηλώσεων.
- Προαιρετική η έκδοση ηλεκτρονικών τιμολογίων των επιχειρήσεων, με ορίζοντα να καταστεί υποχρεωτική.
- Σε υλοποίηση η υποχρεωτική εφαρμογή της ψηφιακής έκδοσης και διαβίβασης στο myData των παραστατικών διακίνησης αγαθών (δελτίων αποστολής).
- Σε εφαρμογή η υποχρέωση διασύνδεσης των τερματικών POS με τους φορολογικούς ηλεκτρονικούς μηχανισμούς (Φ.Η.Μ.), με διαβίβαση των αποδείξεων στη Φορολογική Διοίκηση.

ESG

- Εν ισχύ μέτρα περιβαλλοντικής φορολογικής πολιτικής, όπως η διενέργεια υπεραποσβέσεων και υπερεκπτώσεων των δαπανών εταιρικών οχημάτων με μηδενικούς ή χαμηλούς ρύπους, και δαπανών ΜμΕ που αφορούν σε πράσινη οικονομία.
- Αναμένεται η θεσμοθέτηση φορολογικών κινήτρων με γνώμονα την πράσινη οικονομία, την ενέργεια και την ψηφιοποίηση. Ειδικά ως προς την υλοποίηση των πολιτικών “ESG”, ήτοι των περιβαλλοντικών (environmental) και κοινωνικών πολιτικών (social) και πολιτικών εταιρικής διακυβέρνησης (governance) των επιχειρήσεων, η φορολογία εξελίσσεται σε σημαντικό εργαλείο περιβαλλοντικής πολιτικής, είτε ως επιβάρυνση – αντικίνητρο σε ενέργειες που πρέπει να περιοριστούν, είτε ως ελάφρυνση – επιβράβευση για επιθυμητές συμπεριφορές.

Άλλες εξελίξεις

Κατάργηση του τέλους χαρτοσήμου και αντικατάστασή του με το «ψηφιακό τέλος συναλλαγών», το οποίο θέτει ένα πιο σαφές πλαίσιο εφαρμογής στις συναλλαγές που καταλαμβάνει.

Ως σημείο προς βελτίωση: Θα πρέπει να επιταχυνθεί ο εκσυγχρονισμός των δικαστικών διαδικασιών, με σκοπό τον περιορισμό των χρονικών καθυστερήσεων στην απονομή της δικαιοσύνης και την εμπέδωση κλίματος εμπιστοσύνης μεταξύ των φορολογούμενων και του κράτους.

Παρόλο που ο ανταγωνισμός παραμένει σφοδρός παγκοσμίως, μέσα σε ένα περιβάλλον αναταραχών, η Ελλάδα έχει καταφέρει να διατηρήσει και να βελτιώσει τη θέση

83η ↑

από 113η

Δείκτης Οικονομικής Ελευθερίας (Economic Freedom)
Heritage Foundation
184 χώρες το 2025 και το 2024

49η ↑

από 52η

Δείκτης Παγκόσμιας Ψηφιακής Ανταγωνιστικότητας
IMD World Digital Competitiveness Ranking
67 χώρες το 2024 και 64 χώρες το 2023

Καινοτομία

45η ↓

από 42η

Παγκόσμιος Δείκτης Καινοτομίας (Global Innovation Index)
Cornell University, INSEAD, and the World Intellectual Property Organization
130 χώρες το 2024 και 132 χώρες το 2023

29η =

Ποιότητα και επένδυση σε ανθρώπινο κεφάλαιο και έρευνα
Παγκόσμιος Δείκτης Καινοτομίας (Global Innovation Index)
Cornell University, INSEAD, and the World Intellectual Property Organization
130 χώρες το 2024 και 132 χώρες το 2023

της σε κρίσιμους δείκτες. Θα πρέπει, ωστόσο, να συνεχίσει την προσπάθεια με μεγαλύτερη ένταση.

42η ↑

από 59η

Best countries for starting a business
US News
89 χώρες το 2024

21η ↑

από 28η

Travel & Tourism Development Index 2024
World Economic Forum
119 χώρες το 2024

Ανθρώπινο Δυναμικό

8η ↑

από 12η

High Proficiency in English
(Επίπεδο γνώσης της αγγλικής γλώσσας)
English Proficiency Index
116 χώρες το 2024 και 113 χώρες το 2023

7η ↑

από 10η στην Ευρώπη

High Proficiency in English
(Επίπεδο γνώσης της αγγλικής γλώσσας)
English Proficiency Index
35 χώρες το 2024 και 34 χώρες το 2023

Ποσοστό αποφοίτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης στην Ελλάδα, σε σύνολο πληθυσμού 25-64 ετών για το 2024

34% από 35% το 2023

Τεχνητή νοημοσύνη

42η

The Global AI Index
Tortoise media
83 χώρες το 2024

59η

Government AI Readiness Index 2024
Oxford Insights
188 χώρες το 2024

Βιώσιμη ανάπτυξη

22η ↑

από 28η

Climate Change Performance Index (CCPI)
63 χώρες το 2025

91 βαθμοί ↑

από 101,59

Eco-Innovation Index
European Commission

Η εικόνα των Άμεσων Ξένων Επενδύσεων στην Ελλάδα

3

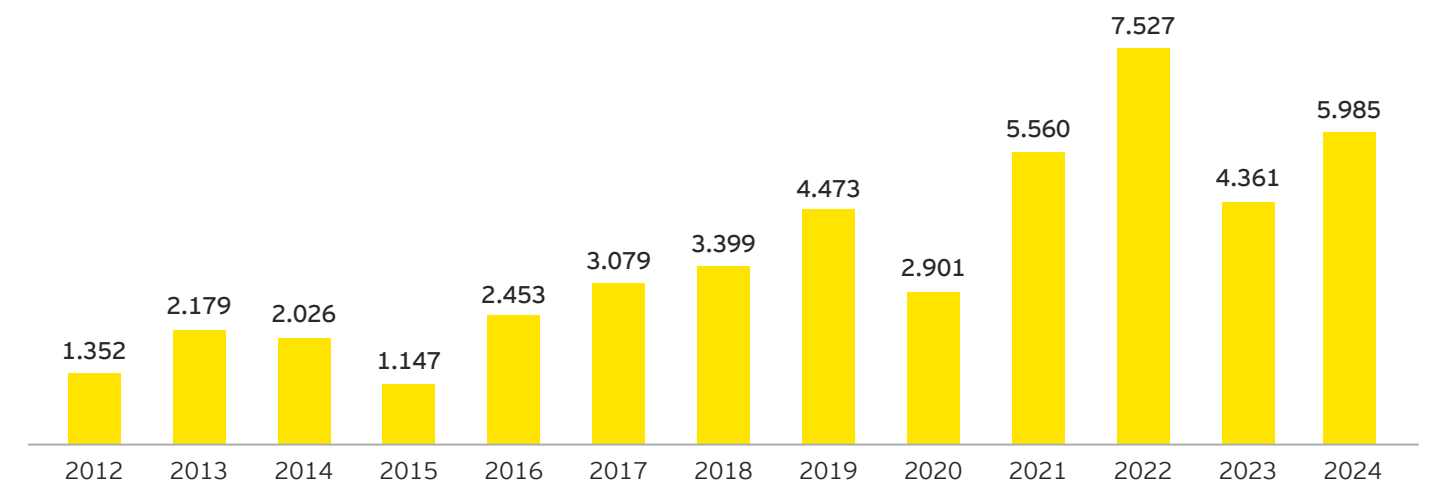
Το 2024, σε παγκόσμιο επίπεδο, οι ροές ΑΞΕ σημείωσαν αύξηση κατά 11% σε σύγκριση με το 2023, φτάνοντας τα \$1,4 τρισ. Ωστόσο, πίσω από τη θετική αυτή εικόνα υποκρύπτεται υποχώρηση των πραγματικών επενδυτικών τάσεων, καθώς μεγάλο μέρος των παγκόσμιων αυτών ροών αποδίδεται σε ενδοομιλικές χρηματοοικονομικές κινήσεις, όπως δάνεια και σημαντικές επενδύσεις μετοχικού κεφαλαίου, που σχετίζονται με την αναδιοργάνωση των δραστηριοτήτων μεγάλων πολυεθνικών ομίλων.

Σύμφωνα με τη Διάσκεψη των Ηνωμένων Εθνών για το Εμπόριο και την Ανάπτυξη (UNCTAD), αν εξαιρεθούν αυτές οι ενδιάμεσες ροές, οι οποίες παρουσιάστηκαν κατά βάση σε ευρωπαϊκές οικονομίες, όπως το Ηνωμένο Βασίλειο, η Ιρλανδία, η Ελβετία και η Ολλανδία, οι ΑΞΕ με πραγματικό αντίκτυπο στις τοπικές οικονομίες μειώθηκαν κατά 8% παγκοσμίως και κατά 45% στο σύνολο της ΕΕ-27.

Η επιβράδυνση αυτή αντανακλά το ευρύτερο περιβάλλον γεωπολιτικής αβεβαιότητας, πολιτικής αστάθειας και επίμονων πληθωριστικών πιέσεων, που ανέκοψε τη δυναμική επανεκκίνησης των συγχωνεύσεων και εξαγορών, καθώς και των παραγωγικών επενδύσεων (greenfield)¹⁰².

Μέσα σε αυτό το περιβάλλον αβεβαιότητας και παρά τις επικρατούσες τάσεις, η Ελλάδα παρουσίασε θετικές επιδόσεις στις ΑΞΕ, σύμφωνα με την Τράπεζα της Ελλάδος, με τις συνολικές εισροές κεφαλαίων να αυξάνονται κατά 37% το 2024 σε σύγκριση με το 2023, από €4,4 δισ. σε €6 δισ., επιτυγχάνοντας τη δεύτερη υψηλότερη επίδοση από τις αρχές του 2000¹⁰³. Το πρώτο τρίμηνο του 2025 ενισχύει περαιτέρω αυτήν τη θετική δυναμική, με τις εισροές να ανέρχονται στα €1,25 δισ., έναντι €1,09 δισ. την ίδια περίοδο του 2024¹⁰⁴.

Εισροές ΑΞΕ στην Ελλάδα κατά την περίοδο 2012-24 (σε εκατ. €)

Πηγή: Ισοζύγιο Πληρωμών, Τράπεζα της Ελλάδος, πρόσβαση 27 Μαΐου 2025

102. Global Investment Trends Monitor, UNCTAD, 20 Ιανουαρίου 2025

103. Καθαρές ροές ξένων άμεσων επενδύσεων μη κατοίκων στην Ελλάδα ανά κλάδο οικονομικής δραστηριότητας, Τράπεζα της Ελλάδος, πρόσβαση 27 Μαΐου 2025

104. Ισοζύγιο Πληρωμών, Τράπεζα της Ελλάδος, πρόσβαση 27 Μαΐου 2025

Η θετική αυτή επίδοση αποδίδεται, κατά κύριο λόγο, σε εισροές που δε σχετίζονται με τη δημιουργία νέων παραγωγικών δομών, αλλά εστιάζουν σε ήδη υφιστάμενες επιχειρήσεις, όπως η αγορά και διαχείριση ακινήτων, οι χρηματοοικονομικές συναλλαγές, και οι εξαγορές μετοχικών συμμετοχών¹⁰⁵. Οι εξελίξεις αυτές επιβεβαιώνουν για ακόμη μία χρονιά το σταθερό ενδιαφέρον των ξένων επενδυτών για την Ελλάδα, αλλά, ενδεχομένως, αντανακλούν τη στροφή των επενδυτών προς επενδύσεις χαμηλότερου ρίσκου και υψηλότερης ασφάλειας, προσαρμοσμένες στις συνθήκες του γεωπολιτικού και μακροοικονομικού περιβάλλοντος.

Η εγχώρια αγορά ακινήτων εξακολούθησε να αποτελεί στρατηγικό πόλο προσέλκυσης ΑΞΕ, απορροφώντας σχεδόν το 45% των συνολικών εισροών του έτους και καταγράφοντας αύξηση της τάξης του 31%, έναντι του 2023. Η εν λόγω επίδοση αποδίδεται, σε μεγάλο βαθμό, στη συμβολή του προγράμματος “Golden Visa” και καταδεικνύει τη διαρκή ελκυστικότητα της Ελλάδας ως προορισμού επενδύσεων σε απτά περιουσιακά στοιχεία, ενισχύοντας τη θέση της στο διεθνές επενδυτικό στερέωμα¹⁰⁶. Αντιστρόφως, η επενδυτική δραστηριότητα σε λοιπούς παραγωγικούς τομείς, όπως η μεταποίηση, οι κατασκευές, οι τεχνολογίες πληροφορικής και επικοινωνιών, παρουσίασε κάμψη¹⁰⁷.

105. Έκθεση του Διοικητή για το έτος 2024, Τράπεζα της Ελλάδος, Απρίλιος 2025

106. Ibid

107. Ετήσια στοιχεία άμεσων επενδύσεων μη κατοίκων στην Ελλάδα ανά κλάδο οικονομικής δραστηριότητας, Τράπεζα της Ελλάδος, πρόσβαση 10 Ιουνίου 2025

108. Investment Trends Monitor 2025, UNCTAD, 20 Ιανουαρίου 2025

109. Η «ακτινογραφία» των ξένων επενδύσεων στην Ελλάδα - Αυξήθηκαν κατά 37,2% το 2024, moneyreview.gr, 6 Μαρτίου 2025

Τα στοιχεία του European Investment Monitor

Σε ό,τι αφορά τις greenfield επενδύσεις, σύμφωνα με τα στοιχεία της βάσης δεδομένων της EY, European Investment Monitor (EIM) που παρουσιάζονται κάθε χρόνο στην ευρωπαϊκή έρευνα EY Attractiveness Survey, καταγράφηκαν 35 νέα έργα το 2024 στην Ελλάδα, έναντι 50 το 2023. Σημειώνεται ότι η μεθοδολογία της EY εστιάζει αποκλειστικά στις greenfield επενδύσεις που οδηγούν στη δημιουργία νέων εγκαταστάσεων και νέων θέσεων εργασίας, το είδος των επενδύσεων, δηλαδή, που μπορούν να συμβάλουν καθοριστικά στον μετασχηματισμό του παραγωγικού μοντέλου της οικονομίας, την επίτευξη υψηλών ρυθμών ανάπτυξης και την αύξηση της απασχόλησης.

Η σχετική αυτή υποχώρηση ευθυγραμμίζεται με τις γενικότερες διεθνείς τάσεις, τόσο παγκόσμια όσο και πανευρωπαϊκά, ήτοι τη μείωση στον αριθμό και στη συνολική αξία των έργων αυτών¹⁰⁸. Χαρακτηριστικά, όπως αναλύεται στο Κεφάλαιο 1 της παρούσας έρευνας, υπό το βάρος της γεωπολιτικής αβεβαιότητας και της επενδυτικής επιφυλακτικότητας, υπάρχει μία πτωτική τάση των ΑΞΕ στην Ευρώπη, σύμφωνα με την ευρωπαϊκή έρευνα (-5% το 2024).

Πρέπει να σημειωθεί ότι η επίδοση της Ελλάδας επηρεάζεται και από τη μεθοδολογική προσέγγιση της μελέτης, η οποία, αφενός παρακολουθεί τον απόλυτο αριθμό των ΑΞΕ και όχι την αξία τους, και αφετέρου εξαιρεί επενδύσεις σε τουρισμό, λιανικό εμπόριο και εστίαση - τομείς που, παρότι δεν καταγράφονται, αποτελούν βασικούς πυλώνες του ελληνικού παραγωγικού μοντέλου, με σημαντικές διακλαδικές διασυνδέσεις και πολλαπλασιαστικές επιδράσεις στην οικονομία. Ακόμη, εξαιρούνται από τη μεθοδολογία οι επενδύσεις χαρτοφυλακίου, οι συγχωνεύσεις και εξαγορές, τα έργα κοινής ωφέλειας, οι ιδιωτικοποιήσεις, καθώς και επενδύσεις σε real estate. Το γεγονός ότι ένας μεγάλος αριθμός σημαντικών επενδύσεων που πραγματοποιήθηκαν το 2024 αφορούσαν τους τομείς αυτούς, οι οποίοι δεν καλύπτονται από τη μεθοδολογία του EIM όπως, για παράδειγμα, η εξαγορά της TEPNA Ενεργειακής από τη Masdar, της ACS από την General Logistics Systems και η μεταβίβαση μετοχών του Διεθνούς Αερολιμένα Αθηνών στο καναδικό fund Avialliance¹⁰⁹, εξηγεί τη μείωση που καταγράφεται με βάση τα στοιχεία του δείκτη, αλλά και τις αποκλίσεις από τα μεγέθη της Τράπεζας της Ελλάδος.

Αξίζει να σημειωθεί ότι το ακριβώς αντίστροφο φαινόμενο είχε παρατηρηθεί για το 2023. Τότε, η Τράπεζα της Ελλάδος είχε αναφέρει μείωση της αξίας των ΑΞΕ κατά 42%, ενώ τα επενδυτικά έργα που κατέγραψε το ΕΙΜ αυξήθηκαν κατά 6%.

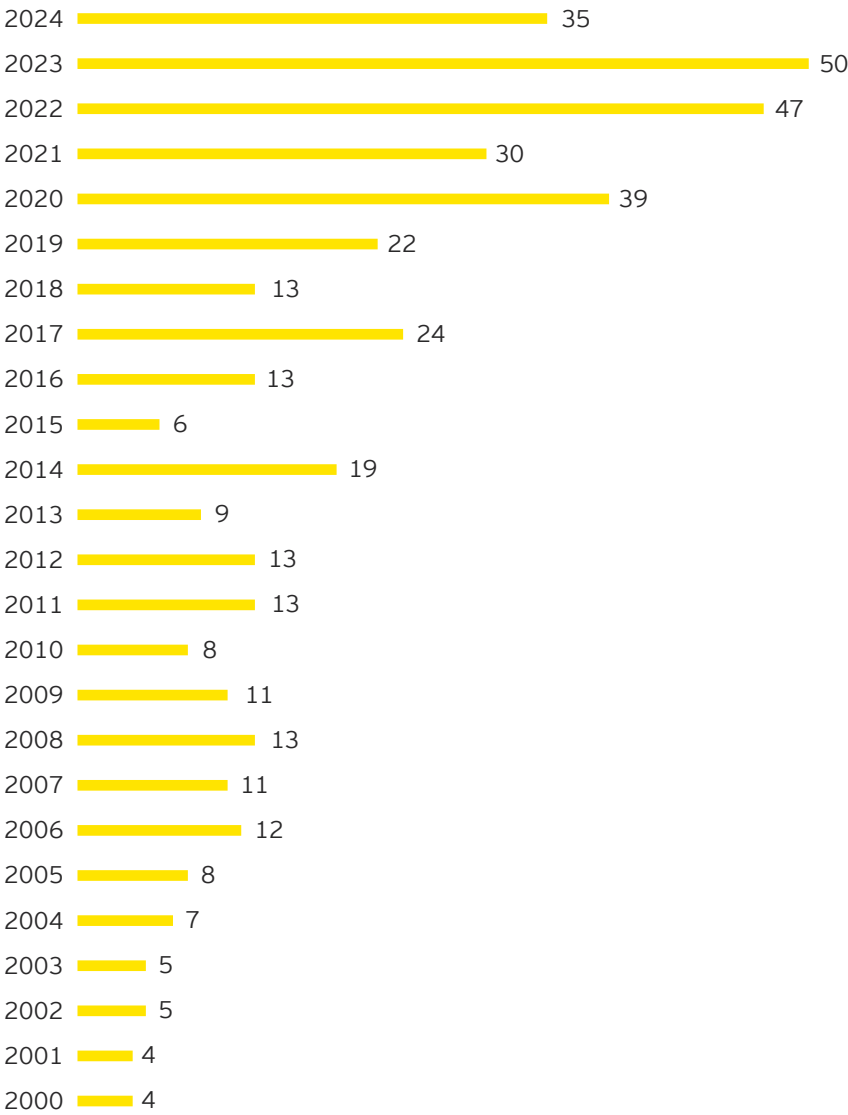
Συνοψίζοντας, η μεθοδολογία του ΕΙΜ, στην οποία βασίζεται η έρευνα της ΕΥ, πιθανότατα δεν αντικατοπτρίζει απόλυτα τα μεγέθη των ΑΞΕ στη χώρα μας. Ωστόσο, όπως τονίστηκε και νωρίτερα, παρακολουθεί και καταγράφει ακριβώς το είδος των επενδύσεων που έχει ανάγκη η χώρα και τους τομείς όπου πρέπει να κινηθεί για να οικοδομήσει ένα νέο παραγωγικό μοντέλο. Επιπλέον, με δεδομένο ότι η ίδια μεθοδολογία ακολουθείται διαχρονικά και για όλες τις χώρες που καλύπτει η έρευνα, παραμένει ένα εξαιρετικά χρήσιμο εργαλείο, τόσο για την παρακολούθηση και κατανόηση της εξέλιξης και των τάσεων των

επενδύσεων σε βάθος χρόνου, όσο και για τη σύγκριση των επιδόσεων των ευρωπαϊκών χωρών.

Με βάση τα στοιχεία του ΕΙΜ, η Ελλάδα κατατάσσεται φέτος στην 23η θέση μεταξύ των 45 χωρών της έρευνας, από τη 19η πέρσι, μία θέση κάτω από την Τσεχία, και πάνω από τη Λετονία, το Λουξεμβούργο και τη Νορβηγία. Παρά τη μείωση του αριθμού των επενδύσεων, η επίδοση αυτή είναι μεταξύ των τεσσάρων καλύτερων από την πρώτη χρονιά διεξαγωγής της έρευνας, το 2000.

Κατά τα τελευταία πέντε χρόνια ο αριθμός των ΑΞΕ υπερέβαινε κάθε χρόνο τις 30, ενώ, αθροιστικά οι ΑΞΕ που προσέλκυσε η χώρα την τελευταία πενταετία αντιπροσωπεύουν το 53% των επενδύσεων που έχει καταγράψει η έρευνα από την έναρξή της το 2000.

Αριθμός επενδύσεων ανά έτος

Κατάταξη

23η
19η
19η
26η
23η
29η
35η
32η
34η
34η
30η
34η
31η
34η
32η
30η
30η
31η
29η
30η
33η
29η
29η
31η
27η

Μαρίνος Γιαννόπουλος
Διευθύνων Σύμβουλος, Enterprise Greece

Άποψη

Ποιες είναι οι μεγαλύτερες προκλήσεις που αντιμετωπίζει η χώρα μας για την προσέλκυση ΑΞΕ και ποιες είναι οι ευκαιρίες που πρέπει να εκμεταλλευτεί;

Η Ελλάδα μετά από ένα εκτεταμένο μεταρρυθμιστικό πρόγραμμα έχει επιτύχει σημαντική πρόοδο στην προσέλκυση Άμεσων Ξένων Επενδύσεων (ΑΞΕ) τα τελευταία χρόνια, ενισχύοντας σημαντικά τη θέση της στον ευρωπαϊκό επενδυτικό χάρτη. Για να διατηρηθεί αυτή η δυναμική, απαιτείται επιμονή στις διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις και μια ευέλικτη στρατηγική προσέλκυσης επενδύσεων. Οι βασικές εσωτερικές προκλήσεις περιλαμβάνουν την επιτάχυνση της αδειοδότησης, τη βελτίωση της λειτουργίας της δικαιοσύνης, τη σταθερότητα του θεσμικού και φορολογικού πλαισίου και την αντιμετώπιση του δημογραφικού. Σε διεθνές επίπεδο, η κλιματική αλλαγή, οι περιορισμένοι φυσικοί πόροι, οι γεωπολιτικές μεταβολές και οι παγκόσμιες κρίσεις της περασμένης πενταετίας - ενεργειακή, πανδημία, εφοδιαστικής αλυσίδας, πληθωριστική, κ.λπ. - βλέπουμε να διαμορφώνουν ένα νέο, σύνθετο και ιδιαίτερα ευμετάβλητο οικονομικό περιβάλλον.

Παρά τις προκλήσεις, η χώρα μας σήμερα παραμένει πυλώνας σταθερότητας, ασφάλειας, προόδου και οικονομικής ανάπτυξης, προσφέροντας σημαντικές επιχειρηματικές ευκαιρίες μέσα από τη γεωπολιτική της θέση, το υψηλά καταρτισμένο ανθρώπινο δυναμικό, την ταχεία πρόοδο στην πράσινη και την ψηφιακή μετάβαση, καθώς και την ανάδειξή της σε κορυφαίο τουριστικό, διαμετακομιστικό, τεχνολογικό και ενεργειακό κόμβο στη Νοτιοανατολική Ευρώπη. Η πρόκληση για το μέλλον δεν αφορά μόνο στην αύξηση των επενδύσεων, αλλά και την ποιοτική αναβάθμισή τους μέσα από τη δημιουργία αλυσίδων αξίας σε μια σειρά από δυναμικούς κλάδους της ελληνικής οικονομίας.

Υλοποιώντας μια ολιστική στρατηγική που θα στηρίζεται στη βιωσιμότητα και την προστιθέμενη αξία, μπορούμε να κεφαλαιοποιήσουμε αυτές τις δυνατότητες και να εδραιώσουμε τη θέση της Ελλάδας ως κορυφαίου ευρωπαϊκού επενδυτικού προορισμού.

Εξακολουθεί να βελτιώνεται η ποιοτική σύνθεση των επενδύσεων

Η τάση βελτίωσης της ποιοτικής σύνθεσης των επενδύσεων που καταγράφεται τα τελευταία χρόνια, συνεχίστηκε και το 2024. Η έμφαση σταδιακά μετατίθεται σε δραστηριότητες και τομείς υψηλότερης προστιθέμενης αξίας, που μπορούν να συμβάλουν στον μετασχηματισμό της ελληνικής οικονομίας, εξασφαλίζοντας μεγαλύτερα μακροπρόθεσμα οφέλη, όπως μεταφορά τεχνολογίας, και καλύτερα αμειβόμενες θέσεις εργασίας υψηλής εξειδίκευσης.

Με βάση τη δραστηριότητα, στην πρώτη θέση βρίσκονται οι επενδύσεις σε υποστηρικτικές υπηρεσίες, που αντιπροσωπεύουν το 29% του συνόλου, και οι οποίες είχαν εκτοξευτεί στο 48% πέρσι. Στον βαθμό που οι επενδύσεις αυτές αφορούν εξειδικευμένες υπηρεσίες όπως πληροφορική, συμβουλευτική ή τεχνική υποστήριξη υψηλού επιπέδου, προσφέρουν σημαντικά οφέλη, όπως δημιουργία καλά αμειβόμενων θέσεων εργασίας, μεταφορά γνώσης και συμμετοχή σε παγκόσμιες αλυσίδες αξίας.

Ακολουθούν οι πωλήσεις και το μάρκετινγκ, με 17% του συνόλου, ποσοστό συγκρίσιμο με το αντίστοιχο στην Ευρώπη (16%). Η δραστηριότητα αυτή που κυριαρχούσε στις ΑΞΕ την περίοδο 2000-2023 (40%) προσφέρει περιορισμένα οφέλη στην τοπική οικονομία, πέραν, ενδεχομένως, της ενίσχυσης του ανταγωνισμού. Δημιουργεί λίγες και συχνά χαμηλής εξειδίκευσης θέσεις εργασίας, δε συμβάλλει στην παραγωγή ή στη μεταφορά τεχνολογίας, απαιτεί χαμηλό ύψος επένδυσης και έχει περιορισμένες διασυνδέσεις με άλλες επιχειρήσεις της χώρας.

Επενδύσεις ανά είδος δραστηριότητας	Ελλάδα 2024	Ελλάδα 2023	Ελλάδα 2000-23	Ευρώπη 2024
Υποστηρικτικές υπηρεσίες	29%	48%	13%	27%
Πωλήσεις και μάρκετινγκ	17%	12%	40%	16%
Logistics	14%	14%	9%	9%
Βιομηχανική παραγωγή	14%	12%	17%	30%
Internet data centers	14%	-	2%	1%
Έρευνα και ανάπτυξη	6%	2%	6%	9%
Contact centers	3%	4%	3%	0%
Shared services centers	3%	-	2%	1%
Κεντρικά γραφεία επιχειρήσεων	-	4%	6%	5%
Εκπαίδευση και κατάρτιση	-	4%	1%	1%
Testing & servicing	-	-	1%	1%

Αντίστοιχη είναι η εικόνα και με βάση τους κλάδους που προσέλκυσαν τις επενδύσεις το 2024. Στην πρώτη θέση παραμένει το λογισμικό και οι υπηρεσίες πληροφορικής (26%, έναντι 16% την περίοδο 2000-2023 και 15% στην υπόλοιπη Ευρώπη), ενώ ακολουθούν οι επαγγελματικές υπηρεσίες και υπηρεσίες προς επιχειρήσεις (20%, έναντι 13% στην Ευρώπη).

Υψηλά στην κατάταξη βρίσκονται, επίσης, οι μεταφορές και τα logistics (9%, από 16% πέρσι), ενώ το ίδιο ποσοστό, αλλά με αυξητική τάση, αντιπροσωπεύουν τα φαρμακευτικά, τα καταναλωτικά προϊόντα και ο μηχανολογικός εξοπλισμός. Η λίστα συμπληρώνεται με επενδυτικά έργα στην παροχή υπηρεσιών κοινής ωφέλειας (6%), την αγροδιατροφή (6%) και τον εξοπλισμό μεταφορών (6%), και τον χρηματοπιστωτικό κλάδο (3%).

Επενδύσεις ανά κλάδο	Ελλάδα 2024*	Ελλάδα 2023	Ελλάδα 2000-23	Ευρώπη 2024
Λογισμικό και υπηρεσίες πληροφορικής	26%	24%	16%	15%
Επαγγελματικές υπηρεσίες και υπηρεσίες προς επιχειρήσεις	20%	16%	16%	13%
Μεταφορές και logistics	9%	16%	10%	8%
Φαρμακευτικά	9%	6%	3%	4%
Καταναλωτικά προϊόντα	9%	4%	1%	2%
Μηχανολογικός εξοπλισμός	9%	4%	3%	8%
Παροχή υπηρεσιών κοινής ωφέλειας	6%	4%	4%	4%
Αγροδιατροφικός κλάδος	6%	4%	10%	5%
Εξοπλισμός μεταφορών	6%	2%	4%	8%
Χρηματοπιστωτικός κλάδος	3%	6%	8%	5%
Αναψυχή, πολιτισμός και τουρισμός	-	8%	3%	1%
Υγεία και κοινωνικές υπηρεσίες	-	2%	1%	1%
Χημικά, πλαστικά και ελαστικά	-	2%	4%	5%
Χονδρική και λιανική διανομή	-	2%	2%	2%
Κατασκευές	-	-	2%	3%
Ηλεκτρονικά	-	-	1%	6%
Πετρέλαιο και φυσικό αέριο	-	-	3%	1%
Ψηφιακές υπηρεσίες και υπηρεσίες πληροφορικής	-	-	5%	-
Έπιπλα, ξυλεία, κεραμικά και γυαλί	-	-	2%	3%
Ιατρικός εξοπλισμός	-	-	-	2%
Μέταλλα και ορυκτά	-	-	1%	2%
Τηλεπικοινωνίες	-	-	1%	1%
Υφάσματα, ρουχισμός και δέρματα	-	-	-	1%

*Σημειώνεται ότι λόγω στρογγυλοποιήσεων, ενδέχεται το σύνολο να μην αθροίζει στο 100%.

Οι χώρες προέλευσης των ΑΞΕ

Οι ΗΠΑ διατηρούν την πρωτοκαθεδρία μεταξύ των χωρών προέλευσης των ΑΞΕ, με μειωμένο, όμως, ποσοστό 26%, από 28% πέρσι και 40% το 2022, αντανακλώντας τη γενικότερη υποχώρηση των αμερικανικών επενδύσεων στην Ευρώπη τα τελευταία χρόνια. Στη δεύτερη θέση (από 11%) βρίσκονται το Ηνωμένο Βασίλειο και η Γαλλία, και οι δύο χώρες με αυξημένη παρουσία το 2024. Αξιόλογη και η συμμετοχή της Ιταλίας, του Βελγίου, της Γερμανίας και της Κύπρου (από 9%). Αξίζει να σημειωθεί η απουσία χωρών που περιλαμβάνονται σχετικά υψηλά στην κατάταξη για την περίοδο 2000-2023, όπως η Ελβετία, η Δανία, η Ιαπωνία και η Ιρλανδία.

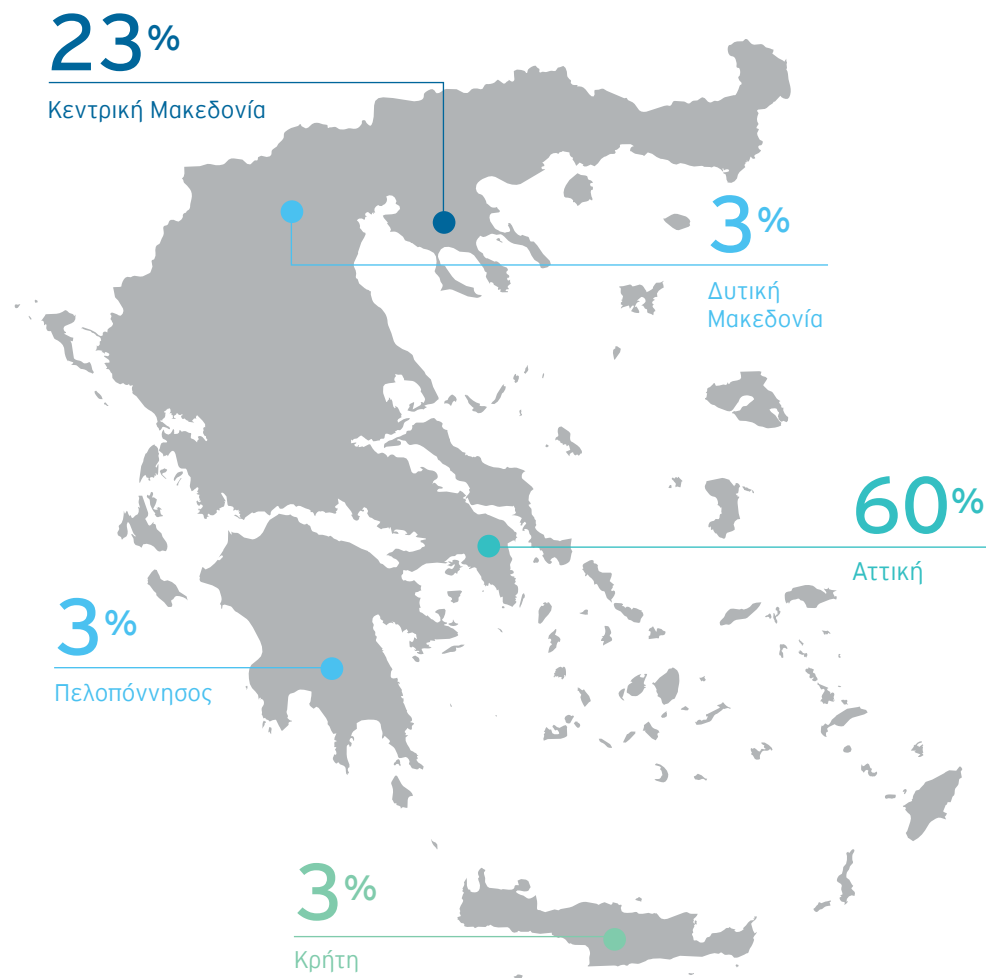
Χώρα προέλευσης	2024*	2023	2000-23
ΗΠΑ	26%	28%	28%
Ηνωμένο Βασίλειο	11%	8%	12%
Γαλλία	11%	4%	4%
Ιταλία	9%	8%	5%
Βέλγιο	9%	6%	1%
Γερμανία	9%	6%	11%
Κύπρος	9%	-	2%
Ολλανδία	3%	4%	4%
Νορβηγία	3%	4%	2%
Βουλγαρία	3%	2%	0,5%
Κίνα	3%	-	3%
Σερβία	3%	-	0,3%
Σουηδία	3%	-	1%
Ελβετία	-	4%	3%
Αυστρία	-	2%	1%
Ρουμανία	-	2%	1%
Ιαπωνία	-	2%	2%
Λουξεμβούργο	-	2%	0,5%
Δανία	-	2%	3%
Καναδάς	-	2%	1%
Γιβραλτάρ	-	2%	0,3%
Ιρλανδία	-	2%	2%
Λίβανος	-	2%	0,3%
Μάλτα	-	2%	0,5%
Μονακό	-	2%	0,3%
Πορτογαλία	-	2%	0,3%
Άγνωστη	-	2%	0,3%

* Τα ποσοστά ενδέχεται να μην αθροίζουν απόλυτα, λόγω στρογγυλοποίησης

Σε ό,τι αφορά τη γεωγραφική κατανομή των επενδύσεων, παρατηρείται μικρότερη διασπορά των έργων σε μόλις πέντε περιφέρειες, έναντι 10 το 2023. Η Αττική προσέλκυσε το 60% των έργων, όπως και πέρσι, ενώ η συμμετοχή της Κεντρικής Μακεδονίας αυξήθηκε από

18% σε 23%. Οι υπόλοιπες επενδύσεις κατευθύνθηκαν ισομερώς στην Κρήτη, την Πελοπόννησο και τη Δυτική Μακεδονία (από 3%), ενώ για 9% των έργων δεν είναι σαφής ο προορισμός.

Σημειώσεις:

1. Για το 9% των επενδύσεων δεν υπάρχουν επαρκείς πληροφορίες για τη γεωγραφική περιοχή στην οποία κατευθύνθηκαν.
2. Τα ποσοστά ενδέχεται να μην αθροίζουν απόλυτα, λόγω στρογγυλοποίησης.

Λουκία Σαράντη
Πρόεδρος ΣΒΕ

Άποψη

Πώς η περιφέρεια μπορεί να γίνει πόλος έλξης ακόμη περισσότερων επενδύσεων σε τομείς προστιθέμενης αξίας, όπως η τεχνολογία, η αγροδιατροφή και η πράσινη μετάβαση;

Παρά τα σημαντικά βήματα που έχουν γίνει τα τελευταία χρόνια, η αναπτυξιακή μονομέρεια και οι περιφερειακές ανισότητες παραμένουν από τις μεγαλύτερες προκλήσεις που αντιμετωπίζει η χώρα μας. Η προσέλκυση μεγαλύτερων επενδύσεων στην περιφέρεια σε τομείς προστιθέμενης αξίας είναι καταλυτικής σημασίας για τη μείωση της απόστασης με το κέντρο. Σε αυτόν τον στρατηγικό στόχο, ο ρόλος της βιομηχανίας είναι ιδιαίτερα σημαντικός, καθώς ο κλάδος χαρακτηρίζεται για τη δυναμική των επενδύσεών του, ειδικά σε τομείς που αφορούν τις νέες τεχνολογίες και την πράσινη μετάβαση.

Όμως, για να υπάρξει ανταγωνιστική και εύρωστη βιομηχανία, χρειάζεται η Πολιτεία να στηρίξει έμπρακτα τις τοπικές κοινωνίες και να παρέχει κίνητρα με στόχο την αποκέντρωση, ώστε η περιφέρεια να γίνει πιο ελκυστική - τόσο για τους εργαζόμενους, όσο και για τους επενδυτές. Χρειάζονται μεταρρυθμίσεις που θα αντιμετωπίσουν τα σημερινά προβλήματα του επιχειρείν στην Ελλάδα, όπως το ακανθώδες ζήτημα της ενέργειας και ο εκσυγχρονισμός των υποδομών, καθώς δεν μπορεί να υπάρξει ανταγωνιστική βιομηχανία και κοινωνική ευμάρεια χωρίς σύγχρονες υποδομές.

Οι απόψεις της επενδυτικής κοινότητας για την Ελλάδα

4

Παραμένει η διάθεση για επενδύσεις στην Ελλάδα, παρά το αρνητικό ευρωπαϊκό περιβάλλον

Ένας στους δύο ερωτηθέντες (48%) δήλωσε ότι η επιχείρησή του σχεδιάζει να αναπτύξει ή να επεκτείνει τις δραστηριότητές της στην Ελλάδα, στη διάρκεια του επόμενου χρόνου. Το ποσοστό αυτό είναι το δεύτερο υψηλότερο που έχει καταγραφεί από το 2019, παρότι οριακά μειωμένο σε σχέση με πέρσι (51%). Η μείωση, ωστόσο, είναι πολύ μικρότερη από την αντίστοιχη στην Ευρώπη συνολικά, όπου η πρόθεση για επενδύσεις υποχώρησε κατά 13 ποσοστιαίες μονάδες στο 59%, από 72% το 2024.

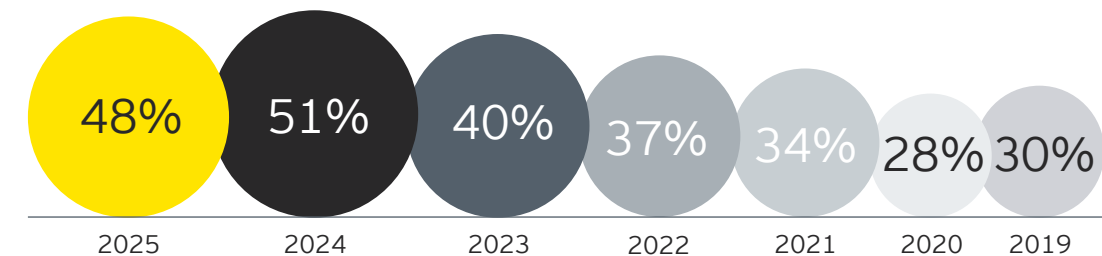
Καθώς ο συγκεκριμένος δείκτης δεν αφορά μία θεωρητική τοποθέτηση για την ελκυστικότητα της χώρας, αλλά καταγράφει πραγματική πρόθεση επένδυσης, η καλή αυτή επίδοση είναι ιδιαίτερα ενθαρρυντική.

Η υποχώρηση του δείκτη οφείλεται, κυρίως, στις επιχειρήσεις του δείγματος που είναι ήδη εγκατεστημένες στην Ελλάδα (60%, από 70% το 2024), ενώ μεταξύ όσων δεν έχουν επενδυτική παρουσία στη χώρα η μείωση είναι οριακή (22%, από 23%). Είναι, επίσης, ενδιαφέρον ότι, ενώ οι πολύ μεγάλες και οι μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις του δείγματος εμφανίζονται λιγότερο διατεθειμένες να επενδύσουν, μεταξύ των μεγάλων επιχειρήσεων η πρόθεση έχει αυξηθεί.

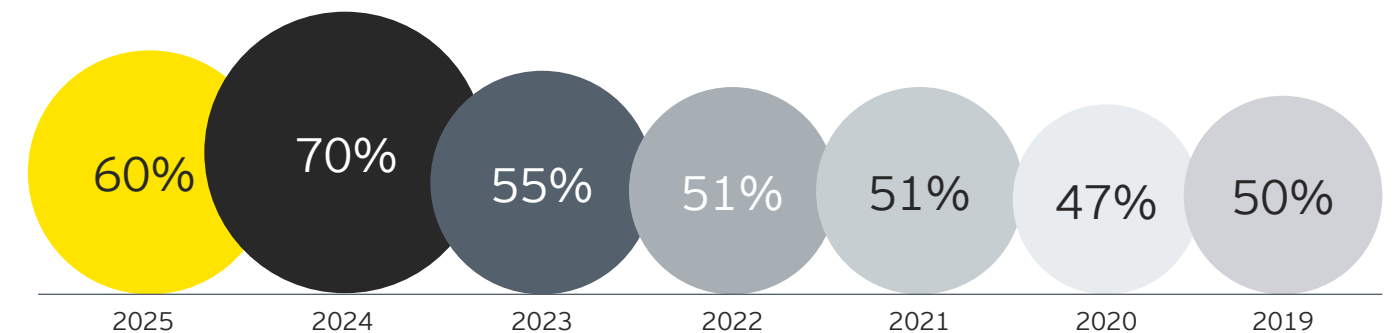
Η υψηλότερη πρόθεση για επενδύσεις καταγράφεται μεταξύ των εκπροσώπων των επιχειρήσεων στους τομείς των υπηρεσιών προς επιχειρήσεις (60%), ενώ περιορίζεται στο 38% στις εταιρείες τεχνολογίας, ένα εύρημα που δε συνάδει με την εμπειρία των τελευταίων ετών.

Σχεδιάζει η επιχείρησή σας να αναπτύξει ή να επεκτείνει τις δραστηριότητές της στην Ελλάδα κατά τον επόμενο χρόνο;

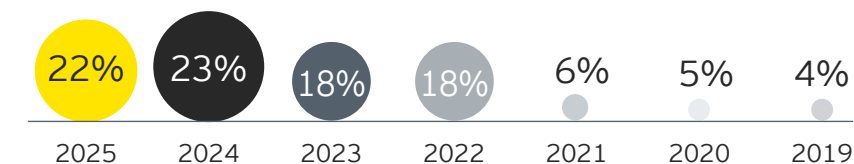
Δείγμα: 250 ερωτηθέντες - 167 εγκατεστημένες στην Ελλάδα, 83 μη εγκατεστημένες στην Ελλάδα

Εγκατεστημένες στην Ελλάδα

Μη εγκατεστημένες στην Ελλάδα

Εξακολουθεί η εστίαση σε υποστηρικτικές υπηρεσίες και πωλήσεις και μάρκετινγκ

Βασικές δραστηριότητες τις οποίες σκοπεύουν να αναπτύξουν ή να επεκτείνουν οι επιχειρήσεις που σχεδιάζουν επενδύσεις, όπως και στο σύνολο της Ευρώπης, είναι οι υποστηρικτικές υπηρεσίες (50%), οι πωλήσεις και το μάρκετινγκ (48%), καθώς και η έρευνα και ανάπτυξη (37%, έναντι 44% στο σύνολο της Ευρώπης). Χαμηλότερα στην κατάταξη βρίσκονται η εφοδιαστική αλυσίδα, τα logistics και η βιομηχανική παραγωγή, ενώ 13% των επιχειρήσεων του δείγματος, έναντι 33% για την Ευρώπη συνολικά, σκοπεύουν να αναπτύξουν ή να επεκτείνουν τα κεντρικά τους γραφεία στην Ελλάδα.

Να σημειωθεί ότι, η σειρά κατάταξης δε διαφοροποιείται σε σχέση με το 2024, ωστόσο τα ποσοστά των ερωτώμενων που ανέφεραν την κάθε δραστηριότητα είναι

μειωμένα, υποδηλώνοντας ότι οι επιχειρήσεις σκοπεύουν να αναπτύξουν φέτος μικρότερο εύρος δραστηριοτήτων σε σχέση με πέρσι. Σημειώνεται ότι στην ερώτηση φέτος δεν υπήρχε η επιλογή των training centers, τα οποία το 2024 είχαν συγκεντρώσει το 35% των αναφορών.

Μεγαλύτερη μείωση καταγράφεται στις βιομηχανικές δραστηριότητες (-15%), όπου τα τελευταία χρόνια η πλειοψηφία των επενδύσεων αφορά τον εκσυγχρονισμό και την αύξηση της παραγωγικότητας υφιστάμενων γραμμών παραγωγής, και όχι τη δημιουργία νέων. Ακολουθούν η έρευνα και ανάπτυξη (-14%), τα κεντρικά γραφεία επιχειρήσεων (-13%), και τα logistics (-12%), μετά από μία σειρά σημαντικών επενδύσεων τα τελευταία χρόνια.

Τι είδους δραστηριότητες σκοπεύετε να αναπτύξετε ή να επεκτείνετε; (επιλογή πολλαπλών απαντήσεων)
Δείγμα: 119 ερωτηθέντες, των οποίων οι επιχειρήσεις σκοπεύουν να αναπτύξουν ή να επεκτείνουν τις δραστηριότητές τους στην Ελλάδα τον επόμενο χρόνο

		2024				
						
			Ευρώπη	Βέλγιο	Ιταλία	Ηνωμένο Βασίλειο
Υποστηρικτικές υπηρεσίες (call centers, shared services centers, data centers)	50%	66%	52%	55%	43%	45%
Πωλήσεις και μάρκετινγκ	48%	55%	45%	42%	50%	41%
Έρευνα και ανάπτυξη	37%	51%	44%	24%	25%	54%
Εφοδιαστική αλυσίδα/logistics	34%	46%	33%	43%	31%	26%
Βιομηχανική παραγωγή	29%	44%	31%	55%	29%	25%
Κεντρικά γραφεία επιχειρήσεων	13%	26%	33%	23%	25%	29%

Πρόσβαση σε δεξιότητες, σε νέες αγορές και πελάτες, και μείωση του κόστους οι βασικοί λόγοι επένδυσης

Ζητήθηκε από τα στελέχη των επιχειρήσεων που σχεδιάζουν να αναπτύξουν ή να επεκτείνουν τις δραστηριότητές τους να αναφέρουν τους λόγους για τους οποίους σκοπεύουν να το πράξουν. Οι απαντήσεις διαφοροποιούνται, σε κάποιον βαθμό, από χώρα σε χώρα και, με αυτό το δεδομένο, οι απαντήσεις στην έρευνα για την Ελλάδα φωτίζουν τις προτεραιότητες και ανάγκες των συγκεκριμένων επενδυτών και, κατ’ επέκταση, τα σημεία στα οποία πρέπει να δώσει έμφαση η χώρα.

Όπως και πέρσι, ως βασικοί λόγοι αναδεικνύονται η πρόσβαση σε δεξιότητες (39%), η μείωση του κόστους (38%) και η πρόσβαση σε νέες αγορές και πελάτες (38%).

Η βελτιστοποίηση των λειτουργιών και των εφοδιαστικών αλυσίδων, που αποτελεί τον κορυφαίο λόγο για τους επενδυτές στην Ευρώπη (46%), αναφέρθηκε από το 34% των ερωτώμενων στην Ελλάδα. Το ίδιο ποσοστό (34%, έναντι 26% στην Ευρώπη) ανέφεραν, επίσης, την

αξιοποίηση των ευκαιριών που δημιουργούν οι νέες τεχνολογίες.

Λιγότεροι από ένας στους τρεις συμμετέχοντες ανέφεραν την αντιμετώπιση ζητημάτων βιώσιμης ανάπτυξης, το όφελος από τις φορολογικές συνθήκες, την πρόσβαση σε κρίσιμους πόρους και πρώτες ύλες, και την προσαρμογή στο ρυθμιστικό περιβάλλον, ενώ τις λιγότερες αναφορές συγκέντρωσε η αξιοποίηση των κινήτρων της Πολιτείας.

Όπως είναι αναμενόμενο, οι απαντήσεις των στελεχών διαφοροποιούνται ανάλογα με τις προτεραιότητες του κλάδου στον οποίο δραστηριοποιούνται οι οργανισμοί τους. Την πρόσβαση σε δεξιότητες ανέφεραν ως κύριο λόγο τα στελέχη των εταιρειών τεχνολογίας (58%), ενώ η βελτιστοποίηση των λειτουργιών και των εφοδιαστικών αλυσίδων προβάλλεται ως βασική προτεραιότητα από τα στελέχη των βιομηχανικών επιχειρήσεων (59%).

Ποιοι είναι οι κύριοι λόγοι για τη δημιουργία νέων ή την επέκταση των υφιστάμενων δραστηριοτήτων; (μέχρι τρεις επιλογές)

Δείγμα: 119 ερωτηθέντες, των οποίων οι επιχειρήσεις σκοπεύουν να αναπτύξουν ή να επεκτείνουν τις δραστηριότητές τους στην Ελλάδα τον επόμενο χρόνο

		2024
Πρόσβαση σε δεξιότητες	39%	41%
Πρόσβαση σε νέες αγορές και πελάτες	38%	37%
Μείωση του κόστους	38%	38%
Βελτιστοποίηση των λειτουργιών και των εφοδιαστικών αλυσίδων	34%	23%*
Αξιοποίηση ευκαιριών που δημιουργούν οι νέες τεχνολογίες	34%	35%
Αντιμετώπιση ζητημάτων βιώσιμης ανάπτυξης	28%	29%
Όφελος από φορολογικές συνθήκες	24%	24%
Πρόσβαση σε κρίσιμους πόρους και πρώτες ύλες	23%	-
Προσαρμογή στο ρυθμιστικό περιβάλλον	22%	23%
Αξιοποίηση κινήτρων της Πολιτείας	21%	21%

*Η συγκεκριμένη επιλογή είχε δοθεί ως «Βελτιστοποίηση εφοδιαστικής αλυσίδας και logistics» το 2024.

	 Ευρώπη	 Βέλγιο	 Ιταλία	 Πορτογαλία	 Ρουμανία	 Ηνωμένο Βασίλειο
Πρόσβαση σε δεξιότητες	39%	21%	54%	45%	27%	37%
Πρόσβαση σε νέες αγορές και πελάτες	29%	36%	51%	35%	48%	24%
Μείωση του κόστους	36%	23%	21%	39%	32%	34%
Βελτιστοποίηση των λειτουργιών και των εφοδιαστικών αλυσίδων	46%	38%	39%	34%	36%	40%
Αξιοποίηση ευκαιριών που δημιουργούν οι νέες τεχνολογίες	26%	31%	23%	25%	34%	40%
Αντιμετώπιση ζητημάτων βιώσιμης ανάπτυξης	32%	23%	26%	15%	18%	23%
Όφελος από φορολογικές συνθήκες	23%	28%	18%	24%	34%	31%
Πρόσβαση σε κρίσιμους πόρους και πρώτες ύλες	19%	33%	31%	28%	27%	19%
Προσαρμογή στο ρυθμιστικό περιβάλλον	19%	24%	17%	19%	18%	20%
Αξιοποίηση κινήτρων της Πολιτείας	19%	23%	17%	28%	25%	21%

Γεωπολιτικές εντάσεις και μακροοικονομικές συνθήκες οι βασικές απειλές

Ζητήθηκε, επίσης, από τους συμμετέχοντες να αναφέρουν τους τρεις κύριους κινδύνους που θεωρούν ότι θα επηρεάσουν την ελκυστικότητα της Ελλάδας, τα επόμενα τρία χρόνια. Οι γεωπολιτικές εντάσεις ή και συγκρούσεις εκτοξεύτηκαν από την πέμπτη θέση το 2024, στην πρώτη θέση φέτος, όπως και στο σύνολο της Ευρώπης. Η απειλή αυτή συγκέντρωσε υψηλότερο ποσοστό αναφορών στην Ελλάδα (39%), αλλά και τη Ρουμανία (37%), σε σχέση με χώρες που βρίσκονται πιο μακριά από τις εστίες

των κρίσεων, όπως η Πορτογαλία (30%) και το Βέλγιο (26%). Ακολουθούν οι μακροοικονομικές συνθήκες (32%), οι δασμοί και άλλα εμπόδια στο εμπόριο (28%), και η διασφάλιση ενέργειας ή κρίσιμων υλών (28%). Σημειώνεται, ωστόσο, ότι, σε σχέση με πέρσι, οι ερωτώμενοι είχαν να επιλέξουν και ανάμεσα σε αρκετές νέες επιλογές απαντήσεων. Οι τρεις πρώτοι από τους κινδύνους αυτούς κυριαρχούν, επίσης, μεταξύ των ανησυχιών όσων συμμετείχαν στην ευρωπαϊκή έρευνα.

Ποιοι είναι οι τρεις κύριοι κίνδυνοι που θα επηρεάσουν την ελκυστικότητα της Ελλάδας τα επόμενα τρία χρόνια; (μέχρι τρεις επιλογές)

Δείγμα: 250 ερωτηθέντες - 167 εγκατεστημένες στην Ελλάδα, 83 μη εγκατεστημένες στην Ελλάδα

							
		Ευρώπη	Βέλγιο	Ιταλία	Πορτογαλία	Ρουμανία	Ηνωμένο Βασίλειο
Γεωπολιτικές εντάσεις ή/και συγκρούσεις	39%	35%	26%	35%	30%	37%	25%
Μακροοικονομικές συνθήκες (χαμηλή ανάπτυξη, υψηλά επιτόκια, υψηλά επίπεδα δημόσιου χρέους, κ.λπ.)	32%	34%	32%	41%	43%	39%	37%
Δασμοί και άλλα εμπόδια στο εμπόριο (π.χ., με τις ΗΠΑ)	28%	30%	27%	35%	28%	22%	34%
Διασφάλιση ενέργειας ή κρίσιμων υλών	28%	19%	31%	22%	13%	17%	13%
Αυξανόμενα κόστη της δραστηριοποίησης στην Ελλάδα (συμπεριλαμβανομένου του ενεργειακού κόστους)	26%	25%	12%	33%	31%	31%	24%
Ελλείψεις ανθρώπινου δυναμικού σε ορισμένες περιοχές	24%	23%	33%	19%	19%	23%	35%
Εντεινόμενες κλιματικές και περιβαλλοντικές καταστροφές	23%	18%	24%	16%	26%	18%	21%
Πολιτική αστάθεια στη χώρα (λαϊκισμός και πόλωση)	22%	21%	28%	26%	30%	23%	14%
Προσφορά καλύτερων κινήτρων σε άλλες περιοχές	20%	18%	25%	21%	27%	21%	-
Έλλειψη κεφαλαίου	19%	12%	13%	15%	17%	17%	14%
Μεγάλος αριθμός και πολυπλοκότητα των κανονισμών στην Ελλάδα	15%	14%	16%	19%	12%	20%	14%
Χαμηλός ρυθμός καινοτομίας στην Ελλάδα	13%	24%	8%	12%	9%	22%	12%
Επιδείνωση της εικόνας της Ευρώπης παγκοσμίως	8%	-	-	-	-	-	-

Αρκετές αναφορές συγκέντρωσαν, επίσης, τα αυξανόμενα κόστη της δραστηριοποίησης στην Ελλάδα (26%), οι ελλείψεις ανθρώπινου δυναμικού σε ορισμένες περιοχές (24%) και οι εντεινόμενες κλιματικές και περιβαλλοντικές καταστροφές (23%, έναντι 18% στην Ευρώπη).

Οι γεωπολιτικές εντάσεις και οι μακροοικονομικές συνθήκες ανησυχούν έντονα τους επενδυτές σχεδόν στο σύνολο των υπό σύγκριση χωρών, ενώ στην Πορτογαλία

και τη Ρουμανία, στους τρεις κορυφαίους κινδύνους συγκαταλέγεται και το αυξανόμενο κόστος της επιχειρηματικής δραστηριότητας.

Είναι ενδιαφέρον ότι, στην Ελλάδα, οι γεωπολιτικές εντάσεις αναδεικνύονται με μεγαλύτερη έμφαση από τους εκπροσώπους των πολύ μεγάλων επιχειρήσεων (57%) ενώ, αντίθετα, οι μακροοικονομικές συνθήκες από εκείνους που προέρχονται από τις μικρές και μεσαίες (36%).

Ποιότητα ζωής, μέγεθος και ανάπτυξη της αγοράς, και ποιότητα υποδομών προσελκύουν τους επενδυτές

Όπως και τα προηγούμενα χρόνια, ζητήθηκε από τους συμμετέχοντες να αναφέρουν τους σημαντικότερους παράγοντες που λαμβάνουν υπόψη όταν επιλέγουν να επενδύσουν στην Ελλάδα. Η ποιότητα ζωής, περιλαμβανομένων παραμέτρων όπως η διαφορετικότητα, η ασφάλεια και ο πολιτισμός, βρίσκεται και πάλι στην κορυφή της κατάταξης, με 27% των αναφορών, έξι ποσοστιαίες μονάδες πάνω από το σύνολο της Ευρώπης. Αξίζει να σημειωθεί ότι το κριτήριο αυτό βρίσκεται στην πρώτη θέση και στην Ιταλία και στην τρίτη θέση στην Πορτογαλία, συγκεντρώνοντας, μάλιστα, ποσοστά υψηλότερα από την Ελλάδα - 37% και 29%, αντίστοιχα.

Ποιοι παράγοντες είναι οι πιο σημαντικοί όταν επιλέγετε να επενδύσετε στην Ελλάδα;

(μέχρι τρεις επιλογές)

Δείγμα: 250 ερωτηθέντες - 167 εγκατεστημένες στην Ελλάδα, 83 μη εγκατεστημένες στην Ελλάδα

		2024						
			Ευρώπη	Βέλγιο	Ιταλία	Πορτογαλία	Ρουμανία	Ηνωμένο* Βασίλειο
Ποιότητα ζωής, ασφάλεια, διαφορετικότητα και πολιτισμός	27%	27%	21%	21%	37%	29%	16%	14%
Μέγεθος της αγοράς και ανάπτυξη	25%	-	29%	38%	31%	38%	29%	-
Ρυθμιστικό περιβάλλον (π.χ., νόμοι για την τεχνητή νοημοσύνη, τη βιώσιμη ανάπτυξη, την προστασία δεδομένων, κ.λπ.)	24%	27%	19%	18%	15%	-	16%	34%
Ποιότητα των υποδομών (μεταφορές, τηλεπικοινωνίες, ενέργεια)	24%	27%	28%	33%	34%	27%	33%	18%
Ρευστότητα κεφαλαιαγορών, και διαθεσιμότητα και κόστος κεφαλαίου	22%	27%	32%	32%	19%	25%	14%	36%
Διαθεσιμότητα και ποιότητα του ανθρώπινου δυναμικού	22%	20%	20%	32%	32%	30%	25%	28%
Ένταση των πολιτικών για τη βιώσιμη ανάπτυξη	21%	14%	23%	16%	12%	23%	17%	19%
Κόστος ενέργειας	20%	17%	24%	12%	18%	19%	17%	16%
Ευελιξία και πρακτικότητα των τοπικών αρχών/ του γραφειοκρατικού και διοικητικού περιβάλλοντος	19%	20%	-	-	-	-	-	16%
Διαθεσιμότητα πράσινης ενέργειας/ ενέργειας χαμηλών εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα	16%	-	18%	18%	16%	17%	18%	-
Επίπεδο υιοθέτησης της τεχνολογίας (συμπεριλαμβανομένης της τεχνητής νοημοσύνης)	16%	14%	-	-	-	-	-	12%
Ανταγωνιστικό φορολογικό περιβάλλον (συμπεριλαμβανομένης της ύπαρξης φορολογικών κινήτρων)	14%	14%	26%	25%	20%	18%	27%	-
Επίπεδο καινοτομίας και έρευνας και ανάπτυξης	13%	12%	21%	11%	24%	23%	22%	25%
Νομικό σύστημα/απονομή δικαιοσύνης	13%	12%	-	-	-	-	-	-
Κόστος εργασίας και λοιπά κόστη παραγωγής	10%	9%	13%	19%	23%	15%	19%	10%
Πολιτική σταθερότητα	10%	16%	16%	26%	13%	10%	11%	14%

*Δείγμα: 360 ερωτηθέντες - δεν περιλαμβάνεται ο κλάδος των χρηματοοικονομικών υπηρεσιών.

Ακολουθούν το μέγεθος και η ανάπτυξη της αγοράς (25%), μία παράμετρος που αξιολογείται ως σημαντική σε όλες τις χώρες της έρευνας, το ρυθμιστικό περιβάλλον (24%, έναντι 19% στην Ευρώπη), και η ποιότητα των υποδομών μεταφορών, τηλεπικοινωνιών και ενέργειας (24%, έναντι 28% στην Ευρώπη).

Το 22% των ερωτώμενων αξιολογούν, επίσης, ως σημαντικό παράγοντα τη διαθεσιμότητα και ποιότητα του ανθρώπινου δυναμικού, ποσοστό οριακά υψηλότερο από το 2024, αλλά και από το αντίστοιχο για την Ευρώπη. Το ίδιο ποσοστό συγκέντρωσε και η ρευστότητα των κεφαλαιαγορών και η διαθεσιμότητα και το κόστος κεφαλαίου, αισθητά χαμηλότερο από το 2024, κριτήριο που βρίσκεται στην κορυφή της κατάταξης σε πανευρωπαϊκό επίπεδο, με 32% των αναφορών.

Οι επενδυτές συνυπολογίζουν, επίσης, σε οριακά χαμηλότερα επίπεδα σε σχέση με την Ευρώπη, παράγοντες που συνδέονται με τη βιώσιμη ανάπτυξη, όπως την ένταση των πολιτικών για τη βιώσιμη ανάπτυξη (21%) και τη διαθεσιμότητα πράσινης ενέργειας/ενέργειας χαμηλών εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα (16%), σε συνδυασμό, όμως, με το κόστος της ενέργειας (20%). Χαμηλότερα στην κατάταξη βρίσκονται ζητήματα νέων τεχνολογιών, όπως το επίπεδο υιοθέτησης της τεχνολογίας, περιλαμβανομένης της τεχνητής νοημοσύνης (16%) και το επίπεδο καινοτομίας και έρευνας και ανάπτυξης (13%, έναντι 21% στην Ευρώπη). Τέλος, εντύπωση προκαλεί, σε μία περίοδο υψηλού πληθωρισμού, ότι το κόστος εργασίας και τα λοιπά κόστη παραγωγής συγκέντρωσαν μόλις το 10% των αναφορών, έναντι 13% πανευρωπαϊκά (στην τελευταία θέση της κατάταξης).

Μεγαλύτερη σημασία στην ποιότητα των υποδομών αποδίδουν οι εταιρείες καταναλωτικών προϊόντων (32%), ενώ στη διαθεσιμότητα και ποιότητα του ανθρώπινου δυναμικού οι βιομηχανικές επιχειρήσεις (29%).

Ενώ για τις μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις που συμμετείχαν στην έρευνα η ποιότητα ζωής βρίσκεται στην κορυφή της κατάταξης (35%), για τις μεγάλες, βασικός παράγοντας είναι η ρευστότητα των κεφαλαιαγορών και η διαθεσιμότητα και το κόστος κεφαλαίου (29%) και, τέλος, για τις πολύ μεγάλες, η διαθεσιμότητα και η ποιότητα του ανθρώπινου δυναμικού και η ευελιξία και πρακτικότητα των τοπικών αρχών/του γραφειοκρατικού και διοικητικού περιβάλλοντος (30%).

Αποδυναμώνεται σταδιακά η εικόνα του τουρισμού ως κυρίαρχου πυλώνα ανάπτυξης

Οι επενδυτές εξακολουθούν να βλέπουν τον τουρισμό ως βασικό πυλώνα της ανάπτυξης της ελληνικής οικονομίας στο μέλλον. Το 26% των ερωτώμενων εκτιμούν ότι θα είναι ο βασικός κλάδος που θα ενισχύσει την ανάπτυξη της Ελλάδας τα επόμενα χρόνια, ενώ 38% τον συμπεριλαμβάνουν μεταξύ των δύο βασικών πυλώνων.

Ωστόσο, καθώς η αλλαγή του παραγωγικού μοντέλου της χώρας που βρίσκεται σε εξέλιξη γίνεται αντιληπτή από την επενδυτική κοινότητα, η κυριαρχία του τουρισμού στις απαντήσεις των συμμετεχόντων αποδυναμώνεται. Κατά τον πρώτο χρόνο διεξαγωγής της έρευνας, το 2019, 69% των επιχειρήσεων που ρωτήθηκαν ανέφεραν τον κλάδο μεταξύ των δύο βασικών κλάδων, και 57% ως πρώτη τους επιλογή, με τη δεύτερη, τα logistics, να συγκεντρώνει μόλις 8% των αναφορών. Φέτος, ο κλάδος της ψηφιακής οικονομίας (πληροφορική, τεχνητή νοημοσύνη, τεχνολογία, τηλεπικοινωνίες, ΜΜΕ), που βρίσκεται για πρώτη φορά στη δεύτερη θέση, συγκέντρωσε το 17% των πρώτων αναφορών και 22% συνολικά.

Ακολουθούν δύο κλάδοι που έχουν, επίσης, αναπτύξει ιδιαίτερη δυναμική τα τελευταία χρόνια, ο κλάδος της υγείας, ευεξίας και φαρμακευτικών προϊόντων (20% συνολικά) και οι επαγγελματικές υπηρεσίες και υπηρεσίες προς επιχειρήσεις (18% συνολικά). Ο κλάδος των logistics και καναλιών διανομής (16% συνολικά), παρά τις προοπτικές που δημιουργούν οι ανακατατάξεις στις διεθνείς εφοδιαστικές αλυσίδες, υποχώρησε στην πέμπτη θέση από τη δεύτερη τα δύο τελευταία χρόνια, μία μείωση δέκα ποσοστιαίων μονάδων από το 2023.

Επίσης, μειωμένες είναι οι αναφορές και στον κλάδο της ενέργειας και των υπηρεσιών κοινής ωφέλειας (14% συνολικά, από 20% το 2023), στα ίδια επίπεδα με την καθαρή τεχνολογία και τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, παρά τη ραγδαία ανάπτυξη των ΑΠΕ τα τελευταία χρόνια. Αντίθετα, οι αναφορές στις χρηματοοικονομικές υπηρεσίες (τράπεζες, ασφαλίσεις και διαχείριση περιουσιακών στοιχείων) αυξήθηκαν από 4% το 2023, σε 10% πέρσι και 12% φέτος, αντανακλώντας την εξυγίανση του κλάδου και την έντονη πρόσφατη κινητικότητα σε επίπεδο συγχωνεύσεων και εξαγορών.

Κατά την άποψή σας, ποιοι κλάδοι θα ενισχύσουν την ανάπτυξη της Ελλάδας τα επόμενα χρόνια; (επιλογή των δύο κορυφαίων απαντήσεων)

Δείγμα: 250 ερωτηθέντες - 167 εγκατεστημένες στην Ελλάδα, 83 μη εγκατεστημένες στην Ελλάδα

		2024	2023
Τουρισμός	26%	37%	34%
	38%		
Ψηφιακή οικονομία (Πληροφορική, τεχνητή νοημοσύνη, τεχνολογία, τηλεπικοινωνίες, ΜΜΕ)	17%	21%	17%
	22%		
Υγεία, ευεξία και φαρμακευτικά προϊόντα*	9%	22%	22%
	20%		
Επαγγελματικές υπηρεσίες και υπηρεσίες προς επιχειρήσεις	6%	21%	21%
	18%		
Logistics και κανάλια διανομής	5%	22%	26%
	16%		
Ενέργεια και υπηρεσίες κοινής ωφέλειας (απορρίμματα, καθαρισμός υδάτων)	7%	18%	20%
	14%		
Καθαρή τεχνολογία και ανανεώσιμες πηγές ενέργειας	6%	11%	16%
	14%		
Τράπεζες, ασφαλίσεις και διαχείριση περιουσιακών στοιχείων	7%	10%	4%
	12%		
Βιομηχανικά προϊόντα (χημικά, ηλεκτρονικά, μηχανές, κ.λπ.)	5%	8%	-
	11%		
Καταναλωτικά προϊόντα και λιανεμπόριο	3%	-	-
	8%		
Μεταφορές	2%	8%	10%
	8%		
Ορυκτά και μέταλλα	3%	3%	-
	7%		
Real estate και κατασκευές	2%	10%	14%
	7%		
Γεωργία, τρόφιμα και ποτά	2%	-	-
	6%		

■ Πρώτη επιλογή ■ Σύνολο απαντήσεων

*Σημειώνεται ότι το 2023 η συγκεκριμένη επιλογή είχε δοθεί ως «Υγεία και ευεξία».

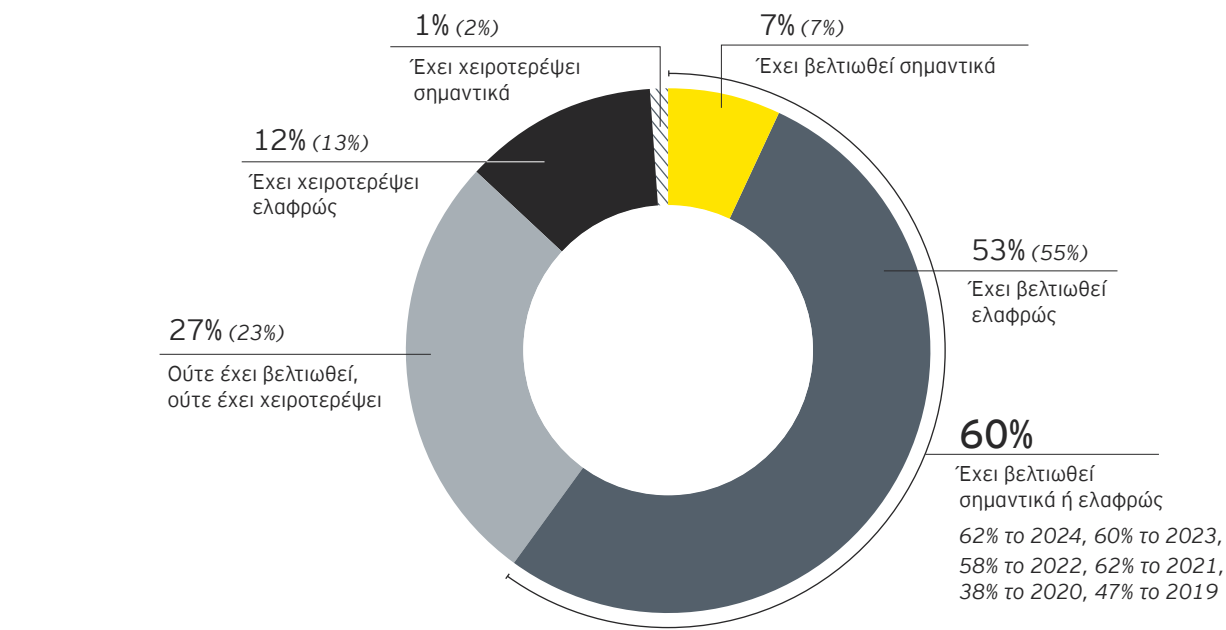

Σταθερά θετική η εικόνα της χώρας τον τελευταίο χρόνο

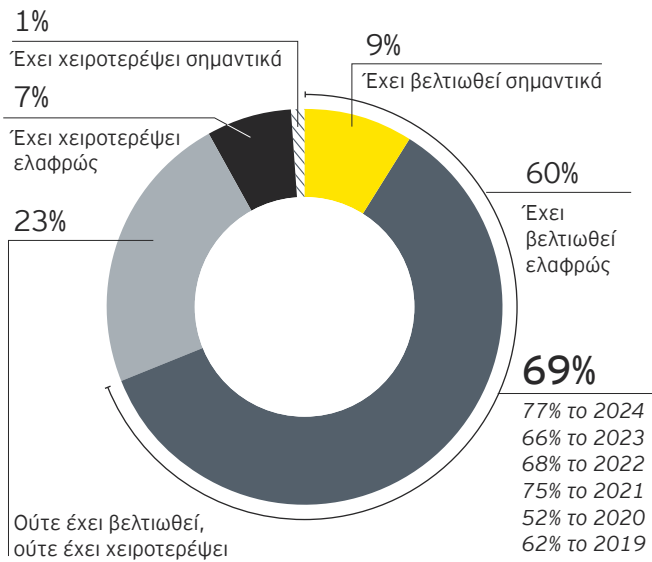
Οι συμμετέχοντες ρωτήθηκαν, επίσης, αν έχει αλλάξει στη διάρκεια του τελευταίου χρόνου η άποψή τους για την Ελλάδα, ως ένα μέρος όπου η επιχείρησή τους θα μπορούσε να αναπτύξει ή να επεκτείνει τις δραστηριότητές της. Οι απαντήσεις διαφοροποιούνται οριακά, σε σχέση με το 2024, καθώς μειώθηκαν κατά δύο ποσοστιαίες μονάδες τα ποσοστά όσων διαπίστωσαν ελαφριά βελτίωση, αλλά και όσων είδαν επιδείνωση της εικόνας. Ουσιαστικά, από το 2021 ένα ποσοστό μεταξύ 58% και 62% διαπιστώνει σταθερά βελτίωση.

Στη διάρκεια του τελευταίου έτους, πώς έχει αλλάξει η άποψή σας για την Ελλάδα ως ένα μέρος όπου η επιχείρησή σας μπορεί να αναπτύξει ή να επεκτείνει τις δραστηριότητές της;

Δείγμα: 250 ερωτηθέντες - 167 εγκατεστημένες στην Ελλάδα, 83 μη εγκατεστημένες στην Ελλάδα

Εγκατεστημένες στην Ελλάδα

Αποτελεσματικές οι πολιτικές που εφαρμόζονται

Οι επιχειρήσεις που συμμετέχουν στην έρευνα φαίνεται να συνδέουν, όλο και περισσότερο, τη βελτίωση της εικόνας της χώρας με τις ακολουθούμενες πολιτικές. Σε σχετική ερώτηση, 82% των συμμετεχόντων χαρακτήρισαν την πολιτική ελκυστικότητας της Ελλάδας στην προσέλ-κυση διεθνών επενδυτών ως αποτελεσματική, εκ των οποίων, 22% ως πολύ αποτελεσματική. Κατά τα τελευ-ταία δύο χρόνια, το ποσοστό των θετικών απαντήσεων αυξήθηκε κατά έξι ποσοστιαίες μονάδες, από 76% το 2023. Μεταξύ των μη εγκατεστημένων στην Ελλάδα επι-χειρήσεων του δείγματος, στο ίδιο διάστημα, το ποσοστό αυξήθηκε από 64% σε 71%.

Περισσότερο αποτελεσματική θεωρούν την πολιτική ελκυστικότητας της χώρας οι εκπρόσωποι των πολύ με-γάλων επιχειρήσεων (85%), ενώ τα στελέχη των μικρών και μεσαίων είναι κάπως πιο επιφυλακτικά (76%). Το ίδιο

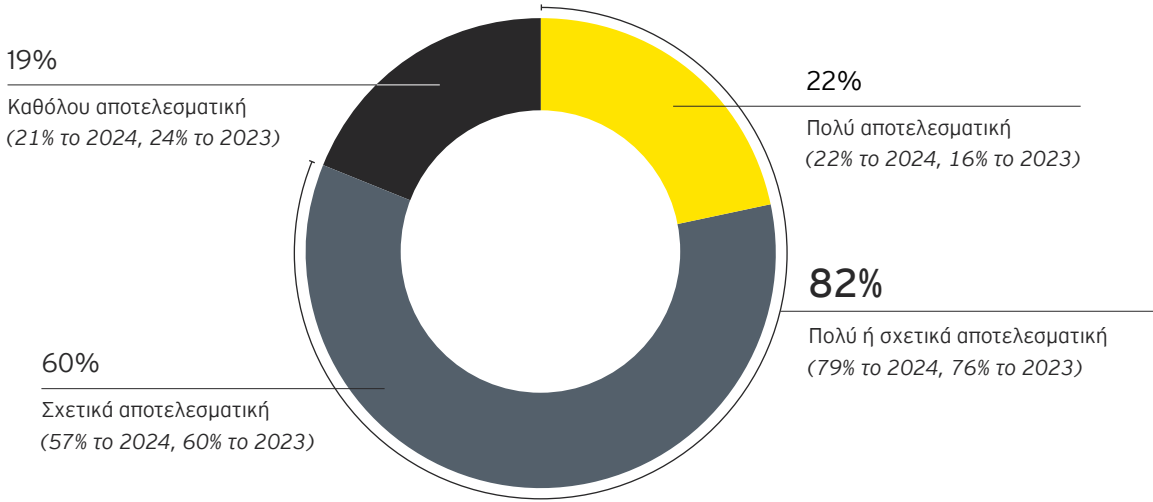
ισχύει και για τους συμμετέχοντες από τους κλάδους της βιομηχανίας (76%) και των καταναλωτικών προϊόντων (77%).

Η σύνδεση της ελκυστικότητας της χώρας με τις ακολου-θούμενες πολιτικές δεν είναι αυτονόητη. Κατά τα πρώτα χρόνια διεξαγωγής της έρευνας, παρότι η πλειοψηφία των επενδυτών διαπίστωνε βελτίωση της εικόνας της χώρας και εξέφραζε αισιοδοξία για περαιτέρω βελτίωση τα επόμενα χρόνια, η θετική αυτή τοποθέτηση έμοιαζε να αποδίδεται περισσότερο στη συγκυρία της εξόδου από την οικονομική κρίση και το τέλος της δημοσιονομι-κής εποπτείας. Σε μία αντίστοιχη, ελαφρώς διαφορετικά διατυπωμένη ερώτηση, μόλις 50% των ερωτώμενων το 2019 εκτιμούσαν ότι η Ελλάδα εφαρμόζει μια πολιτική ελκυστικότητας που προσελκύει παγκόσμιους επενδυτές.

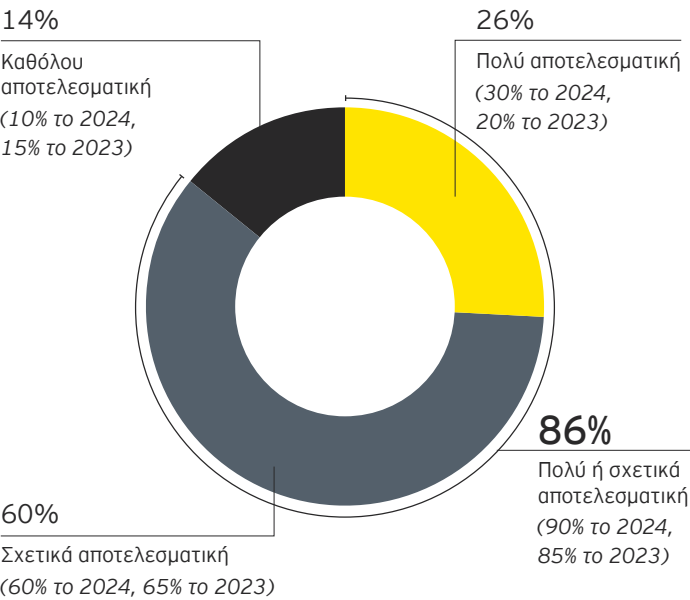

Πόσο αποτελεσματική είναι η πολιτική ελκυστικότητας της Ελλάδας στην προσέλκυση διεθνών επενδυτών;

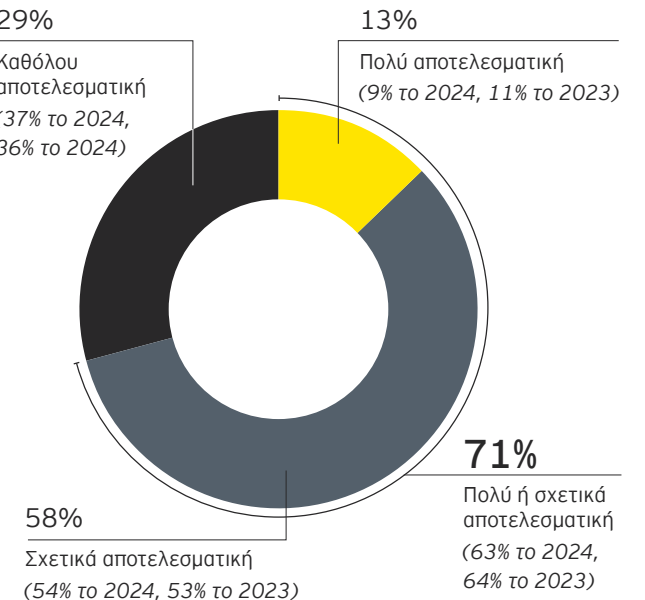
Δείγμα: 250 ερωτηθέντες - 167 εγκατεστημένες στην Ελλάδα, 83 μη εγκατεστημένες στην Ελλάδα

Εγκατεστημένες στην Ελλάδα

Μη εγκατεστημένες στην Ελλάδα

Πολύ αποτελεσματική Σχετικά αποτελεσματική Καθόλου αποτελεσματική

Πιο σύνθετη είναι η εικόνα σε ό,τι αφορά την αποτίμηση της αποτελεσματικότητας των επιμέρους πτυχών της πολιτικής ελκυστικότητας της χώρας, όπου ορισμένοι δείκτες βελτιώνονται, ενώ άλλοι υποχωρούν.

Στην πρώτη θέση της κατάταξης, από την τρίτη τα δύο προηγούμενα χρόνια, βρίσκονται οι επιδόσεις της χώρας ως προς την προσέλκυση ανθρώπινου ταλέντου (70%, με βελτίωση κατά δύο ποσοστιαίες μονάδες). Ακολουθούν η προσέλκυση επιχειρήσεων (69%), υποχωρώντας κατά τρεις ποσοστιαίες μονάδες, η προσέλκυση καινοτόμων δραστηριοτήτων (66%, -5% σε σύγκριση με το 2024) και η προσέλκυση κεφαλαίου (63%).

Κατά την άποψή σας, το επίπεδο απόδοσης της Ελλάδας είναι πολύ καλό, αρκετά καλό, σχετικά κακό, ή πολύ κακό, για κάθε μία από τις ακόλουθες πτυχές;

Δείγμα: 250 ερωτηθέντες - 167 εγκατεστημένες στην Ελλάδα, 83 μη εγκατεστημένες στην Ελλάδα

					Σύνολο απαντήσεων «καλό»	2024	2023	2022	2021	2020	2019
Προέλκυση ανθρώπινου ταλέντου	25%	45%	22%	8%	70%	68%	64%	78%	66%	47%	46%
Προέλκυση επιχειρήσεων	29%	40%	22%	9%	69%	72%	76%	81%	61%	50%	48%
Προέλκυση καινοτόμων δραστηριοτήτων	20%	46%	26%	9%	66%	71%	68%	75%	61%	45%	49%
Προέλκυση κεφαλαίου	21%	42%	30%	7%	63%	63%	61%	65%	60%	47%	32%
Προέλκυση κεντρικών γραφείων επιχειρήσεων	14%	38%	34%	14%	51%*	58%	58%	58%	52%	44%	39%
Δημιουργία κέντρων ανταγωνιστικότητας και κόμβων παγκόσμιας εμβέλειας	16%	34%	38%	13%	50%	52%	54%	55%	49%	43%	43%

Πολύ καλό Αρκετά καλό Σχετικά κακό Πολύ κακό

*Τα ποσοστά ενδέχεται να μην αθροίζουν απόλυτα, λόγω στρογγυλοποίησης

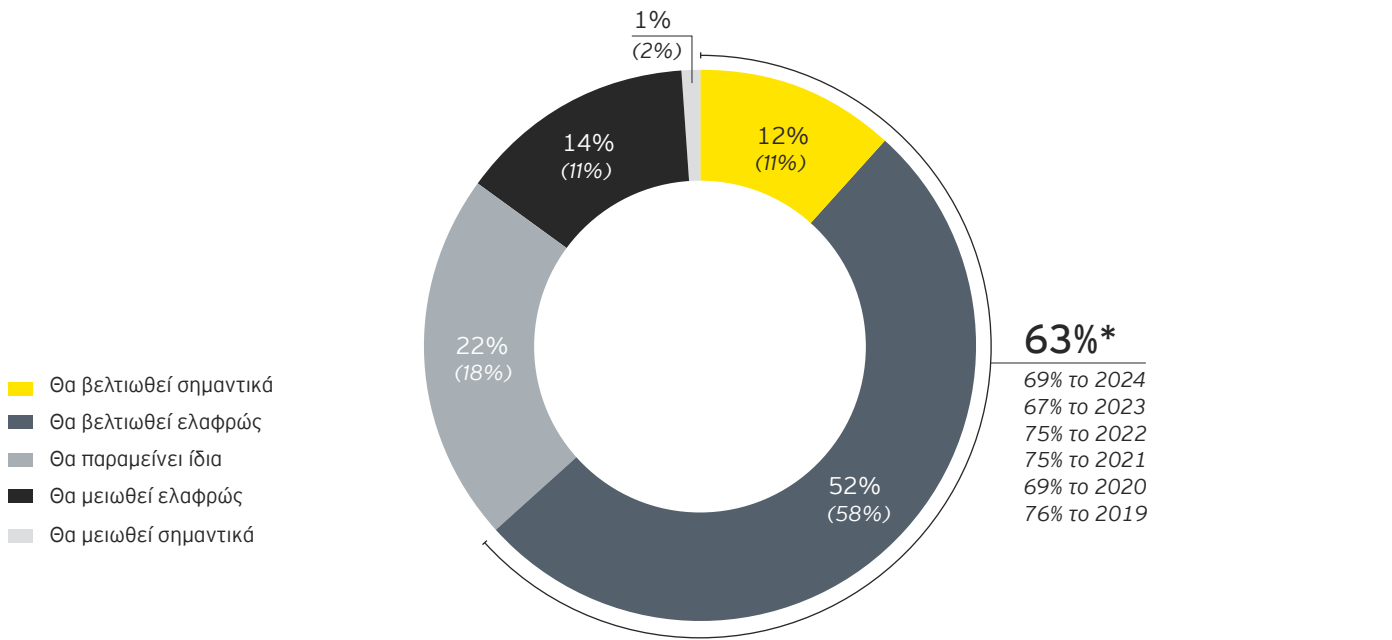
Μειωμένη, αλλά υψηλή, συγκριτικά με την υπόλοιπη Ευρώπη, η αισιοδοξία για την εξέλιξη της ελκυστικότητας της χώρας

Το γενικότερο αρνητικό κλίμα για τις προοπτικές των επενδύσεων στην Ευρώπη έχει επηρεάσει, αναπόφευκτα, και την Ελλάδα. Στο περιβάλλον αυτό, το ποσοστό των ερωτώμενων που εκτιμούν ότι η ελκυστικότητα της Ελλάδας θα βελτιωθεί στα επόμενα τρία χρόνια έχει υποχωρήσει κατά έξι ποσοστιαίες μονάδες, και διαμορφώνεται

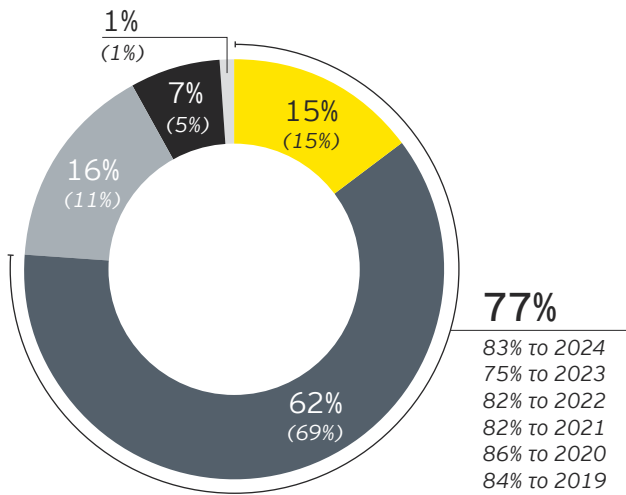
στο 63%, εκ των οποίων 12%, από 11% πέρσι, αναμένουν σημαντική βελτίωση. Το 22% των ερωτώμενων, από 18% πέρσι, πιστεύουν ότι η ελκυστικότητα της χώρας θα παραμείνει η ίδια, ενώ 15%, από 13% πέρσι, αναμένουν ότι η ελκυστικότητα της χώρας θα μειωθεί.

Σε ποιον βαθμό πιστεύετε ότι η ελκυστικότητα της Ελλάδας θα βελτιωθεί στα επόμενα τρία χρόνια;

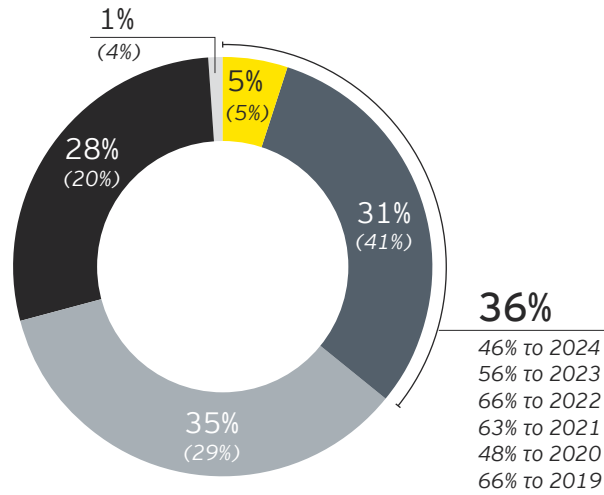
Δείγμα: 250 ερωτηθέντες - 167 εγκατεστημένες στην Ελλάδα, 83 μη εγκατεστημένες στην Ελλάδα

Εγκατεστημένες στην Ελλάδα

Μη εγκατεστημένες στην Ελλάδα

*Τα ποσοστά ενδέχεται να μην αθροίζουν απόλυτα, λόγω στρογγυλοποίησης

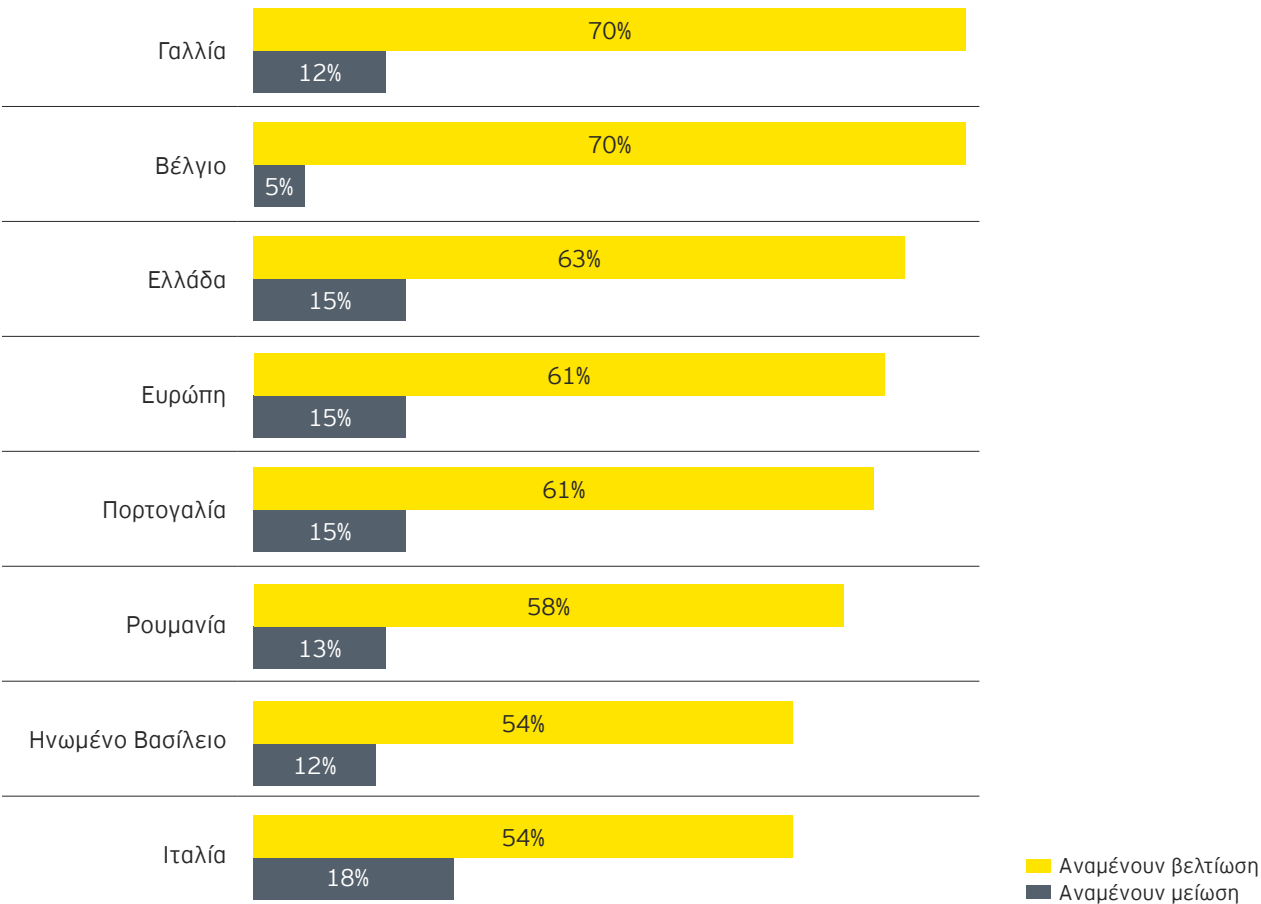
Η επιδείνωση των προοπτικών, ωστόσο, είναι πολύ εντονότερη στην υπόλοιπη Ευρώπη. Για το σύνολο του ευρωπαϊκού δείγματος, οι θετικές εκτιμήσεις υποχώρησαν κατά 13 ποσοστιαίες μονάδες, ενώ για τις επιμέρους χώρες, η μείωση κυμαίνεται μεταξύ πέντε και 17 ποσοστιαίων μονάδων. Μόνο για το Βέλγιο καταγράφεται αυξημένη αισιοδοξία, με το 70%, από 66% πέρσι, να εκτιμά ότι η ελκυστικότητα θα ενισχυθεί.

Έτσι, φέτος η Ελλάδα εμφανίζεται να παρουσιάζει καλύτερες προοπτικές σε σχέση με τις περισσότερες χώρες όπου πραγματοποιήθηκε η έρευνα, με εξαίρεση την πρωταθλήτρια των επενδύσεων, Γαλλία, και το Βέλγιο. Ενδεικτικά, στο σύνολο της Ευρώπης οι θετικές προβλέψεις διαμορ-

φώνονται στο 61%, στην Πορτογαλία στο 61%, στη Ρουμανία στο 58% και στο Ηνωμένο Βασίλειο στο 54%.

Οι εκτιμήσεις για την εξέλιξη της ελκυστικότητας της Ελλάδας κατά την επόμενη τριετία παρουσιάζουν σημαντικές διαφοροποιήσεις. Μεταξύ των ήδη εγκατεστημένων στη χώρα επιχειρήσεων του δείγματος, οι θετικές προβλέψεις φτάνουν το 77%, ενώ μεταξύ όσων δεν έχουν επενδυτική παρουσία, αυτές δεν ξεπερνούν το 36%. Συγχρόνως, βελτίωση αναμένουν το 72% των πολύ μεγάλων, το 64% των μεγάλων και μόνο το 57% των μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων. Τέλος, λιγότερο αισιόδοξοι εμφανίζονται οι συμμετέχοντες από τις επιχειρήσεις καταναλωτικών προϊόντων (51%) και τις βιομηχανικές επιχειρήσεις (54%).

Attractiveness Survey 2025: σύγκριση με άλλες χώρες

Επενδύσεις που σχετίζονται με την εκβιομηχάνιση

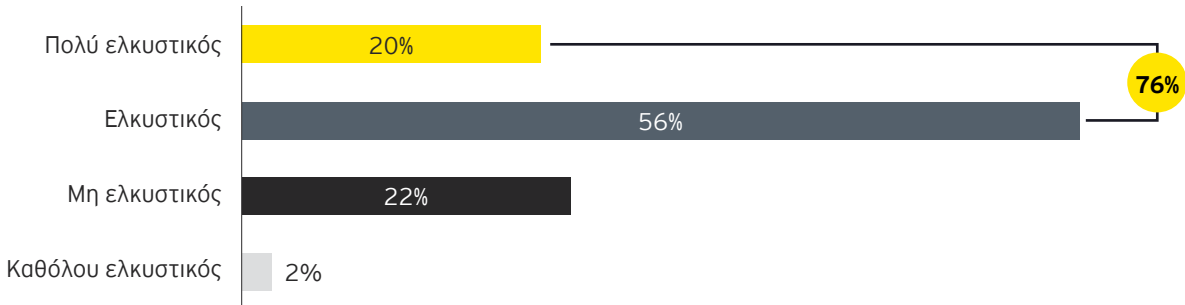
Όπως έχει αναδείξει η ΕΥ και στην έρευνα που παρουσί-
ασε το 2024 σε συνεργασία με τον ΣΕΒ¹¹⁰, βασικός πυ-
λώνας του νέου παραγωγικού μοντέλου που έχει ανάγκη
η χώρα αποτελεί ένας βιομηχανικός τομέας στραμμένος
στο μέλλον. Στην επαναβιομηχάνιση της χώρας και την
αλλαγή προσανατολισμού της ελληνικής βιομηχανίας,
ο ρόλος των ξένων επενδύσεων είναι καθοριστικός. Με
αυτό το δεδομένο, στη φετινή έρευνα προστέθηκαν δύο
ερωτήσεις που εστιάζουν σε αυτό το ζήτημα.

Διερευνήθηκαν, αρχικά, οι απόψεις των επιχειρήσεων
ως προς την ελκυστικότητα της χώρας ως προορισμού
για επενδύσεις που σχετίζονται με την εκβιομηχάνιση.
Σε αυτό το πλαίσιο, συνολικά, 76% των ερωτώμενων
θεωρούν τη χώρα ελκυστικό προορισμό, εκ των οποί-
ων 20% πολύ ελκυστικό, ενώ 22% μη ελκυστικό και 2%
καθόλου ελκυστικό. Στην Πορτογαλία, σε αντίστοιχη
ερώτηση, μόνο 13% των συμμετεχόντων χαρακτήρισαν
τη χώρα ως πολύ ελκυστικό προορισμό, και 73% συνολι-
κά ως ελκυστικό, ενώ, 22% τη χαρακτήρισαν μη ελκυστι-
κό και 6% καθόλου ελκυστικό.

Η εικόνα είναι πιο θετική μεταξύ των στελεχών των
επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται ήδη στην Ελλάδα
(82%, έναντι 63% των μη εγκατεστημένων), και μεταξύ
των πολύ μεγάλων (85%) και των μεγάλων (77%) επιχει-
ρήσεων. Θα πρέπει να σημειωθεί, ωστόσο, το γεγονός
ότι, ειδικότερα, μεταξύ των βιομηχανικών επιχειρήσεων
του δείγματος, οι οποίες, κατά κύριο λόγο, θα πρέπει να

Πόσο ελκυστική είναι, κατά τη γνώμη σας, η Ελλάδα ως προορισμός για επενδύσεις που σχετίζονται με την εκβιομηχάνιση;

Δείγμα: 250 ερωτηθέντες - 167 εγκατεστημένες στην Ελλάδα, 83 μη εγκατεστημένες στην Ελλάδα

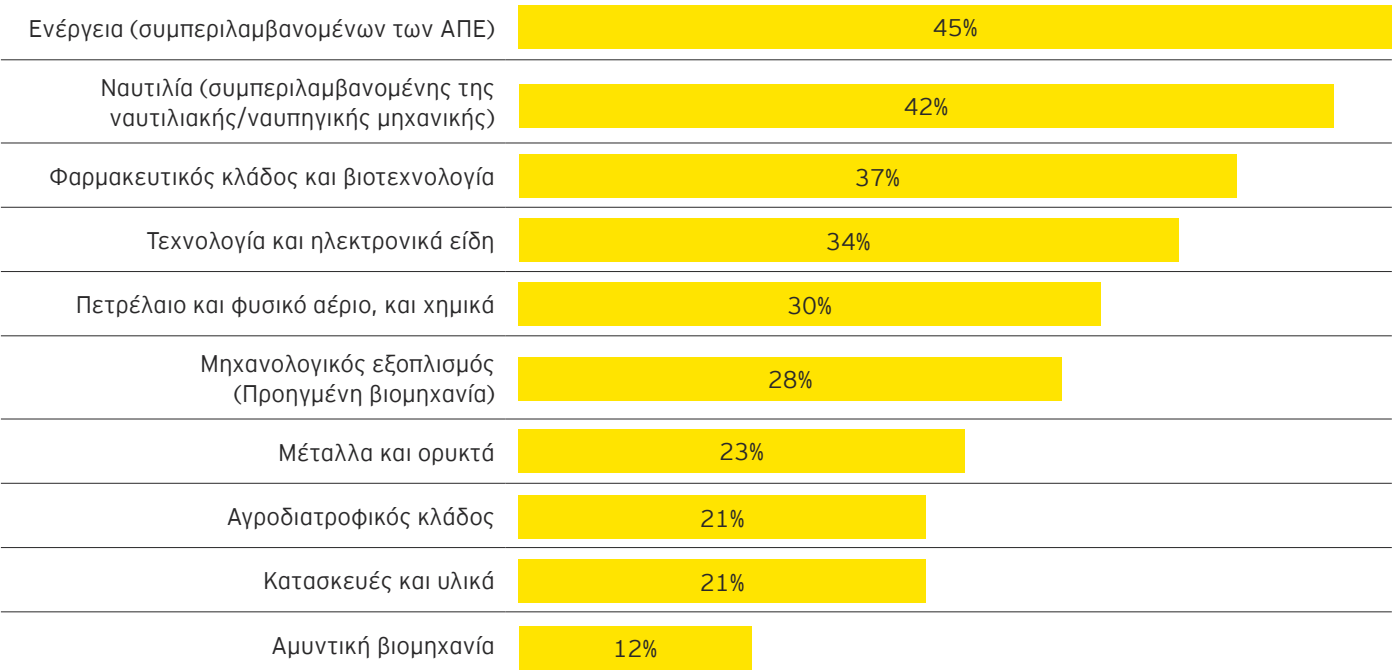

110. Χτίζοντας το μέλλον για ακόμα πιο ισχυρή βιομηχανία, ΕΥ Ελλάδος και ΣΕΒ, Απρίλιος 2024

Σε ποιους από τους ακόλουθους τομείς θεωρείτε ότι η Ελλάδα έχει τη μεγαλύτερη προοπτική για εκβιομηχάνιση;

Δείγμα: 189 ερωτηθέντες, που θεωρούν ότι η Ελλάδα είναι πολύ ελκυστική ή ελκυστική ως προορισμός για επενδύσεις που σχετίζονται με την εκβιομηχάνιση

Διερεύνηση επιμέρους παραμέτρων της ελκυστικότητας της χώρας

Ένα μεγάλο μέρος της φετινής έρευνας επικεντρώθηκε σε επιμέρους τομείς που επηρεάζουν καθοριστικά την ελκυστικότητα της χώρας. Συγκεκριμένα, δόθηκε έμφαση στους τομείς της βιώσιμης ανάπτυξης, της καινοτομίας, των δεδομένων και της τεχνολογίας, της τεχνητής νοημοσύνης, της αγοράς εργασίας, του ρυθμιστικού πλαισίου και της ανταγωνιστικότητας του φορολογικού περιβάλλοντος.

Αρχικά, διερευνήθηκε ο βαθμός στον οποίο η προσέγγιση της Ελλάδας στους συγκεκριμένους τομείς έχει επηρεάσει την ελκυστικότητα της χώρας ως επενδυτικού προορισμού, στη διάρκεια των τριών τελευταίων ετών.

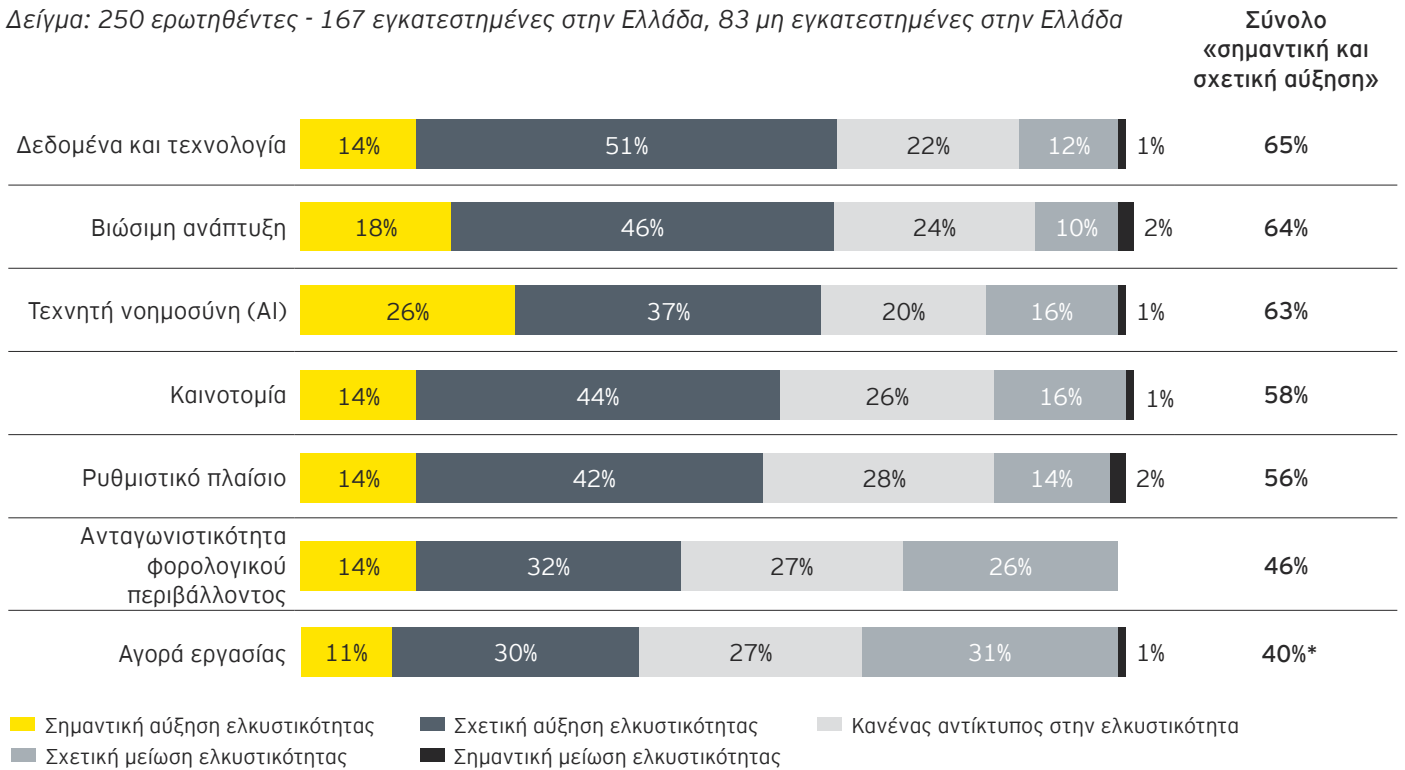
Το γενικό ισοζύγιο εμφανίζεται θετικό, στον βαθμό που για τους περισσότερους τομείς η πλειοψηφία των ερωτώμενων εκτιμά ότι οι πολιτικές της χώρας είχαν θετικό αντίκτυπο στην ελκυστικότητά της.

Τη θετικότερη επίδραση στην ελκυστικότητα της χώρας, σύμφωνα με τους συμμετέχοντες, φαίνεται να είχαν οι πολιτικές για τα δεδομένα και την τεχνολογία (65% θεωρούν ότι η προσέγγιση της Ελλάδας σε αυτόν τον τομέα έχει αυξήσει σημαντικά ή σχετικά την ελκυστικότητα της χώρας), αντανακλώντας, ενδεχομένως, τα σημαντικά

βήματα για την ψηφιοποίηση του δημόσιου τομέα. Στη δεύτερη θέση βρίσκεται η βιώσιμη ανάπτυξη (64%, εκ των οποίων, 18% κρίνουν ως σημαντική την αύξηση), εξαιτίας, πιθανότατα, της αυξημένης διείσδυσης των ΑΠΕ και της απλοποίησης του αδειοδοτικού πλαισίου. Θετικά αποτιμάται και η προσέγγιση στην τεχνητή νοημοσύνη, με το 63% να τη χαρακτηρίζουν θετική, και ένα εντυπωσιακό 26% πολύ θετική, καθώς το σχετικό πλαίσιο βρίσκεται ακόμη υπό διαμόρφωση.

Στα μέσα της κατάταξης βρίσκονται οι τομείς της καινοτομίας και του ρυθμιστικού πλαισίου, με το 58% και 56% αντίστοιχα να χαρακτηρίζουν την προσέγγιση της χώρας θετική για την προσέλκυση επενδύσεων. Τέλος, χαμηλά στην κατάταξη, παρότι με θετικό πάντα ισοζύγιο, βρίσκονται η προσέγγιση για την αγορά εργασίας (40% θετικές κρίσεις, έναντι 32% αρνητικών) αναδεικνύοντας, ενδεχομένως, τις αγκυλώσεις που παραμένουν στην αγορά, αλλά και την ανταγωνιστικότητα της φορολογίας (46%, έναντι 27%). Το τελευταίο εύρημα προκαλεί εντύπωση, καθώς οι μεταρρυθμίσεις, η ψηφιοποίηση και η ενίσχυση της προβλεψιμότητας των φόρων κατά τα τελευταία χρόνια δε φαίνεται να έχουν αποτιμηθεί ιδιαίτερα θετικά από τους επενδυτές.

Στη διάρκεια των τριών τελευταίων ετών, πώς έχει επηρεάσει η προσέγγιση της Ελλάδας στους ακόλουθους τομείς την ελκυστικότητά της ως επενδυτικού προορισμού;

*Τα ποσοστά ενδέχεται να μην αθροίζουν απόλυτα, λόγω στρογγυλοποίησης

Το συμπέρασμα που προκύπτει είναι ότι, και στους τομείς όπου η Ελλάδα έχει πραγματοποιήσει αποφασιστικά βήματα, θα πρέπει τα επόμενα χρόνια να κινηθεί με ακόμη ταχύτερους ρυθμούς. Οι ερωτήσεις που ακολουθούν

αναδεικνύουν, πιο αναλυτικά, τα ζητήματα στα οποία θα πρέπει να επικεντρωθούν, κατά προτεραιότητα, οι προσπάθειες αυτές σε κάθε επιμέρους τομέα.

Βιώσιμη ανάπτυξη

Μετά την ώθηση που έδωσε η Ελλάδα τα τελευταία χρόνια στην ανάπτυξη των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, είναι σε θέση να προσελκύσει σημαντικές επενδύσεις στον τομέα αυτό. Σύμφωνα με το Renewable Energy Country Attractiveness Index (RECAI) της ΕΥ, η Ελλάδα αναδείχθηκε, τον Ιούνιο του 2024, στη 16η θέση μεταξύ 40 χωρών, όσον αφορά στην ελκυστικότητά της για επενδύσεις σε ΑΠΕ και στη 2η θέση, στον προσαρμοσμένο δείκτη βάσει του μεγέθους του ΑΕΠ των χωρών της κατάταξης¹¹¹.

Τι πρέπει να θέσει ως προτεραιότητα η Ελλάδα σε σχέση με τη βιώσιμη ανάπτυξη, ώστε να βελτιώσει την ελκυστικότητά της για ξένες επενδύσεις;

Δείγμα: 250 ερωτηθέντες - 167 εγκατεστημένες στην Ελλάδα, 83 μη εγκατεστημένες στην Ελλάδα

Επιτάχυνση της μετάβασης σε παραγωγή ενέργειας χαμηλών εκπομπών άνθρακα	45%				
Βελτίωση της ενεργειακής αποδοτικότητας	41%				
Επένδυση σε δεξιότητες απαραίτητες για τη βιώσιμη μετάβαση	38%				
Ενεργοποίηση χρηματοδότησης και αναζήτηση επιχορηγήσεων και κινήτρων για έργα βιώσιμης ανάπτυξης	30%				
Πρώθηση της κυκλικής οικονομίας (μείωση αποβλήτων, ενθάρρυνση για ανακύκλωση, κ.λπ.)	24%				
Ενίσχυση των κανονισμών για τη βιώσιμη ανάπτυξη	23%				
Αντιμετώπιση του greenwashing και διαχείριση της φήμης	22%				
Υποστήριξη των βιώσιμων μεταφορών	21%				
Πρώθηση της βιώσιμης γεωργίας	18%				
Ενίσχυση της βιοποικιλότητας	17%				
Περιορισμός των κανονισμών για τη βιώσιμη ανάπτυξη	10%				
Επιβράδυνση της μετάβασης σε παραγωγή ενέργειας χαμηλών εκπομπών άνθρακα	6%				

111. EY Renewable Energy Country Attractiveness Index (RECAI), ΕΥ, Ιούνιος 2024

Στην κορυφή της ατζέντας, σύμφωνα με τους συμμετέχοντες, η χώρα πρέπει να θέσει την επιτάχυνση της μετάβασης σε παραγωγή ενέργειας χαμηλών εκπομπών άνθρακα (45%), μία πρωτοβουλία που βρίσκεται ψηλά στην κατάταξη και για το σύνολο της Ευρώπης, αλλά και τις περισσότερες χώρες όπου πραγματοποιήθηκε η έρευνα. Τις τρεις πρώτες θέσεις συμπληρώνουν η βελτίωση της ενεργειακής αποδοτικότητας (41%) και η επένδυση σε δεξιότητες απαραίτητες για τη βιώσιμη μετάβαση (38%).

				
Ευρώπη	Πορτογαλία	Ρουμανία	Ιταλία	
41%	41%	33%	-	
26%	29%	33%	39%	
30%	30%	27%	40%	
32%	31%	35%	46%	
22%	25%	32%	43%	
16%	22%	21%	-	
21%	18%	20%	30%	
21%	21%	24%	35%	
14%	16%	23%	27%	
11%	18%	13%	-	
30%	14%	4%	-	
9%	2%	6%	-	

Το 30% των συμμετεχόντων θεωρούν, επίσης, προτεραιότητα την ενεργοποίηση της χρηματοδότησης και την αναζήτηση επιχορηγήσεων και κινήτρων για έργα βιώσιμης ανάπτυξης, ένα ζήτημα που κατατάσσεται στη δεύτερη θέση πανευρωπαϊκά, και στην πρώτη θέση στη Ρουμανία και στην Ιταλία. Ένας στους τέσσερις ανέφερε, επίσης, την πρώθηση της κυκλικής οικονομίας, μέσω της μείωσης των αποβλήτων, της ενθάρρυνσης για ανακύκλωση, κ.λπ. (24%), αλλά και την ενίσχυση των κανονισμών για τη βιώσιμη ανάπτυξη (23%), γεγονός που έρχεται σε αντίθεση με την τάση απλοποίησης των κανονισμών από την ΕΕ το τελευταίο διάστημα. Είναι ενδιαφέρον ότι, σε πανευρωπαϊκό επίπεδο, 30% των ερωτώμενων προτάσσουν, αντίθετα, τον περιορισμό των κανονισμών για τη βιώσιμη ανάπτυξη, μια προτεραιότητα που ανέφεραν μόλις 10% στην Ελλάδα.

Σχετικά λιγότερα στελέχη ανέφεραν την αντιμετώπιση του greenwashing και τη διαχείριση της φήμης (22%), αλλά και την υποστήριξη των βιώσιμων μεταφορών (21%). Χαμηλά στην ατζέντα των ερωτώμενων βρίσκονται, επίσης, η πρώθηση της βιώσιμης γεωργίας (18%), ένας κλάδος με σημαντικές προοπτικές για την Ελλάδα, και η ενίσχυση της βιοποικιλότητας (17%), απ’ όπου, επίσης, η χώρα μπορεί να προσδοκά οφέλη, ενώ μόλις 6% θεωρούν ότι πρέπει να επιβραδυνθεί η μετάβαση σε παραγωγή ενέργειας χαμηλών εκπομπών άνθρακα.

Σημειώνεται ότι, ειδικότερα για τις βιομηχανικές επιχειρήσεις, πρώτη προτεραιότητα αποτελεί η επένδυση στις δεξιότητες που απαιτούνται για τη βιώσιμη μετάβαση (47%).

Καινοτομία και έρευνα και ανάπτυξη

Τα στελέχη των επιχειρήσεων τοποθετήθηκαν, επίσης, ως προς τους τρόπους με τους οποίους μπορεί η Ελλάδα να επιταχύνει την καινοτομία και την έρευνα και ανάπτυξη.

Η αναβάθμιση των δεξιοτήτων του ανθρώπινου δυναμικού αναδείχθηκε ως κορυφαία προτεραιότητα από το 47% των στελεχών στην Ελλάδα και το 40% στην Ευρώπη, ενώ περιλαμβάνεται στις τρεις πρώτες θέσεις και σε όλες τις χώρες της έρευνας, εκτός από την Ιταλία. Περισσότεροι από ένας στους τρεις συμμετέχοντες ανέφεραν, επίσης, τη βελτίωση της πρόσβασης σε χρηματοδότηση, για επιχειρήσεις που βρίσκονται σε αρχικό στάδιο ανάπτυξης (38%), που αποτελεί πρώτη προτεραιότητα για την Ευρώπη, την ενίσχυση της προστασίας της πνευματικής ιδιοκτησίας (37%), την αύξηση φορολογικών

κινήτρων για δαπάνες έρευνας και ανάπτυξης (37%), και την ενίσχυση της συνεργασίας μέσω clusters, κοινών έργων, προγραμμάτων μεταφοράς γνώσης, κ.λπ. (36%).

Λιγότερες αναφορές συγκέντρωσαν η επένδυση σε υλικές και ψηφιακές υποδομές (29%), η απλοποίηση της νομοθεσίας (26%) και η προσαρμογή του πλαισίου για τις δημόσιες συμβάσεις, ώστε να ευνοούνται οι ψηφιακές/καινοτόμες λύσεις (20%).

Την ανάγκη για αναβάθμιση των δεξιοτήτων του ανθρώπινου δυναμικού διαπιστώνουν πιο έντονα οι πολύ μεγάλες (50%) και οι μεγάλες (49%) επιχειρήσεις του δείγματος, οι μη εγκατεστημένες στην Ελλάδα (54%) και οι προερχόμενες από τον κλάδο της τεχνολογίας (52%) και τη βιομηχανία (51%).

Με ποιον τρόπο μπορεί η Ελλάδα να επιταχύνει την καινοτομία και την έρευνα και ανάπτυξη;

Δείγμα: 250 ερωτηθέντες - 167 εγκατεστημένες στην Ελλάδα, 83 μη εγκατεστημένες στην Ελλάδα

Αναβάθμιση των δεξιοτήτων του ανθρώπινου δυναμικού	47%
Βελτίωση της πρόσβασης σε χρηματοδότηση για επιχειρήσεις που βρίσκονται σε αρχικό στάδιο ανάπτυξης	38%
Ενίσχυση της προστασίας της πνευματικής ιδιοκτησίας	37%
Αύξηση φορολογικών κινήτρων για δαπάνες έρευνας και ανάπτυξης	37%
Ενίσχυση της συνεργασίας (μέσω clusters, κοινών έργων, προγραμμάτων μεταφοράς γνώσης, κ.λπ.)	36%
Πρώθηση πολιτικών και κινήτρων φιλικών προς την καινοτομία	30%
Επένδυση σε υλικές και ψηφιακές υποδομές	29%
Απλοποίηση της νομοθεσίας	26%
Προσαρμογή του πλαισίου για τις δημόσιες συμβάσεις, ώστε να ευνοούνται οι ψηφιακές/καινοτόμες λύσεις	20%

Ψηφιακή ανταγωνιστικότητα

Ως προς τη βελτίωση της ψηφιακής ανταγωνιστικότητας της Ελλάδας, οι συμμετέχοντες έδωσαν έμφαση, κυρίως, στη βελτίωση των τεχνολογικών υποδομών (data centers, συνδεσιμότητα 5G και 6G, κ.λπ. - 34%) και την ενθάρρυνση της ψηφιοποίησης του δημόσιου τομέα (30%). Τα ζητήματα αυτά δεν περιλαμβάνονται μεταξύ των τριών κορυφαίων προτεραιοτήτων σε πανευρωπαϊκό επίπεδο ενώ, ειδικότερα, οι τεχνολογικές υποδομές αναφέρθηκαν ως υψηλή προτεραιότητα και για τη Ρουμανία (31%).

Στην τρίτη θέση βρίσκεται η βελτίωση των δεξιοτήτων του ανθρώπινου δυναμικού που σχετίζονται με τα

δεδομένα και την τεχνολογία (27%), που προκρίθηκε ως κορυφαία προτεραιότητα για την Ευρώπη (29%), αλλά και την Πορτογαλία (38%) και τη Ρουμανία (34%).

Υψηλά στην κατάταξη βρίσκονται δύο ακόμη ζητήματα που αναδείχθηκαν ως βασικές προτεραιότητες στην Ευρώπη: η ενθάρρυνση της καινοτομίας σε αναδυόμενες τεχνολογίες, όπως η τεχνητή νοημοσύνη, η κβαντική τεχνολογία, κ.λπ. (26%), και η βελτίωση της κυβερνοασφάλειας για την προστασία των δεδομένων και των τεχνολογικών υποδομών (26%).

Ακολουθούν, η ενίσχυση της πρόσβασης σε κεφάλαιο για startups τεχνολογίας (25%), η αύξηση της στήριξης σε κόμβους (hubs) καινοτομίας και θερμοκοιτίδες (incubators) με 24%, η προώθηση της διασυνورياκής τεχνολογικής συνεργασίας (23%), η ενθάρρυνση του ψηφιακού και του ηλεκτρονικού εμπορίου (22%) και η βελτίωση της αυτονομίας των δεδομένων (21%).

Αξίζει να σημειωθεί ότι, για τις εταιρείες τεχνολογίας (36%), αλλά και όσες δραστηριοποιούνται στον κλάδο των επαγγελματικών υπηρεσιών (38%), κορυφαία προτεραιότητα αποτελεί η ψηφιοποίηση του δημόσιου τομέα.

Πώς μπορεί η Ελλάδα να βελτιώσει την ψηφιακή της ανταγωνιστικότητα;

Δείγμα: 250 ερωτηθέντες - 167 εγκατεστημένες στην Ελλάδα, 83 μη εγκατεστημένες στην Ελλάδα

						
		Ευρώπη	Πορτογαλία	Ρουμανία	Ιταλία	Ηνωμένο Βασίλειο
Βελτίωση των τεχνολογικών υποδομών (data centers, συνδεσιμότητα 5G & 6G, κ.λπ.)	34%	25%	24%	31%	39%	27%
Ενθάρρυνση της ψηφιοποίησης του δημόσιου τομέα	30%	15%	26%	13%	33%	16%
Βελτίωση των δεξιοτήτων του ανθρώπινου δυναμικού που σχετίζονται με τα δεδομένα και την τεχνολογία	27%	29%	38%	34%	45%	29%
Ενθάρρυνση της καινοτομίας σε αναδυόμενες τεχνολογίες (AI, κβαντική τεχνολογία, κ.λπ.)	26%	29%	36%	30%	40%	33%
Βελτίωση της κυβερνοασφάλειας για την προστασία των δεδομένων και των τεχνολογικών υποδομών	26%	28%	22%	19%	34%	20%
Ενίσχυση της πρόσβασης σε κεφάλαιο για startups τεχνολογίας	25%	23%	27%	28%	23%	37%
Αύξηση της στήριξης σε κόμβους (hubs) καινοτομίας και θερμοκοιτίδες (incubators)	24%	20%	19%	24%	32%	27%
Προώθηση της διασυνورياκής τεχνολογικής συνεργασίας	23%	20%	35%	19%	30%	27%
Ενθάρρυνση του ψηφιακού και του ηλεκτρονικού εμπορίου	22%	13%	20%	15%	-	28%
Βελτίωση της αυτονομίας των δεδομένων	21%	19%	17%	19%	23%	18%
Εξορθολογισμός των υφιστάμενων κανονιστικών διαδικασιών ως απάντηση στις τεχνολογικές εξελίξεις	18%	19%	20%	26%	-	18%
Προώθηση δεοντολογικών προτύπων για την υπεύθυνη χρήση των αναδυόμενων τεχνολογιών	17%	18%	15%	14%	-	15%

Τεχνητή νοημοσύνη

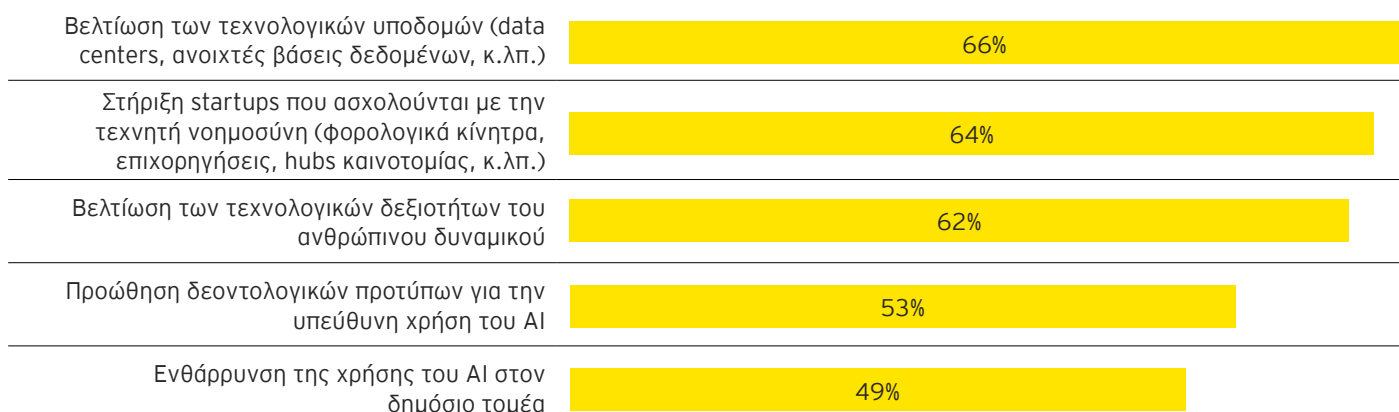
Διερευνήθηκαν, επίσης, οι απόψεις των συμμετεχόντων ως προς το πώς μπορεί η Ελλάδα να βελτιώσει την ελκυστικότητά της ως προορισμού για επενδύσεις, καινοτομία και ανάπτυξη στην τεχνητή νοημοσύνη.

Τα τρία ζητήματα που αναδείχθηκαν ως κορυφαίες προτεραιότητες βρίσκονται στην κορυφή της κατάταξης και στο σύνολο της Ευρώπης, και υψηλά στην κατάταξη στις περισσότερες χώρες: η βελτίωση των τεχνολογικών

υποδομών (data centers, ανοιχτές βάσεις δεδομένων, κ.λπ. - 66%), η στήριξη startups που ασχολούνται με την τεχνητή νοημοσύνη, μέσω φορολογικών κινήτρων, επιχορηγήσεων, hubs καινοτομίας, κ.λπ. (64%), και η βελτίωση των τεχνολογικών δεξιοτήτων του ανθρώπινου δυναμικού (62%). Ένας στους δύο συμμετέχοντες ανέφερε, επίσης, την προώθηση δεοντολογικών προτύπων για την υπεύθυνη χρήση του AI (53%) και την ενθάρρυνση της χρήσης του στον δημόσιο τομέα (49%).

Πώς μπορεί η Ελλάδα να βελτιώσει την ελκυστικότητά της ως προορισμός για επενδύσεις, καινοτομία και ανάπτυξη στην τεχνητή νοημοσύνη;

Δείγμα: 250 ερωτηθέντες - 167 εγκατεστημένες στην Ελλάδα, 83 μη εγκατεστημένες στην Ελλάδα

	 Ευρώπη	 Πορτογαλία	 Ρουμανία	 Ιταλία
	58%	58%	60%	58%
	48%	57%	67%	66%
	56%	48%	57%	62%
	46%	40%	50%	50%
	44%	36%	50%	53%

Ανθρώπινο δυναμικό

Δεν αποτελεί έκπληξη το γεγονός ότι, μεταξύ των ζητημάτων που σχετίζονται με το ανθρώπινο δυναμικό και την αγορά εργασίας, ως κορυφαία προτεραιότητα όπου θα πρέπει να εστιάσει η Ελλάδα αναδείχθηκε η αύξηση της προσφοράς δεξιοτήτων σε βασικούς τομείς, όπως η τεχνολογία, η μηχανική, η ενέργεια, κ.λπ. (37%). Το πρόβλημα, το οποίο έχει αναδείξει επανειλημμένα η ΕΥ, μέσα από σχετικές έρευνες¹¹², βρίσκεται στην κορυφή της κατάταξης στις περισσότερες χώρες της έρευνας, με εξαίρεση το Ηνωμένο Βασίλειο, και στη δεύτερη θέση πανευρωπαϊκά.

Σχετικές είναι και οι επόμενες δύο προτεραιότητες, η επικαιροποίηση των προγραμμάτων σπουδών, ώστε να αντικατοπτρίζουν τις επιχειρηματικές ανάγκες (32%) και η αύξηση της κινητικότητας ταλέντου, για παράδειγμα

μέσω πιο χαλαρών κανονισμών για τη μετανάστευση (31%), που βρίσκονται υψηλά στην κατάταξη στη Ρουμανία και την Πορτογαλία, αντίστοιχα.

Τα στελέχη ζητούν να δοθεί έμφαση, επίσης, στην ενίσχυση της πρόσβασης σε επαγγελματικές/μη παραδοσιακές δεξιότητες (30%), να μειωθεί το εργατικό κόστος (28%) και να βελτιωθεί η παραγωγικότητα του ανθρώπινου δυναμικού (25%).

Ως προς τα ζητήματα που σχετίζονται με την εργατική νομοθεσία και τις εργασιακές σχέσεις γενικότερα, αναδείχθηκαν μία σειρά από προτεραιότητες, όχι υποχρεωτικά συμβατές μεταξύ τους: 26% ανέφεραν τη βελτίωση των σχέσεων μεταξύ επιχειρήσεων και σωματείων, 25% τη χαλάρωση των νόμων για την πρόσληψη και προσέλ-

κυση ανθρώπινου δυναμικού, το ίδιο ποσοστό την ενίσχυση της προστασίας της εργασίας, και 20% τη χαλάρωση των νόμων για τις εργασιακές συνθήκες, ένα ζήτημα που αναφέρθηκε ως κορυφαία προτεραιότητα πανευρωπαϊκά από το 35% των ερωτώμενων. Τέλος, 21% των στελεχών προκρίνουν την προώθηση της διαφορετικότητας, της ισότητας και της συμπερίληψης.

Είναι ενδιαφέρον ότι, για τα στελέχη βιομηχανικών επιχειρήσεων ως κορυφαία προτεραιότητα αναδείχθηκε η ενίσχυση της προστασίας της εργασίας (36%), ενώ η αύξηση της κινητικότητας του ταλέντου θεωρείται πρώτη προτεραιότητα από τα στελέχη των εταιρειών επαγγελματικών υπηρεσιών (38%) και καταναλωτικών προϊόντων (40%).

Σε ποιους από τους ακόλουθους τομείς που σχετίζονται με το ανθρώπινο δυναμικό και την αγορά εργασίας θα πρέπει να εστιάσει η Ελλάδα;

Δείγμα: 250 ερωτηθέντες - 167 εγκατεστημένες στην Ελλάδα, 83 μη εγκατεστημένες στην Ελλάδα

Αύξηση της προσφοράς δεξιοτήτων σε βασικούς τομείς (τεχνολογία, μηχανική, ενέργεια, κ.λπ.)	37%
Επικαιροποίηση των προγραμμάτων σπουδών, ώστε να αντικατοπτρίζουν τις επιχειρηματικές ανάγκες	32%
Αύξηση της κινητικότητας ταλέντου (π.χ., μέσω πιο χαλαρών κανονισμών για τη μετανάστευση)	31%
Ενίσχυση της πρόσβασης σε επαγγελματικές/μη παραδοσιακές δεξιότητες	30%
Μείωση του εργατικού κόστους	28%
Βελτίωση των σχέσεων μεταξύ επιχειρήσεων και σωματείων	26%
Χαλάρωση των νόμων για την πρόσληψη και προσέλκυση ανθρώπινου δυναμικού	25%
Βελτίωση της παραγωγικότητας του ανθρώπινου δυναμικού	25%
Ενίσχυση της προστασίας της εργασίας	25%
Πρώθηση της διαφορετικότητας, της ισότητας και της συμπερίληψης (DE&I)	21%
Χαλάρωση των νόμων για τις εργασιακές συνθήκες	20%

				
Ευρώπη	Πορτογαλία	Ρουμανία	Ιταλία	Ηνωμένο Βασίλειο
34%	43%	37%	47%	25%
17%	22%	31%	43%	15%
27%	38%	25%	41%	29%
23%	24%	33%	-	29%
27%	21%	23%	18%	31%
29%	23%	19%	28%	25%
32%	33%	21%	20%	36%
27%	27%	24%	36%	23%
21%	21%	15%	24%	28%
18%	18%	18%	21%	22%
35%	27%	18%	21%	32%

112. Mind the Gap: Γεφυρώνοντας το χάσμα μεταξύ Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης και Αγοράς Εργασίας, ΕΥ Ελλάδος, ELTRUN & Endeavor Greece, Μάιος 2024

Φορολογία

Ζητήθηκαν, τέλος, οι απόψεις των στελεχών που συμμετείχαν στην έρευνα για το πώς μπορεί η Ελλάδα να βελτιώσει την ανταγωνιστικότητα του φορολογικού της περιβάλλοντος.

Ως σημαντικότερη προτεραιότητα, τόσο στην Ελλάδα, όσο και στο σύνολο της Ευρώπης, αλλά και τις περισσότερες χώρες της έρευνας, αναδείχθηκε η αύξηση της φορολογικής προβλεψιμότητας και ασφάλειας (40%), καθώς οδηγεί σε μείωση του κινδύνου και επιτρέπει ακριβέστερη πρόβλεψη αποδόσεων, επηρεάζοντας τις επενδυτικές αποφάσεις και τον μακροπρόθεσμο σχεδιασμό.

Ακολουθούν η μείωση του συντελεστή φορολογίας εισοδήματος νομικών προσώπων (38%), προτεραιότητα που κατατάσσεται υψηλά σε όλες τις χώρες, με εξαίρεση τη Ρουμανία, και η μείωση της πολυπλοκότητας των φορολογικών κανονισμών και των διαδικασιών συμμόρφωσης

(34%), που συγκέντρωσε λιγότερες αναφορές στο σύνολο της Ευρώπης (26%), αλλά προβάλλεται με ιδιαίτερη ένταση στην Ιταλία (44%), αλλά και την Πορτογαλία (35%) και τη Ρουμανία (33%). Σημειώνεται ότι η μείωση της πολυπλοκότητας των φορολογικών κανονισμών, όπως και η ανάγκη περαιτέρω ενίσχυσης της φορολογικής προβλεψιμότητας και ασφάλειας, έχουν αναδειχθεί ως κορυφαία ζητούμενα και από την πρόσφατη έρευνα της ΕΥ για τη φορολογία στην Ελλάδα¹¹³.

Σημαντικό αριθμό αναφορών συγκέντρωσαν, επίσης, η αύξηση της ευελιξίας και του πραγματισμού των φορολογικών αρχών (30%, έναντι 20% στην Ευρώπη), η ψηφιοποίηση της φορολογικής διοίκησης (30%, έναντι 26% στην Ευρώπη), και η αύξηση των στοχευμένων φορολογικών κινήτρων για έρευνα και ανάπτυξη, πρωτοβουλίες βιώσιμης ανάπτυξης, startups, κρίσιμους τομείς, κ.λπ. (30%), καθώς και η αύξηση των φορολογικών κινήτρων

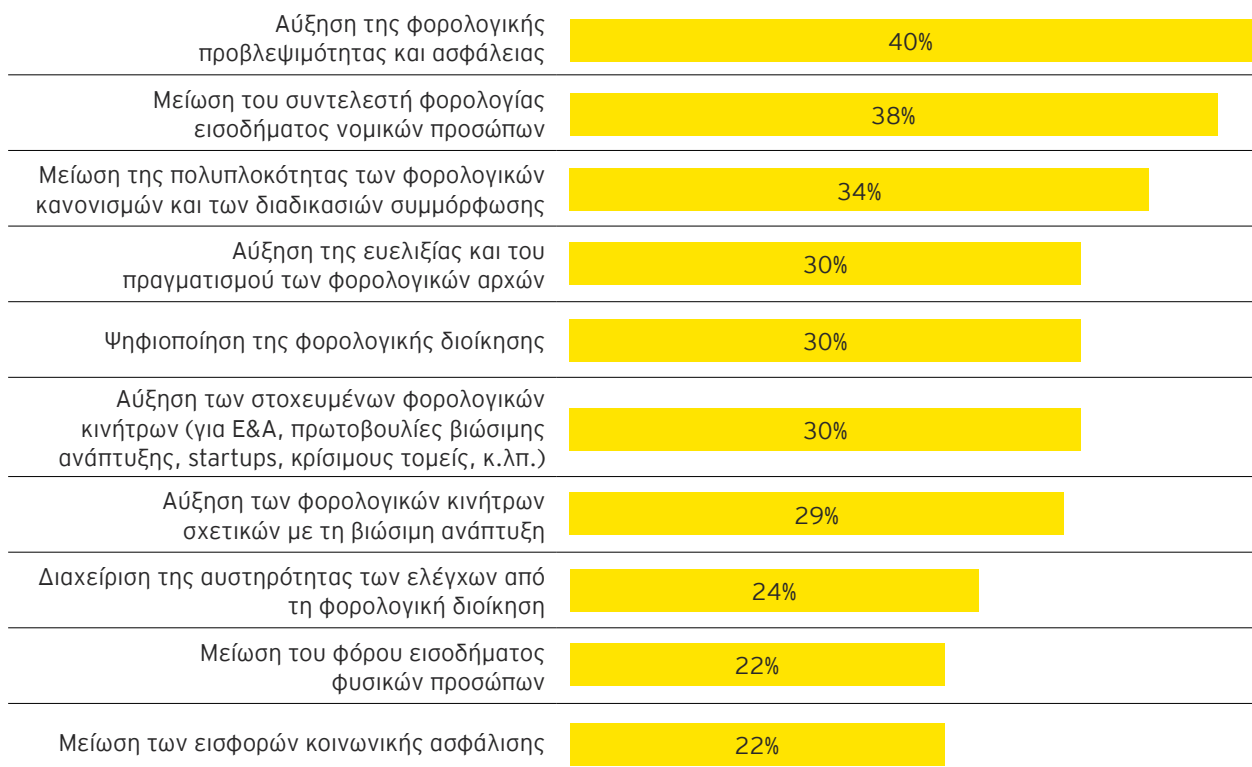
σχετικών με τη βιώσιμη ανάπτυξη (29%). Ειδικότερα σε ό,τι αφορά την ψηφιοποίηση της φορολογικής διοίκησης, είναι σαφές ότι η ουσιαστική πρόοδος που έχει συντελεστεί τα τελευταία χρόνια δεν έχει γίνει ακόμη πλήρως κατανοητή από την επενδυτική κοινότητα.

Μικρότερος αριθμός συμμετεχόντων ανέφεραν επίσης, τη διαχείριση της αυστηρότητας των ελέγχων από τη φορολογική διοίκηση (24%), τη μείωση του φόρου εισοδήματος των φυσικών προσώπων (22%) και των ασφαλιστικών εισφορών (22%).

Η αύξηση της φορολογικής προβλεψιμότητας και βεβαιότητας αποτελεί βασικό ζητούμενο για τις βιομηχανικές επιχειρήσεις του δείγματος (53%), ενώ η μείωση των εταιρικών συντελεστών αποτελεί βασικό ζητούμενο για τις εταιρείες επαγγελματικών υπηρεσιών (47%).

Πώς μπορεί η Ελλάδα να βελτιώσει την ανταγωνιστικότητα του φορολογικού της περιβάλλοντος;

Δείγμα: 250 ερωτηθέντες - 167 εγκατεστημένες στην Ελλάδα, 83 μη εγκατεστημένες στην Ελλάδα

			
Ευρώπη	Πορτογαλία	Ρουμανία	Ιταλία
35%	41%	35%	42%
34%	39%	21%	41%
26%	35%	33%	44%
20%	28%	20%	31%
26%	29%	30%	33%
32%	32%	30%	36%
24%	34%	27%	25%
15%	18%	15%	-
17%	29%	17%	24%
13%	12%	17%	21%

113. Πώς διαμορφώνεται το φορολογικό τοπίο του αύριο στην Ελλάδα;, ΕΥ Ελλάδος, 14 Απριλίου 2025

Βασικές προτεραιότητες για την ενίσχυση της ελκυστικότητας της Ελλάδας

Ζητήθηκε συμπερασματικά από τους συμμετέχοντες να αναφέρουν τους τομείς στους οποίους, κατά την άποψή τους, θα πρέπει να επικεντρωθεί η Ελλάδα για να διατηρήσει την ανταγωνιστική της θέση στην παγκόσμια οικονομία. Στην ερώτηση αυτή έχουν επανααναδιατυπωθεί, φέτος, ορισμένες επιλογές και έχουν προστεθεί νέες, ώστε να αντικατοπτρίζουν τα νέα δεδομένα που προέκυψαν τον τελευταίο χρόνο. Παρά τις αλλαγές αυτές, οι βασικοί άξονες προτεραιοτήτων που προκύπτουν για την Ελλάδα δεν έχουν μεταβληθεί σημαντικά, αν και καταγράφεται μία σχετική μετατόπιση της έμφασης.

Στην πρώτη θέση της κατάταξης βρίσκεται, φέτος, η υποστήριξη στρατηγικών κλάδων της οικονομίας, όπως το Cleantech, η τεχνητή νοημοσύνη, η άμυνα, η τεχνολογία, κ.λπ. (28%). Η επιλογή αυτή, με ελαφρώς διαφορετική διατύπωση (χωρίς αναφορά στην άμυνα, αλλά με έμφαση στην καινοτομία), συμπεριλαμβανόταν μεταξύ των τριών πρώτων προτεραιοτήτων που ανέδειξε η έρευνα από τον πρώτο χρόνο της διεξαγωγής της. Φέτος, αποτελεί την τρίτη δημοφιλέστερη επιλογή στην πανευρωπαϊκή έρευνα (29%) και βρίσκεται στις τρεις πρώτες θέσεις σε όλες τις χώρες που πραγματοποιήθηκε η έρευνα.

Η βελτίωση του εκπαιδευτικού συστήματος και των δεξιοτήτων του ανθρώπινου δυναμικού και η διευκόλυνση

της πρόσβασης σε ανθρώπινο κεφάλαιο, που αναδεικνύονται ως κορυφαία προτεραιότητα τα τελευταία τέσσερα χρόνια, υποχώρησε στη δεύτερη θέση με 26% των αναφορών, από 28% το 2024 και 31% το 2023. Μόλις 9% των ερωτώμενων θεωρούν το ζήτημα αυτό υψηλής προτεραιότητας για την Ευρώπη, ενώ βρίσκεται ψηλά στην ατζέντα στην Ιταλία (29%), την Πορτογαλία (22%) και τη Ρουμανία (31%).

Τρίτη προτεραιότητα αποτελεί η μείωση και απλοποίηση της φορολογίας (25%), με μειωμένες αναφορές σε σχέση με τα προηγούμενα χρόνια. Το ζήτημα προβάλλεται από 20% όσων συμμετείχαν στην πανευρωπαϊκή έρευνα, αλλά υψηλότερα ποσοστά καταγράφονται στη Γαλλία (37%) και την Πορτογαλία (36%).

Η ενίσχυση των μικρομεσαίων επιχειρήσεων προβάλλεται, επίσης, ως προτεραιότητα από 23% των ερωτηθέντων, ιδιαίτερα από τις εγκατεστημένες στην Ελλάδα επιχειρήσεις του δείγματος (25%, έναντι 18% των μη εγκατεστημένων). Πανευρωπαϊκά, η στήριξη των ΜμΕ βρίσκεται στη δεύτερη θέση της κατάταξης με 31% των αναφορών.

Ακολουθούν τρεις επιλογές που συμπεριλήφθηκαν για πρώτη φορά στην έρευνα: η μείωση των εμποδίων στο εμπόριο (21%, έναντι 26% στην Ευρώπη), η υποστήριξη

ξη της ψηφιακής καινοτομίας και ανταγωνιστικότητας (21%), καθώς και η υποστήριξη της περιβαλλοντικής μετάβασης και αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής (19%).

Τη βελτίωση της ποιότητας των προϊόντων της χώρας και της προστιθέμενης αξίας των υπηρεσιών της προτάσσουν 18% των ερωτώμενων, από 9% τα δύο τελευταία χρόνια, ενώ αυξημένο είναι και το ποσοστό όσων δίνουν έμφαση στις επενδύσεις σε μεγάλα έργα υποδομών (17%, από 11% πέρσι και 8% το 2023). Το ίδιο ποσοστό ανέφεραν την ανάγκη μείωσης των τιμών ενέργειας και αύξησης της ενεργειακής αυτάρκειας - αισθητά λιγότερο σε σχέση με το πανευρωπαϊκό δείγμα (32%), παρά το υψηλό κόστος της ενέργειας στη χώρα.

Για το 16%, προτεραιότητα θεωρείται η βελτίωση των κοινωνικών δομών και του συστήματος υγείας, ποσοστό αισθητά αυξημένο σε σχέση με το 2024 (12%) και το 2023 (8%), που συμπίπτει, όμως, με το πανευρωπαϊκό δείγμα. Αντίθετα, η βελτίωση της πρόσβασης σε κεφάλαια για τις επιχειρήσεις θεωρείται χαμηλότερη προτεραιότητα για την Ελλάδα (14%), σε σύγκριση με την Ευρώπη (20%) ή την Πορτογαλία (34%).

Τέλος, λιγότερες αναφορές συγκέντρωσαν ζητήματα όπως η βελτίωση του νομικού συστήματος και της απονομής της δικαιοσύνης (11%), η υποστήριξη των

λιγότερο αναπτυγμένων περιοχών της χώρας (10%), η επένδυση στην ασφάλεια της Ελλάδας (9%), η προστασία των αλυσίδων εφοδιασμού και της βιομηχανικής κυριαρχίας (8%), η μεταρρύθμιση του ρυθμιστικού πλαισίου για τη μείωση της επιβάρυνσης των επιχειρήσεων (8%), και η βελτίωση του γραφειοκρατικού και διοικητικού περιβάλλοντος (8%).

Πρέπει να σημειωθεί ότι, πολλές από τις προτεραιότητες που εντοπίζουν τα στελέχη των ξένων επιχειρήσεων που συμμετείχαν στην έρευνα για τη βελτίωση της ελκυστικότητας της χώρας αναδείχθηκαν και από την πρόσφατη έρευνα της ΕΥ Ελλάδος για την επιχειρηματικότητα¹¹⁴. Μεταξύ άλλων, τις ελλείψεις εξειδικευμένου ανθρώπινου δυναμικού, τις προκλήσεις που δημιουργεί η γραφειοκρατία και η πολυπλοκότητα του ρυθμιστικού περιβάλλοντος, τις ανεπαρκείς υποδομές, την ανάγκη μείωσης των φόρων και απλοποίησης του φορολογικού συστήματος, την πρόσβαση σε χρηματοδότηση, κ.ά.

114. Διαρκής αβεβαιότητα ή ευκαιρία για καινοτομία και ανάπτυξη; Αποκωδικοποιώντας το ελληνικό επιχειρηματικό περιβάλλον, EY Entrepreneurship Barometer Ελλάδα, ΕΥ Ελλάδος, Ιούνιος 2025

Κατά την άποψή σας, πού θα έπρεπε να εστιάσει τις προσπάθειές της η Ελλάδα για να διατηρήσει την ανταγωνιστική της θέση στην παγκόσμια οικονομία; (μέχρι τρεις επιλογές)

Δείγμα: 250 ερωτηθέντες - 167 εγκατεστημένες στην Ελλάδα, 83 μη εγκατεστημένες στην Ελλάδα

		2024	2023	Εγκατε- στημένες στην Ελλάδα	Μη εγκατε- στημένες στην Ελλάδα	 Ευρώπη	 Βέλγιο	 Γαλλία	 Ιταλία	 Πορτογαλία	 Ρουμανία	 Ηνωμένο Βασίλειο
Υποστήριξη στρατηγικών κλάδων (Cleantech, AI, άμυνα, τεχνολογία, κ.λπ.)*	28%	24%	26%	28%	29%	29%	30%	35%	33%	28%	32%	38%
Βελτίωση του εκπαιδευτικού συστήματος και των δεξιοτήτων του ανθρώπινου δυναμικού και διευκόλυνση της πρόσβασης σε ανθρώπινο κεφάλαιο**	26%	28%	31%	26%	25%	9%	13%	15%	29%	22%	31%	13%
Μείωση και απλοποίηση της φορολογίας	25%	27%	28%	26%	23%	20%	20%	37%	18%	36%	21%	21%
Ενίσχυση των μικρομεσαίων επιχειρήσεων	23%	22%	22%	25%	18%	31%	23%	29%	29%	27%	26%	32%
Μείωση των εμποδίων στο εμπόριο	21%	-	-	20%	22%	26%	29%	-	16%	24%	19%	19%
Υποστήριξη της ψηφιακής καινοτομίας και ανταγωνιστικότητας	21%	-	-	23%	17%	21%	23%	30%	19%	21%	23%	13%
Υποστήριξη της περιβαλλοντικής μετάβασης και αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής	19%	-	-	19%	18%	21%	26%	17%	11%	15%	17%	11%
Βελτίωση της ποιότητας των προϊόντων και της προστιθέμενης αξίας των υπηρεσιών	18%	9%	9%	19%	14%	-	-	-	-	-	-	-
Επενδύσεις σε μεγάλα έργα υποδομών	17%	11%	8%	17%	18%	14%	22%	27%	29%	22%	29%	12%
Μείωση των τιμών ενέργειας και αύξηση της ενεργειακής αυτονομίας	17%	-	-	17%	17%	32%	24%	12%	16%	11%	21%	23%
Βελτίωση των κοινωνικών δομών και του συστήματος υγείας	16%	12%	8%	16%	14%	16%	17%	20%	19%	25%	15%	19%
Βελτίωση της πρόσβασης σε κεφάλαια για τις επιχειρήσεις	14%	-	-	14%	13%	20%	23%	17%	17%	34%	13%	12%
Βελτίωση του νομικού συστήματος και της απονομής δικαιοσύνης*	11%	10%	13%	13%	8%	-	-	-	-	-	-	-
Υποστήριξη των λιγότερο αναπτυγμένων περιοχών της χώρας	10%	-	-	6%	17%	13%	8%	8%	-	-	12%	-
Επένδυση στην ασφάλεια της χώρας	9%	-	-	8%	12%	11%	15%	-	-	-	11%	9%
Προστασία των αλυσίδων εφοδιασμού και της βιομηχανικής κυριαρχίας	8%	8%	3%	9%	7%	11%	6%	7%	8%	10%	9%	8%
Μεταρρύθμιση του ρυθμιστικού πλαισίου για τη μείωση της επιβάρυνσης των επιχειρήσεων	8%	-	-	7%	11%	11%	13%	15%	-	26%	18%	13%
Βελτίωση του γραφειοκρατικού και διοικητικού περιβάλλοντος	8%	8%	-	7%	10%	-	-	-	-	-	-	-

*Σημειώνεται ότι τα προηγούμενα χρόνια η συγκεκριμένη επιλογή δινόταν ως «Υποστήριξη κλάδων υψηλής τεχνολογίας και καινοτομίας (καθαρή τεχνολογία, κ.ά.).

**Σημειώνεται ότι από το 2024 αυτή η επιλογή αποτελεί συγχώνευση δύο επιλογών των προηγούμενων ετών: τη βελτίωση του εκπαιδευτικού συστήματος και των δεξιοτήτων του ανθρώπινου δυναμικού και τη διευκόλυνση της πρόσβασης σε ανθρώπινο κεφάλαιο.

Συμπεράσματα και Προτάσεις

5

Η Ευρώπη αποτελεί την τρίτη μεγαλύτερη οικονομία στον κόσμο ενώ, σύμφωνα με τα στελέχη που συμμετείχαν στην ευρωπαϊκή έρευνα, τα βασικά της συγκριτικά πλεονεκτήματα είναι το μέγεθος και η ανάπτυξη της αγοράς (διαθέτει πάνω από 500 εκατομμύρια καταναλωτές), η ποιότητα των υποδομών, οι πολιτικές της για τη βιώσιμη ανάπτυξη, τα επίπεδα της καινοτομίας και της έρευνας και ανάπτυξης, καθώς και το ρυθμιστικό περιβάλλον.

Ωστόσο, οι ΑΞΕ στην Ευρώπη υποχώρησαν κατά 19% από το 2017, και κατά 5% τον τελευταίο χρόνο. Στην κάμψη των επενδύσεων οδήγησαν οι χαμηλοί ρυθμοί ανάπτυξης σε σύγκριση με τις ΗΠΑ και την Κίνα, η συνεχιζόμενη απώλεια ανταγωνιστικότητας της ευρωπαϊκής οικονομίας, η αδυναμία των ευρωπαϊκών επιχειρήσεων να αξιοποιήσουν πλήρως την ψηφιακή επανάσταση, και ο αντίκτυπος του συνεχιζόμενου πολέμου στην Ουκρανία στην ενεργειακή ασφάλεια και το κόστος της ηλεκτρικής ενέργειας. Στους παράγοντες αυτούς ήρθε να προστεθεί ο εντεινόμενος ανταγωνισμός με τις Ηνωμένες Πολιτείες, καθώς και οι δηλώσεις της νέας αμερικανικής κυβέρνησης περί πιθανής απεμπλοκής των ΗΠΑ από την ασφάλεια της Ευρώπης.

Στο περιβάλλον αυτό, η βάση δεδομένων EIM της ΕΥ κατέγραψε την τελευταία πενταετία περισσότερες επενδύσεις στην Ελλάδα, από όσες είχαν πραγματοποιηθεί, αθροιστικά, τις δύο δεκαετίες που προηγήθηκαν. Συγχρόνως, οι αντιλήψεις της επενδυτικής κοινότητας για την ελκυστικότητα της χώρας, όπως τις καταγράφει η έρευνα, παραμένουν θετικές, με κρίσιμους δείκτες να βελτιώνονται διαχρονικά.

Οι διαπιστώσεις αυτές δεν επιτρέπουν εφησυχασμό. Αντίθετα, περιγράφουν μία σύνθετη πρόκληση για την Ελλάδα. Από μία ευρωπαϊκή «πίτα» που συρρικνώνεται, πρέπει να αποσπάσει ένα σημαντικά μεγαλύτερο μερίδιο, την ώρα που μια σειρά από ανταγωνιστικές οικονομίες

διεκδικούν, και αυτές, περισσότερες επενδύσεις, ξεκινώντας μάλιστα από ένα ισχυρότερο σημείο εκκίνησης. Παράλληλα, χρειάζεται να συμβάλει, στο μέτρο των δυνάμεών της και σε συνεργασία με τους εταίρους της, στη διαμόρφωση των πολιτικών που θα επιτρέψουν στην Ευρώπη να ανακτήσει τη θέση που της αναλογεί στον παγκόσμιο επενδυτικό χάρτη.

Οι απόψεις που έχουν καταθέσει οι εκπρόσωποι της παγκόσμιας επενδυτικής κοινότητας, μέσω της έρευνας της ΕΥ τα τελευταία επτά χρόνια, δείχνουν την κατεύθυνση στην οποία πρέπει να κινηθεί η Ελλάδα για να διατηρήσει και να ενισχύσει την ελκυστικότητά της. Με βάση τα ευρήματα αυτά, αλλά και την εμπειρία των ανθρώπων της ΕΥ από την καθημερινή επαφή με ελληνικές και ξένες επιχειρήσεις, καθώς και δυνητικούς επενδυτές, έχουμε καταθέσει τα τελευταία χρόνια μία σειρά από προτάσεις. Οι προτάσεις αυτές καλύπτουν ένα ευρύ φάσμα θεματικών ενότητων, όπως η άρση των γραφειοκρατικών εμποδίων, η πρόσβαση σε χρηματοδότηση και τα πακέτα τόνωσης της οικονομίας, η κυκλική οικονομία, η καθαρή ενέργεια και η βιώσιμη ανάπτυξη, το ανθρώπινο κεφάλαιο και η εργασία του μέλλοντος, η επιτάχυνση της απονομής της δικαιοσύνης, η μεγέθυνση των μικρομεσαίων επιχειρήσεων και η τόνωση της εξωστρέφειας, η υποστήριξη του τομέα της τεχνολογίας, η διαχείριση κρίσεων και η υγεία, η ενίσχυση των επενδύσεων στην περιφέρεια, η δημόσια διοίκηση και η επικοινωνία στο εξωτερικό, η έρευνα και ανάπτυξη, η βιομηχανία και τα logistics, αλλά και η φορολογία και η θωράκιση της χώρας απέναντι στην κλιματική αλλαγή.

Σε πολλές από αυτές τις ενότητες έχουν γίνει πολλά και σημαντικά βήματα τα τελευταία χρόνια από την Πολιτεία, ενώ άλλες ακόμη παραμένουν επίκαιρες. Οι προτάσεις που ακολουθούν αντικατοπτρίζουν τις σημερινές προκλήσεις που έχουν δημιουργηθεί από το μεταβαλλόμενο παγκόσμιο περιβάλλον, αλλά και τις τεχνολογικές εξελίξεις που επηρεάζουν κρίσιμους τομείς της οικονομίας.

01 Στοχευμένες κλαδικές στρατηγικές

Όταν ρωτήθηκαν οι συμμετέχοντες στην έρευνα σε ποιους τομείς θα πρέπει να επικεντρωθεί η Ελλάδα για να διατηρήσει την ανταγωνιστική της θέση στην παγκόσμια οικονομία, κατέταξαν στην πρώτη θέση την υποστήριξη στρατηγικών κλάδων της οικονομίας. Πράγματι, στην Ευρώπη, αλλά και σε ολόκληρο τον κόσμο, υπάρχει, πλέον, μία ευρεία συναίνεση ότι απαιτούνται κυβερνητικές παρεμβάσεις και συνεργασία με τον ιδιωτικό τομέα για την προστασία και την ενίσχυση κρίσιμων κλάδων της οικονομίας. Αφενός για να μειωθεί η εξάρτηση από εισαγωγές κρίσιμων αγαθών από μη φιλικές ή αναξιόπιστες χώρες και, αφετέρου, για να τονωθούν κλάδοι που θεωρούνται κρίσιμοι για τη μακροπρόθεσμη ανάπτυξη και την ανθεκτικότητα της οικονομίας. Ο Νόμος για τη Μείωση του Πληθωρισμού στις ΗΠΑ (IRA) και η Πρωτοβουλία “Belt and Road” της Κίνας σχεδιάστηκαν ακριβώς με αυτούς τους στόχους. Είναι σημαντικό ότι ο ιδιωτικός τομέας φαίνεται να κατανοεί την αναγκαιότητα αυτή. Σύμφωνα με την έρευνα της EY-Parthenon, CEO Outlook Pulse του 2024, 82% των CEOs παγκοσμίως δηλώνουν πρόθυμοι να συμμετάσχουν σε πρωτοβουλίες που θα ενίσχυαν την εθνική αυτονομία και ανθεκτικότητα¹¹⁵.

Στην περίπτωση της Ελλάδας, προτεραιότητα θα πρέπει να δοθεί τόσο στους κλάδους όπου η χώρα διαθέτει συγκριτικό πλεονέκτημα, όσο και σε εκείνους οι οποίοι μπορούν να συνεισφέρουν στην καινοτομία, τον ψηφιακό μετασχηματισμό, τη βιώσιμη ανάπτυξη και την εξωστρέφεια, και δημιουργούν καλά αμειβόμενες θέσεις εργασίας.

Η Ελλάδα καλείται να διαμορφώσει στοχευμένες κλαδικές στρατηγικές, ώστε να προσελκύσει επενδύσεις υψηλής προστιθέμενης αξίας και να ενισχύσει την ανθεκτικότητα της οικονομίας της.

Για να γίνει αυτό, θα πρέπει να εντοπίσει και να προσεγγίσει τις μεγάλες επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στους τομείς αυτούς, να χαρτογραφήσει τις ανάγκες τους, και να προχωρήσει στις απαραίτητες παρεμβάσεις που θα καταστήσουν τη χώρα έναν ελκυστικό προορισμό για επενδύσεις. Ενδεικτικά αναφέρονται:

Τεχνολογία και καινοτομία

Η τεχνολογική ανάπτυξη και η καινοτομία βρίσκονται στον πυρήνα του νέου παραγωγικού μοντέλου που έχει ανάγκη η χώρα και αποτελούν τους καταλύτες για τον

115. EY CEO Outlook Pulse, Απρίλιος 2024

ψηφιακό μετασχηματισμό, την ενίσχυση της εξωστρέφειας και τη βιώσιμη ανάπτυξη.

- Δημιουργία hubs, τεχνολογικών πάρκων και οικοσυστημάτων καινοτομίας γύρω από πανεπιστήμια και ερευνητικά κέντρα.
- Ενίσχυση φορολογικών κινήτρων για επενδύσεις στην καινοτομία και την εγκατάσταση κέντρων E&A διεθνών εταιρειών στην Ελλάδα.
- Σύνδεση της έρευνας με την παραγωγή (π.χ., τεχνητή νοημοσύνη, biotech, green tech).
- Ενίσχυση της πρόσβασης σε κεφάλαια venture capital (επιχειρηματικού κινδύνου), private equities (ιδιωτικά επενδυτικά κεφάλαια) και angel investors για startups και scaleups.
- Κίνητρα για επαναπατρισμό Ελλήνων επιστημόνων και προσέλκυση διεθνούς ταλέντου.

Ανανεώσιμες πηγές ενέργειας (ΑΠΕ)

Η χώρα διαθέτει ισχυρό συγκριτικό πλεονέκτημα στην ηλιακή και αιολική ενέργεια, το οποίο θα πρέπει να αξιοποιηθεί περαιτέρω για να μειωθεί η εξάρτηση από ορυκτά καύσιμα και τις εισαγόμενες πηγές ενέργειας, αλλά και να υποστηριχτεί η πράσινη μετάβαση της οικονομίας.

- Επιτάχυνση αδειοδοτήσεων για τη σύνδεση νέων ΑΠΕ στο δίκτυο σε συνδυασμό με δυνατότητα αποθήκευσης ενέργειας.
- Προτεραιοποίηση σύνδεσης έργων αιολικής ενέργειας στο δίκτυο, για την επίτευξη των εθνικών στόχων και την επιπλέον ανάπτυξη της αγοράς πράσινης ενέργειας από τις ενεργοβόρες εταιρείες της χώρας.
- Επενδύσεις σε συστήματα αποθήκευσης ενέργειας (μπαταρίες), έξυπνα δίκτυα και ηλεκτροκίνηση.
- Παροχή επενδυτικών κινήτρων για την ανάπτυξη νέων τεχνολογιών καυσίμων, και παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας και θερμότητας (βιομεθάνιο, υδρογόνο), με αξιοποίηση των ΑΠΕ (φωτοβολταϊκά, αιολικά).
- Δημιουργία κινήτρων για μικροπαραγωγούς και ενεργειακές κοινότητες.
- Προσέλκυση στρατηγικών επενδυτών μέσω σταθερού ρυθμιστικού πλαισίου.
- Ευθυγράμμιση με την Πράσινη Συμφωνία της ΕΕ: Ανάδειξη της Ελλάδας σε περιφερειακό ηγέτη καθαρών ενεργειακών έργων, επιλέξιμων για ευρωπαϊκή και ιδιωτική χρηματοδότηση.

Άποψη

Νίκη Κεραμέως
Υπουργός Εργασίας και Κοινωνικής
Ασφάλισης

Ποιες κινήσεις απαιτείται να γίνουν ώστε να ενισχυθεί η ελκυστικότητα της χώρας ως περιφερειακό talent pool σε κρίσιμες δεξιότητες όπως η τεχνολογία, η τεχνητή νοημοσύνη και η βιώσιμη ανάπτυξη;

Οι δεξιότητες και η ανάγκη σε εξειδικευμένο προσωπικό αποτελούν τα δύο βασικά ζητούμενα για την αγορά εργασίας σε παγκόσμιο επίπεδο τα τελευταία χρόνια, τάση η οποία ενισχύεται περαιτέρω στο πλαίσιο της ανάπτυξης της Τεχνητής Νοημοσύνης. Η Ελλάδα ανταποκρινόμενη στις προκλήσεις που ανακύπτουν, έχει εκπονήσει σχέδιο δράσης προκειμένου να λειτουργήσει ως δεξαμενή ταλέντων σε κρίσιμες δεξιότητες. Μέσω του Μηχανισμού Διάγνωσης Αναγκών της Αγοράς Εργασίας καθίσταται δυνατός ο εντοπισμός των δεξιοτήτων που έχουν, και θα έχουν στο μέλλον, μεγάλη ζήτηση. Με τη χρήση επιμορφωτικών προγραμμάτων δίνουμε στους εργαζόμενους τα εφόδια που χρειάζονται. Από τα σημαντικότερα είναι αυτά που προσφέρουν upskilling και reskilling σε ψηφιακές

και πράσινες δεξιότητες - για τις οποίες υπάρχει μεγάλη ζήτηση αυτή τη στιγμή - αλλά και προγράμματα επικεντρωμένα στην τεχνητή νοημοσύνη. Παράλληλα, η Δημόσια Υπηρεσία Απασχόλησης συνεργάζεται με μεγάλες τεχνολογικές εταιρείες για την εκπαίδευση των εργαζόμενων, ενώ σημαντικές είναι και οι δράσεις εξωστρέφειας που πραγματοποιούμε σε χώρες του εξωτερικού, προκειμένου να επαναπατρίσουμε τα λαμπρά ελληνικά μυαλά που έφυγαν τα χρόνια της κρίσης. Η επιστροφή τους αναμένεται να δώσει ακόμη μεγαλύτερη ώθηση στην οικονομία και την ανταγωνιστικότητα της χώρας, και οι ίδιοι μπορούν να ενισχύσουν τη μαγιά για τη δημιουργία μιας νέας γενιάς ελληνικών ταλέντων - απάντηση στις ανάγκες της σύγχρονης αγοράς εργασίας.

Φαρμακοβιομηχανία

Η φαρμακοβιομηχανία αποτελεί έναν από τους δυναμικότερους και πιο εξωστρεφείς κλάδους της ελληνικής οικονομίας, καθώς συμβάλλει σημαντικά στο ΑΕΠ, ενισχύει την απασχόληση με θέσεις υψηλής εξειδίκευσης, προωθεί την έρευνα και την καινοτομία σε συνεργασία με πανεπιστήμια και ερευνητικά κέντρα, και ενδυναμώνει την εξαγωγική δραστηριότητα της χώρας με προϊόντα υψηλής προστιθέμενης αξίας.

- Στήριξη εγχώριας παραγωγής και εξαγωγών γενόσημων και καινοτόμων φαρμάκων.
- Κίνητρα για δημιουργία κέντρων E&A και συνεργασίες με πανεπιστήμια.
- Ψηφιοποίηση της παραγωγής και ενίσχυση της ποιότητας μέσω τεχνολογιών Industry 4.0.
- Προώθηση της Ελλάδας ως κόμβου κλινικών δοκιμών στην ΕΕ.

Τουρισμός 2.0

Οι συμμετέχοντες στην έρευνα εξακολουθούν να θεωρούν τον τουρισμό ως τον κεντρικό πυλώνα ανάπτυξης της χώρας. Ωστόσο, είναι απαραίτητη η μετάβαση σε ένα νέο πρότυπο τουριστικής ανάπτυξης που θα ενσωματώνει την τεχνολογία, τη βιωσιμότητα και την εμπειρία του επισκέπτη, μετασχηματίζοντας το παραδοσιακό τουριστικό προϊόν σε ένα πιο καινοτόμο και ανταγωνιστικό πλαίσιο που θα ενισχύει την περιφερειακή ανάπτυξη, θα προσελκύει ποιοτικότερο τουρισμό και θα επιμηκύνει την τουριστική περίοδο.

- Επενδύσεις σε εναλλακτικές μορφές τουρισμού, όπως ο οικότουρισμός, ο αγροτουρισμός, ο ιατρικός, ο θρησκευτικός και ο πολιτιστικός τουρισμός.
- Ενίσχυση της αειφορίας στον τουριστικό κλάδο: νέο σύστημα περιβαλλοντικής αξιολόγησης/κατάταξης ξενοδοχείων, ενοικιαζόμενων/επιπλωμένων δωματίων αναφορικά με την εφαρμογή πρακτικών αειφορίας.
- Αξιοποίηση/ενίσχυση των μέσων κοινωνικής δικτύωσης στην προώθηση του ελληνικού τουρισμού, πρακτική που ήδη εφαρμόζεται με σημαντικά αποτελέσματα από συμμετέχοντες της αγοράς.
- Μέτρα αντιμετώπισης του φαινομένου του υπερτουρισμού στη χώρα, μέσω παροχής κινήτρων και ανάπτυξης υποδομών για την περαιτέρω επιμήκυνση της τουριστικής περιόδου, ανάδειξης εναλλακτικών τουριστικών προορισμών, καθώς και ενίσχυσης του τουρισμού σε ορεινές περιοχές και του χειμερινού τουρισμού.

Αμυντική βιομηχανία

Η αμυντική βιομηχανία διαδραματίζει καίριο ρόλο στην ενίσχυση της στρατηγικής αυτονομίας της χώρας, αλλά και στην οικονομική ανάπτυξη, καθώς στηρίζει την έρευνα και την καινοτομία σε τομείς υψηλής τεχνολογίας και προσφέρει σημαντικές δυνατότητες για εξαγωγική δραστηριότητα και διεθνείς συνεργασίες.

- Επανεκκίνηση της ελληνικής αμυντικής βιομηχανίας μέσω συμπράξεων με διεθνείς εταιρείες. Η καλύτερη προσέγγιση για το θέμα αυτό θα ήταν:
 - Μέσω συμμετοχής της ελληνικής αμυντικής βιομηχανίας στην εφοδιαστική αλυσίδα των εταιρειών που θα αναλάβουν να προμηθεύσουν τις ελληνικές ένοπλες δυνάμεις με αμυντικά συστήματα, π.χ., μέσω του προγράμματος SAFE.
 - Η συμμετοχή της ελληνικής αμυντικής βιομηχανίας σε συνεργατικά προγράμματα συγχρηματοδοτούμενα από την ΕΕ.
- Δημιουργία συστημάτων μεταφοράς τεχνογνωσίας και συμπαραγωγής, με μακροπρόθεσμες συνεργασίες και όχι μόνο επικεντρωμένες στις ελληνικές αμυντικές προμήθειες.
- Επενδύσεις σε κρίσιμες τεχνολογίες όπως drones, τεχνητής νοημοσύνης, κυβερνοασφάλειας και αισθητήρων.
- Σύνδεση της έρευνας για την άμυνα με πανεπιστήμια και startups για την ανάπτυξη τεχνολογιών διπλής χρήσης (πολιτικές και στρατιωτικές εφαρμογές).

Τηλεπικοινωνίες και ψηφιακές υποδομές

Όπως και στις προηγούμενες έρευνες, οι επενδύσεις στις ψηφιακές υποδομές αναγνωρίζονται ως βασική προτεραιότητα για την ενίσχυση της ανταγωνιστικής θέσης της χώρας, καθώς αποτελούν προϋπόθεση για την ανάπτυξη όλων των άλλων κλάδων της οικονομίας.

- Επιτάχυνση της ανάπτυξης δικτύων 5G και οπτικών ινών σε όλη τη χώρα.
- Κίνητρα για την εγκατάσταση data centers και υποθαλάσσιων καλωδιακών συνδέσεων.
- Προώθηση της ψηφιακής ωριμότητας των μικρομεσαίων επιχειρήσεων και της συμμετοχής των πολιτών στην ψηφιακή οικονομία.
- Δημιουργία κόμβων τεχνολογίας διεθνών εταιρειών στην Ελλάδα.

Εφοδιαστική αλυσίδα και logistics

Ο επανασχεδιασμός των παγκόσμιων εφοδιαστικών αλυσίδων, και ειδικότερα οι τάσεις του reshoring και του nearshoring, που αναπτύχθηκαν τα τελευταία χρόνια, αναδεικνύουν ένα σημαντικό συγκριτικό πλεονέκτημα της χώρας, λόγω της γεωγραφικής της θέσης, που δεν έχει ακόμη αξιοποιηθεί επαρκώς.

- Περαιτέρω εκσυγχρονισμός των λιμανιών Πειραιά και Θεσσαλονίκης, και αναβάθμιση των μικρότερων λιμανιών (Αλεξανδρούπολη, Πάτρα, Ηγουμενίτσα, Βόλος, Ηράκλειο).
- Βελτίωση σιδηροδρομικών συνδέσεων από τα λιμάνια προς τα Βαλκάνια και την Κεντρική Ευρώπη.
- Στήριξη συνολικά του κλάδου των logistics για την ανάπτυξη πολύ μεγάλων εγκαταστάσεων εντός των βιομηχανικών περιοχών, καθώς και την πλήρη αυτοματοποίησή του, αντί της επιδότησης μικρών ιδιωτικών αποθηκευτικών εγκαταστάσεων διάσπαρτων στην Ελλάδα και, κυρίως, εκτός των βιομηχανικών περιοχών.
- Επιτάχυνση της κατασκευής και λειτουργίας των μεγάλων εμπορευματικών κέντρων (Στρατόπεδο Γκόνου, Θριάσιο 1 & 2) και της ανάπτυξης του πάρκου μεταφορικών εταιρειών στη Φυλή και δημιουργία ζωνών logistics σε στρατηγικά σημεία.
- Απλοποίηση τελωνειακών διαδικασιών και ψηφιοποίηση μεταφορών.
- Ανάδειξη της Ελλάδας σε πύλη της Νοτιοανατολικής Ευρώπης προς τη Μέση Ανατολή και την Ασία, με επιθετικό και τεκμηριωμένο μάρκετινγκ. Με τον ίδιο τρόπο, το Holland International Distribution Council (HIDC) έχει διαμορφώσει στις συνειδήσεις των εταιρειών του κόσμου την πεποίθηση ότι τα λιμάνια και οι hinterland logistics υποδομές της Ολλανδίας είναι αυτές που πρέπει να αξιοποιούνται για την είσοδο και την έξοδο των προϊόντων της Βόρειας και Κεντρικής Ευρώπης, προς και από τις αγορές όλου του κόσμου.

Αγροδιατροφή

Με την αξιοποίηση της καινοτομίας και της τεχνολογίας, δημιουργούνται σήμερα οι προϋποθέσεις για να αυξηθεί η συμμετοχή του πρωτογενούς τομέα στο ΑΕΠ της χώρας και να ενισχυθεί σημαντικά η εξωστρέφειά του.

- Επανεξέταση της στρατηγικής των επιχειρήσεων του κλάδου και αναδιαμόρφωση της πρότασης αξίας προς τους καταναλωτές, με έμφαση στα προϊόντα υψηλής διατροφικής αξίας, και τα υγιεινά προϊόντα.

- Στήριξη εξαγωγών προϊόντων Προστατευόμενης Ονομασίας Προέλευσης και Προστατευόμενης Γεωγραφικής Ένδειξης (ΠΟΠ/ΠΓΕ).
- Ενίσχυση της εξωστρέφειας μέσω της ανάπτυξης κοινής εμποροδιανεμητικής πλατφόρμας. Η Cooperative Greek Exporters SA, που ανέπτυξε πρόσφατα η Εθνική Ένωση Αγροτικών Συνεταιρισμών (ΕΘΕΑΣ), αποτελεί μία καλή πρακτική που μπορεί να συμβάλει στην ανάπτυξη των εξαγωγών αγροτικών και κτηνοτροφικών προϊόντων.
- Ενίσχυση του branding, μέσω της δημιουργίας ενιαίας εθνικής ταυτότητας των αγροτικών προϊόντων, της εκπαίδευσης των παραγωγών και των μικρομεσαίων επιχειρήσεων και της πιστοποίησης και πλήρους ικνηλασιμότητας, από την προέλευση και την καλλιέργεια, μέχρι την αποθήκευση, τη μεταφορά και τη διανομή, με τη χρήση τεχνολογιών blockchain ή QR codes.
- Επενδύσεις σε αγροτεχνολογία με την προώθηση καινοτομιών στη γεωργία ακριβείας, τη διαχείριση νερού, καθώς και τις βιώσιμες πρακτικές παραγωγής και καλλιέργειας.
- Δημιουργία συνεργατικών σχημάτων παραγωγών και μεταποιητών.
- Διασύνδεση πρωτογενούς τομέα με τον τουρισμό, τον πολιτισμό και τη γαστρονομία.
- Παρεμβάσεις για τη δραστική μείωση της σπατάλης των τροφίμων - σήμερα πετιούνται πάνω από δύο εκατομμύρια τόνοι τροφίμων ετησίως στην Ελλάδα, ή περίπου 200 κιλά ανά άτομο.

02 Τεχνητή νοημοσύνη (AI)

Μεταξύ των έργων ΑΞΕ που κατέγραψε το EIM για το 2024 στην Ελλάδα, 26% έναντι 15% πανευρωπαϊκά, κατευθύνθηκαν στον κλάδο του λογισμικού και των υπηρεσιών πληροφορικής. Την ίδια ώρα, ένας στους τρεις συμμετέχοντες στην έρευνα (34%, έναντι 26% στο σύνολο της Ευρώπης) ανέφερε την αξιοποίηση των ευκαιριών που δημιουργούν οι νέες τεχνολογίες μεταξύ των λόγων για τη δημιουργία ή την επέκταση δραστηριοτήτων στην Ελλάδα.

Σήμερα, η τεχνητή νοημοσύνη είναι η ψηφιακή τεχνολογία με τη μεγαλύτερη προοπτική να ενισχύσει την ελκυστικότητα της Ελλάδας για τους ξένους επενδυτές και, παράλληλα, να συμβάλει στην ανταγωνιστικότητα της οικονομίας της. Δεν είναι τυχαίο ότι, 63% των ερωτώμενων πιστεύουν ότι η προσέγγιση της χώρας προς την τεχνητή νοημοσύνη τα τελευταία τρία χρόνια ενίσχυσε την ελκυστικότητά της ως επενδυτικού προορισμού.

Ωστόσο, οι επιδόσεις της Ελλάδας μέχρι σήμερα σε ό,τι αφορά τη διεύθυνση και ανάπτυξη της τεχνητής νοημοσύνης υπολείπονται πολλών ανταγωνιστριών χωρών. Το Global AI Index κατατάσσει την Ελλάδα στην 21η μεταξύ των εταίρων της στην ΕΕ και στην 42η θέση μεταξύ 83 χωρών παγκοσμίως, με σχετικά καλύτερες επιδόσεις ως προς το ταλέντο (31η), την έρευνα (30η) και την εμπορική αξιοποίηση (31η)¹¹⁶. Το Government AI Readiness Index 2024 κατατάσσει τη χώρα στην 59η θέση, μεταξύ 188 χωρών, με βαθμολογία 57,7/100¹¹⁷.

Όταν ρωτήθηκαν τα στελέχη που συμμετείχαν στην έρευνα για τους τομείς στους οποίους πρέπει να εστιάσει η χώρα για να βελτιώσει την ελκυστικότητά της για επενδύσεις στην τεχνητή νοημοσύνη, ανέδειξαν πέντε βασικές προτεραιότητες:

Ενίσχυση των τεχνολογικών υποδομών

Αυτό περιλαμβάνει την εγκατάσταση κέντρων δεδομένων (data centers) και High Performance Computing (HPC), την επέκταση του δικτύου 5G και internet υψηλών ταχυτήτων, ιδιαίτερα σε βιομηχανικές περιοχές, και την πρόσβαση σε φθηνή, πράσινη ενέργεια για τη λειτουργία μεγάλων υπολογιστικών υποδομών, που είναι απαραίτητες για τη λειτουργία Large Language Models (LLMs). Το γεγονός ότι 14% των επενδύσεων του 2024

116. The Global AI Index, Tortoise media, 2024
117. Government AI Readiness Index - Oxford Insights

αφορούσε internet data centers είναι εξαιρετικά ενθαρρυντικό. Η επιτάχυνση της αδειοδότησης και η άρση εμποδίων για εγκατάσταση νέων data centers θα συμβάλει στην προσέλκυση και νέων παρόμοιων επενδύσεων.

Υποστήριξη startup επιχειρήσεων

Πέραν της ανάγκης γενναίων φορολογικών κινήτρων, είναι σκόπιμο να εξεταστεί η επιδότηση μισθοδοσίας εξειδικευμένου AI προσωπικού, κατά το πρότυπο της Ιρλανδίας και της Πορτογαλίας.

Παράλληλα, μπορούν να δημιουργηθούν θεματικά AI hubs, όπως, για παράδειγμα, AI in Health στην Πάτρα, AI & Defense στην Αθήνα, AI for Shipping στον Πειραιά. Επιπρόσθετα, θα πρέπει να επιδιωχθούν συνέργειες με πανεπιστήμια και ερευνητικά κέντρα, όπως το Εθνικό Κέντρο Έρευνας Φυσικών Επιστημών «Δημόκριτος» και μεγάλες εταιρείες.

Με δεδομένο ότι οι εταιρείες AI αποφεύγουν αγορές με νομική ασάφεια ή βραδυκίνητο δημόσιο τομέα είναι σκόπιμο, επίσης, να δημιουργηθούν AI sandbox environments, δηλαδή προστατευμένα περιβάλλοντα ελεγχόμενης δοκιμής για την τεχνητή νοημοσύνη, όπου εταιρείες και οργανισμοί μπορούν να αναπτύσσουν, να δοκιμάζουν και να αξιολογούν νέες εφαρμογές τεχνητής νοημοσύνης υπό εποπτευόμενες και ελεγχόμενες συνθήκες, βασισμένες σε ένα ξεκάθαρο νομικό πλαίσιο.

Βελτίωση των τεχνολογικών δεξιοτήτων του ανθρώπινου δυναμικού

Το ευρύτερο ζήτημα του χάσματος των δεξιοτήτων, που εμφανίζεται ιδιαίτερα έντονο στην Ελλάδα, αναπτύσσεται στην ενότητα «Αντιμετώπιση των ελλείψεων σε ανθρώπινες δεξιότητες» του κεφαλαίου αυτού. Ειδικότερα, σε ό,τι αφορά την τεχνητή νοημοσύνη, είναι απαραίτητη η δημιουργία μεταπτυχιακών και προγραμμάτων κατάρτισης AI σε συνεργασία με ξένα πανεπιστήμια, αλλά και η καθιέρωση υποχρεωτικών μονάδων/τμημάτων τεχνητής νοημοσύνης (AI modules/departments) στις τεχνικές σχολές και τα Πολυτεχνεία.

Άποψη

Δημήτρης Παπαστεργίου
Υπουργός Ψηφιακής Διακυβέρνησης και Τεχνητής Νοημοσύνης

Πρόσφατα το Υπουργείο Ψηφιακής Διακυβέρνησης μετονομάστηκε με την προσθήκη και της Τεχνητής Νοημοσύνης, ενώ δημιουργήθηκε και Ειδική Γραμματεία Τεχνητής Νοημοσύνης και Διακυβέρνησης Δεδομένων. Ποιοι οι στόχοι αυτών των ενεργειών και πώς μπορούν να επιδράσουν στην προσέλκυση επενδύσεων;

Η μετονομασία αναδεικνύει σίγουρα τη σημασία που αποδίδει η Κυβέρνηση στην ΤΝ, τον στρατηγικό της ρόλο στην επόμενη σελίδα του ψηφιακού μετασχηματισμού, καθώς και την ανάγκη για οργανωμένη δράση σε επίπεδο πολιτικών και υποδομών. Θα χρησιμοποιήσουμε την ΤΝ σε κάθε τομέα που μπορεί να αναβαθμίσει την καθημερινότητα των πολιτών και των επιχειρήσεων. Αυτήν τη στρατηγική έρχεται να υπηρετήσει και η Ειδική Γραμματεία Τεχνητής Νοημοσύνης και Διακυβέρνησης Δεδομένων, που θα έχει κεντρικό ρόλο στην υλοποίηση έργων και πολιτικών ΤΝ και θα διασφαλίζει την υπεύθυνη χρήση δεδομένων.

Μεθοδικά χτίζουμε ένα οικοσύστημα ΤΝ που ανοίγει νέους ορίζοντες προόδου για τη χώρα. Με την ανάπτυξη του AI Factory “Pharos” γύρω από έναν από τους ισχυ-

ρότερους υπερυπολογιστές της Ευρώπης, τον «ΔΑΙΔΑΛΟ», θα δώσουμε την ευκαιρία σε δημόσιους φορείς, πανεπιστήμια και startups να αξιοποιήσουν την ΤΝ και να εξελίξουν χρήσιμες εφαρμογές, προσφέροντας πρόσβαση σε υποδομές αιχμής, δεδομένα και εξειδικευμένο ανθρώπινο δυναμικό. Επιπλέον, με την πρότασή μας για την επέκταση του “Pharos” στη Δυτική Μακεδονία, στοχεύουμε στη δημιουργία μιας κοιτίδας ΤΝ και στη Βόρεια Ελλάδα.

Μέσα από αυτές τις στρατηγικές επενδύσεις, η Ελλάδα στέλνει ένα σαφές μήνυμα διεθνώς: διαθέτουμε τις υποδομές, τη βούληση και το ανθρώπινο κεφάλαιο για να υποδεχτούμε και να υποστηρίξουμε ποιοτικές επενδύσεις στον τομέα της τεχνητής νοημοσύνης.

Παράλληλα, πρέπει να ενισχυθούν τα κίνητρα για τον επαναπατρισμό Ελλήνων ερευνητών και μηχανικών AI και digital nomads από το εξωτερικό, μέσω φορολογικών κινήτρων, fast-track visa, πακέτων υποστήριξης μετεγκατάστασης, κ.λπ.

Προώθηση δεοντολογικών προτύπων για την υπεύθυνη χρήση του AI

Η Συμβουλευτική Επιτροπή για την Τεχνητή Νοημοσύνη, που συστάθηκε το 2023, παρουσίασε τον Νοέμβριο του 2024 το σχέδιο για τη μετάβαση της Ελλάδας στην εποχή της Τεχνητής Νοημοσύνης¹¹⁸.

Καθώς η Ελλάδα εξακολουθεί να υστερεί σε σχέση με άλλες χώρες της ΕΕ ως προς το θεσμικό και στρατηγικό πλαίσιο AI, είναι επείγον, με βάση την εθνική στρατηγική που περιγράφεται στο σχέδιο, να δημιουργηθεί το απαραίτητο ρυθμιστικό πλαίσιο, εναρμονισμένο με τους ευρωπαϊκούς κανονισμούς και οδηγίες, που θα υποστηρίξει την καινοτομία, αντιμετωπίζοντας, παράλληλα, τα μείζονα ηθικά ζητήματα δεοντολογίας, ιδιωτικότητας και ασφάλειας.

Στο πλαίσιο αυτό, είναι απαραίτητη η εφαρμογή πολιτικών για την προστασία των δεδομένων και την ιδιωτική ζωή που θα εξισορροπούν την ανάγκη πρόσβασης στα δεδομένα, με τα ατομικά δικαιώματα, όπως και η διατύπωση σαφών προτύπων και κατευθυντηρίων γραμμών για την ηθική χρήση της τεχνολογίας, για να ενισχυθεί η εμπιστοσύνη των χρηστών και της κοινωνίας.

Ενθάρρυνση της χρήσης του AI στον δημόσιο τομέα

Καθοριστικός για την ανάπτυξη της στρατηγικής για την τεχνητή νοημοσύνη στον δημόσιο τομέα είναι ο ρόλος του Υπουργείου Ψηφιακής Διακυβέρνησης. Ήδη, τον Ιούνιο του 2025 το Υπουργείο μετονομάστηκε σε Υπουργείο Ψηφιακής Διακυβέρνησης και Τεχνητής Νοημοσύνης, ενώ, παράλληλα, συστάθηκε στο Υπουργείο Ειδική Γραμματεία Τεχνητής Νοημοσύνης και Διακυβέρνησης Δεδομένων.

Σήμερα, υλοποιούνται ήδη από τον ευρύτερο δημόσιο τομέα σημαντικά έργα αξιοποίησης της τεχνητής νοημοσύνης, με την αξιοποίηση πόρων και από το Ταμείο Ανά-

118. Σχέδιο για τη μετάβαση της Ελλάδας στην εποχή της Τεχνητής Νοημοσύνης, Ελληνική Δημοκρατία / Προεδρία της Κυβέρνησης, Ειδική Γραμματεία Μακροπρόθεσμου Σχεδιασμού

Σημαντικό ρόλο αναμένεται να διαδραματίσει και το Pharos, το πρώτο AI Factory που δημιουργήθηκε στην Αθήνα, μεταξύ 13 συνολικά αντίστοιχων κέντρων AI που αναμένεται να δημιουργηθούν στην Ευρώπη μέχρι το 2026, στο πλαίσιο του προγράμματος European High-Performance Computing Joint Undertaking (EuroHPC)¹¹⁹. Πρόκειται για υπερυπολογιστικά κέντρα AI, που έχουν ως στόχο να υποστηρίξουν την ανάπτυξη γενετικών και προηγμένων μοντέλων τεχνητής νοημοσύνης. Τα AI Factories θα λειτουργήσουν ως ισχυρά οικοσυστήματα, παρέχοντας υπερυπολογιστική ισχύ (HPC), με τη βοήθεια εξειδικευμένων επεξεργαστών για την εκπαίδευση μεγάλων μοντέλων, καθώς και καθοδήγηση, πρόσβαση σε δεδομένα, εκπαίδευση και παροχή λειτουργικών εργαλείων για startups, μικρομεσαίες επιχειρήσεις και ερευνητές. Η δικτύωση μεταξύ των AI Factories σε διάφορα κράτη μέλη θα συμβάλει στην ενίσχυση της συνεργασίας και την από κοινού ανάπτυξη εφαρμογών.

Η δημιουργία του Pharos εντάσσεται στο σχέδιο για τη μετάβαση της Ελλάδας στην Εποχή της Τεχνητής Νοημοσύνης με έμφαση σε τομείς όπως υγεία, περιβάλλον, ελληνική γλώσσα και πολιτισμός. Με προϋπολογισμό της τάξης των €30 εκατ., χρηματοδοτούμενο από το EuroHPC και εθνικούς πόρους, το Pharos φιλοδοξεί να εξελιχθεί σε περιφερειακό κέντρο καινοτομίας, ενισχύοντας σημαντικά το ελληνικό AI οικοσύστημα¹²⁰.

Τέλος, είναι σκόπιμη η ανάδειξη της Ελλάδας ως AI Hub, με τη διεθνή προβολή των συγκριτικών πλεονεκτημάτων της χώρας. Μια καμπάνια με τίτλο “Invest in Greece for AI” θα μπορούσε να αναληφθεί από το Enterprise Greece, σε συνεργασία με ερευνητικά ιδρύματα και AI startups και να περιλαμβάνει, μεταξύ άλλων, τη φιλοξενία διεθνών AI events στην Ελλάδα και τη συμμετοχή σε μεγάλα διεθνή συνέδρια σχετικά με το AI. Απαραίτητη είναι, επίσης, η προβολή των διαθέσιμων χρηματοδοτικών εργαλείων, που πέραν του Ταμείου Ανάκαμψης, περιλαμβάνουν προγράμματα όπως το Horizon Europe, Digital Europe, κ.ά.

119. The European High Performance Computing Joint Undertaking (EuroHPC JU)
120. Greece will host one of the seven AI Factories in the EU. “Pharos” positions Greece on the map of Artificial Intelligence Innovation, grnet.gr, 12 Δεκεμβρίου 2024

03 Αντιμετώπιση των ελλείψεων σε ανθρώπινες δεξιότητες

Όταν ρωτήθηκαν τα στελέχη που συμμετείχαν στην έρευνα ποιους παράγοντες λαμβάνουν υπόψη όταν επιλέγουν να επενδύσουν στην Ελλάδα, μόλις ένας στους πέντε (22%, έναντι 30% στην Πορτογαλία και 32% στο Βέλγιο) ανέφερε τη διαθεσιμότητα και την ποιότητα του ανθρώπινου δυναμικού. Την ίδια ώρα, 26% των ερωτώμενων ανέδειξαν τη βελτίωση του εκπαιδευτικού συστήματος και των δεξιοτήτων του ανθρώπινου δυναμικού και τη διευκόλυνση της πρόσβασης σε ανθρώπινο κεφάλαιο ως δεύτερη σημαντικότερη προτεραιότητα, για να διατηρήσει η Ελλάδα την ανταγωνιστική της θέση στην παγκόσμια οικονομία. Στην πανευρωπαϊκή έρευνα, η συγκεκριμένη επιλογή βρίσκεται στην τελευταία θέση, συγκεντρώνοντας μόλις 9% των αναφορών.

Το χάσμα μεταξύ των διαθέσιμων δεξιοτήτων και αυτών που χρειάζεται η σύγχρονη αγορά εργασίας αποτελεί παγκόσμιο πρόβλημα, εμφανίζεται, όμως, με αυξημένη ένταση στην Ελλάδα και θα μπορούσε να αποτελέσει απειλή για την αναπτυξιακή πορεία της χώρας, όπως ανέδειξε μελέτη του 2024 που παρουσίασε η ΕΥ, σε συνεργασία με το Εργαστήριο Ηλεκτρονικού Επιχειρείν (ELTRUN) του Οικονομικού Πανεπιστημίου Αθηνών και την Endeavor Greece¹²¹.

Όπως αναλύει διεξοδικά η μελέτη, κάθε χρόνο εισέρχονται στα ελληνικά ΑΕΙ περίπου 70.000 φοιτητές και αποφοιτούν περίπου 50.000. Από όσους αποφοιτούν, μόνο οι 30.000 σχετίζονται με ειδικότητες που υποστηρίζουν την παραγωγή διεθνώς εμπορεύσιμων προϊόντων με μεγάλη προστιθέμενη αξία, την ανάπτυξη επιχειρήσεων που είναι διεθνώς ανταγωνιστικές, καθώς και την καινοτόμο επιχειρηματικότητα με υψηλής ποιότητας θέσεις εργασίας. Από αυτούς, μόνο οι 10.000 έχουν τις αναγκαίες δεξιότητες για να εισέλθουν άμεσα στην αγορά εργασίας.

Απαιτούνται, συνεπώς, παρεμβάσεις σε όλες τις φάσεις της εκπαιδευτικής διαδικασίας. Ξεκινώντας από τη δευτεροβάθμια, αλλά και την πρωτοβάθμια εκπαίδευση, απαιτείται ενίσχυση του επαγγελματικού προσανατολισμού των μαθητών και η ολοκληρωμένη ενημέρωσή τους για τις γνωστικές απαιτήσεις των προγραμμάτων σπουδών που τους ενδιαφέρουν. Στα πανεπιστήμια είναι απαραίτητη η καθιέρωση του θεσμού του προσωπικού ακαδημαϊκού συμβούλου, ειδικά στα πρώτα έτη σπουδών, αλλά και η υποστήριξη των φοιτητών στον επαγγελματικό τους προσανατολισμό με τη βοήθεια των επιχειρήσεων.

121. Mind the Gap: Γεφυρώνοντας το χάσμα μεταξύ Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης και Αγοράς Εργασίας, ΕΥ Ελλάδος, ELTRUN & Endeavor Greece, Μάιος 2024

Άποψη

Σοφία Ζαχαράκη,
Υπουργός Παιδείας, Θρησκευμάτων και Αθλητισμού

Οι πολιτικές για την προσέλκυση ανθρώπινου ταλέντου αξιολογούνται σταθερά θετικά από τους επενδυτές τα τελευταία χρόνια, παράλληλα, ωστόσο, η βελτίωση του εκπαιδευτικού συστήματος και των δεξιοτήτων εμφανίζεται ως ένα από τα βασικά ζητούμενα για την περαιτέρω ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας της χώρας μας. Ποιες κινήσεις πιστεύετε ότι είναι απαραίτητες σε αυτό το πλαίσιο;

Η πρώτη μας αποστολή ως Κυβέρνηση είναι η ανάπτυξη της οικονομίας με αιχμή την αξιοποίηση των ταλέντων και των δεξιοτήτων των νέων μας. Στο Υπουργείο Παιδείας, προτεραιότητά μας είναι η αναβάθμιση του εκπαιδευτικού μας συστήματος, με έμφαση στην ένταξη όλων και τη βιώσιμη ανάπτυξη. Προχωρούμε τον ψηφιακό μετασχηματισμό με το πρόγραμμα «Ψηφιακό Φροντιστήριο» και διαδραστικά συστήματα διδασκαλίας και μάθησης, ενώ καλλιεργούμε πράσινες, ψηφιακές και ήπιες δεξιότητες από την πρωτοβάθμια ως την τριτοβάθμια εκπαίδευση. Στηρί-

ζουμε την επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση, με έμφαση σε προγράμματα πρακτικής άσκησης και το θεσμό των Σχολών Ανώτερης Επαγγελματικής Κατάρτισης. Ενδυναμώνουμε τη διασύνδεση με την έρευνα και την καινοτομία, και προάγουμε την εξωστρέφεια των πανεπιστημίων μας, με αγγλόφωνα προγράμματα και συνεργασίες με επιχειρήσεις. Διαμορφώνουμε ένα σύγχρονο, ποιοτικό και ανοιχτό εκπαιδευτικό σύστημα που ενδυναμώνει τους νέους, ενισχύει την απασχόληση και συμβάλλει καθοριστικά στην ανάπτυξη και την προσέλκυση επενδύσεων.

04 Ενίσχυση του τομέα της βιομηχανίας

Οι επενδύσεις σε βιομηχανικές δραστηριότητες στην Ευρώπη μειώθηκαν το 2024, κατά 9%, έναντι 5% του συνόλου των ΑΞΕ. Ειδικότερα, οι επενδύσεις σε νέες εγκαταστάσεις υποχώρησαν κατά 20%. Ο αντίκτυπος της μείωσης αυτής στην απασχόληση είναι δυσανάλογος, καθώς οι νέες θέσεις εργασίας που δημιουργήθηκαν από βιομηχανικές επενδύσεις μειώθηκαν κατά 25% και, αθροιστικά από το 2021, κατά 33%.

Το έλλειμμα βιομηχανικών επενδύσεων είναι ακόμη εντονότερο στη χώρα μας. Το 2024, μόλις 14% των ΑΞΕ που κατέγραψε το EIM αφορούσαν βιομηχανικές δραστηριότητες, έναντι 30% στην Ευρώπη και 17% κατά την περίοδο 2000-2023.

Στο ερώτημα, που τέθηκε για πρώτη φορά στη φετινή έρευνα, κατά πόσο η Ελλάδα αποτελεί έναν ελκυστικό προορισμό για επενδύσεις εκβιομηχάνισης, 76% του συνόλου των συμμετεχόντων απάντησαν θετικά, με έναν στους πέντε (20%), να χαρακτηρίζει τη χώρα εξαιρετικά ελκυστικό προορισμό. Ωστόσο, μεταξύ όσων δήλωσαν ότι σχεδιάζουν να αναπτύξουν ή να επεκτείνουν τις δραστηριότητές τους στη χώρα τον επόμενο χρόνο, μόνο 29%, από 44% πέρσι, ανέφεραν τη βιομηχανία.

Η τάση του nearshoring που αναπτύχθηκε μετά την πανδημία και εντάθηκε τα τελευταία τρία χρόνια, καθώς οι ευρωπαϊκές επιχειρήσεις επιχειρούν να μειώσουν την εξάρτησή τους από λιγότερο φιλικές ή αξιόπιστες χώρες, έχει δημιουργήσει μία σημαντική ευκαιρία για βιομηχανικές επενδύσεις στις χώρες που βρίσκονται στην περιφέρεια της Ευρώπης. Την ευκαιρία αυτή έχουν αξιοποιήσει αρκετές περιφερειακές οικονομίες χαμηλού κόστους, με σημαντική αύξηση των επενδύσεων το 2024, μεταξύ των οποίων η Ρουμανία (+57%), η Λετονία (+50%) και η Βουλγαρία (+44%).

Για να μπορέσει η Ελλάδα να εξελιχθεί σε κόμβο μεταποίησης της Νοτιοανατολικής Ευρώπης, θα πρέπει να προχωρήσει σε μία σειρά θαρραλέων παρεμβάσεων.

122. Γιατί η ελληνική αγορά ηλεκτρισμού είναι από τις ακριβότερες στην Ευρώπη, capital.gr, 8 Ιουλίου 2025

123. Electricity tariffs: The changes coming in 2025, en.protothema.gr, 31 Δεκεμβρίου 2024

124. Χτίζοντας το μέλλον για ακόμα πιο ισχυρή βιομηχανία, ΕΥ και ΣΕΒ, Απρίλιος 2024

Μείωση του κόστους της ενέργειας

Σύμφωνα με την τριμηνιαία έκθεση της Γενικής Διεύθυνσης Ενέργειας της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (DG Energy), η μέση χονδρική τιμή στην Ελλάδα διαμορφώθηκε στα €144,6/MWh, δηλαδή 44,6% υψηλότερη από τον μέσο ευρωπαϊκό όρο των €100/MWh¹²², την ώρα που οι τιμές στην Ευρώπη είναι ήδη σημαντικά υψηλότερες από τις αντίστοιχες στις ΗΠΑ¹²³. Δεν είναι τυχαίο ότι το κόστος ενέργειας και καυσίμων αναγνωρίστηκε από το 72% όσων συμμετείχαν στη μεγάλη έρευνα της ΕΥ και του ΣΕΒ το 2024 για τη βιομηχανία ως η μεγαλύτερη εξωτερική πρόκληση για τις βιομηχανικές επιχειρήσεις στην Ελλάδα, για την επόμενη τριετία¹²⁴.

Το πρόβλημα του υψηλού ενεργειακού κόστους στην Ελλάδα είναι σύνθετο, και οφείλεται σε πολλούς διαφορετικούς παράγοντες, μεταξύ των οποίων:

- Η ανεπαρκής διασύνδεση με άλλες ευρωπαϊκές αγορές, γεγονός που περιορίζει την εισαγωγή φθηνότερης ενέργειας.
- Η ανεπαρκής αξιοποίηση των ΑΠΕ, λόγω των προβλημάτων του δικτύου, αλλά και της έλλειψης αποθηκευτικών υποδομών.
- Η υψηλή εξάρτηση από το φυσικό αέριο, που λειτουργεί ως ρυθμιστής της οριακής τιμής (marginal price).
- Η στρεβλή λειτουργία του target model, που παρά τις μεταρρυθμίσεις συνεχίζει να επιβαρύνεται από συνθήκες περιορισμένου ανταγωνισμού.

Πολλές από τις αλλαγές πολιτικών που απαιτούνται εξαρτώνται από αποφάσεις που λαμβάνονται από την Ευρωπαϊκή Ένωση. Η Ελλάδα έχει ήδη καταθέσει προτάσεις για την αλλαγή του υφιστάμενου συστήματος τιμολόγησης της ενέργειας, και οφείλει να εντείνει τις πιέσεις σε αυτήν την κατεύθυνση (βλέπε ενότητα «Παρεμβάσεις στη διαμόρφωση κρίσιμων ευρωπαϊκών πολιτικών»).

Άποψη

Ράνια Αικατερινάρη,
Πρόεδρος Εκτελεστικής Επιτροπής &
Αντιπρόεδρος Δ.Σ., ΣΕΒ

Σύμφωνα με τα φετινά ευρήματα, τρεις στους τέσσερις θεωρούν ότι η χώρα είναι ελκυστικός ή πολύ ελκυστικός προορισμός για επενδύσεις που σχετίζονται με την εκβιομηχάνιση. Πώς αυτό μπορεί να μεταφραστεί ως ευκαιρία για την ελληνική βιομηχανία;

Η βελτίωση της ελκυστικότητας της Ελλάδας ως επενδυτικού προορισμού για παραγωγικές επενδύσεις μπορεί να αποτελέσει μια μοναδική ευκαιρία στο σημερινό αβέβαιο γεωπολιτικό περιβάλλον και τον αυξανόμενο εμπορικό προστατευτισμό. Η βιομηχανία και η μεταποίηση διατηρούν δυναμική πορεία, παρά τις προκλήσεις, όπως είναι το αυξανόμενο έλλειμμα στο ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών και η χαμηλή παραγωγικότητα που, παρόλα αυτά, για τη βιομηχανία παραμένει υψηλότερα από την υπόλοιπη οικονομία. Η Ελλάδα μπορεί να βελτιώσει την παραγωγικότητα και ανταγωνιστικότητά της, και να επαναπροσδιορίσει τη θέση της ως επενδυτικός προορισμός στην περιοχή, επενδύοντας στην τεχνολογία, τα δίκτυα και τις υποδομές και την ανάπτυξη του ανθρώπινου δυναμικού.

Προκειμένου, όμως, να αλλάξουμε ταχύτητα και να περάσουμε σε μια περίοδο πιο δυναμικής επενδυτικής κινητοποίησης για την ενίσχυση της εγχώριας παραγωγής είναι επιτακτικό να διαμορφώσουμε σήμερα, λαμβάνοντας υπόψη τόσο κάποια διαχρονικά, όσο και νέα προβλήματα που προκύπτουν από το ευρωπαϊκό και διεθνές περιβάλλον, το κατάλληλο επενδυτικό και θεσμικό περιβάλλον. Ένα περιβάλλον που θα διέπεται από σαφή και σταθερά πλαίσια, με ασφάλεια δικαίου, σύγχρονες υποδομές και προβλέψιμο και ανταγωνιστικό κόστος ενέργειας, σε συνδυασμό με νέα, απλά και εφαρμόσιμα κίνητρα που θα ενθαρρύνουν περισσότερες εγχώριες και ξένες παραγωγικές επενδύσεις.

Μακροπρόθεσμα, η μείωση του κόστους της ενέργειας θα προέλθει από την αύξηση της συμμετοχής των ΑΠΕ στο ενεργειακό μίγμα. Παράλληλα, ωστόσο, πρέπει να ενισχυθούν τα δίκτυα μεταφοράς και αποθήκευσης για καλύτερη αξιοποίηση των ΑΠΕ και να προωθηθούν οι διασυνδέσεις με τη Νοτιοανατολική και την Κεντρική Ευρώπη.

Βραχυπρόθεσμα, θα απαιτηθεί ένα πλέγμα παρεμβάσεων που, συνδυαστικά, μπορούν να μειώσουν το ενεργειακό κόστος για τις ελληνικές επιχειρήσεις, ώστε να προσεγγίσουμε τον ευρωπαϊκό μέσο όρο. Μεταξύ αυτών περιλαμβάνονται η επανεξέταση του μηχανισμού τιμολόγησης, ώστε να αντικατοπτρίζει καλύτερα το κόστος των ΑΠΕ και να μειώνει την εξάρτηση από το φυσικό αέριο, αλλά και η δυνατότητα σύναψης μακροχρόνιων συμβολαίων προμήθειας ηλεκτρικής ενέργειας με τους παραγωγούς, στα πρότυπα της Γαλλίας και της Ιταλίας.

Ενίσχυση της παραγωγικότητας

Σύμφωνα με τα πιο πρόσφατα στοιχεία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, που έδωσε στη δημοσιότητα τον Ιούλιο ο Διοικητής της Τράπεζας της Ελλάδος, κ. Γιάννης Στουρνάρας, η μέση παραγωγικότητα ανά εργατοώρα στην Ελλάδα είναι μόλις στο 56,2% του ευρωπαϊκού μέσου όρου (μονάδες αγοραστικής δύναμης)¹²⁵. Επιπλέον, αυξάνεται με αρκετά χαμηλούς ρυθμούς (2,6% έναντι 7,1% στην ΕΕ). Σύμφωνα με το Κέντρο Προγραμματισμού και Οικονομικών Ερευνών (ΚΕΠΕ), η παραγωγικότητα της εργασίας, αυξήθηκε ελάχιστα (από €38.800 σε €39.100 σε όρους ΑΕΠ/εργαζόμενο) μεταξύ 2019 και 2023¹²⁶.

Για να βελτιώσει τις επιδόσεις της η χώρα, απαιτείται εκσυγχρονισμός του παραγωγικού εξοπλισμού (Industry 4.0), αναβάθμιση των δεξιοτήτων του εργατικού δυναμικού, μέσω διαρκών προγραμμάτων reskilling και upskilling, ψηφιακός μετασχηματισμός, ενίσχυση της καινοτομίας και της διάχυσης της τεχνολογίας, και ενσωμάτωση της βιομηχανικής αριστείας στο DNA των επιχειρήσεων.

Μεγέθυνση των επιχειρήσεων

Στην Ελλάδα, οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις (ΜμΕ) αντιστοιχούν στο 99,9% του συνόλου των επιχειρήσεων, ενώ η συμμετοχή των πολύ μικρών επιχειρήσεων σε

αυτές είναι εξαιρετικά υψηλή. Το μικρό μέγεθος των ελληνικών επιχειρήσεων συνδέεται άμεσα με τη χαμηλή τους παραγωγικότητα. Απαιτούνται, συνεπώς, μέτρα που θα συμβάλουν στο scale-up και τη μη-οργανική ανάπτυξη των επιχειρήσεων. Αυτά περιλαμβάνουν πρόσθετα φορολογικά κίνητρα και οικονομικές ενισχύσεις για τις συγχωνεύσεις και εξαγορές ΜμΕ, καθώς και πρόσβαση με ευνοϊκούς όρους σε επιχειρήσεις που προέρχονται από συγχωνεύσεις και εξαγορές (Σ&Ε) στα εθνικά και ευρωπαϊκά αναπτυξιακά προγράμματα.

Υπεραποσβέσεις

Η θεσμοθέτηση του νέου εργαλείου των υπεραποσβέσεων για παραγωγικές επενδύσεις σε κρίσιμους τομείς, όπως έρευνα και ανάπτυξη, αλλά και πράσινες και ψηφιακές επενδύσεις, θα συμβάλει στην επίτευξη υψηλού ρυθμού επενδύσεων και μετά τη λήξη της διάρκειας του Ταμείου Ανάκαμψης. Οι υπεραποσβέσεις δίνουν έμφαση στην κατά προτεραιότητα αξιοποίηση των ιδίων πόρων των επιχειρήσεων με φορολογικές επιβραβεύσεις, αντί για επιδοτήσεις. Είναι απλές, χωρίς χρονοβόρες διαδικασίες εγκρίσεων, επιτρέπουν την άμεση έναρξη της επένδυσης, ενώ ο έλεγχος μπορεί να ενσωματωθεί στους τακτικούς φορολογικούς ελέγχους.

Ρυθμιστικό πλαίσιο - αδειοδότηση

Πανευρωπαϊκά, το ρυθμιστικό περιβάλλον αναγνωρίζεται ως ένα από τα πλεονεκτήματα της Ευρώπης, διατυπώνονται, ωστόσο, ανησυχίες για την υπερβολική ρύθμιση και την πολυπλοκότητα των κανονισμών. Και στην Ελλάδα, είναι κρίσιμο να επιτευχθεί μία ισορροπία μεταξύ των στόχων που εξυπηρετούν οι ρυθμίσεις, και του κόστους συμμόρφωσης που δημιουργούν για τις επιχειρήσεις. Ειδικότερα, σε ό,τι αφορά ζητήματα όπως η αδειοδότηση και η χωροταξία, η απλοποίηση του ρυθμιστικού πλαισίου και των διαδικασιών θα προσφέρει στις επιχειρήσεις την απαραίτητη προβλεψιμότητα ως προς το τελικό κόστος και τον απαιτούμενο χρόνο μιας επένδυσης.

Προτεραιότητα αποτελεί η πλήρης ψηφιοποίηση και ενοποίηση διαδικασιών αδειών, περιβαλλοντικών εγκρίσεων και χωροταξίας, καθώς και η ανάπτυξη μιας ενιαίας πύλης αδειοδότησης για τη βιομηχανία, με αξιοποίηση πόρων του Ταμείου Ανάκαμψης.

125. Στουρνάρας: «Καμπανάκι» για την παραγωγικότητα, ot.gr, 7 Ιουλίου 2025

126. Η αύξηση της παραγωγικότητας κλειδί για κοινωνική και οικονομική ευημερία, sev.org.gr, 29 Δεκεμβρίου 2024

Άποψη

Νίκος Βέττας

Γενικός Διευθυντής, Ίδρυμα Οικονομικών και Βιομηχανικών Ερευνών - IOBE
Καθηγητής Οικονομικού Πανεπιστημίου Αθηνών

Πώς θα καλυφθεί η απόσταση της ελληνικής βιομηχανίας από τον ευρωπαϊκό μέσο όρο;

Η ελληνική μεταποιητική βιομηχανία έχει κάνει σημαντικά βήματα και συμβάλλει κρίσιμα στην ανάκαμψη της οικονομίας μας, μετά τα προγράμματα προσαρμογής. Ειδικότερα, έχει υποστηρίξει τη συστηματική αύξηση των εξαγωγών προϊόντων, δημιουργώντας και εισοδήματα σε περιφέρειες της χώρας που, αλλιώς, θα υστερούσαν πολύ. Όμως υπάρχουν σημαντικά προβλήματα, τόσο δομικά και μακροπρόθεσμα, όσο και συγκυριακά. Αυτό το διάστημα, η ελληνική μεταποίηση έχει ένα συγκριτικό μειονέκτημα σε σχέση με πολλές άλλες ευρωπαϊκές, καθώς αντιμετωπίζει υψηλότερο και περισσότερο μεταβλητό κόστος ενέρ-

γειας, ενώ υστερεί στην πρόσβαση σε μεταφορικές και άλλες υποδομές. Σχετικές παρεμβάσεις μπορούν να αμβλύνουν το σχετικό κόστος. Συστηματικά, ο τομέας μπορεί να αναπτυχθεί δραστικά μόνο με σταθερότητα στο οικονομικό πλαίσιο, καθώς οι επενδύσεις σε αυτόν είναι περισσότερο μακροπρόθεσμες, με στόχευση τις διεθνείς αγορές, και όχι ευκαιριακές. Ειδικότερα, η φορολογική ελάφρυνση της μισθωτής εργασίας και η καλύτερη διασύνδεση της παραγωγής με την έρευνα, είναι αναγκαίες συνθήκες που θα ευνοήσουν την ανάπτυξη της ελληνικής μεταποιητικής βιομηχανίας.

Νέο πλαίσιο εργασιακών σχέσεων

Η Ελλάδα χρειάζεται ένα νέο σύγχρονο πλαίσιο εργασιακών σχέσεων, το οποίο να αναγνωρίζει τις μεγάλες αλλαγές που έχουν συντελεστεί παγκοσμίως, την ανάγκη ευέλικτης λειτουργίας των επιχειρήσεων, διαρκούς εξέλιξης του ανθρώπινου δυναμικού, και προσαρμογής στην τεχνολογία, αλλά και την έξοδο της χώρας από την περίοδο της δημοσιονομικής προσαρμογής.

Οι σύγχρονες εργασιακές σχέσεις που μπορούν να προκύψουν μέσα από διάλογο εργοδοτών-εργαζόμενων με τη στήριξη της Πολιτείας αποτελούν προϋπόθεση για μια παραγωγική οικονομία. Οι επιχειρήσεις αναγνωρίζουν σήμερα ότι πρέπει να αποκατασταθούν, κατά το δυνατόν, οι μισθολογικές απώλειες της μνημονιακής περιόδου και να αυξηθεί ο αριθμός των εργαζόμενων που καλύπτονται από συλλογικές συμβάσεις¹²⁷. Από την άλλη πλευρά, οι εργαζόμενοι αντιλαμβάνονται την ανάγκη αύξησης της ευελιξίας με σεβασμό, πάντα, των εργασιακών δικαιωμάτων.

Βιομηχανικές ζώνες

Προτείνεται η θέσπιση επενδυτικών ζωνών με ειδικό ρυθμιστικό πλαίσιο για την εγκατάσταση μεγάλων «εκ του μηδενός» επενδύσεων, καθώς και τομεακών βιομηχανικών ζωνών για στοχευμένες βιομηχανίες, όπως ηλεκτρονικά, αγροδιατροφή, άμυνα, κ.λπ., που θα εξασφαλίζουν μειωμένο κόστος εγκατάστασης και λειτουργίας. Οι ζώνες αυτές θα μπορούσαν να δημιουργηθούν σε περιοχές όπως η Θεσσαλονίκη, σε σύνδεση με το λιμάνι και τις προγραμματιζόμενες εγκαταστάσεις logistics, και γενικότερα στη Βόρεια Ελλάδα, παρέχοντας άμεση πρόσβαση στη Νοτιοανατολική Ευρώπη.

Ενίσχυση υποδομών και logistics

Καθώς η μεταποίηση βασίζεται, όλο και περισσότερο, σε αλυσίδες εφοδιασμού ακριβείας (just-in-time), είναι απαραίτητη η αναβάθμιση των σχετικών υποδομών στη χώρα, όπου το κόστος logistics παραμένει υψηλό. Στην ενότητα «Στοχευμένες κλαδικές στρατηγικές» του κεφαλαίου αυτού αναπτύσσονται αναλυτικότερα οι απαραίτητες παρεμβάσεις.

Σύνδεση επαγγελματικής εκπαίδευσης με τη βιομηχανία

Σε χωριστή ενότητα του κεφαλαίου αναπτύσσονται σε βάθος οι δράσεις που πρέπει να αναληφθούν από κοινού από την επιχειρηματικότητα, την ανώτατη εκπαίδευση και την Πολιτεία για την αντιμετώπιση του χάσματος των

δεξιοτήτων. Στην περίπτωση της βιομηχανίας, υπάρχει, επιπλέον, κρίσιμο κενό σε τεχνικό προσωπικό μέσης εξειδίκευσης, που λειτουργεί αποτρεπτικά για επενδυτές στη μεταποίηση. Απαιτούνται, συνεπώς, υψηλότερες δαπάνες από τη βιομηχανία στην επανεκπαίδευση του ανθρώπινου δυναμικού και στενότερη σύνδεση της επαγγελματικής εκπαίδευσης με τη βιομηχανία.

Ενίσχυση της υγιεινής και ασφάλειας στην εργασία

Οι επιδόσεις της Ελλάδας στα θέματα υγιεινής και ασφάλειας δεν είναι ικανοποιητικές, και ειδικότερα οι δείκτες για τα θανατηφόρα εργατικά ατυχήματα κατατάσσουν τη χώρα μεταξύ των «πρωταθλητών» της ΕΕ. Είναι ανησυχητικό ότι στην έρευνα της ΕΥ και του ΣΕΒ για τη βιομηχανία, σε ερώτηση σχετικά με τις σημαντικότερες εσωτερικές προκλήσεις, η διαχείριση της υγείας και ασφάλειας κατατάσσεται στην προτελευταία θέση, με μόλις 18% των αναφορών. Απαιτείται διαρκής επένδυση στην υγεία και την ασφάλεια στην εργασία, με την υιοθέτηση ασφαλέστερων μεθόδων παραγωγής, την αξιοποίηση της σύγχρονης τεχνολογίας και τη συνεχή επιμόρφωση του προσωπικού.

127. Σπύρος Θεοδωρόπουλος: «Ο επιχειρηματίας δεν είναι δουλειά. Είναι τρόπος ζωής», sev.org.gr, 30 Απριλίου 2025

05 Ανταγωνιστικό φορολογικό περιβάλλον

Όταν ρωτήθηκαν οι συμμετέχοντες στην έρευνα πώς επηρέασε την ελκυστικότητα της Ελλάδας η προσέγγιση της χώρας προς τη φορολογία, το ισοζύγιο ήταν θετικό, αλλά σε μικρότερο βαθμό σε σχέση με άλλους τομείς, όπως η βιώσιμη ανάπτυξη, η καινοτομία ή η τεχνητή νοημοσύνη: 46% απάντησαν ότι η προσέγγιση ως προς τη φορολογία αύξησε την ελκυστικότητα της χώρας και 26% ότι τη μείωσε. Σε αντίστοιχη ερώτηση της ευρωπαϊκής έρευνας, το ισοζύγιο ήταν σαφώς αρνητικό, με το 35% να δηλώνει ότι η προσέγγιση της Ευρώπης είχε θετικό αντίκτυπο και 45% αρνητικό. Η εξήγηση βρίσκεται, πιθανότατα, στις διάχυτες ανησυχίες για την αύξηση της φορολογίας που επιβάλλουν τα δημοσιονομικά ελλείμματα και η ανάγκη για επενδύσεις στις υποδομές και την άμυνα, μία πρόκληση που δεν αντιμετωπίζει στην παρούσα φάση η Ελλάδα καθώς, έχοντας βάλει σε τάξη τα δημοσιονομικά της, κατορθώνει να μειώνει σταθερά το δημόσιο χρέος.

Ωστόσο, η ανάγκη μείωσης της φορολογίας προβάλλεται σταθερά μεταξύ των τριών κορυφαίων προτεραιοτήτων για τη βελτίωση της ανταγωνιστικής θέσης της Ελλάδας από την πρώτη χρονιά διεξαγωγής της έρευνας, με την προσθήκη, στη φετινή έρευνα, και της απλοποίησής της. Πανευρωπαϊκά, η προτεραιότητα αυτή κατατάσσεται στην έβδομη θέση.

Σε ερώτηση για το πώς μπορεί η Ελλάδα να βελτιώσει την ανταγωνιστικότητα του φορολογικού της περιβάλλοντος, δύο στους πέντε συμμετέχοντες ανέφεραν την αύξηση της φορολογικής προβλεψιμότητας και ασφάλειας. Το ζητούμενο αυτό, που γίνεται ολοένα και πιο επιτακτικό σε ένα παγκόσμιο περιβάλλον αυξανόμενης αβεβαιότητας, αποκτά ολοένα και μεγαλύτερη σημασία, όπως προέκυψε και από την πρόσφατη μεγάλη έρευνα της ΕΥ Ελλάδος για τη φορολογία¹²⁸. Στην έρευνα αυτή, δύο στους τρεις συμμετέχοντες (65%) δήλωσαν ότι έχει αυξηθεί ο κίνδυνος ή η αβεβαιότητα σχετικά με τη φορολογική νομοθεσία ή τους φορολογικούς κανόνες, γενικότερα, κατά τη διάρκεια των δύο τελευταίων ετών. Ειδικότερα για τους ξένους επενδυτές, η προβλεψιμότητα της φορολογίας είναι κρίσιμη, καθώς μειώνει τα επίπεδα του οικονομικού κινδύνου και επιτρέπει τον μακροπρόθεσμο στρατηγικό σχεδιασμό.

Η καθιέρωση των υπηρεσιών φορολογικού πιστοποιητικού, με βάση το άρθρο 78 του Κώδικα Φορολογικής Διαδικασίας (Ν.5104/2024), αποτελεί ένα σημαντικό βήμα σε αυτήν την κατεύθυνση. Είναι χαρακτηριστικό ότι 84% των στελεχών που έλαβαν μέρος στην έρευνα για τη φορολογία ανέφεραν ότι οι επιχειρήσεις τους λαμβάνουν υπηρεσίες φορολογικού πιστοποιητικού, ενώ 85% όσων το πράττουν, εμφανίζονται ικανοποιημένοι με το συνολικό ποσό του φόρου που υπολογίστηκε κατά τον μεταγενέστερο έλεγχο από τις φορολογικές αρχές.

Στην παρούσα έρευνα, η μείωση του συντελεστή φορολογίας εισοδήματος νομικών προσώπων αναδείχθηκε ως δεύτερη βασική προτεραιότητα από το 38% των στελεχών. Με τα σημερινά δεδομένα, τα περιθώρια μείωσης της φορολογικής επιβάρυνσης στην Ελλάδα είναι περιορισμένα και συνδέονται, κυρίως, με την περιστολή της φοροδιαφυγής. Επιπλέον, η υιοθέτηση και από την ΕΕ του παγκόσμιου ελάχιστου φορολογικού συντελεστή 15% για επιχειρήσεις με έσοδα άνω των €750 εκατ. περιορίζει τη δυνατότητα ανταγωνιστριών χωρών να προσελκύουν επενδύσεις μέσω χαμηλών συντελεστών. Το πιθανότερο είναι ότι, μετά την παγκόσμια φορολογική μεταρρύθμιση και, ενδεχομένως, λαμβάνοντας υπόψη και τη στάση των ΗΠΑ, ο ανταγωνισμός για την προσέλκυση επενδύσεων μέσω της φορολογίας θα λάβει νέες μορφές, όπως στοχευμένες φορολογικές ελαφρύνσεις και επιχορηγήσεις.

Στην κατεύθυνση αυτή θα πρέπει να κινηθεί και η Ελλάδα, ενσωματώνοντας στη φορολογική πολιτική στόχους που συνδέονται με την έρευνα και ανάπτυξη, την καινοτομία και τη βιώσιμη ανάπτυξη, παρέχοντας ουσιαστικά κίνητρα για επενδύσεις στους τομείς αυτούς, μια προτεραιότητα που επισημαίνει και το 30% των συμμετεχόντων στη φετινή έρευνα.

Στον βαθμό που η συνεχιζόμενη επιτυχία των μέτρων για την πάταξη της φοροδιαφυγής επιτρέψει τα επόμενα χρόνια μείωση της φορολογικής επιβάρυνσης, αυτή θα πρέπει να καλύπτει και τη φορολογία των μισθωτών, ιδιαιτέρως των μεσαίων εισοδημάτων. Προκαλεί εντύπωση ότι, μόλις 22% των ερωτώμενων ανέφεραν ως προτεραιότητα τη μείωση του φόρου εισοδήματος των φυσικών

128. Πώς διαμορφώνεται το φορολογικό τοπίο του αύριο στην Ελλάδα;, EY Tax Survey Ελλάδα 2025, Απρίλιος 2025

προσώπων. Το ίδιο ποσοστό ανέφερε και τη μείωση των ασφαλιστικών εισφορών, την ώρα που, συνδυαστικά, οι δύο αυτές παράμετροι επιβαρύνουν δυσανάλογα το εργατικό κόστος και αποτελούν αποτρεπτικό παράγοντα και για την εγκατάσταση στελεχών από το εξωτερικό στη χώρα.

Ένας στους τρεις συμμετέχοντες (34%) ανέφερε ως προτεραιότητα τη μείωση της πολυπλοκότητας των φορολογικών νόμων και των διαδικασιών συμμόρφωσης. Πράγματι, η πρόσφατη έρευνα της ΕΥ Ελλάδος για τη φορολογία ανέδειξε τον φόρτο που δημιουργούν για τις οικονομικές διευθύνσεις των επιχειρήσεων η πολυπλοκότητα του φορολογικού πλαισίου και οι αυξημένες ανάγκες συμμόρφωσης. Συγκεκριμένα, 85% ανέφεραν ως βασική τους προτεραιότητα τη συμμόρφωση με τις τεχνολογικές απαιτήσεις της φορολογίας στην Ελλάδα (π.χ., e-invoicing, myDATA) και 66% τη γενικότερη συμμόρφωση με φορολογικές και κανονιστικές απαιτήσεις, όπως οι Δράσεις του ΟΟΣΑ για την καταπολέμηση της Διάβρωσης της Φορολογικής Βάσης και της Μεταφοράς Κερδών (Base Erosion and Profit Shifting ή BEPS).

Στο πλαίσιο αυτό, η περαιτέρω ψηφιοποίηση των φορολογικών συστημάτων, που προκρίνεται ως προτεραιότητα και από το 30% των ερωτώμενων στην παρούσα έρευνα, αποτελεί επιτακτική ανάγκη. Τα ουσιαστικά βήματα που έχουν συντελεστεί τα τελευταία χρόνια θα πρέπει να συμπληρωθούν, και με την αξιοποίηση της τεχνητής νοημοσύνης, με έμφαση όχι μόνο στην καταπολέμηση της φοροδιαφυγής, αλλά και την ουσιαστική και αποτελεσματικότερη εξυπηρέτηση των φορολογούμενων.

Το 30% των ερωτώμενων ανέδειξε, επίσης, ως προτεραιότητα την αύξηση της ευελιξίας και του πραγματισμού των φορολογικών αρχών. Οι επενδυτές αναμένουν από τις φορολογικές αρχές να μην εφαρμόζουν τους κανόνες με άκαμπτο ή γραφειοκρατικό τρόπο, αλλά να προσαρμόζονται σε διαφορετικές συνθήκες και να δείχνουν κατανόηση όπου απαιτείται. Αναμένουν, επίσης, να λαμβάνονται οι αποφάσεις με βάση την πραγματικότητα της αγοράς και των επιχειρήσεων, και όχι με καθαρά θεωρητικά ή φορμαλιστικά κριτήρια, και να επιδιώκονται λύσεις που «δουλεύουν» στην πράξη και διευκολύνουν τη συμμόρφωση.

Στην πράξη, αυτό μεταφράζεται σε διάλογο και διαβούλευση με τις επιχειρήσεις, εξορθολογισμένους φορο-

λογικούς ελέγχους, δυνατότητα ρυθμίσεων, διακανονισμών και επίλυσης διαφορών χωρίς ακραία μέτρα.

Ο περαιτέρω εκσυγχρονισμός και η απλούστευση του φορολογικού πλαισίου, η αναθεώρηση παλαιότερων αναχρονιστικών διατάξεων, η ορθολογική και σταθερή ερμηνεία των νόμων και η ορθή ενσωμάτωση της ευρωπαϊκής νομοθεσίας στο εθνικό δίκαιο θα συμβάλουν, επίσης, τόσο στην ενίσχυση της εμπιστοσύνης των ξένων επενδυτών, όσο και στην ανάπτυξη της εγκώριας επιχειρηματικότητας.

06 Branding και διεθνής προβολή

Η έρευνά μας, που βρίσκεται ήδη στον έβδομο χρόνο της, καταγράφει με σαφήνεια τη συνεχιζόμενη βελτίωση των αντιλήψεων της παγκόσμιας επενδυτικής κοινότητας για την ελκυστικότητα της χώρας ως επενδυτικού προορισμού, καθώς, μέσα από μικρά ή μεγάλα βήματα, δημιουργείται σταδιακά ένα νέο θετικό αφήγημα.

Ωστόσο, εξακολουθούν να καταγράφονται σημαντικές διαφοροποιήσεις μεταξύ των επιχειρήσεων που ήδη δραστηριοποιούνται στην Ελλάδα και αυτών που δεν έχουν ακόμη επενδυτική παρουσία στη χώρα, με την πρώτη ομάδα να εκφράζει ισχυρότερη πρόθεση για επενδύσεις, αλλά και σαφώς θετικότερες απόψεις για τη γενικότερη εικόνα της χώρας, όπως και για επιμέρους πτυχές της ελκυστικότητάς της. Είναι προφανές, δε, ότι για να επιτύχει η χώρα μία σημαντική και διατηρήσιμη σε βάθος χρόνου αύξηση των ΑΞΕ, θα πρέπει να απευθυνθεί στην, πολύ μεγαλύτερη, δεξαμενή των επιχειρήσεων που δεν έχουν μέχρι σήμερα επενδυτική παρουσία στη χώρα.

Η φετινή έρευνα αναδεικνύει, επίσης, τομείς όπου η χώρα έχει σημειώσει σαφή πρόοδο τα τελευταία χρόνια, η οποία όμως δε φαίνεται να αναγνωρίζεται από τους ερωτώμενους. Προκαλεί εντύπωση, για παράδειγμα, μετά τις σημαντικές παρεμβάσεις και την ψηφιοποίηση της Φορολογικής Διοίκησης, ότι ένας στους τέσσερις συμμετέχοντες (26%) θεωρεί ότι η προσέγγιση της χώρας στη φορολογία είχε αρνητικό αντίκτυπο στην ελκυστικότητά της. Ή ότι ως δεύτερη σημαντικότερη προτεραιότητα για την ενίσχυση της ψηφιακής ανταγωνιστικότητας της χώρας προκρίνεται η ψηφιοποίηση του Δημοσίου, παρά τα σημαντικά βήματα που συντελέστηκαν τα τελευταία χρόνια.

Οι διαπιστώσεις αυτές αναδεικνύουν τη σαφή ανάγκη μιας ολοκληρωμένης και επαγγελματικής εκστρατείας επικοινωνίας, η οποία θα προβάλλει το νέο αφήγημα σχετικά με τις επενδύσεις, τα συγκριτικά πλεονεκτήματα της χώρας και τα βήματα που έχουν συντελεστεί. Η εκστρατεία ενημέρωσης πρέπει να οικοδομηθεί γύρω από μία νέα ισχυρή ταυτότητα (brand), η οποία θα ενσωματώνει όλους τους παράγοντες που καθιστούν την Ελλάδα ελκυστική για τις επενδύσεις.

Η ενημέρωση, ωστόσο, της επενδυτικής κοινότητας δεν αρκεί. Οι χώρες που πέτυχαν εντυπωσιακή αύξηση των ΑΞΕ τα τελευταία χρόνια, όπως η Πορτογαλία ή ορισμένες χώρες της Ανατολικής Ευρώπης, δεν περιορίστηκαν στην άρση των αντικινήτρων, την προβολή των επιτευγμάτων ή τη διευκόλυνση των δυνητικών επενδυτών. Αναζήτησαν ενεργά τις επιχειρήσεις που τις ενδιέφεραν, κατανόησαν τις ανάγκες τους και τις έπεισαν ότι θα κάνουν ό,τι απαιτείται για να ανταποκριθούν σε αυτές.

Σε αυτό το πλαίσιο, απαιτείται μία ακόμη πιο συντονισμένη πολιτική μεταξύ του συνόλου των φορέων που ασχολούνται, άμεσα ή έμμεσα με αυτά τα θέματα, χωρίς επικάλυψη αρμοδιοτήτων που προκαλούν σημαντικές δυσλειτουργίες, και μία πολύ ευρύτερη κινητοποίηση από το σύνολο της δημόσιας διοίκησης, η οποία προϋποθέτει συστηματική εκπαίδευση των στελεχών των αρμόδιων υπηρεσιών και, ιδιαίτερα, όσων έρχονται σε επαφή με τους ξένους επενδυτές. Η συνεχής κατάρτιση των μελών των ελληνικών διπλωματικών αποστολών και η πλαισίωσή τους με εξειδικευμένους επιστημονικούς συμβούλους αποτελεί, προφανώς, άμεση προτεραιότητα.

Για να ενισχυθεί η στροφή των επενδύσεων προς τομείς και δραστηριότητες που μπορούν να συμβάλουν στον μετασχηματισμό της οικονομίας, είναι κρίσιμο να εστιάσει η Ελλάδα την επικοινωνιακή της προσπάθεια σε συγκεκριμένες περιοχές που πρωταγωνιστούν σήμερα σε τομείς όπως η ψηφιακή τεχνολογία, οι τεχνολογίες καθαρής ενέργειας και η υγεία.

Η ενεργοποίηση και εμπλοκή του ελληνισμού της διασποράς στην προβολή της χώρας μπορεί, επίσης, να συμβάλει αποφασιστικά.

Η προβολή επιτυχημένων case studies και εμβληματικών επενδύσεων των τελευταίων ετών μπορεί να αποτελέσει πολύτιμο εργαλείο. Ωστόσο, η Πολιτεία δεν θα πρέπει να αντιμετωπίζει τους υφιστάμενους επεν-

δυτές μόνο ως παράδειγμα προς μίμηση. Οι αρμόδιες υπηρεσίες, οφείλουν να βρίσκονται σε διαρκή επαφή με τις επιχειρήσεις αυτές, να παρέχουν υποστήριξη, να ενημερώνονται για την εξέλιξη των σχεδίων τους και τα ενδεχόμενα προβλήματα που ανακύπτουν, και να φροντίζουν για την επίλυσή τους.

Σε ευρωπαϊκό επίπεδο, κατά την τελευταία τριετία, οι επεκτάσεις υφιστάμενων επιχειρήσεων αντιπροσώπευαν το 40% των ΑΞΕ. Στην Ελλάδα, κατά το διάστημα 2000-24, οι επεκτάσεις δεν ξεπερνούσαν το 24% και το 2024 περιορίστηκαν στο 14%. Οι αιτίες για τη μεγάλη αυτή διαφορά θα πρέπει να διερευνηθούν. Ωστόσο, είναι προφανές ότι υπάρχει ένα ανεκμετάλλευτο δυναμικό, το οποίο θα μπορούσε και αυτό να συμβάλει σημαντικά στην περαιτέρω αύξηση των επενδύσεων.

07 Ποιότητα ζωής

Η ποιότητα ζωής ενός προορισμού συγκαταλέγεται μεταξύ των κριτηρίων που συνυπολογίζουν οι επιχειρήσεις κατά τη λήψη επενδυτικών αποφάσεων, κυρίως, διότι συμβάλλει στην προσέλκυση και διακράτηση ανθρώπινου δυναμικού. Υψηλά επίπεδα ποιότητας ζωής, κατά κανόνα, συνδέονται, επίσης, με πολιτική και κοινωνική σταθερότητα, ισχυρούς θεσμούς, και υψηλές αναπτυξιακές προοπτικές.

Η ποιότητα ζωής περιλαμβάνεται από την πρώτη χρονιά της έρευνας μεταξύ των ισχυρών χαρτιών της χώρας. Ωστόσο, είναι ενδιαφέρον ότι το ποσοστό των ερωτηθέντων που ανέφεραν την παράμετρο αυτή μεταξύ των κριτηρίων που έλαβαν υπόψη όταν αποφάσισαν να επενδύσουν, είναι υψηλότερα στην Ιταλία (37%) και την Πορτογαλία (29%), σε σχέση με την Ελλάδα (27%).

Πράγματι, στις περισσότερες κατατάξεις χωρών και πόλεων παγκοσμίως που συντάσσουν διεθνείς οργανισμοί, η Ελλάδα και η Αθήνα σπάνια εμφανίζονται στις πρώτες θέσεις. Αντίθετα, χώρες όπως η Δανία, η Σουηδία, η Ελβετία, η Σιγκαπούρη, η Αυστραλία, η Νέα Ζηλανδία και ο Καναδάς βρίσκονται πάντα στην κορυφή της κατάταξης.

Στην Ελλάδα τείνουμε να συνδέουμε την ποιότητα ζωής με το καλό κλίμα, τη φυσική ομορφιά και την πλούσια πολιτιστική κληρονομιά. Ωστόσο, οι επενδυτές, όπως και οι ψηφιακοί νομάδες, συνυπολογίζουν παράγοντες όπως το σύστημα υγείας, η εκπαίδευση, οι υποδομές και οι δημόσιες συγκοινωνίες, η ασφάλεια, η ποιότητα του περιβάλλοντος, οι πολιτιστικές και ψυχαγωγικές δραστη-

08 Παρεμβάσεις στη διαμόρφωση κρίσιμων ευρωπαϊκών πολιτικών

Οι προτάσεις που προηγήθηκαν έχουν ως στόχο να επιτύχει η Ελλάδα να αποσπάσει ένα μεγαλύτερο μερίδιο από την «πίτα» των επενδύσεων που κατευθύνονται στην Ευρώπη, η οποία, όμως, τα τελευταία χρόνια διαρκώς συρρικνώνεται. Παράλληλα με την προσπάθεια αυτή, η Ελλάδα θα πρέπει να συνεχίσει να ενώνει τις δυνάμεις της με τις άλλες χώρες της Ευρώπης και να συμβάλει στη διαμόρφωση κοινών πολιτικών που θα αναστρέψουν την καθοδική πορεία των επενδύσεων.

Η Ελλάδα έχει ανακτήσει το κύρος της στην Ευρώπη, μετά την έξοδο από το καθεστώς εποπτείας και τις θετικές της οικονομικές επιδόσεις έκτοτε, και διαθέτει σήμερα φωνή και ισχυρούς συμμάχους στα ευρωπαϊκά όργανα.

■ Διατήρηση της ευρωπαϊκής πρωτοπορίας στη βιώσιμη ανάπτυξη

Ένας στους τέσσερις συμμετέχοντες στην ευρωπαϊκή έρευνα (26%) συμπεριέλαβε την ένταση των πολιτικών για τη βιώσιμη ανάπτυξη μεταξύ των τριών κορυφαίων ανταγωνιστικών πλεονεκτημάτων της Ευρώπης, ενώ 66% δήλωσαν ότι η προσέγγιση της Ευρώπης στη βιώσιμη ανάπτυξη τα τελευταία τρία χρόνια έχει αυξήσει την ελκυστικότητά της ως προορισμό για επενδύσεις, σε σύγκριση με άλλες περιοχές. Ωστόσο, το υψηλό κόστος της μετάβασης και η ενίσχυση λαϊκίστικων κομμάτων έχουν ωθήσει πολλές κυβερνήσεις στην Ευρώπη να αναθεωρήσουν τις φιλοδοξίες τους για το κλίμα.

Η Ελλάδα, διαθέτοντας συγκριτικό πλεονέκτημα στις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, θα πρέπει να πιέσει για την επιτάχυνση της μετάβασης σε ενέργεια χαμηλών εκπομπών άνθρακα, τη διεύρυνση της χρήσης των ΑΠΕ και μεγαλύτερες επενδύσεις στις υποδομές διανομής ηλεκτρικής ενέργειας, καθώς και σε μεταβατικές τεχνολογίες, όπως η δέσμευση και αποθήκευση άνθρακα. Θα πρέπει, επίσης, να διευκολυνθεί η πρόσβαση σε επιχορηγήσεις και κίνητρα για τη βιώσιμη ανάπτυξη και να παρασχεθεί στοχευμένη υποστήριξη σε συγκεκριμένους τομείς. Παράλληλα, ωστόσο, η Ευρώπη θα πρέπει να επανεξετάσει και να απλουστεύσει το ρυθμιστικό πλαίσιο για τη βιώσιμη ανάπτυξη, ώστε να μειωθεί το κόστος συμμόρφωσης, χωρίς να απειληθεί η ηγετική της θέση.

■ Μείωση του κόστους της ενέργειας

Οι συμμετέχοντες στην πανευρωπαϊκή έρευνα ανέφεραν τη μείωση των τιμών ενέργειας και την αύξηση της ενεργειακής αυτονομίας ως την κορυφαία πρωτοβουλία που θα πρέπει να επιδιώξει η Ευρώπη, προκειμένου να διατηρήσει την ανταγωνιστική της θέση στην παγκόσμια οικονομία, ενώ κατέταξαν το κόστος ενέργειας στις τελευταίες θέσεις της κατάταξης μεταξύ των συγκριτικών πλεονεκτημάτων της Ευρώπης. Το εύρημα αυτό δεν προκαλεί εντύπωση, καθώς οι τιμές ηλεκτρικής ενέργειας στην Ευρώπη παραμένουν 2,5 φορές υψηλότερες από αυτές στις ΗΠΑ, ενώ οι τιμές φυσικού αερίου είναι σχεδόν πενταπλάσιες¹²⁹.

Η Ελλάδα θα πρέπει να συμβάλει στην προώθηση της Ευρωπαϊκής Συμφωνίας για την Καθαρή Βιομηχανία¹³⁰, με την ενίσχυση των κινήτρων για τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, παράλληλα με τον συντονισμό των διασυννοριακών επενδύσεων σε υποδομές ενέργειας και, ιδιαίτερα, τα ενεργειακά δίκτυα. Η μείωση των φόρων στην ενέργεια θα οδηγούσε σε υποχώρηση των τιμών σε βραχυπρόθεσμο ορίζοντα, ενώ θα μπορούσε να εξεταστεί, επίσης, η μείωση του κόστους ενέργειας για τομείς της βιομηχανίας ιδιαίτερα εκτεθειμένους στον παγκόσμιο ανταγωνισμό. Συγχρόνως, συντονισμένες προσπάθειες για την ενίσχυση της ενεργειακής απόδοσης και τη μετατόπιση της ζήτησης σε περιόδους χαμηλής χρήσης, θα συνέβαλαν στη μείωση της πίεσης στις τιμές. Η ενίσχυση των ανανεώσιμων πηγών θα εξασφαλίσει τη μακροπρόθεσμη ενεργειακή ασφάλεια, ενώ βραχυπρόθεσμες δράσεις, όπως η διαφοροποίηση των πηγών υδροποιημένου φυσικού αερίου (LNG) και η αναπλήρωση των αποθεμάτων μπορούν να συμβάλουν στη συγκράτηση των τιμών βραχυπρόθεσμα.

■ Εξορθολογισμός του ρυθμιστικού περιβάλλοντος

Παρά τη συνεχή αύξηση του πλήθους των κανονισμών, οι συμμετέχοντες στην έρευνα κατατάσσουν την υπερβολική ρύθμιση και την πολυπλοκότητα του ευρωπαϊκού πλαισίου μόλις στην ενδέκατη θέση μεταξύ των απειλών για την ελκυστικότητα της Ευρώπης, ενώ 56% των ερωτώμενων δήλωσαν ότι η προσέγγιση της Ευρώπης στο ρυθμιστικό πλαίσιο τα τελευταία τρία χρόνια έχει αυξήσει την ελκυστικότητά της.

129. How enduring high energy prices could affect jobs, European Central Bank, Μάιος 2025

130. Clean Industrial Deal, European Commission

Αυτό, ενδεχομένως, οφείλεται στο γεγονός ότι οι επιχειρήσεις αναγνωρίζουν τις πρόσφατες πρωτοβουλίες που έχουν ξεκινήσει για την απλοποίηση των κανονισμών, όπως η «Πυξίδα Ανταγωνιστικότητας», το πενταετές σχέδιο της ΕΕ που στοχεύει στη μείωση του διοικητικού βάρους αναφοράς κατά 25% για όλες τις εταιρείες και κατά 35% για τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις.

Η Ελλάδα θα πρέπει να υποστηρίξει την απλοποίηση του κανονιστικού περιβάλλοντος, και να επιδώξει όσες νέες πολιτικές υιοθετούνται, για παράδειγμα σε αναδυόμενους τομείς, όπως η τεχνητή νοημοσύνη και τα χρηματοοικονομικά τεχνολογικά προϊόντα (FinTech), να εφαρμόζονται με τρόπο που υποστηρίζει την ανάπτυξη των επιχειρήσεων και την καινοτομία. Βασική επιδίωξη πρέπει να αποτελεί, επίσης, η εναρμόνιση των κανονισμών σε όλη την Ευρώπη, πρωτοβουλία που αποτελεί την κορυφαία προτεραιότητα για την Ευρώπη σε ό,τι αφορά το ρυθμιστικό περιβάλλον, σύμφωνα με το 36% των ερωτώμενων.

■ **Μία νέα προσέγγιση προς το ζήτημα των δασμών**
Είναι αδύνατον, σε αυτή τη φάση, να προβλεφθεί το τελικό ύψος των δασμών που θα επιβάλουν οι ΗΠΑ στα ευρωπαϊκά προϊόντα, όπως και ο αντίκτυπος στις επενδύσεις. Πολλές επιχειρήσεις αναβάλλουν αποφάσεις μέχρι να ξεκαθαρίσει η κατάσταση. Ωστόσο, δασμοί της τάξης του 10%, πόσο μάλλον 30% που ανακοίνωσε ο Πρόεδρος Trump στις 12 Ιουλίου, θα μπορούσαν να οδηγήσουν σε μετακίνηση μέρους της ευρωπαϊκής παραγωγής στις ΗΠΑ. Συγχρόνως, υψηλοί δασμοί στις κινεζικές εισαγωγές μπορεί να ενισχύσουν τις κινεζικές επενδύσεις στην Ευρώπη, αλλά και να αυξήσουν τον ανταγωνισμό, αποτρέποντας άλλες επενδύσεις.

Η Ελλάδα, οικοδομώντας σήμερα ένα νέο παραγωγικό μοντέλο που βασίζεται στην εξωστρέφεια των επιχειρήσεών της, έχει συμφέρον να αποφύγει τη γενίκευση των εμπορικών πολέμων. Θα πρέπει, συνεπώς, να συμμετάσχει ενεργά στις διαδικασίες στα ευρωπαϊκά θεσμικά όργανα για τη διαμόρφωση πολιτικών που θα

κατοχυρώνουν και θα διευρύνουν το καθεστώς ελεύθερου εμπορίου που οικοδομήθηκε μεταπολεμικά. Βασικοί στόχοι περιλαμβάνουν την εξάλειψη των εμποδίων στο εμπόριο εντός της Ενιαίας Αγοράς, με την απλοποίηση και εναρμόνιση της νομοθεσίας μεταξύ των κρατών-μελών, την ψηφιοποίηση των διαδικασιών του εμπορίου και των τελωνείων και την ενοποίηση των καθεστώτων ΦΠΑ. Παράλληλα, θα πρέπει να επιδιωχθεί η ενίσχυση του εμπορίου με χώρες εκτός Ενιαίας Αγοράς, με την απλοποίηση των απαιτήσεων συμμόρφωσης, ιδίως για τις μικρές επιχειρήσεις, και την προώθηση διαπραγματεύσεων για τη σύναψη εμπορικών σχέσεων, ιδιαίτερα με χώρες που επηρεάζονται από νέους δασμούς των ΗΠΑ. Τέλος, θα πρέπει να εξεταστούν μη παραδοσιακές συμφωνίες, όπως εταιρικές σχέσεις στον ψηφιακό τομέα και συμφωνίες για κρίσιμα ορυκτά.

■ **Ενίσχυση της Τραπεζικής Ένωσης της ΕΕ**
Η διαθεσιμότητα και το κόστος κεφαλαίου αναδείχθηκε κατά τη φετινή πανευρωπαϊκή έρευνα ως το κορυφαίο κριτήριο κατά την επιλογή χώρας για επένδυση, από το 32% των ερωτώμενων. Ωστόσο, κατά την αξιολόγηση των συγκριτικών πλεονεκτημάτων της Ευρώπης, οι συμμετέχοντες κατέταξαν τον παράγοντα αυτόν μόλις στην έβδομη θέση. Πράγματι, ενώ ο τραπεζικός τομέας της Ευρώπης είναι ιδιαίτερα ώριμος, οι κεφαλαιαγορές της παραμένουν σημαντικά μικρότερες σε σύγκριση με τις ΗΠΑ.

Βασικές προτεραιότητες αποτελούν η οικοδόμηση ενός ενοποιημένου τραπεζικού συστήματος και κεφαλαιαγορών που θα γεφυρώσουν το χάσμα μεταξύ αποταμιεύσεων και επενδυτικών αναγκών, στη βάση της Ένωσης Αποταμιεύσεων και Επενδύσεων¹³¹, που εγκρίθηκε τον Μάρτιο του 2025. Παράλληλα, η Ελλάδα θα πρέπει να επιδιώξει την καθιέρωση ενός εναρμονισμένου κανονιστικού πλαισίου και εποπτικής προσέγγισης, και μιας πιο συντονισμένης προσέγγισης στη φορολογία, καθώς και την ολοκλήρωση της υιοθέτησης του Κανονιστικού Πλαισίου για την Πρόσβαση σε Χρηματοοικονομικά Δεδομένα (FiDA) που θα εξασφαλίσει υπεύθυνη πρόσβαση σε δεδομένα φυσικών προσώπων και επιχειρήσεων.

131. Ένωση Αποταμιεύσεων και Επενδύσεων: συζήτηση για τη νέα πρωτοβουλία της Επιτροπής, europa.eu, 28 Μαρτίου 2025

Το πλήθος και το εύρος των προτεινόμενων παρεμβάσεων και αλλαγών δε συνιστά προσπάθεια υποτίμησης των επιτευγμάτων της χώρας κατά τα τελευταία χρόνια. Όλοι οι κρίσιμοι δείκτες που παρακολουθεί η έρευνα για την Ελλάδα, από τον πρώτο χρόνο της διεξαγωγής της, καταγράφουν σημαντική βελτίωση. Ωστόσο, η βελτίωση των επιδόσεων της χώρας σε σχέση με τις προηγούμενες δεκαετίες αποτελεί τη μία μόνο όψη του νομίσματος. Η κρίσιμη σύγκριση είναι αυτή με τις επιδόσεις των χωρών που επίσης επιδιώκουν ένα μεγαλύτερο μερίδιο των ευρωπαϊκών επενδύσεων, πολλές από τις οποίες σημειώνουν, και αυτές, εντυπωσιακή πρόοδο.

Με βάση αυτή τη σύγκριση, έχουμε ακόμη σημαντικά περιθώρια βελτίωσης. Οι επενδύσεις που προσέλκυσε η Ελλάδα το 2024 αντιπροσωπεύουν μόλις το 0,65% του συνόλου των ΑΞΕ που κατευθύνθηκαν στην Ευρώπη. Η Ελλάδα έχει τη δυνατότητα να συνεχίζει να αυξάνει τον αριθμό των επενδύσεων που προσελκύει κάθε χρόνο, συνεχίζοντας να βελτιώνει, παράλληλα, την ποιοτική τους σύνθεση, για να αναπληρώσει το επενδυτικό κενό των τελευταίων δεκαετιών και να δώσει ώθηση στον

μετασχηματισμό της οικονομίας της. Για να γίνει αυτό, όμως, θα πρέπει να ενταθεί ο ρυθμός των μεταρρυθμίσεων σε όλους τους τομείς όπου η χώρα εξακολουθεί να παρουσιάζει αδυναμίες.

Πράγματι, η φετινή έρευνα επιβεβαιώνει ότι έχει διαμορφωθεί στην επενδυτική κοινότητα μία θετική προδιάθεση απέναντι στην Ελλάδα. Όμως, είναι επίσης σαφές ότι οι επενδυτές περιμένουν περισσότερα.

Κατά την πρώτη έκδοση της έρευνας, το 2019, σημειώναμε: «Η χώρα μας συγκεντρώνει σήμερα, για πρώτη φορά μετά από χρόνια, την προσοχή της επενδυτικής κοινότητας, η οποία παρακολουθεί με προσοχή, αναμένοντας τις επόμενες κινήσεις της ελληνικής Πολιτείας. Από τις κινήσεις αυτές θα κριθεί αν το ενδιαφέρον των επενδυτών θα μετατραπεί σε συγκεκριμένα επενδυτικά έργα». Στα χρόνια που ακολούθησαν, οι θετικές προσδοκίες, σε μεγάλο βαθμό, δικαιώθηκαν. Το μεγάλο στοίχημα για τη χώρα σήμερα, είναι να μη χαθεί αυτή η δυναμική σε μία περίοδο που οι εξελίξεις στο ευρωπαϊκό και παγκόσμιο περιβάλλον επιβάλλουν ακόμη μεγαλύτερες προσπάθειες.

Ταυτότητα της έρευνας

Η έρευνα πραγματοποιήθηκε μέσω online συνεντεύξεων, από την FT Longitude, για λογαριασμό της ΕΥ Ελλάδος, μεταξύ 10-28 Μαρτίου 2025. Συνολικά, διεξήχθησαν 250 συνεντεύξεις, εκ των οποίων 125 στην Ελλάδα και 125 στο εξωτερικό. Καθώς από τη δεύτερη κατηγορία, 42 επιχειρήσεις έχουν ήδη παρουσία στην Ελλάδα, συνολικά το 67% των επιχειρήσεων του δείγματος (n=167) δραστηριοποιούνται στη χώρα μας.

Οι επιχειρήσεις προέρχονται (πλην της Ελλάδας) από 27 χώρες, οι οποίες αντιπροσωπεύουν τις χώρες προέλευσης των σημερινών και δυνητικών ξένων επενδύσεων στην Ελλάδα.

Χρόνος διεξαγωγής έρευνας

Η έρευνα πραγματοποιήθηκε μεταξύ **10-18** Μαρτίου 2025.

Οι συμμετέχοντες στην έρευνα

Συμμετείχαν 250 στελέχη από ξένες επιχειρήσεις:

125 συνεντεύξεις πραγματοποιήθηκαν στην Ελλάδα

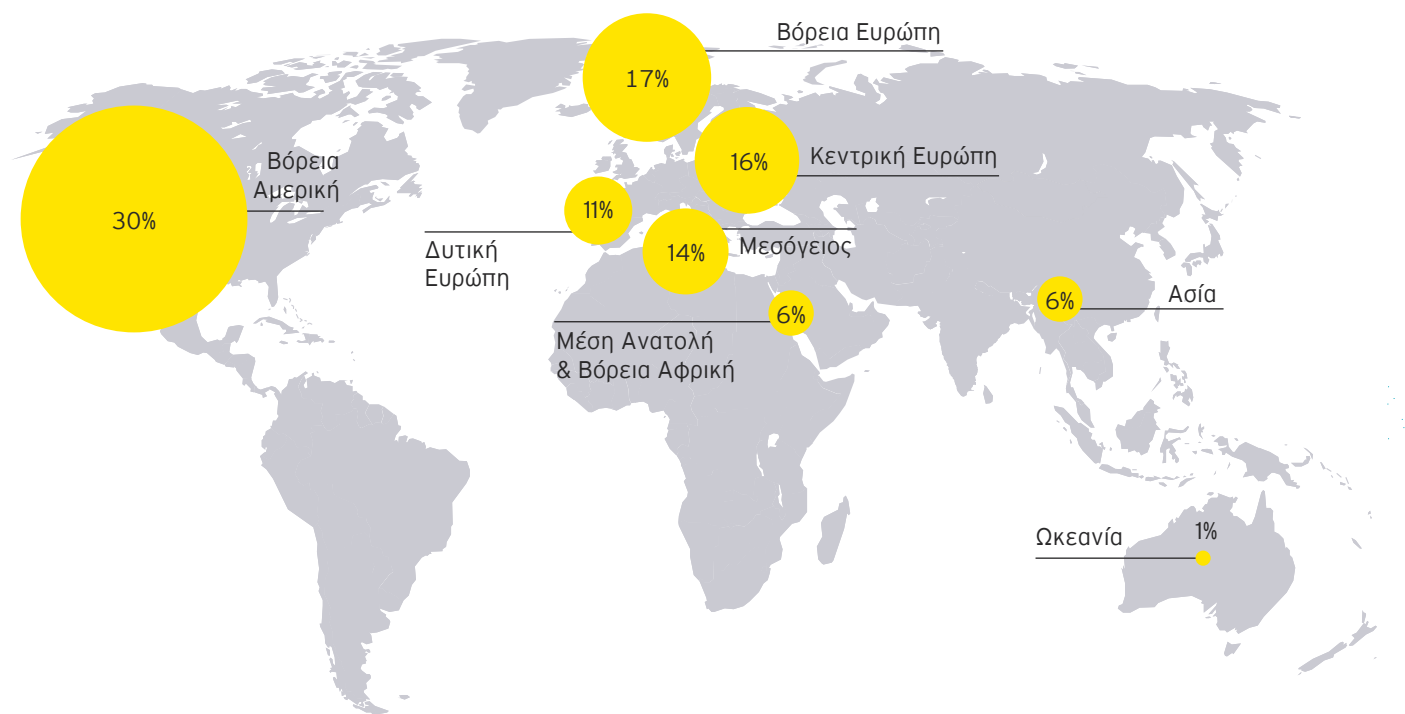
125 συνεντεύξεις πραγματοποιήθηκαν εκτός Ελλάδας
↳ **42** εκ των οποίων έχουν ήδη παρουσία στην Ελλάδα

Συνολικά, το 67% των επιχειρήσεων του δείγματος (n=167) δραστηριοποιούνται στη χώρα μας, ενώ το 33% (n=83) δεν είναι ακόμη εγκατεστημένες στην Ελλάδα.

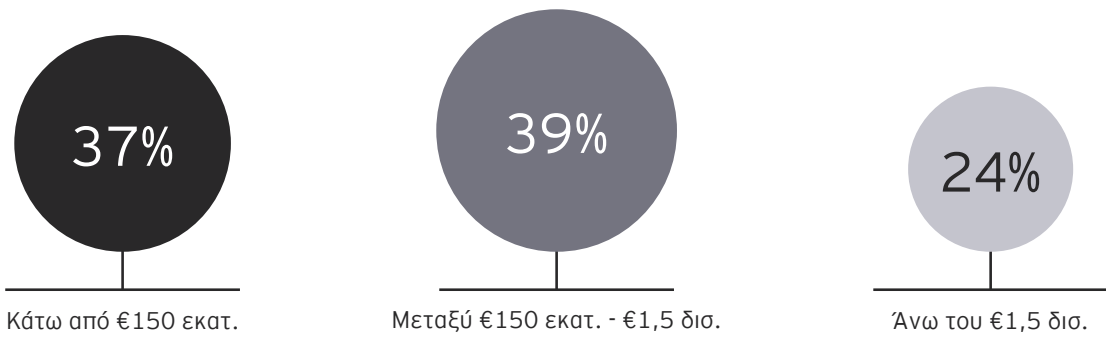
Συλλογή δεδομένων

Η έρευνα πραγματοποιήθηκε μέσω online συνεντεύξεων σε στελέχη επιχειρήσεων από **27** χώρες.

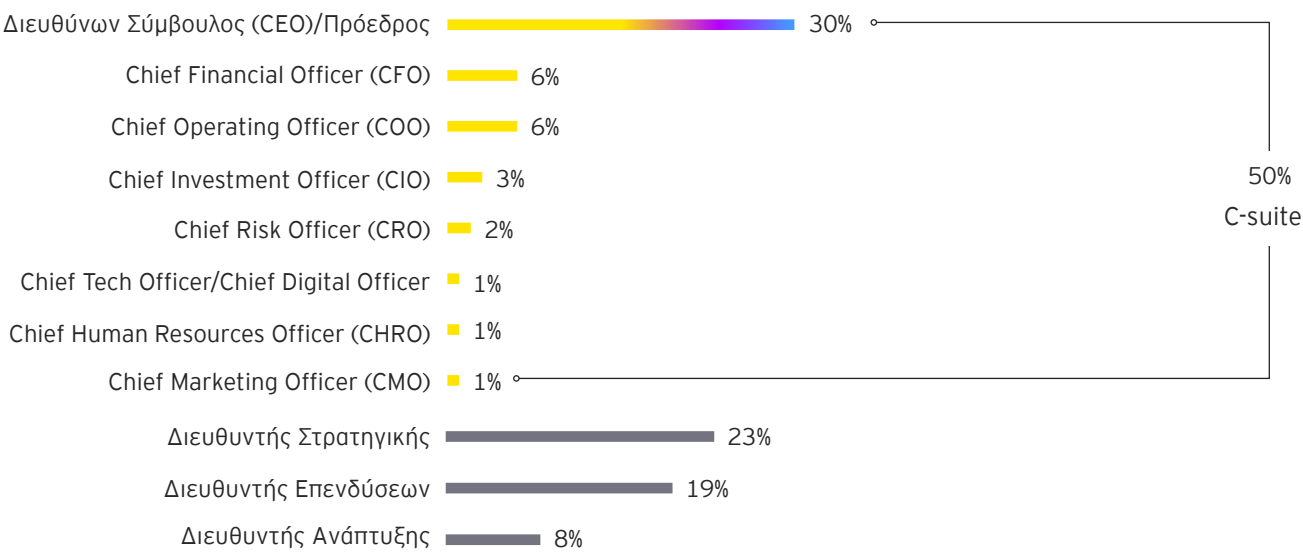
Περιοχή προέλευσης επιχειρήσεων που συμμετείχαν στην έρευνα

Μέγεθος εταιρειών (κύκλος εργασιών)

Επαγγελματική θέση ερωτηθέντων

Δραστηριότητα κλάδου

Αναφορικά με τις συγκρίσεις:

Η φετινή έρευνα για την Ελλάδα διεξήχθη για τρίτη συνεχόμενη χρονιά από τον ίδιο πάροχο (FT Longitude), όπως και για όλες τις υπόλοιπες ευρωπαϊκές χώρες. Σε όλες τις χώρες η έρευνα πραγματοποιήθηκε κατά το ίδιο χρονικό διάστημα, ωστόσο, τα συγκριτικά στοιχεία πα-
ρατίθενται προς ενημέρωση και οποιαδήποτε σύγκριση πρέπει πάντα να γίνεται με ιδιαίτερη προσοχή.

Σημείωση: Λόγω στρογγυλοποίησης, τα ποσοστά στα διαγράμματα της έρευνας μπορεί να μην αθροίζουν στο 100% (+/- 1%)

Μεθοδολογία

Οι εκτιμήσεις για τις ΑΞΕ στην Ευρώπη βασίζονται στην ανάλυση της βάσης δεδομένων EY European Investment Monitor (EIM). Αυτή η βάση δεδομένων παρακολουθεί τις ΑΞΕ που δημιουργούν νέες εγκαταστάσεις και νέες θέσεις εργασίας και για το 2024 κατέγραψε τις επενδύσεις που ανακοινώθηκαν σε 45 χώρες. Δεν περιλαμβάνει τις επενδύσεις χαρτοφυλακίου και τις συγχωνεύσεις και εξαγορές (Σ&Ε), παρουσιάζοντας έτσι την εικόνα των επενδύσεων στις μεταποιητικές βιομηχανίες και στον κλάδο των υπηρεσιών από αλλοδαπές εταιρείες σε ολόκληρη την Ευρώπη.

Τα δεδομένα των ΑΞΕ είναι ευρέως διαθέσιμα. Τα στοιχεία περιλαμβάνουν επενδύσεις σε εταιρείες, εάν ο ξένος επενδυτής αποκτήσει πάνω από το 10% των ιδίων κεφαλαίων της εταιρείας και αναλάβει κάποιον ρόλο στη διοίκησή της. Περιλαμβάνουν, επίσης, ιδία κεφάλαια, επανεπενδυόμενα κέρδη και ενδοεταιρικά δάνεια.

Παράλληλα, τα στοιχεία που περιλαμβάνονται στην έρευνά μας, περιλαμβάνουν επενδύσεις και σε φυσικά περιουσιακά στοιχεία, όπως τα εργοστάσια και ο εξοπλισμός, με αποτέλεσμα, αυτά τα δεδομένα να μας δίνουν πολύτιμη πληροφόρηση για:

- Τον τρόπο ανάθεσης των έργων ΑΞΕ
- Τις δραστηριότητες στις οποίες πραγματοποιούνται επενδύσεις
- Πού τοποθετούνται γεωγραφικά τα έργα
- Ποιος διεκπεραιώνει αυτά τα έργα

* Επενδυτικά έργα από εταιρείες που εμπίπτουν στις παραπάνω κατηγορίες, συμπεριλαμβάνονται στα δεδομένα μας μόνο σε συγκεκριμένες περιπτώσεις. Για παράδειγμα, οι λεπτομέρειες μιας νέας ξενοδοχειακής επένδυσης ή μιας εγκατάστασης λιανικής πώλησης δε θα καταγράφονταν, αλλά εάν το ξενοδοχείο ή η εταιρεία λιανικής αποφάσιζε να εγκαταστήσει τα κεντρικά της γραφεία ή ένα κέντρο διανομής σε ευρωπαϊκή χώρα, τότε αυτή η επένδυση θα συμπεριληφθεί στη βάση δεδομένων μας.

Σχετικά με το πρόγραμμα EY Attractiveness

Οι έρευνες Attractiveness Surveys της EY αναγνωρίζονται ευρέως από πελάτες, μέσα μαζικής ενημέρωσης, κυβερνήσεις και σημαντικούς δημόσιους φορείς ως βασική πηγή γνώσης για τις άμεσες ξένες επενδύσεις. Εστιάζοντας στην ελκυστικότητα μιας συγκεκριμένης περιοχής ή χώρας ως επενδυτικού προορισμού, οι έρευνες της EY αποσκοπούν στο να βοηθήσουν τις επιχειρήσεις να λάβουν επενδυτικές αποφάσεις και τις κυβερνήσεις να αντιμετωπίσουν τους παράγοντες που λειτουργούν ως εμπόδια για την ανάπτυξη.

Οι έρευνες αναλύουν, παράλληλα, τόσο τα πραγματικά δεδομένα, όσο και τις αντιλήψεις ως προς τις ΑΞΕ σε μια χώρα ή περιοχή. Τα ευρήματα βασίζονται στις απόψεις αντιπροσωπευτικών ομάδων διευθυντικών στελεχών εγχώριων, αλλά και διεθνών επιχειρήσεων.

Το ερευνητικό αυτό πρόγραμμα έχει ιστορία 24 ετών και περιλαμβάνει εις βάθος μελέτες για την Ευρώπη, μεγάλο αριθμό ευρωπαϊκών χωρών, την Αφρική, την περιοχή της Μεσογείου, την Ινδία, την Ιαπωνία, τη Νότια Αμερική, την Τουρκία και το Καζακστάν.

Για περισσότερες πληροφορίες, μπορείτε να επισκεφθείτε την ιστοσελίδα:

ey.com/attractiveness #EYAttract

EY contacts

Γεώργιος Παπαδημητρίου

Διευθύνων Σύμβουλος
+30 210 2886 417
georgios.papadimitriou@gr.ey.com

Ανδρέας Χατζηδαμιανού

Επικεφαλής Ελεγκτικών Υπηρεσιών
+30 210 2886 519
andreas.hadjidamianou@gr.ey.com

Ηλίας Βυζάς

Επικεφαλής Τμήματος Συμβουλευτικών Υπηρεσιών
+30 210 2886 676
elias.vyzas@gr.ey.com

Σπύρος Καμινάρης

Επικεφαλής Φορολογικών Υπηρεσιών
+30 210 5101 312
spyros.kaminaris@gr.ey.com

Τάσος Ιωσηφίδης

Επικεφαλής EY-Parthenon
+30 210 2886 423
tassos.iossiphides@parthenon.ey.com

EY

EY Greece

eygreece

@EY_Greece

EY Greece

EY | Building a better working world

Στην EY, σκοπός μας είναι η δημιουργία ενός καλύτερου εργασιακού κόσμου, παράγοντας μακροπρόθεσμη αξία για τους πελάτες μας, τους ανθρώπους μας και την κοινωνία, και οικοδομώντας εμπιστοσύνη στις κεφαλαιαγορές.

Αξιοποιώντας τα δεδομένα και την τεχνολογία, οι πολυσυνθετικές ομάδες μας, σε περισσότερες από 150 χώρες, οικοδομούν την εμπιστοσύνη μέσω της διασφάλισης της καλής λειτουργίας των επιχειρήσεων και βοηθούν τους πελάτες μας να αναπτυχθούν, να μετασχηματιστούν και να λειτουργήσουν αποτελεσματικότερα.

Μέσω των Ελεγκτικών, Συμβουλευτικών, Νομικών και Φορολογικών Υπηρεσιών μας, καθώς και μέσω των Συμβουλευτικών Υπηρεσιών Εταιρικής Στρατηγικής και Συναλλαγών, οι ομάδες της EY θέτουν καλύτερες ερωτήσεις, για να καταλήξουν σε νέες απαντήσεις στα περίπλοκα ζητήματα που αντιμετωπίζει ο κόσμος μας σήμερα.

Ο όρος EY αναφέρεται στον παγκόσμιο οργανισμό, και μπορεί να αναφέρεται σε μία, ή περισσότερες, από τις εταιρείες μέλη της Ernst & Young Global Limited, καθεμία από τις οποίες αποτελεί ξεχωριστή νομική οντότητα. Η Ernst & Young Global Limited, μια βρετανική εταιρεία περιορισμένης ευθύνης δια εγγυήσεως, δεν παρέχει υπηρεσίες σε πελάτες. Πληροφορίες αναφορικά με τον τρόπο που η EY συγκεντρώνει και χρησιμοποιεί τυχόν προσωπικά δεδομένα, καθώς και περιγραφή των δικαιωμάτων των υποκειμένων σύμφωνα με τη νομοθεσία περί προσωπικών δεδομένων, είναι διαθέσιμα στον σύνδεσμο ey.com/privacy. Για περισσότερες πληροφορίες για τον οργανισμό μας, παρακαλούμε επισκεφθείτε το ey.com.

© 2025 EY

All Rights Reserved.

ey.com

Επωνυμία: ΕΡΝΣΤ ΚΑΙ ΓΙΑΝΓΚ Μονοπρόσωπη Ανώνυμη Εταιρία Παροχής Συμβουλευτικών Υπηρεσιών
Διακριτικός Τίτλος: ERNST & YOUNG BUSINESS ADVISORY SOLUTIONS
Νομική Μορφή: Ανώνυμη Εταιρία
Έδρα: Χειμάρρας 8B, Μαρούσι, 15125
Αριθμός ΓΕΜΗ: 001576101000

Επωνυμία: ΕΡΝΣΤ & ΓΙΑΝΓΚ (ΕΛΛΑΣ) Ορκωτοί Ελεγκτές Λογιστές Α.Ε.
Διακριτικός Τίτλος: ERNST & YOUNG
Νομική Μορφή: Ανώνυμη Εταιρία
Έδρα: Χειμάρρας 8B, Μαρούσι, 15125
Αριθμός ΓΕΜΗ: 000710901000

Το εν λόγω υλικό έχει δημιουργηθεί για σκοπούς γενικής πληροφόρησης και δεν προορίζεται για χρήση ως λογιστική, φορολογική, νομική ή άλλη επαγγελματική συμβουλή. Παρακαλούμε επικοινωνήστε με τους συμβούλους σας, για εξειδικευμένη καθοδήγηση.